

LANGUAGE RICH EUROPE

TENDÈNCIES DE LES POLÍTIQUES I PRÀCTIQUES
RELATIVES AL MULTILINGÜISME A EUROPA

Amb el suport de:

EDITORS: Guus Extra i Kutlay Yağmur

**Aquest opuscle conté els resultats provisionals
dels projectes per a Language Rich Europe a Espanya.**

Hi ha tres informes:
Espanya (Madrid, Sevilla, València)
Espanya (Catalunya)
Espanya (País Basc)

SUMARI

AGRAÏMENTS	2	INFORME SOBRE LA SITUACIÓ EN EL TERRITORI: CATALUNYA	
INTRODUCCIÓ	5	<i>F. Xavier Vila</i>	96
RESULTATS PRINCIPALS I REFLEXIÓ		Llengües utilitzades en els documents	
<i>Guus extra i Kutlay Yağmur</i>	7	i les bases de dades oficials.....	96
PART 1: DE CAMÍ CAP A UNS INDICADORS EUROPEUS DE LES POLÍTIQUES I PRÀCTIQUES LINGÜÍSTIQUES		Llengües a l'educació infantil.....	97
<i>Guus extra i Kutlay Yağmur</i>	13	Llengües a l'educació primària.....	98
1.1. Actors europeus en la promoció del multilingüisme i el plurilingüisme.....	14	Organització.....	98
1.2. La fórmula trilingüe i el plurilingüisme.....	19	Ensenyament.....	100
1.4. Dominis lingüístics tractats a l'enquesta.....	22	Llengües a l'educació secundària.....	101
1.5 Recopilació de dades i metodologia basada en tres ciutats.....	23	Organització.....	101
1.6. Metodologia de la recerca.....	26	Ensenyament.....	102
PART 2: ANÀLISI TRANSNACIONAL DELS RESULTATS DE LANGUAGE RICH EUROPE		Llengües en la formació professional i en l'educació superior.....	104
<i>Kutlay Yağmur, Guus Extra i Marlies Swinkels</i>	29	Formació professional (a tres institucions).....	104
2.1 Llengües utilitzades en els documents i les bases de dades oficials.....	30	Educació superior (a tres institucions).....	105
2.2 Llengües a l'educació infantil.....	35	Llengües dels mitjans audiovisuals i la premsa.....	106
2.3 Llengües a l'educació primària.....	39	Llengües als serveis i espais públics.....	108
2.4 Llengües a l'educació secundària.....	47	Estratègies lingüístiques institucionalitzades en el nivell municipal.....	108
2.5 Perspectives longitudinals sobre l'educació infantil, primària i secundària.....	56	Serveis de comunicació oral.....	109
2.6 Llengües a la formació professional i superior.....	57	Serveis de comunicació escrita.....	110
2.7 Llengües dels mitjans audiovisuals i la premsa.....	62	Llengües a les empreses (23 empreses).....	111
2.8 Llengües en els serveis i espais públics.....	67	INFORME SOBRE LA SITUACIÓ EN EL TERRITORI: PAÍS BASC	
2.9 Llengües a les empreses.....	70	<i>Ivan Igartua i Xavier Zabaltza</i>	113
2.10 Perspectives transversals dels perfils multilingües obtinguts més enllà de l'àmbit educatiu.....	74	Llengües a l'educació infantil.....	114
Referències de les parts 1 i 2.....	75	Documents i bases de dades oficials sobre diversitat lingüística.....	114
Glossari.....	77	Llengües utilitzades en els documents i les bases de dades oficials.....	114
PART 3: INFORME SOBRE LA SITUACIÓ EN EL TERRITORI: ESPANYA		Llengües a l'educació primària.....	116
<i>Marta Genís</i>	79	Organització.....	116
Documents i bases de dades oficials sobre diversitat lingüística.....	79	Ensenyament.....	117
Llengües a l'educació infantil.....	80	Llengües a l'educació secundària.....	118
Llengües a l'educació primària.....	81	Organització.....	118
Organització.....	81	Ensenyament.....	120
Ensenyament.....	83	Llengües a la l'educació professional i superior.....	121
Llengües a l'educació secundària.....	84	l'educació professional i superior (a tres institucions).....	121
Organització.....	84	l'educació professional i superior (a tres institucions).....	123
Ensenyament.....	85	Llengües dels mitjans audiovisuals i la premsa.....	125
Llengües en la formació professional i en l'educació superior.....	87	Llengües als serveis i espais públics.....	126
Formació professional (a tres institucions).....	87	Estratègies lingüístiques institucionalitzades en el nivell municipal.....	126
l'educació professional i superior (a tres institucions).....	89	Serveis de comunicació oral.....	127
Llengües dels mitjans audiovisuals i la premsa.....	90	Serveis de comunicació escrita.....	128
Llengües als serveis i espais públics.....	91	Llengües a les empreses (20 empreses).....	129
Estratègies lingüístiques institucionalitzades en el nivell municipal.....	91		
Serveis de comunicació oral.....	92		
Serveis de comunicació escrita.....	93		
Llengües a les empreses (24 empreses).....	94		

AGRAÏMENTS

Equip coordinador del projecte Language Rich Europe

Karin Berkhout, secretària de Babylon, Universitat de Tilburg
Guus Extra, catedràtic de Llengua i Minories, Universitat de Tilburg
Martin Hope, director del projecte Language Rich Europe (de l'any 2009 a l'agost del 2012), British Council
Simon Ingram-Hill, director del projecte Language Rich Europe (des del setembre del 2012)
Christiane Keilig, coordinador de Comunicacions, British Council
Eilidh MacDonald, coordinadora del Projecte, British Council
Nadine Ott, anterior cap del Projecte Sènior, British Council
Aneta Quraishy, cap del Projecte Sènior, British Council
David Sorrentino, cap de Comunicacions, British Council
Marlies Swinkels, Departament d'Estudis Culturals, Universitat de Tilburg
Kutlay Yağmur, professor adjunt de Multilingüisme, Universitat de Tilburg

Membres del grup director del projecte Language Rich Europe

Juan Pedro de Basterrechea, director de Patrocini i Gestió Comercial, Institut Cervantes
Guus Extra, catedràtic de Llengua i Minories, Universitat de Tilburg
Mário Filipe, vicepresident, Institut Camões
Martin Hope, director de l'Oficina del Benelux i de la UE del British Council (fins a l'agost del 2012)
Thomas Huddleston, analista polític, Grup de Polítiques Migratòries
Simon Ingram-Hill, director d'Hongria, British Council (des del setembre del 2012)
Tony Jones, assessor sènior, Innovació per a la llengua anglesa, British Council
Elidir King, director de The Languages Company
Ulla-Alexandra Mattl, coordinadora de l'EUNIC a Brussel·les
Xavier North, delegat general de la Llengua Francesa i les Llengües de França, Delegació General de la Llengua Francesa i les Llengües de França
Aneta Quraishy, cap del Projecte Sènior, Language Rich Europe
Joe Sheils, antic director del Departament d'Educació i Política Lingüística, Consell d'Europa
Wolf von Siebert, cap del Projecte, Llengua i Integració, Institut Goethe
Liliana Szczuka-Dorna, cap del Departament de Llengües Modernes, Universitat de Tecnologia de Poznan

Consorti de socis

Aquesta primera edició de l'LRE - Tendències de les polítiques relatives al multilingüisme a Europa ha estat possible gràcies a una extensa col·laboració a llarg termini amb el nostre consorci de socis de confiança, als quals volem mostrar el nostre agraïment per la seva energia i el seu grau de compromís.

Alemanya: Universitat d'Hamburg, LIMA - Gestió de la Diversitat Lingüística a les Zones Urbanes i Goethe-Institut

Àustria: EDUCULT, Denken und Handeln im Kulturbereich

Bèlgica: Grup de Política Migratòria, EUNIC a Brussel·les, Institut Danès de Cultura i Universitat de Gant (Steunpunt Diversiteit en Lereren / Centre Director per a la Diversitat i l'Aprenentatge)

Bòsnia i Hercegovina: Universitat de Sarajevo, Facultat de Filosofia

Bulgària: Universitat de Sofia, Facultat de Filologies Clàssiques i Modernes

Dinamarca: Consell de la Llengua Danesa

Espanya: Institut Cervantes, Universitat Nebrija, Departament de Cultura, Universitat de Barcelona

Estònia: Centre Nacional d'Exàmens i Qualificacions

França: Observatoire Européen du Plurilinguisme

Grècia: Centre de Recerca del Sud-est d'Europa

Hongria: Institut de Recerca sobre Lingüística, Centre de Recerca sobre Multilingüisme

Itàlia: Università per Stranieri di Siena, LEND

Lituània: Centre d'Estudis Socials de Lituània, Institut de Recerca Laboral i Social, Comissió Estatal de la Llengua Lituana

Països Baixos: Universitat de Tilburg - Babylon, Centre d'Estudis de la Societat Multicultural, Fryske Akademy

Polònia: Institut per a la Qualitat en l'Ensenyament

Portugal: ILTEC - Institut de Lingüística Teòrica i Computational, Instituto Camões

Regne Unit: The Languages Company, Junta de la Llengua Gal·lesa i Centre Nacional de Llengües CILT (en va fer l'estudi inicial)

Romania: Centre Education 2000+, EuroEd Foundation

Suïssa: Universitat de Friburg, Institut de Multilingüisme

Ucraïna: Institut de Psicologia Social i Política

Associats

Consell d'Europa, Estrasburg

Centre Europeu de Llengües Modernes, Graz

També volem donar les gràcies al nostre equip de col·legues del British Council dels països següents per la seva valuosa col·laboració i ajuda.

Alemanya: Michael Croasdale

Àustria: Martin Gilbert

Bèlgica: Julia Kofler, Kirsi Suutarinen

Bòsnia i Hercegovina: Samir Avdibegovic i Alisa Mulalic

Bulgària: Tzvetanka Panova

Dinamarca: Dorte Friis i Brid Conneely

Espanya: Raquel Fernández Montes

Espanya (Catalunya): Isabella Petith

Estònia: Ursula Roosmaa

França: Marianne Garcia

Grècia: Alison Weedall

Hongria: Viktoria Vas i Agota Biro

Itàlia: Susan Costantini

Lituània: Vilma Bačkiūtė

Països Baixos: Manon de Ruijter, Aleksandra Parcinska i Canan Marasligil

Polònia: Alicja Dudziak

Portugal: Fátima Dias

Regne Unit: Tony Jones

Regne Unit (Gal·les): Simon Ford

Romania: Ruxandra Popovici

Suïssa: Caroline Morrissey i Simon Brimblecombe

Ucraïna: Irina Sukhinina i Elena Gorsheniova

Finalment, volem ampliar el nostre agraïment més sincer a les xarxes d'experts, els grups de revisors i les persones que han contribuït a elaborar els perfils dels països/regions, i que han compartit els seus coneixements detallats per elaborar les dades en què es basa aquest informe preliminar. A continuació en detallem els noms.

Alemanya

Joana Duarte, Universitat d'Hamburg, LIMA

Ingrid Gogolin, Universitat d'Hamburg, LIMA

Patrick Grommes, Universitat d'Hamburg, LIMA

Emel Özcep, Universitat d'Hamburg, LIMA

Uwe Mohr, Institut Goethe

Rolf C. Peter, Institut Goethe

Wolf von Siebert, Institut Goethe

Barbara Thiel, Institut Goethe

Heike Uhlig, Institut Goethe

Àustria

Anke Schad, EDUCULT

Michael Wimmer, EDUCULT

Waldemar Martyniuk, Consell d'Europa, ECML

Bèlgica

Piet Van Avermaet, Universitat de Gant

Rebecca Marx, Institut Danès de Cultura

Bòsnia i Hercegovina

Jasmin Dzindo, Universitat de Sarajevo, Facultat de Filosofia

Ivo Komsic, Universitat de Sarajevo, Facultat de Filosofia

Bulgària

Gueorgui Jetchev, Universitat de Sofia

Galina Sokolova, Universitat de Sofia

Dinamarca

Sabine Kirchmeier-Andersen, Consell Danès per a la Llengua

Revisora:

Anne Holmen, Departament d'Anglès, Alemany i Estudis Romànics, Universitat de Copenhaguen

Espanya

Marta Genís, Universitat Nebrija

Iván Igartua, Departament de Cultura, Cultura (País Basc)

Xavier Vila, Universitat de Barcelona

Estònia

Kersti Sostar, Centre Nacional d'Exàmens i Qualificacions

França

Membres del grup director francès:

Christos Clairis, Observatori Europeu del Plurilingüisme

José Carlos Herreras, Observatori Europeu del Plurilingüisme

Christian Tremblay, Observatori Europeu del Plurilingüisme

Claire Extramiana, Delegació General de la Llengua Francesa i les Llengües de França

Xavier North, Delegació General de la Llengua Francesa i les Llengües de França

Michel Lefranc, Ministeri d'Ensenyament

François Monnanteuil, Ministeri d'Ensenyament

Louis-Jean Calvet, Universitat de Provença

Valérie Drake, Ministeri d'Afers Estrangers

Claude Truchot, Universitat d'Estrasburg

Grècia

Sara Hannam, Oxford Brookes University

Evangelia Papathanasiou, Centre de Recerca del Sud-est d'Europa

Zoi Tatsioka, Centre de Recerca del Sud-est d'Europa

Nikos Zaharis, Centre de Recerca del Sud-est d'Europa

Hongria

Csilla Bartha, Acadèmia Hongaresa de Ciències, Centre de Recerca sobre el Multilingüisme

Noemi Nagy, Acadèmia Hongaresa de Ciències, Centre de Recerca sobre el Multilingüisme

Itàlia

Monica Barni, Università per Stranieri di Siena

Silvia Minardi, Lend - Lingua e Nuova Didattica

Lituània

Boguslavas Gruževskis, Centre d'Estudis Socials de Lituània

Julija Moskvina, Centre d'Estudis Socials de Lituània

Irena Smetonienė, Comissió Estatal sobre la Llengua Lituana

Països Baixos

Saskia Benediktus, Fryske Akademy

Cor van der Meer, Fryske Akademy

Portugal

Nuno Carvalho, ILTEC - Institut de Lingüística Teòrica i Computacional

Lis Gonçalves, ILTEC - Institut de Lingüística Teòrica i Computacional

Lachlan Mackenzie, ILTEC - Institut de Lingüística Teòrica i Computacional

Maria Helena Mateus, ILTEC - Institut de Lingüística Teòrica i Computacional

Fabiola Santos, ILTEC - Institut de Lingüística Teòrica i Computacional

Cristina Faustino, Instituto Camões

Regne Unit

Phillip Harding-Esch, Languages Company

Elidir King, Languages Company

Teresa Tinsley, Alcantara Communications

Nick Byrne, Centre Lingüístic de l'Escola d'Economia i Ciència Política de Londres

Hywel Jones, Comissionat per a la Llengua Gal·lesa

Meirion Prys Jones, Junta de la Llengua Gal·lesa

Revisors:

Mike Kelly, Universitat de Southampton

Colin Williams, Universitat de Cardiff (Gal·les)

I anteriorment també:

Kathryn Board, Centre Nacional de Llengües CILT

Youping Han, Centre Nacional de Llengües CILT

Nick Joujou, Centre Nacional de Llengües CILT

Romania

Monica Dvorski, Center Education 2000+

Anca Nedelcu, Center Education 2000+

Anca Colibaba, Fundació EuroEd

Stefan Colibaba, Fundació EuroEd

Monica Vlad, Fundació EuroEd

Calin Rus, Institut Intercultural Timisoara

Suïssa

Raphael Bertele, Universitat de Friburg, Institut de Multilingüisme

Bernhard Lindt, Universitat de Friburg, Institut de Multilingüisme

Susanne Obermayer, Universitat de Friburg, Institut de Multilingüisme

Ucraïna

Lyubov Naydonova, Institut de Psicologia Social i Política

INTRODUCCIÓ

Martin Hope, *director del Projecte Language Rich Europe (de l'any 2009 a l'agost del 2012)*

Com a organització dedicada a les relacions culturals internacionals del Regne Unit, el British Council treballa per establir relacions i lligams de confiança a llarg termini entre el Regne Unit i altres països. Language Rich Europe (LRE), un projecte que presentem amb Instituts Nacionals de Cultura de la Unió Europea (EUNIC) i una xarxa de socis europeus compromesos amb la nostra causa, es troba al bell mig del nostre objectiu d'establir relacions culturals. A través de l'LRE pretenem fomentar la cooperació entre els legisladors i professionals europeus a l'hora de desenvolupar bones polítiques i pràctiques per al multilingüisme. Aquestes polítiques asseguraran que les llengües i l'intercanvi cultural continuïn promocionant-se i fomentant-se a l'escola, la universitat i la societat en general. Creiem que això és essencial si volem que els europeus de totes les edats desenvolupin una perspectiva internacional més àmplia, i si Europa en conjunt vol estar ben posicionada a l'hora de fer negocis amb les potències econòmiques emergents del segle XXI.

Des de la seva fundació l'any 1934, el British Council ha ajudat estudiants d'anglès de tot el món a comunicar-se de manera més efectiva amb les persones d'altres països i a millorar les seves perspectives laborals mitjançant cursos presencials, i en els últims temps també a través d'Internet. De la mateixa manera, treballem en col·laboració amb ministeris i autoritats educatives regionals per donar suport als professors d'anglès en el seu desenvolupament professional. Tot i que no és una tasca tan coneguda, també donem suport a la millora de l'aprenentatge de llengües estrangeres al Regne Unit a través del nostre programa d'auxiliars de conversa en llengua estrangera (Foreign Language Assistants), del desenvolupament de llibres de text en llengua estrangera per a les escoles del Regne Unit i de la creació d'associacions escolars amb professors i estudiants d'altres països. L'any 2012 comptem amb més de 2.500 auxiliars de conversa al Regne Unit procedents de països de parla francesa, alemanya i espanyola, i també d'Itàlia, la Xina, el Japó, Oman i Rússia. Aquests auxiliars donen suport als nostres professors de llengua estrangera de les escoles de primària i secundària, i els ajuden a enriquir el contingut cultural de les nostres aules al Regne Unit.

L'estudi LRE forma part del nostre compromís com a organització que dona suport al diàleg intercultural i a la diversitat a Europa, una diversitat que es manifesta en l'extraordinària varietat i riquesa de les llengües que ens envolten, visquem on visquem. Aquesta publicació marca el final de la primera fase del projecte, i hi presentem els resultats de la recerca de base duta a terme per investigar les polítiques i pràctiques lingüístiques habituals en els nostres països associats, i per analitzar-ne la riquesa lingüística. A l'estudi hem estat ambiciosos quant a la varietat dels tipus de llengües explorades: llengües estrangeres, llengües regionals o minoritàries, llengües immigrants i llengües nacionals. En aquest últim cas, analitzem especialment la manera en què les nostres institucions donen suport als nòvinguts en l'aprenentatge de la llengua nacional, un fet crucial per al món educatiu i laboral.

Naturalment, hem centrat la investigació en el sector educatiu, que és on normalment s'ensenyen i s'aprenen les llengües, però també hem volgut anar més enllà de l'educació i explorar les polítiques i pràctiques lingüístiques dels mitjans de comunicació, els serveis i espais públics, i les empreses. Creiem que un entorn lingüísticament ric fora de l'escola és tan important per donar forma al reconeixement i coneixement d'altres llengües i cultures com l'ensenyament formal. Unes bones polítiques lingüístiques poden fer que les ciutats siguin més acollidores per als visitants i els mateixos ciutadans, unes bones pràctiques lingüístiques poden atorgar avantatges competitius a les empreses, i una varietat de llengües més àmplia a la televisió i a la ràdio generarà més tolerància i farà que la societat sigui més receptiva.

Els objectius generals de Language Rich Europe, cofinançat per la Comissió Europea, són els següents:

- facilitar l'intercanvi de bones pràctiques fomentant el diàleg intercultural i la inclusió social a través de l'ensenyament i l'aprenentatge de llengües;
- fomentar la cooperació europea en el desenvolupament de polítiques i pràctiques lingüístiques entre els diferents sectors educatius i a la societat en general;
- conscienciar sobre les recomanacions de la UE i el Consell d'Europa per fomentar l'aprenentatge de llengües i la diversitat lingüística a tot Europa.

La primera fase de la recerca, que queda reflectida en aquest llibre, ofereix una plataforma per a la creació de xarxes i associacions entre els dissenyadors de polítiques lingüístiques i els professionals lingüístics europeus. La nostra ambició és crear una xarxa de 1.200 persones procedents de la comunitat educativa de l'etapa infantil, el sector educatiu formal, les universitats i instituts, el món empresarial, els serveis públics de les ciutats, els mitjans de comunicació i les associacions d'immigrants. Creiem que només amb la col·laboració entre tots aquests grups s'arribarà a societats lingüísticament riques en què es reconeixerà la importància de les llengües per aconseguir la cohesió i el benestar de les nostres comunitats i societats, i també per a la nostra prosperitat.

La feina feta fins ara no hauria estat possible sense el nostre consorci de socis i investigadors, als quals voldria agrair el seu compromís i la seva paciència. L'equip de Guus Extra, Kutlay Yağmur i Marlies Swinkels, amb el suport de Karin Berkhout, del Babylon Centre for Studies of the Multicultural Society de la Universitat de Tilburg, mereix un agraïment especial per haver completat l'extraordinària tasca de dissenyar l'estudi, recopilar totes les dades i presentar-ne els resultats en aquesta publicació.

Espero que els resultats d'aquesta recerca inicial siguin estimulants i contribueixin al debat sobre la utilitat de les llengües al vostre país. Certament, gaudim d'una Europa amb una gran riquesa lingüística, i ens enfrontem al repte de saber-ne treure el màxim profit.

El Consell d'Europa

El projecte Language Rich Europe ha decidit fer ús dels resultats de la llarga tradició i l'extensa feina duta a terme pel Consell d'Europa en l'àmbit de la política lingüística en els seus quaranta-set estats membres. D'acord amb això, el Consell va acceptar la invitació dels directors del projecte, el British Council, en associació amb l'EUNIC, de vincular-se a la fase pilot i de desenvolupament inicial, especialment en relació amb l'ús dels seus instruments normatius.

El Consell d'Europa representa un fòrum paneuropeu que permet compartir coneixements tècnics i experiència sobre la base de valors comuns i respecte per la diversitat de contextos. Amb aquest esperit, dona suport als objectius globals d'aquest projecte: l'intercanvi de bones pràctiques en la promoció del diàleg intercultural i la inclusió social, la promoció de la cooperació europea en el desenvolupament de polítiques i pràctiques lingüístiques i la conscienciació sobre els valors i els principis rectoris europeus. L'objectiu del Consell d'Europa és utilitzar els resultats del projecte LRE per estudiar la millor manera de reforçar l'impacte que els seus instruments normatius i les seves accions tenen sobre la promoció de la diversitat lingüística i l'educació plurilingüe i intercultural.

El Consell d'Europa desitja expressar el seu agraïment als autors i als directors del projecte per la seva feina, i reconeix les dimensions del repte al qual es van enfrontar en intentar planificar un constructe extremadament complex i implementarlo en més de vint contextos diferents. Fase següent la consulta d'aquest esborrany proporcionarà informació essencial per a la fase següent de perfeccionament.

Tot i que el Consell d'Europa ha ofert orientacions respecte de la seva política i les accions relacionades, no pot acceptar cap responsabilitat pels continguts d'aquest informe o els documents relacionats, en versió impresa o electrònica, i són responsabilitat exclusivament dels autors.

A la pàgina web del Consell d'Europa els lectors poden consultar informació completa i actualitzada sobre els convenis, recomanacions, instruments i activitats de cooperació intergovernamental del Consell d'Europa.

DG II - Direcció General de la Democràcia

Direcció General de la Ciutadania Democràtica i la Participació -
Departament d'Educació

Unitat de Política Lingüística

www.coe.int/lang

Plataforma de Recursos i Referències
per a l'Educació Plurilingüe i Intercultural

Centre Europeu de Llengües Modernes

www.ecml.at

Resultats principals i reflexió

Guus Extra i Kutlay Yağmur

Malgrat els reptes que planteja la comparació de polítiques i pràctiques sobre multilingüisme/plurilingüisme en els diferents contextos nacionals o regionals, les dades comparatives que es presenten en aquest estudi representen una font molt útil de perspectives internacionals. Deixant de banda el grau de reconeixement del multilingüisme/plurilingüisme, hi ha polítiques i pràctiques multilingües/plurilingües en els 24 països/regions estudiats, i se segueixen moltes de les recomanacions de la Unió Europea (UE) i el Consell d'Europa. Sobre la base dels resultats transversals comparatius presentats aquí i del detall contextual proporcionat pels investigadors en els perfils nacionals/regionals de la part 3 d'aquest estudi, esperem que els legisladors, professionals i especialistes que treballen sobre el terreny puguin identificar bones pràctiques que esdevinguin una bona base per al desenvolupament i l'intercanvi de coneixements. A continuació es presenta un resum dels resultats més importants per a cadascun dels dominis lingüístics estudiats.

Llengües utilitzades en els documents i les bases de dades oficials

- Hi ha legislació relacionada amb les llengües nacionals i llengües regionals/minoritàries (R/M) a gairebé tots els països/regions, sobre les llengües estrangeres a 14 països/regions, i sobre llengües immigrants només a 6 països/regions.
- Hi ha documents oficials de política lingüística relativa a la promoció de la llengua nacional i les llengües estrangeres a gairebé tots els països/regions, sobre les llengües R/M a 18 països/regions, i sobre llengües immigrants només a quatre països/regions.
- La Carta europea de les llengües regionals o minoritàries ha estat ratificada pel Parlament a 11 dels 18 països estudiats, i ha estat firmada pels governs de França i Itàlia. Bulgària, Estònia, Grècia, Lituània i Portugal no l'han ratificat ni firmat.
- Als països del sud-est i el centre d'Europa és on s'ofereixen més llengües R/M en l'ensenyament oficial. A l'Europa occidental, Itàlia i França representen les excepcions més clares d'aquesta norma general, atès que ofereixen una àmplia varietat de llengües. El concepte de *llengües regionals o minoritàries* no s'especifica a la Carta europea de les llengües regionals o minoritàries, però les llengües immigrants en són excloses de manera explícita. Als països de l'Europa occidental sovint les llengües immigrants apareixen amb més prominència que les llengües R/M, però gaudeixen de menys reconeixement, protecció i/o promoció.
- La majoria dels països/regions estan familiaritzats amb els mecanismes oficials de recopilació de dades sobre llengua i la majoria tracten amb tres tipus de llengües: llengües nacionals, llengües R/M i llengües immigrants. Cinc dels 24 països/regions no tenen cap tipus de mecanisme per a les dades lingüístiques: Àustria, Bòsnia i Hercegovina, Dinamarca, Grècia i els Països Baixos. Portugal només recopila dades sobre la llengua nacional.
- També hi ha certa variació en les preguntes principals sobre llengua formulades dins els mecanismes oficials nacionals/regionals de recopilació de dades. Més de la meitat dels països/regions estudiats formulen una pregunta sobre la llengua nacional, mentre que els altres pregunten sobre la llengua principal i/o la llengua materna.

Llengües a l'educació infantil

- Molts documents de la UE i del Consell d'Europa subratllen la importància de l'aprenentatge primerenc de llengües. En en l'àmbit de l'educació infantil, 14 dels 24 països/regions estudiats proporcionen suport addicional amb finançament estatal per a l'ensenyament de la llengua nacional a tots els infants. Els Països Baixos i Ucraïna són els que més temps hi dediquen.
- En aquest nivell s'ensenyen llengües estrangeres a set països/regions: Bòsnia i Hercegovina, el País Basc, Bulgària, Catalunya, Estònia, Espanya i Ucraïna, tot i que són classes que poden estar finançades totalment o parcialment pels pares/tutors. L'anglès, el francès i l'alemany són les llengües que més s'ofereixen.
- S'ofereixen llengües R/M a 17 països/regions, principalment finançades per l'estat/regió. En alguns països hi ha requisits sobre el nombre mínim d'alumnes per crear un grup. Àustria, Hongria, Itàlia, Romania i Ucraïna són els que ofereixen la varietat més àmplia de llengües.
- Encara no és gaire habitual l'ensenyament de llengües immigrants a l'educació infantil. No obstant això, malgrat les dificultats que implica la identificació de professors i materials d'aprenentatge adequats, hi ha tres països (Dinamarca, Espanya i Suïssa) que ofereixen suport per tal que els infants més petits mantinguin i desenvolupin les seves llengües i cultures d'origen. A Dinamarca, el finançament nacional, regional i local cobreix tots els costos d'aquests programes, mentre que a Espanya i Suïssa són els països d'origen els que cobreixen parcialment els costos mitjançant acords bilaterals.
- L'únic país que ofereix l'aprenentatge primerenc de tots els tipus de llengües és Espanya.

Llengües a l'educació primària

- Segons la UE i el Consell d'Europa, tots els infants europeus haurien d'aprendre dues llengües a més de la llengua nacional del país en què viuen. A l'educació primària, a part d'Itàlia i Ucraïna tots els països/regions ofereixen un suport addicional per tal que els nouvinguts aprenguin la llengua nacional.
- Amb l'excepció de Gal·les, tots els països/regions informen sobre l'existència de recursos de formació en llengües estrangeres a l'educació primària. A Dinamarca i Grècia hi ha dues llengües estrangeres obligatòries, mentre que 18 països/regions tenen una llengua estrangera obligatòria. A Anglaterra, Irlanda del Nord i Escòcia, les llengües estrangeres són opcionals.

- S'ensenyen llengües estrangeres des del primer any de primària a 12 dels països estudiats, des de cycle mitjà a 7 països, i a partir del cycle superior només als Països Baixos, Escòcia i Suïssa.
- L'anglès, el francès i l'alemany són les llengües estrangeres més ensenyades. En molts casos, una d'aquestes llengües és una assignatura obligatòria que han d'estudiar tots els alumnes. L'italià, el rus i l'espanyol són altres llengües que s'ofereixen com a llengües estrangeres obligatòries o opcionals.
- L'*Aprenentatge integral de continguts en llengua estrangera* (AICLE) és una pràctica habitual només a Espanya. És un plantejament que s'utilitza a 13 països/regions més, però no de manera sistemàtica.
- Un total de set països/regions indiquen que fan servir el *Marc europeu comú de referència per a les llengües* de manera explícita per a l'ensenyament de llengües estrangeres, tot i que un nombre més elevat podrien basar els estàndards nacionals en els seus propis principis i plantejaments. En relació amb l'aprenentatge de llengües estrangeres, el nivell A1/A2 del Marc europeu comú de referència per a les llengües és l'objectiu per a aquest grup d'edat.
- A part de Dinamarca i Estònia, s'ofereixen llengües estrangeres a 22 països/regions. Les classes de llengües R/M i les classes d'altres assignatures que s'ensenyen a través de llengües R/M són obertes a tots els alumnes sigui quin sigui el seu origen lingüístic a 20 països/regions, tot i que Bulgària i Grècia només tenen com a objectiu els parlants nadius d'aquestes llengües. A diversos països/regions hi ha una oferta àmplia, i Àustria, Bulgària, Hongria, Itàlia, Lituània, Romania i Ucraïna ofereixen quatre o més llengües R/M com a assignatures o, en la majoria de casos, com a mitjà d'ensenyament. Un total de 12 països/regions indiquen un ús extens de l'AICLE, i sis diuen que es fa servir en algunes àrees.
- Només cinc països/regions indiquen que ofereixen llengües immigrants a primària. Es tracta d'Àustria, Dinamarca, França, Espanya i Suïssa (al cantó de Zuric). A França i a Suïssa les classes de llengües immigrants estan obertes a tots els alumnes, mentre que a Àustria, Dinamarca i Espanya estan reservades als parlants nadius de llengües immigrants. Espanya i Suïssa ofereixen aquestes classes parcialment durant l'horari escolar, mentre que en els altres països s'ofereixen com a activitats extracurriculars. L'assoliment d'objectius en l'aprenentatge de les llengües immigrants no està vinculat a cap estàndard nacional, regional o escolar, tot i que es fa el seguiment del desenvolupament de les competències lingüístiques a tots els països menys a Àustria. Les classes de llengües immigrants estan totalment finançades per l'estat a Àustria i Dinamarca, mentre que a França, Espanya i Suïssa el suport prové principalment del país d'origen.
- En els països/regions estudiats, a l'educació primària es contracta professors especialistes en llengua segons el que s'indica a continuació: 16 de 24 països/regions contracten professors especialistes en la llengua nacional, 17 de 22 contracten professors especialistes en llengües R/M; 14 de 23, professors especialistes en llengües estrangeres, i dos de cinc països, professors especialistes en llengües immigrants. A Àustria, Anglaterra, França, Itàlia, els Països Baixos, Irlanda del Nord, Escòcia i Suïssa, les llengües estrangeres les ensenyen tutors amb una qualificació general. A la majoria de països/regions la formació abans de començar la feina i un cop s'ha començat a treballar és una pràctica generalitzada, excepte en el cas de les llengües immigrants.
- La mobilitat dels professors és una àrea que clarament s'ha de desenvolupar en l'àmbit de l'ensenyament de llengües estrangeres: nou dels 24 països/regions indiquen que no ofereixen cap suport en aquest sentit, i només Catalunya i Suïssa informen sobre programes estructurats de mobilitat dels professors. S'hauria de fer més per animar els professors de llengües a passar més temps en el país de la llengua que estan ensenyant per adquirir un nivell més alt de competències lingüístiques i culturals.
- Una sèrie de països/regions estan prenent mesures actives per augmentar l'oferta de professors de llengua. El País Basc, Dinamarca, Estònia i Suïssa estan contractant professors de la llengua nacional. Bulgària, Dinamarca, Anglaterra, Frísia, Hongria, Lituània i Ucraïna estan contractant professors específics per a les llengües estrangeres. El País Basc, Bòsnia i Hercegovina, Dinamarca, Irlanda del Nord, Escòcia, Espanya i Ucraïna estan contractant professors de llengües R/M. Cap dels països/regions estudiats està contractant activament professors de llengües immigrants.

Llengües a l'educació secundària

- A 21 països/regions es proporciona un suport addicional per a l'ensenyament de la llengua nacional als nouvinguts abans o durant l'ensenyament general. Dinamarca, Itàlia i Ucraïna no han informat sobre cap tipus de recurs en aquest sentit.
- Com s'esperava, tots els països/regions estudiats ofereixen llengües estrangeres en el cycle inicial i superior de l'educació secundària. Sorgeixen diferències significatives, però, en el nombre de llengües obligatòries que s'ofereixen, la varietat de llengües, el seguiment de l'evolució de les capacitats lingüístiques, l'ús de l'AICLE i el punt fins al qual es fa servir el Marc europeu comú de referència per a les llengües per avaluar el nivell assolit.
- Els únics països/regions en què hi ha dues llengües obligatòries en el cycle inicial i superior de l'educació secundària són Àustria, Estònia, França, Polònia, Portugal, Romania i Suïssa.
- Com s'esperava, els objectius d'assoliment quant a llengües estrangeres segons el Marc europeu comú de referència per a les llengües estan molt més ben establerts a les escoles de secundària que a les de primària en els països/regions participants. Un total de 13 països/regions indiquen de manera explícita el nivell que s'ha d'assolir. El nivell B2 sembla que és el nivell de competència que en general es considera apropiat per a la primera llengua estrangera, i el B1 per a la segona.

- Un total de 19 països/regions ofereixen llengües R/M dins l'educació secundària. Els països/regions que no ofereixen ensenyament en llengües regionals/minoritàries són Dinamarca, Anglaterra, Estònia, Grècia i Polònia.
 - Un total de 18 països/regions fan el seguiment de les capacitats lingüístiques adquirides mitjançant proves nacionals/regionals o escolars, i només Itàlia indica que no es fa cap seguiment. Àustria i Gal·les no fixen objectius sobre el nivell que s'ha d'assolir, però la resta de països/regions sí. Tots els països/regions ofereixen les llengües gratuïtament a tots els alumnes.
 - Pocs països/regions ofereixen l'ensenyament de llengües immigrants de manera sistemàtica (tres en el nivell d'infantil i cinc en el de primària), i a la secundària vuit països/regions dels 24 van respondre positivament. Es tracta d'Àustria, Dinamarca, Anglaterra, Estònia, França, Països Baixos, Escòcia i Suïssa.
 - A Àustria, Dinamarca, Anglaterra, els Països Baixos i Escòcia l'estat finança totalment l'ensenyament de llengües immigrants. A França i Suïssa el finançament procedeix dels països d'origen dels alumnes immigrants, i a Estònia els pares cobreixen els costos. Els únics països/regions que ofereixen llengües immigrants a l'educació primària i secundària són Àustria, Dinamarca, França i Suïssa.
 - Les llengües estrangeres que més s'ofereixen són l'anglès, l'alemany i el francès, tot i que també s'ofereixen altres llengües europees com l'espanyol i l'italià. Algunes llengües immigrants com l'àrab, el croat, el polonès, el rus i el turc s'ofereixen com a llengües estrangeres opcionals, i l'àrab i el turc tenen una sòlida posició com a assignatures d'examen a les escoles de secundària de França i els Països Baixos. El rus s'ofereix àmpliament als països de l'Europa de l'Est, com a llengua regional/minoritària o com a llengua estrangera.
 - Com en el cas de l'educació primària, es fa un ús extens de l'AICLE en l'ensenyament de llengües R/M, però aquest ús està molt menys generalitzat en el cas de les llengües estrangeres. Només a França se'n fa un ús generalitzat, i 14 països/regions més esmenten exemples localitzats.
 - Els professors de llengües estrangeres estan ben qualificats, i només a Estònia i Irlanda del Nord els professors amb formació no especialitzada en llengua ensenyen llengües estrangeres.
 - En l'àmbit de secundària hi ha un suport a la mobilitat una mica més estructurat que en l'àmbit de primària. Àustria i Catalunya indiquen que els professors passen un semestre a l'estranger com a part de la seva formació anterior o simultània a la feina. Un total de 17 països/regions animen a la mobilitat dels professors i hi donen suport financer. Estònia, França, Itàlia, Portugal i Romania són els països en què és menys probable que els professors passin un temps en un país de la llengua que ensenyen.
 - D'acord amb les recomanacions de la UE i del Consell d'Europa, els professors de llengua estrangera de la majoria dels països han d'haver assolit un determinat nivell de competència en la llengua estrangera. Aquest nivell es determina segons el Marc europeu comú de referència per a les llengües a vuit països/regions. El C1 sembla que és el nivell que s'exigeix més habitualment, tot i que el B2 ja es considera adequat al País Basc.
 - En alguns països/regions hi ha manca de professors de llengua, i s'estan prenent mesures especials per contractar professionals amb les qualificacions adequades i per animar la gent a formar-se com a professors de llengua. Els països/regions més actius quant a contractació de professors són Escòcia, el País Basc, Anglaterra, Romania i Suïssa, que estan contractant professors en un mínim de tres de les quatre categories lingüístiques.
- ### Llengües a la formació professional i superior
- Es van recopilar dades noves/primàries directament dels 69 centres de formació professional (FP) més importants de les 67 ciutats participants: la llengua nacional té bastant suport, i 30 de les 69 institucions d'FP estudiades ofereixen una àmplia varietat de programes de suport en la llengua nacional, que van des de la comunicació bàsica fins a competències més avançades. Un total de 24 institucions ofereixen una varietat limitada de programes, i 15 de les institucions estudiades no ofereixen cap suport.
 - De les 69 institucions estudiades, 62 ofereixen llengües estrangeres, i 15 indiquen que s'ensenyen més de quatre llengües, 22 ofereixen tres o quatre llengües i 25 una o dues llengües. Un total de 41 institucions ofereixen una àmplia varietat de programes orientats a capacitats lingüístiques bàsiques o més avançades, mentre que 18 ofereixen només capacitats lingüístiques bàsiques. Hi ha 26 institucions que alineen els seus programes amb el Marc europeu comú de referència per a les llengües.
 - Hi ha 25 institucions que ofereixen llengües R/M, i n'hi ha 13 que en cobreixen tots els costos. Els països/regions que ofereixen cursos de llengües R/M a les tres institucions d'FP estudiades són el País Basc, Catalunya, Hongria, Irlanda del Nord i Gal·les. Les llengües immigrants només s'ofereixen a quatre de les institucions estudiades, una a Àustria, una a Anglaterra, una a Itàlia i una a Gal·les.
 - Com s'esperava, l'anglès, el francès, l'alemany i l'espanyol són les llengües estrangeres més prominents. S'ofereix el rus com a llengua R/M en alguns països/regions i com a llengua estrangera en d'altres. L'àrab també s'ofereix en algunes institucions de formació professional. L'oferta més important per a les llengües R/M prové dels països/regions en què hi ha més d'una llengua oficial.
 - S'han recopilat dades noves/primàries a 65 universitats generals/públiques de tots els països/regions. Com caldria esperar, totes les universitats europees de les ciutats de la nostra mostra proporcionen ensenyament en la llengua nacional perquè en la majoria dels casos és la llengua principal de les seves poblacions d'estudiants i és la llengua estatal oficial. Ara bé, a la majoria de les institucions estudiades també es poden fer servir altres llengües.
 - La mobilitat internacional dels estudiants i del personal, i el desig d'atraure una massa d'estudiants global i diversa, estan fent que l'anglès es converteixi en la segona llengua de moltes universitats europees, i molts llibres de text també s'estan elaborant en anglès.

- Un nombre molt elevat d'universitats ofereix cursos d'idiomes als estudiants de disciplines no lingüístiques, tal com recomanen les institucions europees. L'oferta és àmplia, i 31 universitats (gairebé la meitat) donen als estudiants la possibilitat de triar entre més de quatre llengües. Només vuit de les universitats de la nostra mostra no ofereixen als estudiants de disciplines no lingüístiques l'oportunitat d'aprendre altres llengües. La determinació del nombre real d'inscrits queda fora de l'abast del nostre estudi.
- Gairebé totes les universitats fan esforços específics per atraure estudiants internacionals. La meitat també indiquen que fan un esforç conscient per atraure estudiants d'origen immigrant.
- La mobilitat dels estudiants rep el suport financer de les universitats europees, però només a 10 de les universitats estudiades els programes de mobilitat són obligatoris per als estudiants de llengües.

Llengües utilitzades en els mitjans audiovisuals i la premsa

- Per explorar la diversitat de llengües dels mitjans de comunicació, hem demanat als investigadors que registrin les llengües que s'ofereixen durant una setmana a la ràdio i la televisió nacionals segons els diaris més venuts de les ciutats estudiades. La majoria dels països/regions participants ofereixen algunes emissions de ràdio i televisió en llengües diferents de la llengua nacional. Catalunya té programes de televisió en una àmplia varietat de llengües estrangeres, R/M i immigrants. Hongria i Itàlia ofereixen emissions de ràdio en més de deu idiomes.
- Quant al doblatge i la subtitulació, els resultats de l'estudi LRE són comparables a estudis anteriors: al voltant de la meitat dels països/regions segueixen pràctiques de doblatge i l'altra meitat proporciona subtítols. Els països/regions en què es dobla tant a la televisió com al cinema són Àustria, Catalunya, Hongria, Itàlia, Irlanda del Nord, Polònia i Espanya. Els països/regions en què se subtitula tant a la televisió com al cinema són Bòsnia i Hercegovina, Dinamarca, Anglaterra, Estònia, Frísia, Grècia, Portugal, Romania, Escòcia, Suïssa i Gal·les. Altres països/regions tenen un plantejament més híbrid i els programes se subtitulen en un mitjà i es doblen en l'altre.
- En relació amb la disponibilitat de diaris als quioscos i estacions de trens més importants de les ciutats estudiades a cada país/regió, els investigadors han visitat els quioscos i les estacions de trens i han fet un llistat dels diaris disponibles en els diferents idiomes, seguint la metodologia de l'elaboració d'un paisatge lingüístic, que permet obtenir la instantània d'un moment i un lloc determinats. En general, els diaris en anglès són els més habituals, seguits dels diaris en alemany, francès, rus i italià. Els diaris en àrab i turc també ocupen una posició prominent.
- També s'ha investigat el reconeixement de les llengües de signes i la disponibilitat de la retransmissió en llengües de signes dels esdeveniments importants emesos pels mitjans de comunicació. Les llengües de signes estan reconegudes/fomentades a tots els països/regions amb l'excepció del País Basc, Dinamarca, Grècia, Itàlia i Polònia. Les persones sordes sempre poden fer servir les llengües de signes en les interaccions oficials amb les autoritats a la meitat dels països/regions estudiats. A Estònia sempre hi ha facilitats disponibles per a la subtitulació en llengua de signes dels esdeveniments importants retransmesos pels mitjans de comunicació, i és un servei que està disponible sovint a nou països/regions més. Ara bé, a Itàlia, Polònia i Romania els investigadors indiquen que no hi ha aquest tipus de servei.

Llengües en els serveis i espais públics

- S'han estudiat les polítiques i estratègies lingüístiques en l'àmbit municipal, a més del nombre de llengües en què s'ofereixen els diferents serveis públics. A més, els representants municipals han informat sobre les llengües que realment estan disponibles en la comunicació oral i escrita dels serveis educatius, d'emergències, sanitaris, socials, jurídics, de transport, immigració, turisme i programacions teatrals.
- S'ha estudiat un total de 63 ciutats, i bàsicament s'ha seleccionat, per a cada país, una capital, la segona ciutat més important, i una ciutat amb presència d'una llengua regional. Segons els informes dels investigadors, totes les ciutats combinades presten serveis en 140 llengües a part de la llengua nacional.
- Aproximadament una tercera part de les ciutats estudiades tenen una estratègia institucionalitzada àmpliament practicada per promocionar el multilingüisme, i la meitat de les ciutats estudiades indiquen que l'oferta de serveis multilingües és una pràctica generalitzada. Només deu de les 63 ciutats estudiades no proporcionen serveis multilingües. A 23 ciutats hi ha la política d'incloure les competències lingüístiques a les descripcions dels llocs de treball del personal, i 18 ofereixen una àmplia formació en idiomes per al personal. Segons les dades obtingudes, les cinc ciutats amb les polítiques més desenvolupades són, per aquest ordre, Viena, Barcelona, Londres, Milà i Cracòvia.
- La provisió més multilingüe la trobem en els serveis relatius al turisme, la immigració i la integració, els serveis jurídics (comunicació oral) i els serveis de transports (comunicació escrita). Sovint els serveis sanitaris també s'ofereixen en una varietat de llengües. Els nivells més baixos de serveis multilingües es troben en el sector cultural (teatre) i en els debats polítics/processos de presa de decisions. Els serveis educatius no ocupen una posició tan alta com es podria esperar, tenint en compte el gran nombre d'estudiants (i pares) de les escoles de tot Europa que no s'expressen amb fluïdesa en la llengua oficial del país en què reben l'educació.

- Un total de 17 ciutats ofereixen la majoria dels serveis anteriors en més de quatre llengües, i 23 els ofereixen en tres o quatre llengües. Les ciutats en què s'ofereixen més serveis de comunicació oral en més llengües són, per aquest ordre, Londres, Aberdeen, Glasgow, Madrid, València, Zuric, Milà, Belfast, Barcelona i Lugano.
- Menys ciutats han respost positivament quant als serveis de comunicació escrita: només sis han indicat que la majoria dels serveis s'ofereixen en més de quatre llengües, i 27 en tres o quatre llengües. Això podria suggerir que les ciutats no donen tanta importància a la disponibilitat dels documents en múltiples llengües com a la disponibilitat d'interpretació o mediació oral immediata.
- L'anglès és la llengua que més s'ofereix, a banda de la llengua nacional, en els serveis orals i escrits de totes les ciutats estudiades, seguit de l'alemany, el rus, el francès i l'espanyol, per aquest ordre. El xinès i l'àrab també es troben en una posició destacada i els ofereixen un bon nombre de ciutats. El gal·lès, el català i el basc s'utilitzen àmpliament en els serveis públics de les regions on es parlen. Els resultats per a les llengües més freqüents dels serveis públics són molt similars als obtinguts per a les llengües dels diaris.
- Podem inferir que hi ha tres tipus de grups destinataris per als serveis de comunicació oral i escrita en els serveis i espais públics: a) persones que viatgen, persones de negocis i turistes; b) grups immigrants, i c) parlants i lectors de llengües R/M.
- A la majoria de les pàgines web municipals l'anglès és la llengua principal a part de la llengua nacional. L'alemany i el francès també són força habituals a tota la mostra de ciutats. Algunes de les segones ciutats més importants tenen pàgines web més multilingües que les de la capital en el mateix context nacional. Per exemple, Roma ofereix informació només en italià i anglès, mentre que la ciutat de Milà, amb més indústria, ofereix informació en vuit llengües diferents a més de l'italià. S'observa el mateix fenomen a Polònia entre Cracòvia i Varsòvia. A les ciutats regionals estudiades, l'anglès torna a ser la llengua més habitual de les pàgines web municipals al costat de les llengües nacionals.

Llengües a les empreses

- L'estudi LRE ha desenvolupat una enquesta destinada a explorar les estratègies lingüístiques de les empreses per esbrinar si prioritzen i donen suport a la formació en idiomes dels seus empleats, i també per determinar la varietat de llengües que utilitzen per comunicar-se amb els clients i en els materials promocionals. Els criteris investigats es divideixen en tres categories principals: estratègies lingüístiques generals de l'empresa, estratègies lingüístiques internes i estratègies lingüístiques externes.
- S'han recollit dades a partir d'un conjunt d'empreses seleccionades establertes a diferents ciutats de tots els països/regions, i se n'ha analitzat un total de 484. S'han estudiat quatre sectors empresarials (bancs, hotels, empreses de construcció i supermercats). En general, tot i que el nombre d'hotels participants ha estat relativament elevat en comparació amb els altres sectors, hi ha hagut un bon equilibri entre els sectors.
- En l'àmbit de les estratègies lingüístiques generals, una quarta part de les empreses estudiades té una estratègia explícita relativa a les llengües i més de la meitat té en compte els idiomes a l'hora de contractar personal. Una quarta part fomenta regularment la mobilitat del personal destinada a l'aprenentatge d'idiomes i al desenvolupament d'una consciència intercultural. Amb tot, el 70 % no manté registres de les competències lingüístiques dels empleats, i molt poques empreses aprofiten els programes de la UE destinats a l'aprenentatge de llengües.
- En un 27 % de les empreses estudiades hi ha una àmplia provisió de formació en anglès empresarial, mentre que un 14 % ofereix suport en la llengua nacional als parlants no nadius i un 12 % per a altres llengües. Un percentatge relativament baix d'empreses tenen programes de recompenses o promocions per a l'aprenentatge d'idiomes, un 11 % indiquen que és una pràctica generalitzada per a l'anglès empresarial i només un 5 % per a la llengua nacional i altres llengües. El nombre d'empreses que estableixen associacions amb el sector educatiu per desenvolupar les competències lingüístiques del seu personal també sembla modest: una quarta part ho fa sovint o ocasionalment per a l'anglès, un 17 % per a la llengua nacional per a parlants no nadius i un 14 % per a altres llengües.
- En els sectors estudiats, poc menys de la meitat de les empreses fan servir àmpliament l'anglès empresarial, a més de la llengua nacional, en les comunicacions externes, i fins al 30 % fan servir altres llengües en les seves pàgines web a més de l'anglès i la llengua nacional.
- L'alemany, el rus, el francès i l'espanyol són, per aquest ordre, les llengües més utilitzades, a part de l'anglès, per les empreses estudiades, la qual cosa reflecteix la fortalesa del mercat intern a Europa. Algunes de les empreses estudiades també valoren el xinès, el japonès, l'àrab i el turc, tot i que potser se'ls podria donar encara més prioritat.

Reflexió

Els resultats comparatius presentats anteriorment destaquen algunes tendències interessants en les polítiques i pràctiques per al multilingüisme/plurilingüisme en el context europeu. Tot i que alguns països/regions tenen polítiques i pràctiques molt ben desenvolupades en dominis específics, d'altres han de seguir desenvolupant-les si volen alinear-se millor amb les recomanacions europees i crear societats amb més riquesa idiomàtica. De tots els *dominis lingüístics* estudiats, és a l'educació primària i secundària on es fan més esforços per fomentar el multilingüisme/plurilingüisme. Tanmateix, en l'aprenentatge primerenc de llengües i en els sectors de l'educació professional i superior, els mitjans de comunicació, els serveis públics i les empreses, els resultats del nostre estudi LRE suggereixen que el compromís de suport oficial al multilingüisme/plurilingüisme dels països/regions europeus encara s'ha de traduir en plans d'acció i pràctiques en l'àmbit local i institucional.

De totes les *varietats de llengües* no nacionals investigades, les llengües immigrants són les menys reconegudes, protegides i/o fomentades, malgrat totes les accions afirmatives a escala europea. Prestar més atenció a les llengües diferents de les nacionals permetria que les ciutats i empreses europees esdevinguessin més inclusives en el context de l'augment de la mobilitat i la migració a Europa.

Creiem que els resultats presentats aquí van més enllà de l'estat actual dels nostres coneixements respecte de les polítiques i pràctiques lingüístiques a Europa des de quatre perspectives diferents: i) l'elevat nombre de països i regions europeus participants, ii) l'extensa gamma de varietats lingüístiques escollides dins la constel·lació de llengües d'Europa, iii) la varietat de dominis lingüístics seleccionats dins i més enllà de l'educació, i (iv) la publicació i difusió dels resultats d'aquest estudi en 23 llengües a part de l'anglès. L'abast i la magnitud de l'estudi LRE, que deriva en una enorme base de dades sobre una varietat de polítiques i pràctiques lingüístiques dins i més enllà dels sectors educatius, es pot expressar en 260 preguntes formulades per a 24 països/regions que sumen un total de 6.240 valors puntuats i analitzats (menys les dades parcials només per a Frísia).

Com s'ha esmentat a la introducció de la part 1 d'aquesta publicació, la finalitat dels indicadors preliminars desenvolupats pel projecte LRE és esdevenir una eina per ajudar els països i les regions a avaluar-se a si mateixos prenent com a referència documents sobre multilingüisme i plurilingüisme de la UE i el Consell d'Europa. Mitjançant aquest procés, tenim l'objectiu de conscienciar els legisladors europeus, nacionals i regionals en un macronivell públic i polític, i motivar els grups d'interès més importants d'una varietat de sectors, llengües i països/regions per tal que prenguin mesures. Qualsevol suggeriment per incloure més indicadors serà benvingut, atès que representa una resposta activa als nostres descobriments.

PART 1

De camí cap a uns indicadors europeus de les polítiques i pràctiques lingüístiques

Guus Extra i Kutlay Yağmur

Introducció

Aquesta publicació forma part del projecte Language Rich Europe (LRE), cofinançat per la Comissió Europea dins el programa Lifelong Learning (Aprentatge Permanent) i posat en marxa pel British Council, l'organització internacional del Regne Unit dedicada a les oportunitats educatives i les relacions culturals. El projecte està gestionat pel British Council i supervisat per un grup director format per representants d'Instituts Nacionals de Cultura de la Unió Europea i les nostres organitzacions associades.

El Babylon, Center for Studies of the Multicultural Society de la Universitat de Tilburg, ha encapçalat l'element investigador del projecte: s'han desenvolupat indicadors preliminars basats en resolucions, convenis i recomanacions de la Unió Europea (UE) i del Consell d'Europa per examinar les polítiques i pràctiques lingüístiques de 24 països i regions, i s'ha elaborat i repartit el qüestionari de recerca entre la nostra xarxa d'associats; després se n'han processat i analitzat les dades i s'han redactat els resultats derivats de la recopilació de les dades dels diferents països. Els socis que han col·laborat en la investigació a cada país/regió han complementat les dades recopilades amb anàlisis pròpies dels resultats, amb el suport d'exemples de bones pràctiques i iniciatives prometedores.

Els objectius generals del projecte LRE són els següents:

- facilitar l'intercanvi de bones pràctiques en la promoció del diàleg intercultural i la inclusió social a través de l'ensenyament i l'aprenentatge de llengües;
- fomentar la cooperació europea en el desenvolupament de polítiques i pràctiques lingüístiques entre els diferents sectors educatius i a la societat en general;
- conscienciar sobre les recomanacions de la UE i el Consell d'Europa per fomentar l'aprenentatge de llengües i la diversitat lingüística a tot Europa.

La finalitat dels indicadors preliminars desenvolupats pel projecte és esdevenir una eina per ajudar els països i les regions a avaluar-se ells mateixos prenent com a referència documents sobre multilingüisme i plurilingüisme de la UE i el Consell d'Europa.

Mitjançant aquest procés, tenim l'objectiu de conscienciar en un macronivell tant públic com polític els legisladors europeus, nacionals i regionals, i de motivar els grups d'interès més importants d'una varietat de sectors, llengües i països/regions per tal que prenguin mesures. Qualsevol suggeriment per incloure més indicadors serà benvingut, atès que representa una resposta activa als nostres descobriments. Esperem que els resultats presentats aquí esdevinguin estudis de casos rellevants i de seguiment continuat, i desencadenin una recerca més profunda de les polítiques i pràctiques de micronivell relatives al multilingüisme i el plurilingüisme.

Hi ha limitacions òbvies respecte del que es pot aconseguir en un estudi com aquest. Aquestes limitacions es tractaran a l'apartat 1.6, en què es parla d'aspectes de validesa. Tanmateix, creiem que els resultats que presentem van més enllà de l'estat actual dels nostres coneixements sobre polítiques i pràctiques lingüístiques a Europa des de tres perspectives diferents:

- l'alt nombre de països i regions participants: 24;
- l'espectre de varietats lingüístiques triades dins la constel·lació de llengües d'Europa: estudiem llengües estrangeres, regionals o minoritàries, immigrants i nacionals, aquestes últimes amb una atenció especial al suport que es dona als nòvinguts;
- la varietat de dominis lingüístics seleccionats dins i més enllà de l'educació, i que inclouen les empreses, els serveis i espais públics a les ciutats, i els mitjans de comunicació;
- la publicació i disseminació dels resultats d'aquest estudi en 23 idiomes.

Les seccions 1.1 i 1.2 ofereixen informació bàsica sobre els actors europeus en la seva tasca de promoció del multilingüisme i el plurilingüisme, i sobre el que s'anomena la fórmula trilingüe. Les seccions 1.3 i 1.4 se centren en les varietats lingüístiques i els dominis lingüístics explorats en el projecte. La secció 1.5 aborda la recopilació de dades i el nostre plantejament basat en tres ciutats. La metodologia emprada en aquest projecte es descriu a la secció 1.6.

1.1. Actors europeus en la promoció del multilingüisme i el plurilingüisme

La diversitat lingüística és una propietat clau de la identitat europea, i tant les institucions de la UE, establertes a Brussel·les, com el Consell d'Europa, amb seu a Estrasburg, han treballat activament en la promoció de l'aprenentatge de llengües i el multilingüisme/plurilingüisme. Les principals agències de política lingüística d'aquestes dues institucions són la Unitat de Política per al Multilingüisme, dins la Direcció General d'Educació i Cultura de la Comissió Europea, i la Unitat de Política Lingüística de la Direcció d'Educació del Consell d'Europa. La feina feta per aquestes agències sustenta importants resolucions, cartes i convenis elaborats pels organismes respectius. Baetens Beardsmore (2008) ofereix una visió general molt interessant sobre les activitats de promoció lingüística dutes a terme per la UE i el Consell d'Europa en el passat.

Una cerca de publicacions sobre multilingüisme a <http://europa.eu> dóna com a resultat documents clau en una varietat de llengües, organitzats en cinc encapçalaments: documents sobre polítiques de la UE, fullets informatius, informes, estudis i enquestes. A la pàgina web del Consell d'Europa, www.coe.int/lang, s'ofereixen publicacions en els àmbits de desenvolupament de polítiques, instruments i estàndards, llengües en l'educació escolar, immigrants, informes de conferències i estudis seleccionats.

"El Consell d'Europa distingeix entre el plurilingüisme, que és la competència d'un parlant (capacitat de fer servir més d'una llengua), i el multilingüisme, que és la presència de diverses llengües en una determinada àrea geogràfica. La UE fa servir el terme *multilingüisme* per als dos conceptes (de vegades especificant 'multilingüisme de la persona'). En aquest informe es fan servir els dos conceptes de *multilingüisme* i *blingüisme*."

La Unió Europea (UE)

Dins la Unió Europea, la política lingüística és responsabilitat de cada estat membre. En aquest àmbit les institucions de la UE exerceixen un paper de suport basat en el principi de subsidiarietat. El seu paper és promoure la cooperació entre els estats membres i fomentar la dimensió europea en les polítiques lingüístiques nacionals. Fa molts anys que el multilingüisme és una qüestió clau per als tres organismes constituents de la UE, és a dir, el Consell de la Unió Europea, la Comissió Europea (CE) i el Parlament Europeu.

Les polítiques lingüístiques de la UE tenen l'objectiu de protegir la diversitat lingüística i fomentar el coneixement de les llengües per motius d'identitat cultural i integració social, però també perquè els ciutadans multilingües estan més ben posicionats per aprofitar les oportunitats educatives, professionals i econòmiques que genera una Europa integrada. La política multilingüe s'orienta, segons l'objectiu plantejat pel Consell de la UE a Barcelona l'any 2002, a millorar el domini de les capacitats bàsiques, en particular ensenyant com a mínim dues llengües més des d'una edat molt primerenca. Aquest objectiu ja es desprenia del *Llibre blanc* de 1995 sobre ensenyament i aprenentatge, que recomanava que tothom aprengüés dues llengües europees. A més, a Barcelona es va reclamar l'establiment d'un indicador de competències lingüístiques.

L'any 2003 la CE es va comprometre a dur a terme 45 noves mesures per animar les autoritats nacionals, regionals i locals a treballar per fer un "pas endavant important en la promoció de l'aprenentatge de les llengües i la diversitat lingüística". La primera Comunicació sobre multilingüisme de la CE, *Una nova estratègia marc per al multilingüisme*, es va adoptar el novembre de 2005 i va complementar el seu pla d'acció *Promoció de l'aprenentatge de llengües i de la diversitat lingüística*. La Comunicació de la CE (2005) va establir tres seccions bàsiques en la política sobre multilingüisme de la UE:

1. Assegurar que els ciutadans tinguin accés a la legislació, els procediments i la informació de la UE en el seu idioma.
2. Subratllar el paper principal de les llengües i el multilingüisme en l'economia europea, i trobar formes de desenvolupar-les.
3. Animar tots els ciutadans a aprendre i parlar més llengües per tal de millorar la capacitat d'entendre's i comunicar-se entre ells.

La importància del multilingüisme per a la CE es va veure subratllada pel nomenament per primera vegada d'un comissionat europeu específic, Leonard Orban, per gestionar aquesta cartera a principis del 2007, tot i que en el reajustament que Barroso va dur a terme el 2009 va passar a formar part de les atribucions del Comissionat d'Educació, Cultura, Multilingüisme i Joventut. Durant el període del comissionat Orban, la CE va elaborar la seva Comunicació de 2008 *Multilingüisme: un actiu per a Europa i un compromís compartit*, que va establir la política lingüística com a tema transversal que feia aportacions a la resta de polítiques de la UE. Aquesta comunicació va establir què s'havia de fer per convertir la diversitat lingüística en un actiu de solidaritat i prosperitat. Els dos objectius centrals de la política sobre multilingüisme eren:

- conscienciar sobre el valor i les oportunitats de la diversitat lingüística de la UE i fomentar l'eliminació de barreres per al diàleg intercultural, i
- donar a tots els ciutadans oportunitats reals per aprendre a comunicar-se en dues llengües a més de la seva llengua materna.

Es va convidar els estats membres a oferir una gamma més àmplia d'idiomes de manera més efectiva dins el sistema educatiu des d'una edat primerenca i fins a l'educació adulta, i a valorar i seguir desenvolupant les habilitats lingüístiques adquirides fora del sistema educatiu formal. A més, la CE va fer palès que estava decidida a fer un ús estratègic dels programes i les iniciatives rellevants de la UE per "apropar el multilingüisme al ciutadà".

El *Document de treball del personal de la Comissió* (2008), que acompanyava la Comunicació de la CE esmentada anteriorment, presenta una bona visió general de les activitats actuals de la UE que donen suport al multilingüisme. La Comunicació de la CE (2008) va ser ben rebuda i avalada per les resolucions del Consell de la UE (2008) i el Parlament Europeu (2009), i va posar èmfasi en l'aprenentatge permanent, la competitivitat, la mobilitat i l'ocupabilitat. L'any 2001, la CE va presentar un informe sobre els progressos aconseguits des del 2008 i un inventari complet de les accions de la UE sobre el terreny. També tenia esperances en el *Marc estratègic per a la cooperació europea en educació i formació* (ET, 2020), en què l'aprenentatge de llengües s'identifica com a prioritat, amb la comunicació en llengües estrangeres com una de les vuit competències clau per millorar la qualitat i l'eficiència de l'educació i la formació. Aquí s'inclouen com a competències clau la comunicació en la llengua materna, la mediació i la comprensió intercultural.

L'informe subratlla que les competències lingüístiques són crucials per a la iniciativa de *l'Agenda de noves qualificacions i llocs de treball*, perquè milloren l'ocupabilitat. També són un requisit previ per a la mobilitat i per tant per a la implementació amb èxit de la nova iniciativa insígnia *Juventut en moviment*. En línies més generals, les competències lingüístiques tenen el potencial de fomentar i facilitar l'exercici del dret dels ciutadans de la UE de moure's lliurement i residir en el territori dels estats membres, i d'estimular, més enllà de les fronteres, l'exercici d'una àmplia varietat de drets conferits als ciutadans d'acord amb la legislació de la UE.

Les estadístiques clau sobre aprenentatge i ensenyament de llengües a la UE es recopilen en el context de les enquestes Eurydice i l'Eurobaròmetre. Són de gran importància per als dominis de l'educació primària i secundària del nostre Qüestionari LRE els informes *Dades clau sobre l'ensenyament de llengües a l'escola a Europa* (Eurydice 2008, versió actualitzada de l'informe de 2005) i *Integració d'infants immigrants a les escoles d'Europa* (Eurydice 2009), i dos informes de l'Eurobaròmetre sobre competències lingüístiques dels ciutadans europeus i les seves actituds envers les llengües (Eurobaròmetres 2001 i 2006). L'informe esmentat més amunt elaborat per Strubell et al. (2007) per a la CE també conté dades clau sobre inscripcions d'alumnes a classes de llengua de primària i del cycle inicial i superior d'educació secundària als països de la UE; a més, l'informe ofereix una anàlisi de resultats i tendències transversals, i conclou amb una sèrie de recomanacions.

En una versió posterior del Qüestionari LRE es poden tractar els nombres específics d'alumnes de llengua i exàmens en l'àmbit escolar, així com els tipus de competències lingüístiques. Explorarem les oportunitats de crear sinergies entre la recopilació de dades per al projecte LRE actual i per al Monitor Europeu de les Llengües (ELM) i l'Enquesta Europea sobre Competències Lingüístiques (ESLC), respectivament (vegeu les pàgines web dels dos projectes per veure els treballs en curs). El projecte del Monitor Europeu de les Llengües se centra en les llengües estatals oficials; té un apartat especial sobre l'ensenyament en les llengües estatals oficials i el seu ús respecte de l'anglès en l'àmbit universitari. El projecte ESLC se centra inicialment en la competència dels estudiants en anglès, francès, alemany, italià

i espanyol com a primera i segona llengua estrangera l'últim any del cycle inicial de l'educació secundària o el segon any del cycle superior d'educació secundària, en funció del context educatiu en qüestió. Fa poc (2012) la CE ha presentat el primer informe ESLC, que conté dades sobre gairebé 54.000 estudiants inscrits a 14 països participants. Es van dissenyar, estandarditzar i sol·licitar exàmens independents del currículum per a competències lectores, orals i escrites en cadascuna de les cinc llengües referides i es van vincular als nivells del Marc europeu comú de referència per a les llengües. Els resultats de l'ESLC mostren un nivell en general baix de competències en les primeres i segones llengües estrangeres examinades. A més, els resultats presenten grans diferències entre els països, les llengües triades i les competències lingüístiques mesurades.

El principal programa de finançament de la CE per al període 2007-2013 per donar suport al multilingüisme és el Lifelong Learning Programme (LLP), o Programa d'Aprenentatge Permanent, que col·loca les diferents iniciatives europees d'educació i formació sota un mateix paraigua amb un pressupost de gairebé set mil milions d'euros per a aquest període de set anys. El programa LLP, successor del *Sòcrates*, que va estar en vigor del 1994 al 2006, consta de quatre subprogrames, cadascun dels quals s'adreça a un sector educatiu específic: *Comenius* (escoles), *Erasmus* (educació superior), *Leonardo da Vinci* (formació professional) i *Grundtvig* (formació per a adults). Un programa transversal complementa aquests quatre subprogrames, i inclou l'Activitat Clau (KA, per les seves sigles en anglès) sobre llengües. Finalment, el programa *Jean Monnet* estimula l'ensenyament, la reflexió i el debat sobre el procés d'integració europea a les institucions d'educació superior de tot el món.

Un dels objectius específics de l'LLP és fomentar l'aprenentatge de les llengües i la diversitat lingüística. Les propostes de projectes lingüístics, xarxes i altres activitats orientades a les llengües (per exemple, vinculades a la mobilitat dels estudiants, professors i treballadors) poden sol·licitar el cofinançament europeu dins les diferents parts del programa. Totes les llengües —oficials, nacionals, regionals, minoritàries i immigrants— poden optar a aquest programa. El programa Language Rich Europe està cofinançat dins el Programa KA 2 (Xarxes).

El Consell d'Europa

Fundat el 5 de maig de 1949, el Consell d'Europa és una organització intergovernamental formada per 47 estats membres que inclouen els 27 estats de la Unió Europea.

La missió del Consell d'Europa és fomentar els drets humans, la democràcia parlamentària i l'imperi de la llei. Aquests valors bàsics sustenten les seves accions a totes les àrees, inclosa la política lingüística, que treballa amb tres dimensions distintives però complementàries de la feina de l'organització: *convenis, recomanacions i instruments tècnics*.

El *Conveni Cultural Europeu* anima els estats a donar suport a l'estudi de les llengües, la història i la civilització dels altres estats. La *Carta Social Europea* assegura el dret dels treballadors emigrants i les seves famílies d'aprendre la llengua o les llengües de l'estat que els acull i dona suport a l'ensenyament de la llengua materna dels treballadors immigrants als fills d'aquests treballadors.

Dos *convenis* del Consell d'Europa estan relacionats directament amb els estàndards europeus de promoció i salvaguarda de la diversitat lingüística i els drets lingüístics: la Carta europea de les llengües regionals o minoritàries i el Conveni marc per a la protecció de les minories nacionals, respectivament. La Carta és un instrument cultural dissenyat per protegir i fomentar les llengües regionals o minoritàries com a aspecte amenaçat del patrimoni cultural d'Europa. Proporciona mesures específiques per donar suport a l'ús d'aquesta categoria de llengües en l'educació i els mitjans de comunicació, i per permetre'n l'ús en entorns judicials i administratius, la vida econòmica i social i les activitats culturals. El Conveni marc especifica les condicions necessàries per tal que les persones que pertanyen a minories nacionals mantinguin i desenvolupin la seva cultura i preservin els elements essencials de la seva identitat: la religió, la llengua, les tradicions i el patrimoni cultural.

En els estats que han ratificat aquests *convenis* es controla el compliment dels compromisos que han assumit.

Les *recomanacions* del Consell d'Europa són afirmacions de pes dirigides a les autoritats nacionals sobre principis orientatius i mesures d'implementació relacionades, però no són legalment vinculants. Aquestes són algunes de les més rellevants per a les finalitats d'aquest projecte:

- *Recomanació núm. R (98) del Comitè de ministres sobre llengües modernes* (Consell d'Europa, 1998), que destaca la comunicació intercultural i el plurilingüisme com a objectius polítics fonamentals i que proposa mesures concretes per a cada sector educatiu i per a la formació dels professors abans i un cop han començat a treballar. L'Apèndix d'aquesta recomanació especifica detingudament, per a cada sector educatiu, les maneres possibles d'establir el plurilingüisme com a objectiu global en un concepte coherent d'educació lingüística a tots els estats membres del Consell d'Europa.
- *Recomanació 1383 (1998) de l'Assemblea Parlamentària del Consell d'Europa sobre diversificació lingüística*, que diu que la "diversitat lingüística d'Europa és un actiu cultural molt valuós que cal preservar i protegir" i que "per tant, hi hauria d'haver més varietat en l'ensenyament de llengües modernes en els estats membres del Consell d'Europa; això hauria de derivar en l'adquisició no només de l'anglès sinó també d'altres llengües europees i de la resta del món per part de tots els ciutadans europeus, en paral·lel amb el domini de la seva pròpia llengua nacional i, sempre que sigui apropiat, la seva llengua regional".
- *Recomanació 1539 (2001) de l'Assemblea Parlamentària del Consell d'Europa sobre l'Any Europeu de les Llengües*, que exigeix als estats membres que "mantinguin i desenvolupin les iniciatives de política lingüística del Consell d'Europa per a la promoció del plurilingüisme, la diversitat cultural i la comprensió entre els diferents pobles i nacions" i que "animin tots els europeus a adquirir una determinada capacitat per comunicar-se en diverses llengües, per exemple fomentant plantejaments nous i diversificats adaptats a les necessitats individuals...".
- *Recomanació Rec (2005) 3 del Comitè de Ministres sobre l'ensenyament de llengües veïnes a les regions frontereres*, que exigeix als governs dels estats membres que "apliquin els principis d'educació plurilingüe, en particular establint les condicions que permetin a les institucions educatives de les regions frontereres, en tots els àmbits educatius, salvaguardar o, si fos necessari, introduir, l'ensenyament i l'ús de les llengües dels seus països veïns, juntament amb

l'ensenyament de les cultures d'aquests països, que estan íntimament vinculades a l'ensenyament de llengües".

- *Recomanació 1740 (2006) de l'Assemblea Parlamentària sobre la posició de la llengua materna a l'educació escolar*, que anima els joves europeus a aprendre la seva llengua materna (o llengua principal) sempre que no sigui la llengua oficial del seu país, destacant que tenen l'obligació d'aprendre una llengua oficial del país del qual són ciutadans.
- *Recomanació núm. R (2008) 7 del Comitè de Ministres sobre l'ús del Marc europeu comú de referència per a les llengües i la promoció del plurilingüisme*, que estableix principis i mesures generals que han d'implementar les autoritats responsables de l'ensenyament de llengües en l'àmbit nacional, regional i local, així com mesures específiques orientades a la creació de polítiques, el desenvolupament de currículums i llibres de text, la formació de professors i l'avaluació.

Allò que es podria descriure com a *instruments tècnics* en l'àmbit de l'ensenyament de llengües són, en general, eines de referència, sempre no normatives, que els responsables polítics i els professionals poden consultar i adaptar segons sigui convenient per al seu context i les seves necessitats educatives específiques. Aquests instruments inclouen el Marc europeu comú de referència per a les llengües (àmpliament utilitzat), el Portafolis europeu de llengües (PEL), orientacions polítiques i altres eines pràctiques desenvolupades en el transcurs dels programes de la Unitat de Política Lingüística d'Estrasburg i el Centre Europeu de Llengües Modernes de Graz.

El *Marc europeu comú de referència per a les llengües* (2001) es va dissenyar per fomentar l'educació plurilingüe i per adaptar-se als contextos específics d'ús. El Marc ofereix una base comuna per desenvolupar i comparar currículums, llibres de text, cursos i exàmens de segones llengües i llengües estrangeres en una perspectiva d'aprenentatge plurilingüe, dinàmic i permanent. Desenvolupat a través d'un procés de recerca científica i àmplies consultes, el Marc proporciona una eina pràctica per establir objectius clars que han de ser assolits en fases successives d'aprenentatge i que permeten avaluar els resultats d'una manera comparable internacionalment. Proporciona una base per al reconeixement mutu de les qualificacions lingüístiques, facilitant la mobilitat educativa i ocupacional. Cada cop es fa servir més en la reforma dels currículums nacionals i per part de consorcis internacionals per a l'homologació dels certificats de llengua, a Europa i a la resta del món, i està disponible en més de 35 idiomes.

El *Portafolis europeu de llengües* (2001) és un document personal en què els que estan aprenent o han après qualsevol llengua – a l'escola o fora de l'escola – poden registrar i reflexionar sobre el seu aprenentatge de llengües i les experiències culturals. És propietat de l'alumne. En el Portafolis es valoren totes les competències, sigui quin sigui el nivell o independentment de si s'obté dins de l'educació formal o fora. Està vinculat al Marc europeu comú de referència per a les llengües.

La *Guia per al desenvolupament de les polítiques d'ensenyament de llengües a Europa* (2007) és un instrument analític que pot servir com a document de referència per a la formulació o reorganització de les polítiques d'ensenyament de llengües per fomentar el plurilingüisme i la diversificació d'una forma planificada, de manera que les decisions es vinculin de forma coherent. La Guia planteja el plurilingüisme com una competència única que pot abastar diverses llengües amb

nivells normalment variables de competència, “una competència comunicativa a la qual contribueixen tots els coneixements i experiències de la llengua i en què les llengües s’interrelacionen i interactuen”.

Els instruments polítics esmentats anteriorment van ser desenvolupats per la Divisió de Política Lingüística (ara Unitat de Política Lingüística), que fa poc ha llançat la Plataforma de recursos i referències per a l’educació plurilingüe i intercultural (www.coe.int/lang). Aquest lloc web amplia el radi de consideració més enllà del domini de les llengües estrangeres modernes, incloses les llengües clàssiques, les llengües dels immigrants i, significativament, les llengües d’escolarització. Això fa referència a llengües com l’alemany a Alemanya o el suec a Suècia –que s’ensenyen com a assignatures a l’escola i es fan servir com a mitjà d’ensenyament per a altres assignatures escolars (de manera que tenen en compte que la llengua té un paper clau en la creació de coneixements en totes les assignatures). La Plataforma ofereix un recurs obert i dinàmic, amb un sistema de definicions, punts de referència, descripcions i descriptors, estudis i bones pràctiques que els estats membres estan convidats a consultar i fer servir com a suport a la seva política de foment de l’accés igualitari a un ensenyament de qualitat en funció de les necessitats, els recursos i la cultura educativa.

Acompanya a la Plataforma la *Guia per al desenvolupament i la implementació de currículums per a l’educació plurilingüe i intercultural*, que actualment està en fase pilot a diferents sectors de l’educació formal. La Guia té la intenció de facilitar la implementació millorada dels valors i els principis de l’educació plurilingüe i intercultural en l’ensenyament de totes les llengües –estrangeres, regionals o minoritàries, clàssiques, i llengües d’escolarització. Proporciona una imatge general dels aspectes i principis implicats en el disseny i/o la millora dels currículums, i dels plantejaments pedagògics i didàctics que obren el camí cap a l’assoliment més complet de l’objectiu general de l’educació plurilingüe i intercultural.

A les obres del Consell d’Europa, la competència plurilingüe i intercultural és la capacitat de fer servir un repertori plural de recursos lingüístics i culturals per satisfer les necessitats de comunicació o interactuar amb persones d’altres orígens i contextos, tot enriquint aquest repertori. L’educació plurilingüe i intercultural té en compte el repertori de llengües, i les cultures associades a aquestes llengües que els alumnes han adquirit, ja sigui formalment reconegudes en el currículum escolar o no: llengües d’escolarització (com a assignatura i com a mitjà d’ensenyament), llengües regionals/minoritàries, llengües estrangeres modernes i llengües clàssiques i llengües immigrants. El Consell d’Europa fomenta un plantejament holístic que desenvolupa una sinergia més intensa entre les llengües, una millor coordinació entre els professors i la possibilitat d’explotar les competències transversals dels alumnes.

La feina del Consell d’Europa sobre l’ensenyament de llengües està coordinada per la Unitat de Política Lingüística d’Estrasburg i el Centre Europeu de Llengües Modernes de Graz.

La Unitat de Política Lingüística duu a terme programes de cooperació intergovernamental dins el programa del Comitè Director per a la Política i la Pràctica Educativa (CDPPE).

La Unitat de Política Lingüística ha estat pionera en la cooperació internacional en l’ensenyament de llengües des del 1957, actuant com a catalitzadora de la innovació, i proporcionant un fòrum paneuropeu únic en el qual es poden abordar les prioritats polítiques de tots els estats membres. Els resultats dels programes de la Unitat han derivat en una sèrie de recomanacions i resolucions del Comitè de Ministres i de l’Assemblea Parlamentària del Consell d’Europa, que proporcionen suport polític per als seus instruments i iniciatives polítiques. A partir d’aquí, la Unitat va organitzar l’Any Europeu de les Llengües 2001 amb la Comissió Europea, els objectius del qual se segueixen fomentant en el Dia Europeu de les Llengües (www.coe.int/edl).

La Unitat de Política Lingüística també proporciona assistència experta als estats membres a l’hora de dur a terme revisions de la política seguida en l’ensenyament de llengües, i ha estat implicada en el desenvolupament de polítiques per a l’ensenyament de les minories. La seva feina més recent s’ocupa, en particular, de les llengües d’escolarització (incloses les necessitats dels alumnes amb problemes) en el context més ampli de l’ensenyament plurilingüe i intercultural, i de les polítiques lingüístiques relacionades amb la integració dels immigrants adults.

Els programes de la Unitat de Política Lingüística es veuen complementats pels programes del Centre Europeu de Llengües Modernes (ECML) i l’Acord parcial ampliat del Consell d’Europa establert l’any 1994 a Graz (Àustria). Actualment 31 estats subscriuen l’Acord parcial.¹

La missió de l’ECML és fomentar plantejaments innovadors i difondre bones pràctiques en l’aprenentatge i l’ensenyament de llengües. El Centre duu a terme programes de quatre anys a mitjà termini de projectes organitzats en cooperació amb experts europeus en el camp de l’ensenyament de llengües.

El projecte deriva en kits de formació “pràctica”, directrius i pàgines web interactives, com el Portafolis europeu per a futurs professors d’idiomes (EPOSTL), traduït a 13 idiomes i adoptat a molts programes de formació de professors d’Europa (epostl.ecml.at) i el Marc de referència per a aproximacions pluralístiques a les llengües i les cultures (CARAP), que mostren com donar suport al desenvolupament de les competències plurilingües i interculturals dels alumnes en una aula (carap.ecml.at). Diverses eines desenvolupades a l’ECML estan relacionades amb l’ús pràctic del Marc europeu comú de referència per a les llengües i el Portafolis europeu de llengües (PEL), i s’ocupen de les necessitats dels professionals de les llengües que actuen en entorns multilingües. Totes les publicacions de l’ECML estan disponibles gratuïtament a través de la pàgina web del Centre (www.ecml.at).

A l’hora de dissenyar el qüestionari LRE per a la nostra enquesta, vam aprofitar les resolucions, convenis, recomanacions i comunicacions clau de la UE i del Consell d’Europa que han contribuït al desenvolupament de polítiques i pràctiques per al multilingüisme/plurilingüisme. La taula 1 ofereix una visió general dels documents consultats. Es pot trobar un resum dels punts principals i del qüestionari mateix a la pàgina web de l’LRE. Cal destacar la diferència entre el Consell de la UE (caps d’estat i de govern) i el Consell d’Europa.

¹¹ Albània, Alemanya, Andorra, Armènia, Àustria, Bòsnia i Hercegovina, Bulgària, Croàcia, Eslovàquia, Eslovènia, Espanya, Estònia, Finlàndia, França, Irlanda, Islàndia, Letònia, Liechtenstein, Lituània, Luxemburg, Malta, Montenegro, Noruega, els Països Baixos, Polònia, la República Txeca, Romania, Suècia, Suïssa, Xipre i l’antiga República Iugoslava de Macedònia.

Taula 1. Visió general dels documents de la UE i del Consell d'Europa utilitzats per desenvolupar el qüestionari LRE

Documents de la Unió Europea	Documents del Consell d'Europa
Resolucions/Conclusions del Consell <ul style="list-style-type: none"> – Decisió del Parlament Europeu i del Consell sobre l'Any Europeu de les Llengües 2001 (2000) – Conclusions de la Presidència del Consell Europeu a Barcelona (2002) – Conclusions sobre el multilingüisme (maig de 2008) – Resolució sobre una estratègia europea per al multilingüisme (novembre de 2008) – Conclusions sobre un marc estratègic per a la cooperació europea en educació i formació ET 2020 (2009) – Conclusions sobre les competències lingüístiques per millorar la mobilitat (2011) 	Convenis <ul style="list-style-type: none"> – Conveni cultural europeu (1954) – Carta europea de les llengües regionals o minoritàries (1992) – Conveni marc per a la protecció de les minories nacionals (1995) – Carta social europea (rev. 1996)
Resolucions del Parlament Europeu <ul style="list-style-type: none"> – Resolució per fomentar la diversitat lingüística i l'aprenentatge de llengües (2001) – Resolució sobre llengües europees regionals i poc utilitzades (2003) – Resolució sobre el multilingüisme: un actiu per a Europa i un compromís compartit (2009) 	Recomanacions del Comitè de Ministres <ul style="list-style-type: none"> – Recomanació núm. R (82) 18 relativa a les llengües modernes (1982) – Recomanació núm. R (98) 6 relativa a les llengües modernes (1998) – Recomanació CM/Rec (2008) 7 sobre l'ús del Marc europeu comú de referència per a les llengües i el foment del plurilingüisme
Comunicacions de la Comissió Europea <ul style="list-style-type: none"> – Comunicació 2005: Una nova estratègia marc per al multilingüisme – Comunicació 2008: Multilingüisme: un actiu per a Europa i un compromís compartit – Llibre verd 2008. Migració i mobilitat: reptes i oportunitats per als sistemes educatius de la UE 	Recomanacions de l'Assemblea Parlamentària <ul style="list-style-type: none"> – Recomanació 1383 (1998) sobre diversificació lingüística – Recomanació 1539 (2001) sobre l'Any Europeu de les Llengües 2001 – Recomanació 1598 (2003) sobre la protecció de la llengua de signes als estats membres del Consell d'Europa – Recomanació 1740 (2006) sobre la posició de la llengua materna en l'educació escolar
Informes externs <ul style="list-style-type: none"> – <i>Informe definitiu del grup d'alt nivell sobre multilingüisme</i> (2007) – <i>Les llengües són negoci: les empreses funcionen millor amb llengües</i>, Fòrum Empresarial per al Multilingüisme (2008) 	Informes externs <ul style="list-style-type: none"> – <i>De la diversitat lingüística a l'educació plurilingüe. Guia per al desenvolupament de polítiques lingüístiques educatives a Europa</i>, Beacco i Byram (2007) – <i>Guia per al desenvolupament i la implementació de currículums per a l'educació plurilingüe i intercultural</i>, Beacco et al. (2010)
	Eines per ensenyar i aprendre <ul style="list-style-type: none"> – Marc europeu comú de referència per a les llengües (2001) ¹¹¹ – Portafolis europeu de llengües (PEL) (2001) – Marc de referència per a plantejaments pluralístics de les llengües i les cultures (FREPA) (2012): carap.ecml.at – Portafolis europeu per a futurs professors d'idiomes (2007): epost12.ecml.at

¹¹¹ Dissenyat per fomentar l'ensenyament plurilingüe i per adaptar-se als diferents contextos d'ús, el Marc europeu comú de referència del Consell d'Europa ofereix una base comuna per al desenvolupament i la comparació dels currículums, llibres de text, cursos i exàmens de segona llengua / llengua estrangera en una perspectiva dinàmica d'aprenentatge plurilingüe permanent.

1.2. La fórmula trilingüe i el plurilingüisme

La promoció del multilingüisme en termes de trilingüisme no només ha estat defensada per la UE. La UNESCO va adoptar el terme *educació multilingüe* el 1999 (Resolució 12 de la Conferència General) per referir-se a l'ús d'un mínim de tres llengües en l'àmbit educatiu, és a dir, la llengua materna, una llengua regional o nacional i una llengua internacional. Ja a principi dels anys cinquanta del segle xx, el govern indi va presentar l'esborrany d'una política educativa multilingüe que incloïa l'ensenyament en la llengua materna, en la llengua regional (o estatal), en hindi com a idioma de comunicació general i en una de les llengües clàssiques (sànskrit, pali, àrab o persa). Revisada el 1961, la proposta es va anomenar la *fórmula de les tres llengües* (TLF per les seves sigles en anglès), i incloïa ensenyament en la llengua regional, en hindi a les àrees de parla no hindi o en una altra llengua índia a les àrees de parla hindi, i en anglès o en una altra llengua europea.

La CE (1995), en el que s'anomena un *Llibre blanc*, va optar pel trilingüisme com a objectiu per a tots els ciutadans europeus. A part de la llengua materna, cada ciutadà hauria d'aprendre com a mínim dues llengües de la comunitat. Aquest objectiu va ser desenvolupat per la Resolució del 2002 del Consell de la UE a Barcelona. En aquesta fase, el concepte de *llengua materna* es feia servir per referir-se a les llengües oficials dels estats membres i ignorava el fet que per a molts habitants d'Europa la llengua materna i la llengua estatal oficial no coincideixen (Extra i Gorter, 2008: 44). Al mateix temps, el concepte de *llengües de la comunitat* es feia servir per fer referència a les llengües oficials de dos estats membres més de la UE. En documents més recents de la CE es feia referència a una llengua estrangera amb un elevat prestigi internacional (no es feia referència a l'anglès deliberadament) i al que s'anomenava *llengua veïna*. Aquest últim concepte feia referència a països veïns i no tant a la llengua dels veïns reals de la porta del costat. Més recentment, l'opinió de la CE al voltant d'aquest tema ha evolucionat i el paràgraf 4.1 de la Comunicació de la CE de 2008 es titula "Valorar totes les llengües":

En el context actual d'augment de la mobilitat i la migració, el domini de la llengua o llengües nacionals és fonamental per integrar-se correctament i desenvolupar un paper actiu a la societat. Per tant, els parlants no nadius haurien d'incloure la llengua del país d'acollida en la seva combinació "d'una més dues" llengües.

També hi ha recursos lingüístics sense explotar a la nostra societat: les llengües maternes i altres llengües que es parlen a casa i als entorns locals i veïns s'han de valorar millor. Per exemple, els infants amb llengües maternes diferents —de la UE o d'un tercer país— presenten a les escoles el repte d'ensenyar la llengua d'ensenyament com a segona llengua, però també poden motivar els seus companys de classe a aprendre llengües diferents i obrir-se a altres cultures.

Amb la finalitat de permetre l'establiment de vincles més estrets entre les comunitats, el Grup d'Intel·lectuals per al Diàleg Intercultural (2008), grup assessor de la Comissió, va desenvolupar el concepte de llengua adoptiva personal, que seria bo que fos objecte d'una reflexió més àmplia.

Tot i que no s'especifica de manera explícita el nombre de llengües que s'han d'aprendre, el Consell d'Europa ha estat pioner en la promoció de l'aprenentatge de llengües i en el desenvolupament del plurilingüisme des d'una edat primerenca, i ha subratllat de manera consistent la necessitat de valorar totes les llengües. També ha afegit una perspectiva interessant en plantejar la idea de les competències variables i parcials.

Sobre la base de la Resolució de 1969 sobre un programa intensificat d'ensenyament de llengües modernes per a Europa i la Recomanació 814 (1977), l'any 1982 el Consell d'Europa va elaborar una Recomanació —R/M (82) 18— que exigia als estats membres que garantissin que, fins allà on fos possible, totes les capes de població tinguessin accés a mitjans efectius d'adquisició de les llengües d'altres estats membres (o d'altres comunitats dins el seu propi país) i que fomentessin l'ensenyament de com a mínim una llengua europea a part de la llengua nacional, o la llengua vehicular de l'àrea en qüestió, als alumnes a partir dels deu anys o en el moment en què comencen l'educació secundària. La Recomanació també exigia als estats que facilitessin serveis per aprendre "una varietat de llengües tan àmplia com fos possible". El Consell d'Europa també va tenir en compte en aquesta recomanació les necessitats dels treballadors immigrants, i exigia serveis adequats per a ells:

[...] per adquirir uns coneixements suficients de la llengua de la comunitat receptora per tal que puguin tenir un paper actiu en la vida laboral, política i social de la comunitat, i en particular per permetre que els fills dels immigrants adquireixin una educació adequada i preparar-los per a la transició de l'educació a la feina, per desenvolupar les seves llengües maternes com a instruments educatius i també culturals, i per tal de mantenir i millorar els seus vincles amb la seva cultura d'origen.

A la recomanació posterior del Comitè de Ministres, la CM/R (98) 6, el Consell d'Europa exigia que els europeus assolissin un cert grau de capacitat comunicativa en una sèrie de llengües i demanava als estats membres que ho aconseguissin diversificant les llengües que s'ofereixen i fixant objectius adequats per a cada llengua, inclosos cursos modulars i cursos que tinguin l'objectiu de desenvolupar competències parcials.

La recomanació més recent del Consell d'Europa és la CM/Rec (2008) 7E, dirigida als estats membres, relativa a l'ús del Marc europeu comú de referència per a les llengües del Consell d'Europa i el foment del plurilingüisme.

Cullen *et al.* (2008) ofereixen un resum detallat i una anàlisi de les polítiques sobre multilingüisme a la UE i diuen que encara hi ha reticències o resistències significatives respecte de l'aprenentatge de llengües addicionals amb l'excepció de l'anglès. Aquesta opinió es veu recolzada per les dades de l'Eurostat del 2009, que mostren un fort augment en l'aprenentatge de l'anglès però no d'altres llengües. Segons Cullen, només un de cada cinc europeus es pot descriure com a aprenent actiu de llengües addicionals, i les habilitats lingüístiques es distribueixen de manera geogràficament i culturalment irregular. La majoria de les activitats destinades a promoure el multilingüisme tenen lloc en el sector educatiu formal, més específicament en el domini de l'educació secundària. Cullen *et al.* (2008: iii-iv) arriben a les conclusions principals següents respecte del context polític i legislatiu de la promoció del multilingüisme a la UE:

- *De vegades, el multilingüisme i la diversitat lingüística esdevenen agendes polítiques en conflicte. La política d'aprenentatge d'idiomes s'ha vist influenciada per prioritats més "dures", com la competitivitat econòmica i la mobilitat del mercat laboral, i les polítiques de diversitat lingüística per aspectes més "tous", com la inclusió i els drets humans. A la política sobre el multilingüisme se li ha donat més prioritat que a la política sobre diversitat lingüística en termes d'accions concretes.*
- *L'acció del Parlament Europeu reflecteix un esforç consistent i persistent per mantenir la protecció de les llengües minoritàries i el suport a la diversitat lingüística. Des del final dels anys setanta del segle xx, el Parlament Europeu ha emès una sèrie de comunicacions i resolucions que demanen a la Comissió que prengui mesures de promoció de l'ús de les llengües minoritàries i revisi totes les lleis o pràctiques de la comunitat que discriminin les llengües minoritàries. Però un dels problemes més importants és que cap d'aquestes iniciatives no és vinculant per als estats membres.*

Actituds dels ciutadans de la UE respecte del multilingüisme/plurilingüisme

Un dels baròmetres europeus periòdics de la CE, el Baròmetre especial 243 (2006), ofereix una mostra transversal de l'opinió pública sobre temes relacionats amb el multilingüisme. S'analitza el suport que reben alguns dels principis que sustenten la política sobre multilingüisme de la Comissió, al costat de les percepcions dels enquestats sobre la situació als seus països o regions i el seu suport a les polítiques multilingües en l'àmbit nacional. Es van presentar als enquestats cinc afirmacions que il·lustren alguns dels principis fonamentals que hi ha al darrere de les polítiques dirigides a promoure el multilingüisme a Europa. Totes les afirmacions reben el suport de la majoria dels europeus, però en diferents graus, com posa de manifest la taula 2.

Taula 2. Actituds envers el multilingüisme a Europa (font: Informe de l'Eurobaròmetre especial 243: 53, Comissió Europea 2006)

Afirmacions	Més d'acord	Més en desacord	No ho saben
1. Tots els ciutadans de la UE haurien de saber parlar una llengua addicional	84 %	12 %	4 %
2. Totes les llengües que es parlen a la UE haurien de ser tractades equitativament	72 %	21 %	7 %
3. Tots els ciutadans de la UE haurien de saber parlar una llengua comuna	70 %	25 %	5 %
4. Les institucions europees haurien d'adoptar una única llengua per comunicar-se amb els ciutadans europeus	55 %	40 %	5 %
5. Tots els ciutadans de la UE haurien de saber parlar dues llengües addicionals	50 %	44 %	6 %

Els resultats de l'enquesta mostren que tot i que l'àmplia majoria dels ciutadans de la UE creu que és possible gestionar una llengua addicional, només el 50 % creu que dues llengües són un objectiu realista. Hi ha un sentiment clar que les llengües s'haurien de tractar de manera equitativa, però també hi ha un sentiment igualment clar que tots hauríem de saber parlar una llengua comuna. Hi ha opinions dividides sobre si les institucions de la UE haurien d'adoptar una llengua per a la comunicació amb els ciutadans.

L'Eurobaròmetre Especial 386, publicat recentment i elaborat en nom de la CE (2012), mostra uns resultats molt similars per a cadascuna de les cinc afirmacions referides a la taula 2 quant als percentatges de persones que estan (totalment) d'acord – (totalment) en desacord – no ho saben: (1) 84-13-3, (2) 81-25-4, (3) 69-27-4, (4) 53-42-5, i (5) 72-25-3. El canvi més important que es produeix amb el temps és que s'està més d'acord amb les afirmacions (2) i (5). En particular, el fet que s'estigui més d'acord amb l'afirmació (5) fa referència a un suport més ampli de la fórmula trilingüe de la CE. A part de les dades actitudinals clau a les quals es fa referència, el Baròmetre especial 386 ofereix una gamma completa de dades recents sobre el multilingüisme actual a la UE, sobre l'ús de les llengües i sobre les actituds envers les llengües.

El projecte LRE ofereix informació interessant sobre el seguiment real dels principis de Barcelona en els sistemes educatius als països/regions que s'han estudiat, i també proporciona dades sobre la manera en què totes les llengües (nacionals, estrangeres, immigrants i regionals o minoritàries) s'estan valorant dins i fora de l'escola.

1.3. Varietats lingüístiques explorades en el projecte

Amb el projecte LRE tenim l'ambició de reflectir la riquesa de les llengües presents a la societat europea i el punt fins al qual totes aquestes llengües s'inclouen a les polítiques i pràctiques relatives al multilingüisme i el plurilingüisme. El nostre repte era distingir els tipus de llengües i categoritzar-les adequadament.

A la Comunicació de 2008 la CE fa referència a les moltes llengües "nacionals, regionals, minoritàries i immigrants" que es parlen a Europa "afegint una faceta al nostre rerefons comú" i també a les "llengües estrangeres", utilitzades principalment per fer referència a llengües europees i no europees amb cobertura mundial.

Es reconeix àmpliament el valor d'aprendre bé la llengua nacional per tal de funcionar amb èxit a la societat i beneficiar-se totalment de l'educació. L'aprenentatge de llengües estrangeres també ha estat habitual a Europa. Els tipus de llengües que menys s'han destacat són les llengües regionals/minoritàries i les llengües immigrants, però el seu valor en els estats membres europeus ha estat reconegut i recolzat tant pel Consell d'Europa com per la UE, que han destacat que aquests dos tipus de llengües han de rebre suport perquè són mitjans importants per a la comunicació intragrupal i formen part de la identitat personal, cultural i social de molts ciutadans de la UE.

A la Recomanació CM/R (98) 6, el Consell d'Europa (1998) ja havia demanat als estats membres que s'asseguessin de tenir en compte les estipulacions de la Carta europea de les llengües regionals o minoritàries i el *Conveni marc per a la protecció de les minories nacionals* perquè indiquen paràmetres desitjables per a la política sobre llengües o cultures regionals o minoritàries. També s'havia d'exigir paritat de tracte entre totes les llengües i que els països "continuessin fomentant el bilingüisme a les àrees o barris immigrants i donessin suport als immigrants perquè puguin aprendre la llengua de l'àrea en què viuen".

L'Informe final del Grup d'Alt Nivell sobre Multilingüisme (2007) també esmenta que és necessari fer ús del potencial dels immigrants com a font de coneixement lingüístic i com a oportunitat perquè les empreses aprofitin les seves capacitats culturals i lingüístiques per tal d'obtenir accés als mercats dels països d'origen dels immigrants.

Massa sovint es considera que els immigrants només són un problema —els nens immigrants fracassen a l'escola o els immigrants adults tenen un domini molt limitat de l'idioma del país d'acollida. Moltes vegades es passa per alt el fet que els immigrants constitueixen un recurs valuós. Valorant les llengües immigrants que ens envolten, podem fer que els immigrants estiguin més motivats per aprendre la llengua del país d'acollida i també altres llengües, i podem permetre que esdevinguin mediadors competents entre diferents cultures.

Molt sovint, els immigrants joves de segona i tercera generació tenen una bona competència oral en les seves llengües d'origen o de la seva comunitat, però no saben llegir ni escriure en aquestes llengües i molts volen dominar aquestes altres competències. Les escoles i les institucions d'educació superior i per a adults haurien de proporcionar oportunitats especials d'aprenentatge per a aquests grups destinataris. Seria una inversió molt assenyada, perquè aquestes persones podrien ajudar a establir contactes econòmics en els seus països d'origen i podrien desenvolupar un paper actiu en el diàleg intercultural i en els programes d'integració per a immigrants nous.

Amb aquest rerefons, la constel·lació de llengües que tracta el nostre Qüestionari LRE (vegeu Extra i Gorter 2008: 3-60) inclourà les llengües nacionals, estrangeres, regionals/minoritàries i immigrants. Som plenament conscients de les diferents connotacions de cada país europeu a l'hora de fer referència a les persones (i a les seves llengües) amb un historial més o menys perllongat de residència que procedeixen de l'estranger (vegeu Extra i Gorter 2008: 10 per a la nomenclatura del camp).

En el context del projecte LRE, per tant, explorarem i farem servir els tipus de llengües anteriors amb les definicions següents (vegeu també el Glossari de l'apèndix de les parts 1 i 2):

- *Llengües nacionals*: llengües oficials d'un estat nació.
- *Llengües estrangeres*: llengües que no s'aprenen o no es parlen a casa, però que s'aprenen i s'ensenyen a l'escola o es fan servir com a llengües de comunicació més àmplia en sectors no educatius.
- *Llengües regionals o minoritàries*: llengües que tradicionalment fan servir en un determinat territori d'un estat els ciutadans d'aquell estat que formen un grup numèricament inferior al de la resta de la població de l'estat.
- *Llengües immigrants*: llengües parlades pels immigrants i els seus descendents al país de residència, i que provenen d'una àmplia gamma de països (anteriors) d'origen.

Per a perspectives similars fem referència a McPake i Tinsley (2007). En aquest context, volem expressar que som conscients de la inclusió deliberada de les llengües immigrants com a part del repertori europeu de llengües, mentre que en aquesta primera ronda de recopilació de dades sobre polítiques i pràctiques multilingües encara hi ha poques referències a les llengües de signes. Dins les societats occidentals en què hi ha poca immigració, o dins les minories lingüístiques d'un estat nació, hi ha persones sordes que són, de fet, minories dins de minories. Atesa l'hegemonia oralista, la majoria d'aquestes persones sordes han estat apartades no només de la cultura majoritària, sinó també de les seves pròpies cultures "nadiues", la qual cosa representa una doble opressió (Schermer, 2011). Hi ha una diferència important entre les comunitats sordes i altres minories lingüístiques, i és que les llengües de signes passen d'una generació a l'altra de forma molt limitada. El motiu principal és que més del 95 % de les persones sordes tenen pares que no són sords i per als quals la llengua de signes no és una llengua nadiua. La majoria de les persones sordes han après la llengua de signes d'altres persones sordes, adults sords que no formen part de la família i/o de pares que han après la llengua de signes com a segona llengua.

El 17 de juny de 1988 el Parlament Europeu va aprovar de forma unànime una resolució sobre la llengua de signes. La resolució exigia a tots els estats membres el reconeixement de les seves llengües de signes nacionals com a llengües oficials de les persones sordes. Fins ara, aquesta resolució ha tingut efectes limitats. L'any 2003 les llengües de signes van ser reconegudes pel Consell d'Europa com a llengües minoritàries a la Carta europea de les llengües regionals o minoritàries. A la nostra primera ronda de recopilació de dades incloem una referència a les llengües de signes en els dominis Llengües en documents i bases de dades oficials i Llengües en els mitjans audiovisuals i la premsa del Qüestionari LRE.

La distinció anterior entre llengües “regionals/minoritàries” i “immigrants” s'utilitza i s'entén àmpliament a tota l'Europa continental, mentre que l'atractiva referència de suport ascendent a les llengües de la “comunitat”, habitual al Regne Unit, pot fer referència a llengües nacionals, regionals i/o immigrants. A més, el concepte *llengües de la comunitat* sovint fa referència a les llengües nacionals dels països de la *Unió Europea* en els documents de la UE, i en aquest sentit és gairebé “territori ocupat”, com a mínim en l'argot de la UE (per a la nomenclatura del camp vegeu Extra i Gorter, 2008: 7-11). Un últim argument a favor de l'ús del terme *llengües immigrants* és el seu ús generalitzat a la pàgina web *Ethnologue: Languages of the World*, una font molt valuosa i àmpliament utilitzada d'informació internacional sobre aquest tema.

En el context d'aquest projecte, considerarem les llengües regionals/minoritàries com a “reconegudes oficialment” si aquest reconeixement procedeix de l'estat nació que s'està considerant. A més, aquest reconeixement també es pot desprendre de la Carta europea de les llengües regionals o minoritàries del Consell d'Europa. La Carta va entrar en vigor el març de 1998. Funciona com a punt de referència europeu per a la comparació de les mesures legals i els serveis dels estats membres en aquest àmbit polític (Nic Craith, 2003), i té l'objectiu de protegir i fomentar les “llengües regionals o minoritàries” històriques d'Europa. Els conceptes de *llengües regionals i minoritàries* no s'especifiquen a la Carta (‘Els estats en decideixen la definició’) i les llengües immigrants en queden excloses de forma explícita. Els estats són lliures d'escollir les llengües regionals/minoritàries que volen incloure. A més, no es prescriu el grau de protecció; per tant, un estat pot triar polítiques més laxes o més estrictes. El resultat és una àmplia varietat d'estipulacions entre els diferents estats membres de la UE (Grin, 2003).

Som conscients que hi ha una sèrie de factors complicadors que fan que sigui pràcticament impossible establir distincions clares entre els tipus de llengües proposats. En primer lloc, dins dels estats membres de la UE i entre aquests estats, moltes llengües regionals/minoritàries i immigrants tenen un nombre de parlants més elevat que moltes llengües estatals oficials. A més, les llengües regionals/minoritàries i les immigrants d'un país de la UE poden ser llengües estatals oficials d'un altre país, com és el cas de l'alemany a Dinamarca o el rus a Ucraïna. També s'hauria de tenir en compte que moltes llengües immigrants dels estats nació europeus, si no totes, tenen el seu origen en països de fora d'Europa. El context de la migració i la minorització en particular és el que fa que la nostra proposta de distinció entre llengües regionals/minoritàries i immigrants sigui ambigua. Tanmateix, no hem trobat cap alternativa més transparent.

Creiem que, com a mínim, la distinció proposada permetrà fer una tasca de conscienciació i en última instància pot derivar en un plantejament inclusiu en la conceptualització europea de les llengües minoritàries.

1.4. Dominis lingüístics tractats a l'enquesta

L'enquesta del projecte LRE cobreix vuit dominis lingüístics. Com a primer domini incloem un metadomini que estudia la disponibilitat de documents i bases de dades nacionals/regionals sobre diversitat lingüística. Atès el paper clau de l'aprenentatge de llengües en l'àmbit educatiu, quatre dominis se centren en les fases principals de l'educació pública, des de l'etapa infantil fins a la universitat. A més, es tracten tres dominis lingüístics fora de l'ensenyament i més enllà per tal de capturar nivells de serveis multilingües a la societat i a les empreses. En total, els vuit dominis del qüestionari es cobreixen amb un total de 260 preguntes repartides per tots aquests dominis segons la taula 3. Les preguntes relatives als dominis lingüístics 2-8 es basen en els documents europeus als quals es fa referència a la secció 1.1.

Taula 3. Distribució de les preguntes entre els dominis lingüístics

Núm.	Dominis lingüístics	Nombre de preguntes
1.	Llengües en els documents i bases de dades oficials	15
2.	Llengües a l'educació infantil	34
3.	Llengües a l'educació primària	58
4.	Llengües a l'educació secundària	60
5.	Llengües a la formació professional i superior	30
6.	Llengües dels mitjans audiovisuals i la premsa	14
7.	Llengües en els serveis i espais públics	31
8.	Llengües a les empreses	18
Nombre total de preguntes		260

El domini 1 explora la disponibilitat de documents i bases de dades oficials nacionals o regionals sobre diversitat lingüística a cadascun dels països o regions participants. La disponibilitat d'aquests documents i bases de dades pot contribuir significativament a conscienciar sobre el multilingüisme en un determinat país/regió i pot ser una font d'informació per a la política lingüística educativa. La divisió d'aquest domini en documents i bases de dades oficials està molt relacionada amb la distinció que se sol fer en els estudis sobre planificació lingüística entre planificació de l'*estatus* i planificació del *corpus*. En el nostre estudi, la secció relativa als documents fa referència als esforços dedicats a *regular* l'ús i la funció de diferents llengües en una determinada societat, i la secció sobre bases de dades es refereix als esforços dedicats a *mapar* la distribució i la vitalitat de l'espectre de llengües d'una determinada societat.

Els dominis 2-4 de l'enquesta se centren en l'educació dels alumnes no adults proporcionada per l'estat. En el Glossari de les parts 1 i 2 d'aquesta publicació es detallen les definicions de cadascun d'aquests dominis, que inclouen la distinció habitual entre educació secundària de cicle inicial i de cicle superior, que pot referir-se a diferències relacionades amb l'edat i/o diferències relacionades amb el tipus d'escolarització. A cadascun d'aquests dominis es tracta l'organització de l'ensenyament de llengües a més de les qualificacions i la formació dels professors per a cadascuna de les quatre varietats lingüístiques. La distinció clau entre organització i professors s'utilitza àmpliament en el context europeu (vegeu, per exemple, Eurydice 2008). Les respostes d'aquestes seccions es basen en dades públiques i en fonts oficials.

Atesa la diversificació significativa de l'ensenyament posterior a l'educació secundària en l'àmbit nacional i internacional, el domini 5 se centra en l'ensenyament bàsic (formació professional) i superior (universitat). Per tant, aquest domini dóna dades molt binàries i complementàries sobre l'ensenyament posterior a l'educació secundària. Els dominis 6-8 cobreixen tres dominis crucials fora de l'àmbit educatiu i més enllà.

Les respostes dels dominis 5-8 es basen en dades recopilades i facilitades en els contextos urbans de tres ciutats de cada país o regió (podeu trobar més detalls a la secció 1.5). El domini 5 explora els recursos per a les llengües en una petita mostra d'institucions educatives superiors (formació professional i universitats). El domini 6 se centra en l'espectre de llengües que s'ofereixen en els mitjans audiovisuals i la premsa. El domini 7 es concentra en les llengües dels serveis i espais públics en termes d'estratègies lingüístiques institucionalitzades, serveis de comunicació oral i serveis de comunicació escrita. L'atenció del domini 8, les llengües a les empreses, se centra en les estratègies lingüístiques de les empreses, les estratègies de comunicació interna i les estratègies de comunicació externa. A cada país/regió es va estudiar una mostra de 24 empreses.

1.5 Recopilació de dades i metodologia basada en tres ciutats

Com s'ha indicat anteriorment, les respostes dels dominis lingüístics 1-4 de l'enquesta LRE es basaven en dades oficials/secundàries i reflecteixen polítiques i pràctiques comunes en l'àmbit nacional. Els dominis 5-8, en canvi, es basen en els resultats de la recopilació de dades primàries i l'anàlisi de les dades. La recopilació d'aquestes dades primàries es va dur a terme a tres ciutats de cada país o regió d'acord amb les consideracions següents:

- El multilingüisme és més freqüent en els entorns urbans perquè els residents de llarga durada i els nousvinguts tendeixen a congregar-s'hi per trobar feina.
- Les ciutats reforcen la dinàmica nacional a l'hora de respondre a la diversitat lingüística.
- Les institucions educatives superiors es troben a les ciutats (domini 5).

- La premsa internacional, els cinemes i els canals de televisió es concentren a les ciutats (domini 6).
- Per tant, els alts càrrecs municipals i els urbanistes han de crear polítiques locals sobre el multilingüisme (domini 7).
- Les seus centrals de moltes empreses es troben a les ciutats (domini 8).

La selecció de les ciutats va ser idèntica per als països 1-14 de la taula 4. Aquí es van triar les dues ciutats amb més població més una ciutat en què es parlés la llengua regional/minoritària amb el nivell més alt d'estatus, vitalitat i/o nombre de parlants al país. Els països 15-18 representaven un repte, perquè no encaixen en el model anterior.

El país número 15, Bòsnia i Hercegovina, té tres llengües nacionals: el bosnià, el serbi i el croat. Les ciutats escollides per a la recopilació primària de dades van ser Sarajevo, on es fa servir principalment el bosnià; Banja-Luka, on es parla sobretot el serbi, i Mostar, on es fan servir principalment el bosnià i el croat.

El país número 16, Suïssa, està format per 26 cantons i té quatre llengües oficials: l'alemany, el francès, l'italià i el romanx. L'estudi LRE s'ha realitzat en tots els dominis a tres cantons de mostra: un de parla alemanya (Zuric), un de parla francesa (Ginebra) i un de parla italiana (Ticino). Les dades dels dominis 2-4 s'han agregat a les taules presentades en aquesta publicació, però per als dominis 5-8 es presenten per ciutat.

El país número 17, Espanya, està format per 17 comunitats autònomes i dues ciutats autònomes. Per als dominis 2-4, l'estudi LRE s'ha dut a terme a tres comunitats autònomes (Madrid, Sevilla i València) i dues "nacionalitats històriques" (el País Basc i Catalunya). S'han creat tres perfils: un perfil combinat per a Madrid, Sevilla i València, i dos perfils separats per al País Basc i Catalunya. El País Basc té dues llengües oficials: el basc i l'espanyol. Catalunya té tres llengües oficials: el català, el castellà i l'aranès.

- per a Espanya: Madrid, Sevilla i València
- per a Catalunya: Barcelona, Tarragona i l'Hospitalet
- per al País Basc: Bilbao, Sant Sebastià i Vitòria-Gasteiz

El país número 18, el Regne Unit, està format per quatre països que tenen governs i sistemes educatius separats. Per als dominis educatius (2-4) s'han recopilat dades sobre polítiques i pràctiques comunes a cada país/regió. Per als dominis 5-8 les ciutats de Gal·les i Escòcia s'han triat en funció de la seva població. A Anglaterra, després de Londres s'ha triat triar la ciutat de Sheffield per motius pràctics. Encara no ha estat possible estudiar cap més ciutat, però esperem tenir les dades ben aviat. A Irlanda del Nord fins ara només ha estat possible incloure Belfast a l'estudi.

La selecció de les tres ciutats i les llengües regionals/ minoritàries proposades es va decidir amb antelació en cooperació amb tots els equips nacionals o regionals participants sobre la base d'estadístiques municipals per a les dues primeres ciutats i estadístiques de llengües/grups regionals/minoritaris per a la tercera ciutat. La taula 4 ofereix una visió general de les ciutats estudiades per país.

Taula 4. Plantejament de l'estudi basat en tres ciutats per a tots els països/regions participants

Núm.	Països amb una llengua nacional	Ciutat més gran	Segona/Tercera ciutat més gran	Ciutat addicional	Llengua regional/ minoritària dominant a la ciutat addicional
1.	Àustria	Viena	Graz	Klagenfurt	eslovè
2.	Bulgària	Sofia	Plovdiv	Shumen	turc
3.	Dinamarca	Copenhaguen	Aarhus	Aabenraa	alemany
4.	Estònia	Tallinn	Tartu	Narva	rus
5.	França	París	Marsella	Corte	cors
6.	Grècia	Atenes	Tessalònica	Xanthi	turc
7.	Hongria	Budapest	Debrecen	Pécs	alemany
8.	Itàlia	Roma	Milà	Trieste	eslovè
9.	Lituània	Vilnius	Kaunas	Klaipeda	rus
10.	Països Baixos	Amsterdam	Rotterdam	Leeuwarden*	frisó
11.	Polònia	Varsòvia	Cracòvia	Gdansk	caixubi
12.	Portugal	Lisboa	Oporto	Miranda do Douro*	mirandès
13.	Romania	Bucarest	Iasi	Cluj	hongarès
14.	Ucraïna	Kiev	Kharkiv	Lviv	rus
	Altres països	Ciutat més important	Ciutat de la regió 2	Ciutat de la regió 3	Llengua o llengües oficials
15.	Bòsnia i Hercegovina	Sarajevo	Banja-Luka	Mostar	bosnià/croat/serbi
16.	Suïssa	Zuric	Ginebra	Lugano	alemany/francès/italià
17.	Espanya: Madrid, València, Sevilla Catalunya País Basc	Madrid Barcelona Bilbao	València Tarragona San Sebastian	Sevilla L'Hospitalet de Llobregat Vitòria-Gasteiz	espanyol català basc
18.	Regne Unit: Anglaterra Gal·les Escòcia Irlanda del Nord	Londres Cardiff Glasgow Belfast	Sheffield Swansea Edimburg -	- Newport Aberdeen -	anglès gal·lès/anglès gaèl·lic/escocès/anglès irlandès/escocès de l'Ulster/anglès

*No hi ha universitat, i per tant no hi ha dades universitàries.

Els *perfils nacionals o regionals* es basen en la recopilació de dades primàries per a les 23+22+22=67 ciutats indicades a la taula 4. Com es desprèn d'aquesta taula, la majoria de les llengües regionals/minoritàries dominants de les ciutats addicionals escollides tenen l'estatus de llengua nacional a països adjacents. Durant la recollida de les dades primàries per als dominis lingüístics 5-8 a cadascun dels 24 països/regions participants, els criteris han estat els següents:

- Per al domini lingüístic 5, l'atenció se centra en els recursos lingüístics en els diferents tipus de formació per a adults que proporciona l'estat. Es tracten dos sectors complementaris: recursos lingüístics en la formació professional per a adults (joves) de més de 16 anys i recursos lingüístics a l'educació acadèmica/universitària.
- Per al domini lingüístic 6, l'atenció se centra en els recursos lingüístics en els mitjans audiovisuals, que inclouen la ràdio i televisió públiques, els cinemes més importants i la premsa en general a les estacions de trens i els quioscos principals de les ciutats estudiades.

- Per al domini lingüístic 7, l'atenció se centra en els recursos lingüístics dels serveis i espais públics en en l'àmbit municipal, més particularment en les estratègies lingüístiques institucionalitzades, els serveis de comunicació oral i els serveis d'informació escrita en l'àmbit municipal a les ciutats estudiades.
- Per al domini lingüístic 8, l'atenció se centra en quatre sectors empresarials diferents: supermercats, empreses de construcció, hotels i bancs. Es va demanar als investigadors que recollissin mostres distribuïdes de la manera més uniforme possible en empreses multinacionals/internacionals (M/I), nacionals (N) i regionals o locals (R/L). En la pràctica va ser complicat satisfer aquesta ambició a tots els països/regions.

A la taula 5 es proporciona una visió resumida dels dominis lingüístics i els objectius per a la recopilació de dades primàries per ciutat (3x).

Taula 5. Dominis i objectius per a la recopilació de dades primàries per ciutat

Núm.	Domini lingüístic	Objectius per ciutat (3x)
5.	Llengües a la formació professional i universitària	<ul style="list-style-type: none"> - Institució més important de formació professional amb recursos lingüístics - Universitat pública més important
6.	Llengües als mitjans de comunicació	<ul style="list-style-type: none"> - Recursos lingüístics als programes de ràdio i televisió i al cinema d'acord amb la informació publicada al diari més venut - Recursos lingüístics a la premsa a l'estació de trens principal i als quioscos de premsa més importants - Ús de subtítols o doblatge de pel·lícules en llengües diferents de la llengua nacional - Recursos en llengua de signes
7.	Llengües en els serveis i espais públics	<ul style="list-style-type: none"> - Estratègies lingüístiques institucionalitzades, serveis de comunicació oral i serveis d'informació escrita en l'àmbit municipal central
8.	Llengües a les empreses	<ul style="list-style-type: none"> - Supermercats, empreses de construcció, hotels i bancs petits/mitjans i grans, multinacionals, internacionals, nacionals i regionals

1.6. Metodologia de la recerca

Diferents tipus de recerca

Es poden triar diverses metodologies de recerca per investigar les polítiques i pràctiques lingüístiques en una determinada societat. D'acord amb els interessos de cada recerca, els investigadors poden adoptar una perspectiva microsociolingüística o macrosociolingüística per documentar les polítiques i pràctiques rellevants (Fishman i Garcia, 2010). Si la recerca es limita a estudis de casos amb pocs informants, els investigadors opten majoritàriament per l'observació etnogràfica i plantejaments d'anàlisi del discurs. L'etnografia lingüística (Heller, 2007) és una metodologia que se segueix habitualment per investigar com i en quina llengua interactuen les persones. Els etnògrafs lingüístics intenten entendre com les persones fan servir els recursos lingüístics que tenen a l'abast a l'hora d'interactuar amb altres persones.

Tanmateix, els mètodes etnogràfics no sempre resulten òptims en la investigació de les polítiques i pràctiques lingüístiques en l'àmbit de la societat. L'atenció principal del projecte LRE se centra en el multilingüisme de la societat i en particular en les polítiques i pràctiques institucionals que fomenten (o limiten) el multilingüisme. La metodologia adoptada per al projecte LRE, doncs, va ser recopilar *dades d'una enquesta* sobre polítiques i pràctiques lingüístiques en una varietat de dominis lingüístics en determinats contextos nacionals o regionals de tot Europa.

El qüestionari de l'enquesta es va compilar estudiant els documents principals de la UE i del Consell d'Europa descrits anteriorment sobre polítiques i pràctiques lingüístiques i extraient-ne les recomanacions fonamentals. Tanmateix, atès el fet que les polítiques i pràctiques lingüístiques de tot Europa són un fenomen molt complex, no és possible identificar totes les variables rellevants, fer-les operatives i convertir-les en constructes mesurables.

Elaboració del qüestionari

Per elaborar el qüestionari es van seguir els requisits següents a l'hora de redactar les preguntes:

- totes les preguntes havien de donar dades puntuables;
- les dades puntuables s'havien de ponderar per tal d'obtenir una diferenciació de les polítiques i pràctiques informades;
- s'havien d'evitar les preguntes de sí/no quan una de les dues respostes pogués donar puntuacions del 100 %;
- les preguntes havien de tenir la solidesa suficient per poder fer un mesurament repetit en el temps.

El més habitual era que cada pregunta tingués tres opcions de resposta i que els investigadors haguessin de seleccionar l'opció que era la més propera a la realitat en termes de la política o la pràctica habitual en el seu país/regió. Cada opció rebia una puntuació. La puntuació més elevada de cada pregunta corresponia a la política o la pràctica que més s'acostava a les recomanacions de la UE o del Consell d'Europa. Els resultats de cada país/regió es presenten a la part 2 d'aquesta publicació. A la part 3 s'ofereix una visió general de tots els perfils nacionals i regionals.

Validesa

Des de la perspectiva de la validesa, el que més ens preocupava en l'àmbit general del qüestionari era el següent:

Validesa interna

- El qüestionari LRE és suficientment *exhaustiu* en el seu disseny i abast conceptual i per tant és adequat per als objectius que pretén aconseguir?
- El qüestionari LRE és suficientment *explícit i transparent* en la seva formulació?
- El qüestionari LRE és suficientment *pràctic* com a eina per a la recollida de dades en termes d'intel·ligibilitat i càrrega de treball administratiu?

Validesa externa

- El qüestionari LRE és *suficientment vàlid* en la seva connexió amb valors de referència europeus que n'orienten la puntuació?

Comparabilitat internacional

- El qüestionari LRE és *suficientment just* a l'hora de representar les quatre varietats lingüístiques clau que es tenen en compte: llengües nacionals, estrangeres, regionals/minoritàries i immigrants?
- El qüestionari LRE es basa en *preguntes iguals* per a tots els països/regions?
- El qüestionari LRE es basa en procediments de *puntuació equitativa* per a tots els països/regions?

Creiem que el qüestionari, que indubtablement la xarxa creada i els grups d'interès encara han de polir i desenvolupar, ja constitueix un bon conjunt d'indicadors preliminars i un marc global per tal que els països/regions es puguin avaluar respecte dels documents de la UE i el Consell d'Europa sobre polítiques i pràctiques lingüístiques, per conscienciar en el macronivell públic i polític els legisladors europeus, nacionals i regionals, i per motivar els grups d'interès clau d'una varietat de sectors, llengües i països per tal que prenguin les mesures adients.

També creiem que els nostres indicadors preliminars permetran que els usuaris situïn les seves pròpies polítiques en relació amb les polítiques d'altres països o regions i per tant podran compartir informació de manera transparent i identificar bones pràctiques. S'espera que els indicadors també puguin contribuir al naixement de noves iniciatives polítiques específiques de context. S'hauria de destacar que els indicadors preliminars no pretenen ser un instrument per dur a terme anàlisis en profunditat de polítiques o pràctiques multilingües en un micronivell. Els resultats de l'estudi, però, poden desencadenar estudis de seguiment de casos molt rellevants que donaran perspectives i dades complementàries derivades de les perspectives de macronivell dels indicadors.

Plantejaments complementaris

No tots els dominis coberts a l'estudi LRE es presten a la mateixa metodologia d'investigació, i per tant es va adoptar un plantejament complementari per als dominis lingüístics 1-8 (vegeu la taula 3). La part del Qüestionari LRE en què hi ha polítiques i documents oficials nacionals o regionals es basa en dades oficials/secundàries (dominis lingüístics 1-4). Les dades van ser recopilades pels nostres socis investigadors, i sempre que era possible es van comparar amb els ministeris nacionals corresponents. Quan no hi ha aquest tipus de dades (educació professional i superior, mitjans de comunicació, serveis i espais públics, empreses), els resultats es basen en dades *recopilades directament/primàries* (dominis lingüístics 5-8).

Les dades primàries no pretenen ser representatives de cap país/regió ni suficientment àmplies per fer generalitzacions, sinó que aspiren a ser un punt de partida per proporcionar indicadors inicials de polítiques i pràctiques sobre el multilingüisme i el plurilingüisme en dominis que han estat menys explorats en documents de la CE i menys estudiats en la recerca. Atesa la metodologia combinada adoptada, es va decidir no presentar puntuacions globals per domini lingüístic ni proporcionar una puntuació o índex global acumulat per país/regió.

Malgrat que, com s'ha dit anteriorment, la base de dades recopilades directament/primàries no es pot fer servir per fer generalitzacions, certament constitueix una valuosa base de dades internacional per aprofundir en la investigació. Creiem que la combinació d'anàlisis de dades secundàries per als dominis lingüístics 1-4 i la recopilació/anàlisi de dades primàries per als dominis lingüístics 5-8 són elements innovadors i pioners d'aquest projecte.

Procés

El procediment següent és un resum dels passos que vam seguir per dissenyar i posar a prova el Qüestionari LRE i per recopilar i processar les dades:

- 2010 – La Universitat de Tilburg, el British Council i el Grup de Polítiques Migratòries de Brussel·les van desenvolupar les preguntes inicials i les propostes de puntuació per a totes les opcions de resposta múltiple. El domini empresarial el va desenvolupar el CLT a Londres, fent servir l'enquesta ELAN (2006) com a punt de partida, i després el va polir l'equip francès de l'estudi. L'equip de llengües de la policia metropolitana de Londres i altres proveïdors de serveis públics londinencs van proporcionar l'assessorament necessari per al domini dels serveis públics.
- La versió preliminar del Qüestionari LRE es va provar en tres estudis pilot realitzats a Polònia, Espanya i la regió de Catalunya a principi del 2011. Els estudis pilot pretenien provar la validesa del contingut i la construcció del Qüestionari LRE tenint en compte la variació en les polítiques i pràctiques lingüístiques entre els països i dins d'aquests països.
- D'acord amb els resultats de les proves pilot es van adaptar el Qüestionari LRE, el Manual de camp per als investigadors i els procediments de puntuació, i després els van examinar el Grup Director de l'LRE i experts externs. El Qüestionari LRE definitiu es va enviar la tardor del 2011 a tots els equips nacionals i regionals per tal que procedissin a la recopilació de les dades.
- Es van crear versions diferents del qüestionari per a Bòsnia i Hercegovina, Espanya, Suïssa i el Regne Unit (vegeu la taula 4).
- Es va enviar als investigadors un manual de camp detallat en què s'explicava el rerefons del projecte i la manera de recopilar les dades. A més, es va celebrar una reunió cara a cara de dos dies per comentar la metodologia, i es van intercanviar correus electrònics i trucades amb tots els equips de recerca.
- Quan els equips nacionals i regionals van haver proporcionat totes les respostes a les preguntes, totes les dades obtingudes van ser revisades per experts de manera independent per assegurar una interpretació doblement verificada i consistent.
- Posteriorment l'equip de l'LRE de la Universitat de Tilburg va processar, analitzar i repassar totes les dades revisades pels experts.
- Durant aquest procés es van detectar diferències d'interpretació d'algunes preguntes per part dels investigadors, i també hi havia altres preguntes que no s'havien entès del tot bé. A principi de 2012 es va completar el procés d'aclarir les preguntes, estandarditzar les respostes i acordar les interpretacions definitives. Es va decidir que algunes preguntes no serien puntuades perquè no era possible recopilar les dades. En alguns països va ser impossible recopilar les dades per a les preguntes sobre col·leccions de llibres en llengües diferents de la llengua nacional a les biblioteques i llibreries públiques. Les preguntes sobre les llengües exigides per als estudis de grau i postgrau eren ambigües i no s'han puntuat.
- Els resultats de cada país/regió es van retornar a tots els investigadors i es va donar una nova oportunitat d'enviar informació. Inicialment els resultats es van presentar en l'àmbit de domini global, però després es va decidir presentar-los en l'àmbit pregunta per tal de capturar les polítiques i pràctiques del paísos/regions de manera més detallada.

Resultats

Els resultats presentats en aquest llibre es basen en aquesta primera enquesta internacional exhaustiva sobre les polítiques i pràctiques relatives al multilingüisme a Europa, i són el resultat d'informes doblement verificats i revisats per experts sobre un total de 260 preguntes. No totes les preguntes han donat resultats que es puguin processar i analitzar de formes previsibles. Aquest és el cas, per exemple, d'algunes de les preguntes sobre llengües en els mitjans de comunicació.

Els perfils nacionals i regionals presentats a la part 3 d'aquest estudi són els resultats del procés descrit anteriorment, igual que les perspectives internacionals i transversals presentades a la part 2. Per a cada país/regió, la descripció es basa en un *perfil qualitatiu i quantitatiu* en termes de text i taules que es relacionen directament amb les preguntes fetes al Qüestionari LRE, acompanyat de *comentaris* en què els investigadors de cada país/regió expliquen els resultats, els posen en context, trien els resultats clau i destaquen iniciatives noves interessants i bones pràctiques. La nostra ambició ha estat proporcionar un equilibri i una interacció contextualitzada entre els dos tipus d'informació.

Inevitablement no és possible incloure totes les variables possibles en una investigació d'aquest tipus. Ara bé, malgrat que hi pot haver alguns buits, creiem que hem cobert molt de terreny i que hem capturat moltes de les qüestions de macronivell de les polítiques i pràctiques lingüístiques. Caldria destacar que, dins els dominis triats de l'educació, l'atenció de l'estudi LRE se centra en els recursos lingüístics, no en les demandes lingüístiques en termes de la participació real dels estudiants, ni en la competència lingüística en termes d'assoliment lingüístic real. Aquestes dues últimes ambicions anaven més enllà de l'àmbit d'aquesta primera ronda de recopilació de dades.

Aquesta publicació té dos apèndixs. El primer apèndix presenta la versió A del Qüestionari LRE i es pot trobar a la pàgina web de l'LRE. La versió B és una versió adaptada de la versió A que es va fer servir als països de la mostra LRE en què hi ha més d'una llengua nacional, com Bòsnia i Hercegovina i Suïssa. El segon apèndix és un Glossari que ofereix definicions dels termes més importants utilitzats en aquesta publicació. A les tres parts, totes les referències a les llengües es basen en un estudi detingut de la pàgina web Ethnologue: Languages of the World, una font estàndard d'informació sobre aquest tema molt valuosa i àmpliament utilitzada.

PART 2

Anàlisi transnacional dels resultats de Language Rich Europe

Kutlay Yağmur, Guus Extra i Marlies Swinkels

Introducció

En aquest capítol s'ofereixen perspectives transnacionals que mostren fins a quin punt les polítiques i pràctiques lingüístiques nacionals/regionals dels 24 països/regions participants estan en línia amb els valors de referència europeus. Basant-nos en els resultats obtinguts a vuit dominis lingüístics i un metadomini, es presenten taules transnacionals que els expliquen en els àmbits de l'educació, els serveis públics, els mitjans de comunicació i les empreses. També es presenten dades transversals de diferents dominis, de forma que el lector pugui entendre millor el grau de difusió i la distribució de les llengües en el context europeu.

A la secció 2.1 s'exposa la informació obtinguda sobre les llengües en els documents i bases de dades oficials dels països/regions participants. A la secció 2.2 l'atenció se centra en les llengües de l'educació infantil en termes de l'oferta lingüística disponible per a la llengua nacional, llengües estrangeres, llengües regionals/minoritàries (R/M) i llengües immigrants. La secció 2.3 presenta perspectives comparatives sobre les llengües a l'educació primària sota els encapçalaments d'organització i professors, i cobreix també els quatre tipus de llengües. A la secció 2.4 es fa el mateix amb l'educació secundària. La secció 2.5 ofereix tres tipus de dades sobre l'educació infantil, primària i secundària des d'una perspectiva longitudinal. La secció 2.6 se centra en les llengües a l'educació superior. La secció 2.7 presenta els resultats obtinguts en el nostre estudi sobre les llengües dels mitjans audiovisuals i la premsa; mentre que la secció 2.8 es concentra en les llengües dels serveis i espais públics. La secció 2.9 presenta perspectives comparatives sobre les llengües a les empreses a tots els països/regions participants. La secció 2.10 proporciona perspectives transversals sobre la distribució de les llengües en els dominis de la premsa, els serveis i espais públics i les empreses tots junts. Els resultats principals i les conclusions derivades de totes les seccions esmentades es presenten al principi del llibre, després de la introducció, tal com es fa habitualment en els projectes de recerca de la UE.

Alemanya és un estat federal altament descentralitzat, en particular en els àmbits de l'educació i el benestar sociocultural. No ha estat possible recopilar les dades LRE per a Alemanya d'una manera consistent a causa de l'àmplia diversitat i les divergències entre les polítiques i les pràctiques lingüístiques, dins els tres Bundesländer i entre ells, i a cadascuna de les tres ciutats estudiades. En els dominis lingüístics triats per al projecte LRE, les polítiques i pràctiques lingüístiques són responsabilitat dels municipis o fins i tot de les escoles. Atès aquest grau d'autonomia, és pràcticament impossible informar sobre polítiques i pràctiques "comunes" en el context alemany. Per aquests motius, la base de dades d'Alemanya no s'ha incorporat a les anàlisis internacionals de la part 2 d'aquest estudi.

2.1 Llengües utilitzades en els documents i les bases de dades oficials

A la primera part de l'estudi LRE vam examinar si hi havia documents i bases de dades oficials sobre les llengües en els països/regions estudiats. Creiem que l'existència de documents oficials que donin suport a la diversitat lingüística i la construcció de bases de dades que enregistren les llengües parlades reforçarà la consciència del multilingüisme a qualsevol context nacional o regional, i també derivarà en millors polítiques educatives. Basant-nos en les dades obtingudes a l'estudi LRE, i també consultant el registre oficial del Consell d'Europa (Carta europea de les llengües regionals o minoritàries), vam poder mapar les polítiques i les pràctiques registrades en aquesta àrea.

La taula 1 presenta les respostes a dues importants qüestions sobre legislació relativa a les llengües i documents oficials sobre polítiques lingüístiques als 24 països/regions estudiats, d'acord amb els informes dels nostres investigadors. Hi ha legislació relacionada amb les llengües nacionals i R/M a gairebé tots els països/regions, amb les llengües estrangeres a 14 països/regions, i amb les llengües immigrants només a cinc països/regions. Hi ha documents oficials sobre política lingüística per a la llengua nacional i llengües estrangeres a gairebé tots els països/regions, sobre les llengües R/M a 19 països/regions, i sobre llengües immigrants només a quatre països/regions.

Taula 1. Legislació relativa a les llengües i documents oficials sobre política lingüística a 24 països/regions estudiats

País/Regió	Hi ha alguna legislació nacional o regional/federal que contingui articles sobre llengua/llengües?				Hi ha documents oficials sobre política lingüística destinats a fomentar l'aprenentatge i l'ensenyament d'idiomes al seu país o la seva regió?			
	Nacionals	Estrangeres	Regionals o minoritàries	Immigrants	Nacionals	Estrangeres	Regionals o minoritàries	Immigrants
Anglaterra			√		√	√	√	
Àustria	√		√		√		√	
Bòsnia i Hercegovina	√		√		√	√	√	
Bulgària	√	√	√	√	√	√	√	
Catalunya	√		√		√	√	√	√
Dinamarca	√	√	√	√	√			
Escòcia	√	√	√	√	√	√	√	
Espanya	√	√	√	√	√	√	√	√
Estònia	√	√		√	√	√		
França	√	√	√		√	√	√	√
Frísia	√	√	√		√	√	√	
Gal·les	√	√	√			√	√	
Grècia	√				√	√		
Hongria	√	√	√		√	√	√	
Irlanda del Nord	√	√	√		√	√	√	
Itàlia			√		√	√	√	
Lituània	√	√	√		√	√	√	
País Basc	√		√		√	√	√	
Països Baixos	√	√	√		√	√	√	
Polònia	√		√					
Portugal	√		√		√	√		
Romania	√	√	√		√	√	√	
Suïssa	√		√		√	√	√	√
Ucraïna	√	√	√		√	√	√	

Com s'ha esmentat a la secció 1.1, un dels documents clau que dona suport a la diversitat lingüística a Europa és la Carta europea de les llengües regionals o minoritàries del Consell d'Europa. La Carta és un conveni dissenyat, d'una banda, per protegir i fomentar les llengües R/M com a component amenaçat del patrimoni cultural europeu i, d'altra banda, per permetre que els parlants d'una llengua R/M puguin utilitzar-la en l'àmbit públic i privat. En primer lloc, la Carta estableix els objectius i principis fonamentals que els estats es comprometen a aplicar per a totes les llengües R/M que hi hagi en el seu territori nacional. En segon lloc, la Carta conté una sèrie de mesures concretes dissenyades per facilitar i fomentar l'ús de llengües R/M específiques en la vida pública. Inclou les llengües utilitzades tradicionalment dins el territori d'un estat, però no cobreix les llengües relacionades amb moviments migratoris recents o dialectes de la llengua oficial. La intenció és assegurar, fins allà on sigui raonablement possible, que les llengües R/M es facin servir en l'educació i els

mitjans de comunicació per permetre'n i fomentar-ne l'ús en contextos legals i administratius, en la vida econòmica i social, per a activitats culturals i en els intercanvis transfronterers.

La Carta ha estat ratificada pel Parlament a 11 dels 18 països/regions estudiats, i ha estat firmada pels governs de França i Itàlia. A Bulgària, Estònia, Grècia, Lituània i Portugal no ha estat ratificada ni signada. Un dels motius perquè no hagi estat ratificada és que en alguns països aquesta ratificació entraria en conflicte amb la constitució nacional. La taula 2 mostra les llengües que es reconeixen, es protegeixen i/o es fomenten a cada país en relació amb els documents nacionals només, o en relació amb els documents nacionals i la Carta europea de les llengües regionals o minoritàries. Trobareu més detalls sobre aquesta qüestió a la pàgina web del Consell d'Europa relativa a la Carta, que s'actualitza de manera continuada.

Taula 2. Reconeixement, protecció i/o promoció oficial de les llengües R/M a 18 països

EN MAJÚSCULES: NOMÉS A DOCUMENTS NACIONALS OFICIALS

En cursiva: a documents oficials i també a la Carta europea de les llengües regionals o minoritàries

País	Llengües R/M reconegudes, protegides i/o fomentades a documents oficials/legislació o a la Carta europea de les llengües regionals o minoritàries
Àustria	<i>Croat (a Burgenland), txec (a Viena), hongarès (a Burgenland i a Viena), romaní (a Burgenland), eslovac (a Viena), eslovè (a Caríntia i Estíria)</i>
Bòsnia i Hercegovina	<i>Albanès, txec, alemany, hongarès, italià, llengües jueves (jiddisch i judeocastellà), macedònic, montenegrí, polonès, ROMANÍ, rutè, serbocroat, eslovac, eslovè, turc, ucraïnès</i>
Bulgària	ARMENI, HEBREU, ROMANÍ, TURC
Dinamarca	<i>Alemany (ESQUIMO-ALEUTIÀ I FERÒÈS PROTEGIDES PER LES LLEIS DE L'AUTONOMIA)</i>
Espanya	<i>Basc, català, gallec, valencià, àrab, aranès, asturià/bable, llengües berber, caló, fable aragonès, portuguès, romaní</i>
Estònia	LA NOVA LLEI DE LES LLENGÜES (2011) CONSIDERA QUE ÉS IMPORTANT PROTEGIR TOTES LES LLENGÜES REGIONALS ESTONIANES
França	BASC, BRÉTÓ, CATALÀ, CORS, DIALECTES ALEMANYS A LES REGIONS D'ALSÀCIA I MOSELLAN (ALSACIEN I MOSELLAN), FLAMENC OCCIDENTAL, FRANCOPROVENÇAL, LANGUE D'OÏL ('LLENGÜES DEL NORD': FRANCCOMTOIS, WALLON, CHAMPENOIS, PICARD, NORMAND, GALLO, POITEVIN-SAINTONGEAIS, LORRAIN, BOURGUIGNON-MORVANDIAU), OCCITÀ ('LLENGÜES DEL SUD': GASCON, LANGUEDOCIEN, PROVENÇAL, AUVERGNAT, LIMOUSIN, VIVARO-ALPIN), PARLERS LIGURIENS (DE LA VALL DE ROYA ALS ALPES-MARITIMES I BONIFACIO A CÒRSEGA). A MÉS DE LES 41 LLENGÜES DE TERRITORIS D'ULTRAMAR INCLOSES A LA LLISTA OFICIAL DE LLENGÜES DE FRANÇA, I LES LLENGÜES NO TERRITORIALS PARLADES PER LES POBLACIONS IMMIGRANTS: ÀRAB DIALECTAL, ARMENI OCCIDENTAL, BERBER, JUDEOCASTELLÀ I ROMANÍ.
Grècia	Es fomenten, però no s'especifica cap llengua
Hongria	<i>Armeni, búlgar, grec, polonès, rutè, ucraïnès, croat, alemany, romaní, boyash, romanès, serbi, eslovac, eslovè</i>
Itàlia	ALBANÈS, CATALÀ, CROAT, FRANCOPROVENÇAL, FRANCÈS, FURLÀ, ALEMANY, GREC, LADÍ, OCCITÀ, SARD, ESLOVÈ
Lituània	BIELORÚS, HEBREU, POLONÈS, RUS
Països Baixos	<i>Limburguès, baix saxó, romaní, jiddisch: protegides i reconegudes. Frisó: fomentada</i>
Polònia	<i>Armeni, bielorús, txec, alemany, hebreu, karaïm, caixubi, lemko, lituà, romaní, rus, eslovac, tàtar, ucraïnès, jiddish</i>
Portugal	MIRANDÈS
Regne Unit	<i>Còrnic a Anglaterra, irlandès i escocès de l'Ulster a Irlanda del Nord, gaèlic escocès i escocès a Escòcia, gal·lès a Gal·les</i>
Romania	<i>Albanès, armeni, búlgar, croat, txec, alemany, grec, hongarès, italià, macedònic, polonès, romaní, rus, rutè, serbi, eslovac, tàtar, turc, ucraïnès, jiddish</i>
Suïssa	<i>Italià en l'àmbit federal i als cantons de Grisons i Ticino, romanx, francès al cantó de Berna, alemany a Bosco-Gurin i Ederswiler i als cantons de Friburg i Valais, Walser, Yenish, jiddisch</i>
Ucraïna	<i>Bielorús, búlgar, tàtar de Crimea, gagaús, alemany, grec, hongarès, moldau, polonès, romanès, rus, eslovac, jiddish</i>

El reconeixement i/o la protecció de les llengües per part de la Carta europea de les llengües regionals o minoritàries no necessàriament n'implica la promoció en l'àmbit educatiu. La taula 3 mostra les llengües que s'ofereixen oficialment a cada país en l'educació nacional o regional, d'acord amb els documents nacionals oficials o d'acord amb la Carta europea de les llengües regionals o minoritàries.

Taula 3. Llengües R/M que s'ofereixen oficialment en l'educació nacional o regional a 18 països

EN MAJÚSCULES: EDUCACIÓ ESMENTADA NOMÉS A DOCUMENTS OFICIALS

En cursiva: educació esmentada a documents oficials i també a la Carta europea de les llengües regionals o minoritàries

País	Llengües R/M que s'ensenyen oficialment en l'educació nacional o regional	Total
Àustria	<i>Burgenland: croat, hongarès, romaní, eslovè a Caríntia</i>	4
Bòsnia i Hercegovina	<i>Albanès, txec, alemany, hongarès, italià, llengües jueves (jiddisch i ladí), macedònic, montenegrí, polonès, romaní, romanès, rutè, eslovac, eslovè, turc, ucraïnès</i>	17
Bulgària	ARMENI, HEBREU, ROMANÍ, TURC	4
Dinamarca	<i>Alemany</i>	1
Espanya	Aranès, basc, català, gallec, valencià	
Estònia	LLENGUA VÕRU	1
França	BRETÓ, BASC, CATALÀ, CORS, CRIOLL, LLENGUA DE SIGNES FRANCESA, GAL·LÓ, OCCITÀ, LLENGÜES REGIONALS D'ALSÀCIA, LLENGÜES REGIONALS DEL DEPARTAMENT DE MOSELLE, S'OFEREIXEN LLENGÜES TAHITIANES I MELANÈSIES (AJIE, DREHU, MENGONE, PAICI) ALS TERRITORIS D'ULTRAMAR	10
Grècia	–	–
Hongria	<i>Croat, alemany, ROMANÍ, BOYASH, romanès, serbi, eslovac, eslovè</i>	8
Itàlia	ALBANÈS, CATALÀ, CROAT, FRANCOPROVENÇAL, FRANCÈS, FURLÀ, ALEMANY, GREC, LADÍ, OCCITÀ, SARD, ESLOVÈ	12
Lituània	BIELORÚS, HEBREU, POLONÈS, RUS	4
Països Baixos	<i>Frisó només a Frísia</i>	1
Polònia	<i>Armeni, bielorús, alemany, hebreu, caixubi, lemko, lituà, rus, eslovac, ucraïnès, txec, karaïm, romaní, tàtar, jiddisch</i>	15
Portugal	MIRANDÈS a la regió de Miranda do Douro	1
Regne Unit	<i>Còrnic, irlandès, gaèlic escocès, gal·lès</i>	15
Romania	<i>Búlgar, croat, txec, alemany, grec, hongarès, italià, polonès, romaní, rus, serbi, eslovac, tàtar, turc, ucraïnès</i>	4
Suïssa	<i>Italià, romanx</i>	2
Ucraïna	<i>Bielorús, búlgar, tàtar de Crimea, gagaús, alemany, grec, hongarès, moldau, polonès, romanès, rus, eslovac, jiddish</i>	13

Com es desprèn de la taula 3, hi ha una variació significativa en el nombre de llengües que s'ofereixen oficialment en l'àmbit educatiu. En general, al sud-est i a la zona central d'Europa és on s'ofereixen oficialment més llengües R/M. A l'Europa occidental, Itàlia i França són les excepcions més clares d'aquesta norma general. Els conceptes de *llengües regionals o minoritàries* no s'especifiquen a la Carta europea de *les llengües regionals o minoritàries*, però les llengües immigrants n'estan excloses de forma explícita (Extra i Gorter 2008: 31). Als països de l'Europa occidental, les llengües immigrants sovint són més prominents que les llengües R/M però estan menys reconegudes, protegides i/o fomentades. Grècia és l'únic país participant a l'estudi LRE en què no es reconeix oficialment ni s'ensenya cap llengua R/M específica, tot i que el turc sí que s'ofereix als infants turcs de les escoles de primària de la regió de Tràcia. D'altra banda, no totes les llengües que s'ensenyen oficialment segons els documents s'ofereixen realment a les escoles. A les seccions 2.3-2.5 es presenta informació sobre les llengües que realment s'ensenyaven en el moment de recopilar les dades, i d'acord amb els informes dels nostres investigadors.

Tant a Europa com fora d'Europa hi ha una variació en els tipus de bases de dades utilitzades per definir i identificar grups de població a les societats multiculturals. Aquestes bases de dades poden incloure dades lingüístiques derivades d'una varietat de qüestions lingüístiques úniques o múltiples. En el context europeu, Poulain (2008) fa una distinció entre els censos nacionals, els registres administratius i les enquestes estadístiques. Els censos es fan a intervals determinats (normalment cada cinc o deu anys) i donen com a resultat bases de dades nacionals. Els registres administratius normalment s'estableixen en l'àmbit municipal i central, i se solen actualitzar cada any o fins i tot cada mes (per exemple als Països Baixos). Es poden dur a terme enquestes estadístiques a intervals periòdics entre subconjunts específics de grups de població. Els tres tipus de recopilació de dades poden dur-se a terme en diferents combinacions. La taula 4 ofereix un resum de les polítiques i pràctiques dels 24 països/regions participants.

Taula 4. Mecanismes oficials de recollida de dades nacionals/regionals sobre llengües nacionals, llengües R/M i llengües immigrants

País/Regió	Mecanismes oficials de recollida de dades nacionals/regionals sobre llengües nacionals, llengües R/M i llengües immigrants
Anglaterra	Dades del padró, dades del cens i dades d'enquestes sobre llengües nacionals, R/M i immigrants
Àustria	–
Bòsnia i Hercegovina	–
Bulgària	Dades del cens sobre llengües nacionals, R/M i immigrants
Catalunya	Dades del padró, dades del cens i dades d'enquestes sobre llengües nacionals i llengües R/M
Dinamarca	–
Escòcia	Dades del cens sobre llengües nacionals, R/M i immigrants
Espanya	Dades del cens i dades d'enquestes sobre llengües nacionals, R/M i immigrants
Estònia	Dades del cens sobre llengües nacionals, R/M i immigrants
França	Dades del cens i dades d'enquestes sobre llengües nacionals, R/M i immigrants
Frísia	Dades d'enquestes sobre llengües nacionals i R/M
Gal·les	Dades del cens i dades d'enquestes sobre llengües nacionals, R/M i immigrants
Grècia	–
Hongria	Dades del cens sobre llengües nacionals i R/M
Irlanda del Nord	Dades del cens sobre llengües nacionals, R/M i immigrants
Itàlia	Dades d'enquestes sobre llengües nacionals i R/M
Lituània	Dades del cens sobre llengües nacionals, R/M i immigrants
País Basc	Dades del cens i dades d'enquestes sobre llengües nacionals i llengües R/M
Països Baixos	–
Polònia	Dades del cens sobre llengües nacionals, R/M i immigrants
Portugal	Dades del cens només sobre la llengua nacional
Romania	Dades del cens sobre llengües nacionals, R/M i immigrants
Suïssa	Dades del padró municipal i dades d'enquestes sobre llengües nacionals, R/M i immigrants
Ucraïna	Dades del cens i dades d'enquestes sobre llengües nacionals i llengües R/M

A partir de la taula 4 es desprèn que la majoria de països/regions estan familiaritzats amb els diferents mecanismes de recollida de dades lingüístiques, i la majoria treballen amb tres tipus de llengües: llengües nacionals, llengües R/M i llengües immigrants. Cinc dels 24 països/regions no tenen cap tipus de mecanisme per a la recollida de dades lingüístiques: Àustria, Bòsnia i Hercegovina (malgrat tenir moltes llengües R/M en l'àmbit educatiu, com mostra la taula 2), Dinamarca, Grècia i els Països Baixos. Portugal només recopila dades sobre la llengua nacional.

La taula 5 mostra les principals preguntes que es formulen sobre llengua en els estudis de població a gran escala o d'àmbit nacional. Hi ha variació en les preguntes més importants sobre la llengua. Extra (2010) aprofundeix en la validesa de les preguntes a gran escala o d'àmbit nacional sobre la llengua materna, la llengua que més es parla i la llengua de la llar. A partir de l'experiència internacional, especialment en els contextos no europeus en què domina l'anglès, com Austràlia, el Canadà i els EUA, argumenta que la pregunta sobre la llengua materna té la validesa empírica més baixa, mentre que la

pregunta sobre la llengua que es parla a casa és la que té més validesa (vegeu les definicions de *llengua materna* o *llengua nadiua* al Glossari). Europa sembla corroborar-ho, i més de la meitat dels països/regions estudiats fan la pregunta sobre la llengua que es parla a casa. A Suïssa, les preguntes sobre llengua són molt remarcables, especialment la primera relativa a la llengua principal: *En quina llengua pensa i quina és la llengua que coneix millor?* S'hauria de fer una última observació: només es fan preguntes addicionals sobre competències lingüístiques a 11 dels 24 països/regions, del tipus sí/no, com ara *Sap...?* i/o en termes més graduals, com ara *Quin és el seu nivell de...?*

Així doncs, la disponibilitat de bases de dades i mecanismes de recollida de dades oficials mostra una forta variació entre els diferents països/regions d'Europa. Des d'una perspectiva europea, hi ha espai de maniobra per seguir desenvolupant i intercanviant coneixements en aquest domini per tal de conscienciar sobre el multilingüisme, proporcionar dades basades en l'evidència per a la planificació lingüística i l'ensenyament, i per dur a terme un estudi comparatiu europeu.

Taula 5. Preguntes sobre llengua en els mecanismes oficials de recollida de dades a 24 països/regions

País/Regió	Principals preguntes sobre llengua	Preguntes sobre les competències lingüístiques (X) de parlar/entendre/llegir/escriure
Anglaterra	Llengua que es parla a casa + llengua principal	Sap X? Quin és el seu nivell de X?
Àustria	Llengua que es parla a casa	–
Bòsnia i Hercegovina	–	–
Bulgària	Llengua materna	–
Catalunya	Llengua que es parla a casa + llengua principal + llengua materna	Sap X? Quin és el seu nivell de X?
Dinamarca	–	–
Escòcia	Llengua que es parla a casa + llengua principal	Sap X?
Espanya (Madrid, València, Sevilla)	Llengua que es parla a casa	Sap X? Quin és el seu nivell de X?
Estònia	Llengua materna	Quin és el seu nivell de X?
França	Llengua que es parla a casa	Sap X?
Frísia	Llengua que es parla a casa	Sap X? Quin és el seu nivell de X?
Gal·les	Llengua que es parla a casa + llengua principal	Sap X? Quin és el seu nivell de X?
Grècia	–	–
Hongria	Llengua que es parla a casa + llengua materna	Sap X?
Irlanda del Nord	Llengua principal	Sap X? Quin és el seu nivell de X?
Itàlia	Llengua que es parla a casa	–
Lituània	Llengua materna	–
País Basc	Llengua que es parla a casa + llengua principal + llengua materna	Sap X? Quin és el seu nivell de X?
Països Baixos	–	–
Polònia	Llengua que es parla a casa	–
Portugal	Llengua materna	–
Romania	Llengua materna	–
Suïssa	Llengua principal + Llengua que es parla a casa + Llengua que es parla a l'escola/a la feina	–
Ucraïna	Llengua materna	–

2.2 Llengües a l'educació infantil

Molts dels documents de la UE i del Consell d'Europa als quals es fa referència a la secció 1.1 subratllen la importància de l'aprenentatge primerenc de les llengües i, en aquest sentit, hem inclòs en el nostre estudi una secció sobre les llengües a l'educació infantil. La Resolució del Consell de la UE de 1997 advoca per l'ensenyament primerenc de les llengües de la Unió Europea, i les *Conclusions del Consell de la UE* de 2002 i 2008 segueixen destacant la importància de la promoció del multilingüisme des d'una edat ben primerenca. El *Llibre verd de la CE sobre migració i mobilitat* (2009) destaca la importància crucial que els infants d'origen immigrant aprenguin la llengua del país d'acollida tan aviat com sigui possible, retenint, però, la llengua i la cultura del seu país d'origen.

El Consell d'Europa també és molt clar respecte als nens d'origen immigrant, i recomana que per facilitar-ne la integració els estats membres haurien de proporcionar-los les competències adequades en la llengua nacional des del nivell d'infantil (*Recomanació CM/Rec(2008)4 sobre la millora de la integració dels fills d'immigrants i d'origen immigrant*).

La *Guia per al desenvolupament i la implementació de currículums per a l'educació plurilingüe i intercultural* (Beacco et al. 2010: 45) ofereix un bon resum del que es requereix:

Com a espais de descoberta i socialització, les escoles d'educació infantil representen un nivell bàsic en l'educació plurilingüe i intercultural, especialment per als infants d'entorns desfavorits i immigrants, les pràctiques lingüístiques dels quals a casa poden entrar en conflicte amb les varietats i les normes seleccionades i fomentades a les escoles. En aquest sentit, i atès que el tema que ens ocupa és el dret a una educació lingüística (i general) de qualitat, un dels primers desideratums és que es garanteixi aquest tipus d'escolarització als infants des de ben petits i que es proporcionin en unes condicions òptimes per a tots els grups implicats –tant els nadius permanents com les famílies immigrants que acaben d'arribar.

Des de la perspectiva de les llengües R/M, la Carta europea de les llengües regionals o minoritàries (1992) fa referència a la importància de l'educació infantil en llengües R/M: "Els

estats membres haurien de facilitar l'educació infantil en les llengües R/M rellevants com a mínim per a les famílies que ho sol·licitin" (Part III, article 8 – Educació, paràgraf 1).

La publicació més recent sobre l'aprenentatge primerenc de llengües és el manual de polítiques de la CE de 2011 titulat *Language Learning at pre-primary level: making it efficient and sustainable*. El manual ha estat elaborat per un grup de 28 experts nacionals i resumeix els punts forts i les debilitats de l'aprenentatge primerenc de llengües a cada país, a més de perfilar exemples de bones pràctiques.

Aquesta secció proporcionarà una perspectiva sobre l'aprenentatge primerenc de llengües a les institucions infantils de tots els països/regions que participen en el nostre estudi. Cal destacar que no tots aquests països ofereixen educació infantil pública. A la nostra anàlisi tenim l'objectiu de destacar els països/regions que més s'apropen a les recomanacions de la UE per tal de conscienciar i proporcionar oportunitats per a l'intercanvi de coneixements. També exposem els reptes que planteja la nostra recerca per a l'ensenyament de llengües en l'educació infantil.

Suport addicional per a les llengües nacionals a l'educació infantil

Vam fer preguntes sobre el grau de suport addicional en la llengua nacional centrant-nos en:

- els grups destinataris d'aquest suport;
- el nombre d'anys durant els quals s'ofereix;
- el nombre de dies a la setmana que s'ofereix;
- els requisits sobre la mida mínima dels grups per formar una classe;
- l'origen del finançament.

Quinze dels 24 països/regions estudiats proporcionen suport addicional per a la llengua nacional en l'àmbit de l'educació infantil. Es tracta d'Àustria, el País Basc, Bulgària, Dinamarca, Anglaterra, Frísia, Lituània, els Països Baixos, Irlanda del Nord, Romania, Escòcia, Espanya, Suïssa, Ucraïna i Gal·les. Els resultats d'aquests països/regions es mostren a la taula 6.

Taula 6. Suport addicional a les llengües nacionals en l'educació infantil a 15 països/regions

Criteris	Respostes	Nombre	Respostes	Nombre	Respostes	Nombre
Grups destinataris	Tots	14	Només per a infants immigrants	1		
Durada del suport	>2 anys	10	1 any	5	<1 any	0
Dies a la setmana	≥1 dia	3	½-1 dia	10	<1/2 dia	2
Requisits sobre la mida dels grups	cap	13	5-10	2	>10	0
Finançament estatal disponible	total	14	parcial	1		

Es proporciona suport addicional en la llengua nacional a l'etapa d'educació infantil per a tots els infants a 14 dels 15 països/regions, i Suïssa només proporciona aquest suport als infants immigrants. Els tres països/regions que dediquen més temps a la setmana al suport addicional per a la llengua nacional són els Països Baixos, Frísia i Ucraïna. Deu dels països estudiats ofereixen dos o més anys de suport, mentre que cinc –Bulgària, Dinamarca, els Països Baixos, Escòcia i Suïssa- l'ofereixen durant un any. A 14 països/regions aquest suport el proporciona l'estat, mentre que a Suïssa els pares/tutors assumeixen una part dels costos.

Llengües estrangeres a l'educació infantil

Per obtenir dades sobre l'ensenyament de llengües estrangeres a les escoles d'educació infantil vam plantejar preguntes relacionades amb les qüestions següents:

- quines llengües s'ensenyen;
- hores setmanals dedicades a l'ensenyament de llengües estrangeres;
- anys durant els quals s'ensenyen les llengües estrangeres;
- requisits sobre la mida dels grups;
- fonts de finançament.

Caldria destacar que l'estudi no ha explorat l'ensenyament de llengües estrangeres en el sector privat, on pot ser que hi hagi una oferta més àmplia. En total, set dels 24 països indiquen que s'ensenyen llengües estrangeres a les institucions estatals d'educació infantil. Els resultats es presenten a la taula 7.

Taula 7. Llengües estrangeres a l'educació infantil a set països/regions

Críteris	Respostes	Nombre	Respostes	Nombre	Respostes	Nombre
Grups destinataris		7		0		
Durada	>2 anys	6	1 any	0	<1 any	1
Dies a la setmana	>1 dia	1	½-1 dia	6	<1/2 dia	0
Requisits sobre la mida dels grups	cap	6	5-10	0	>10	1
Finançament estatal disponible	total	2	parcial	3	Els pares assumeixen els costos	2

Els set països/regions que ofereixen llengües estrangeres en aquest nivell són Bòsnia i Hercegovina, el País Basc, Bulgària, Catalunya, Estònia, Espanya i Ucraïna. El País Basc ofereix més d'un dia de llengües estrangeres a la setmana, i els altres països/regions ofereixen entre mig dia i un dia. Les llengües que s'ofereixen a cada país/regió es mostren a la taula 8. Bulgària té l'oferta més àmplia, tot i que els cursos són finançats pels pares/tutors. L'anglès, el francès i l'alemany són les llengües que més s'ofereixen.

Taula 8. Llengües estrangeres a l'educació infantil a set països/regions

País/Regió	Llengües estrangeres que s'ofereixen
Bòsnia i Hercegovina	Anglès, francès, alemany
Bulgària	Anglès, francès, alemany, italià, rus, espanyol
Catalunya	Anglès
Espanya (Madrid, València, Sevilla)	Anglès a les comunitats de Madrid i València Anglès, francès i alemany a Sevilla
Estònia	Anglès, alemany, francès, rus
País Basc	Anglès
Ucraïna	Anglès, francès, alemany

La conclusió general que podem extreure d'aquest resum és que cal desenvolupar i millorar el suport nacional/institucional en alguns països/regions per fer arrelar les llengües estrangeres des d'una edat més primerenca. No obstant això, l'informe de la CE de 2011 i el manual de polítiques sobre l'aprenentatge primerenc de llengües suggereixen que s'estan duent a terme més activitats que les que podem reflectir aquí, i s'haurien de consultar per obtenir una anàlisi més detallada.

Llengües regionals/minoritàries a l'educació infantil

Per a les llengües R/M, vam plantejar el mateix conjunt de preguntes que per a les llengües estrangeres, i les respostes es detallen a la taula 9. Hi ha oferta a 17 països/regions.

Taula 9. Llengües regionals/minoritàries a l'educació infantil a 17 països/regions

Críteris	Respostes	Nombre	Respostes	Nombre	Respostes	Nombre
Grups destinataris	tots	14	restringits	1	no especificat	2
Durada	>2 anys	15	1 any	2	<1 any	0
Dies a la setmana	>1 dia	12	1/2-1 dia	3	<1/2 dia	2
Requisits sobre la mida dels grups	cap	13	5-10	2	>10	2
Finançament estatal disponible	total	15	parcial	2	els pares n'assumeixen els costos	0

Com es desprèn de la taula, 15 dels 17 països/regions ofereixen llengües R/M durant més de dos anys, i n'hi ha 13 que no imposen cap requisit sobre la mida mínima dels grups. Irlanda del Nord i Ucraïna exigeixen un mínim de deu alumnes per formar una classe, i a Dinamarca i Hongria es necessita un mínim de cinc alumnes. A 15 dels països/regions els cursos són finançats per l'estat, i Catalunya i Anglaterra indiquen que els pares/tutors assumeixen una part dels costos. Els països en què no s'ofereixen llengües R/M a l'etapa d'educació infantil són Bòsnia i Hercegovina, Bulgària, Estònia, França, Grècia, Polònia i Suïssa.

La taula 10 proporciona un resum de les llengües que s'ofereixen a institucions estatals d'educació infantil als 17 països/regions analitzats.

Segons els informes dels nostres investigadors hi ha una àmplia oferta en una varietat de llengües R/M, i són Àustria, Hongria, Itàlia i Romania els països que ofereixen la gamma més àmplia.

Taula 10. Llengües regionals/minoritàries a l'educació infantil a 17 països/regions

País/Regió	Llengües regionals/minoritàries que s'ofereixen
Anglaterra	Còrnic a Cornualla
Àustria	Croat de Burgenland, txec, hongarès, italià a Tirol, eslovac, eslovè
Catalunya	Català a tot arreu, aranès a la Vall d'Aran
Dinamarca	Alemany
Escòcia	Gaèlic escocès
Espanya (Madrid, València, Sevilla)	Valencià a València
Frísia	Frisó
Gal·les	Gal·lès
Hongria	Búlgar, croat, alemany, grec, romaní/boyash, romanès, rutè, serbi, eslovac, eslovè
Irlanda del Nord	Irlandès
Itàlia	Albanès, croat, francoprovençal, francès, furlà, alemany, grec, ladí, occità, sard, eslovè
Lituània	Bielorús, hebreu, polonès, rus
País Basc	Basc
Països Baixos	Frisó a Frísia
Portugal	Mirandès
Romania	Búlgar, croat, txec, alemany, grec, hongarès, polonès, serbi, eslovac, turc, ucraïnès
Ucraïna	Tàtar de Crimea, alemany, hongarès, moldau, polonès, romanès, rus

Llengües immigrants a l'educació infantil

Segons es desprèn de les dades aportades per l'estudi LRE, sembla que l'oferta en llengües immigrants a l'educació infantil encara no és gaire habitual. Tanmateix, malgrat les dificultats que implica disposar de professors i materials d'aprenentatge adequats, tres països ofereixen suport en llengües immigrants per als infants més petits: Dinamarca, Espanya i Suïssa. El cantó de Zuric té una oferta molt destacable amb 17 llengües. No hi ha oferta a cap dels altres països/regions. Les llengües que s'ofereixen es detallen a la taula 11.

Taula 11. Llengües immigrants a l'educació infantil a tres països/regions

País/Regió	Llengües que s'ofereixen
Dinamarca	Albanès, àrab, bosnià, islandès, somalí, tàmil, turc, urdú/panjabi
Espanya (Madrid, València, Sevilla)	Àrab (marroquí), portuguès, romanès
Suïssa Cantó de Zuric	Albanès, àrab, bosnià, búlgar, xinès, croat, finès, francès, grec, hongarès, italià, coreà, portuguès, rus, eslovè, espanyol (l'latinoamèrica), turc
Suïssa Cantó de Ginebra	Albanès, àrab, italià, portuguès, espanyol, turc

Per tal de fomentar la integració lingüística dels infants immigrants, a les escoles d'educació infantil de Suïssa s'ofereixen programes de suport lingüístic en la llengua que parlen a casa. D'acord amb el Pla estratègic per a la ciutadania i la integració 2007-2010, a Espanya s'ofereixen una sèrie de llengües immigrants a les escoles d'educació infantil amb l'objectiu de mantenir i desenvolupar les llengües i cultures d'origen. A Dinamarca els costos d'aquests programes es cobreixen amb un finançament nacional, regional i local, mentre que a Espanya i Suïssa el finançament del país d'origen cobreix els costos a través d'acords bilaterals.

2.3 Llengües a l'educació primària

Les *Conclusions del Consell de la UE* (2002) van subratllar la importància de prendre mesures per oferir als alumnes l'oportunitat d'aprendre, des de ben petits, dues o més llengües a més de la seva llengua materna, i la necessitat d'oferir la màxima diversitat de llengües. També incidien en la importància dels programes lingüístics com a generadors d'actituds positives envers altres cultures.

La integració de parlants no nadius era una qüestió que s'havia de tractar proposant mesures per millorar el seu coneixement de les llengües nacionals d'ensenyament, respectant al mateix temps les llengües i cultures del seu país d'origen. Les *Conclusions* també feien referència a la formació i la mobilitat dels professors, així com al grau de competència lingüística sobre la base del Marc europeu comú de referència per a les llengües desenvolupat pel Consell d'Europa. Les *Conclusions* de la UE del 2008 reafirmaven els mateixos missatges i afegien una perspectiva d'aprenentatge continuat i d'actualització de les competències lingüístiques per a tothom a través de mitjans formals, informals i no formals. Un cop més, les conclusions exigien una varietat més àmplia de les llengües ensenyades i una avaluació dels estudiants basada en les eines reconegudes.

Se subratllava el valor de la formació i els intercanvis dels professors i, per primera vegada, es recomanava la necessitat de donar suport a l'ensenyament d'assignatures a través d'altres llengües (AICLE). Un cop més, les *Conclusions del Consell de la UE* (2011) van tornar a destacar la importància d'un ensenyament de qualitat en llengües, de l'avaluació del rendiment, de la formació i la mobilitat dels professors, de l'AICLE, de l'ampliació de la varietat de llengües, del reforç de l'ensenyament de la llengua nacional, així com de la consideració d'opcions per tal que els fills dels immigrants mantinguin i desenvolupin les seves llengües d'origen.

El Consell d'Europa també dona suport a la diversitat lingüística i a l'educació intercultural a l'educació primària, i proporciona polítiques concretes i eines per a l'aula. La Carta europea de les llengües regionals o minoritàries destaca la necessitat d'ensenyar llengües R/M i d'ensenyar en la llengua R/M apropiada quan ho sol·licitin els pares i sense perjudici de l'ensenyament de la llengua nacional. El Marc europeu comú de referència per a les llengües proporciona una base comuna per als plans d'estudis lingüístics, les directrius dels currículums, els exàmens i els llibres de text a tot Europa; millora la transparència dels cursos, els plans d'estudis i les qualificacions, i fomenta la cooperació internacional en el camp de les llengües modernes. La Recomanació 98 (6) instava els estats membres a establir polítiques educatives que fomentin un plurilingüisme extens i a promoure l'ús de les llengües estrangeres en l'ensenyament d'assignatures no lingüístiques. Com la UE, el Consell d'Europa també va fomentar el desenvolupament de vincles i intercanvis amb institucions i persones d'altres països a tots els nivells educatius. Quant al lloc que ocupa la llengua que es parla a casa dins el currículum, la Recomanació del Consell d'Europa 1740 (2006) subratlla que és desitjable animar els joves europeus a aprendre la seva llengua materna (o la llengua principal) quan no sigui la llengua oficial del seu país. Al mateix temps, tots els joves europeus tenen l'obligació d'aprendre les llengües oficials del país on viuen. La Recomanació del Consell d'Europa també diu que l'educació bilingüe és la base de l'èxit i que el bilingüisme i el plurilingüisme són actius molt valuosos.

Atesa la diversitat lingüística dels infants de moltes escoles europees, no sempre és fàcil organitzar l'ensenyament en la llengua que parlen a casa seva. Tanmateix, com assenyalen Extra i Yağmur (2004: 99-105), s'ha demostrat que és possible aconseguir-ho en determinats contextos. Les polítiques i pràctiques pioneres i àmpliament conegudes de la Victorian School of Languages de Melbourne (Austràlia) constitueixen una "bona pràctica" excel·lent que es pot adoptar també en el context europeu. El tret distintiu més important de la VSL és el gran avenç respecte de la *direccionalitat* i la *disposició* de l'aprenentatge de llengües addicionals. A tots els alumnes de primària i secundària de la VSL se'ls ofereix (i tots ho sol·liciten) l'aprenentatge de llengües addicionals a part de l'anglès com a primera o segona llengua, inclosos els que parlen anglès com a primera llengua, i actualment s'ofereixen més de seixanta *llengües d'adopció personal*, en funció de la demanda, a través de les escoles públiques i les escoles "postètniques".

A l'estudi LRE vam fer preguntes basades en les recomanacions i directrius anteriors i en relació amb les llengües nacionals, R/M, estrangeres i immigrants.

Suport per a les llengües nacionals a l'educació primària

La taula 12 presenta un resum de l'organització del suport per a la llengua nacional a les escoles de primària. Vam plantejar preguntes relacionades amb les qüestions següents:

- fins a quin punt hi ha un currículum coherent i explícit;
- el grau de suport lingüístic per als nousvinguts;
- prova de diagnòstic quan arriben els nousvinguts;
- seguiment de l'evolució de les competències lingüístiques.

Taula 12. Suport per a la llengua nacional a l'educació primària a 24 països/regions

Criteris	Respostes	Nombre	Respostes	Nombre	Respostes	Nombre
Currículum	coherent i explícit	19	general	5	cap	0
Suport addicional als nousvinguts	total	22	parcial	0	cap	2
Proves de diagnòstic en el moment de la inscripció	per a tots	8	només per als immigrants	7	cap	9
Seguiment de l'evolució de les competències lingüístiques	àmbit nacional	16	àmbit escolar	8	cap	0

Segons els informes dels nostres investigadors, 19 països/regions tenen un currículum lingüístic nacional coherent i explícit, mentre que a cinc països/regions el currículum s'expressa en termes generals. A part d'Itàlia i Ucraïna, tots els països/regions ofereixen un suport addicional als nousvinguts per tal que aprenguin la llengua nacional. La prova de diagnòstic es pot plantejar de diverses maneres; en aquest sentit, potser caldria que els implementadors de polítiques hi incidissin més. Vuit països/regions –Àustria, Bulgària, Dinamarca, Anglaterra, Lituània, Irlanda del Nord, Escòcia i Gal·les– fan proves de diagnòstic de llengua per a tots els infants a l'inici de l'educació primària, set països/regions només fan la prova als infants immigrants, i nou països/regions no informen sobre cap prova de diagnòstic en el moment de la inscripció. El seguiment periòdic de les capacitats lingüístiques és una altra àrea en què les polítiques divergeixen: 16 països/regions fan proves a escala nacional, i vuit dins l'àmbit escolar. En general, Bulgària, Dinamarca, Lituània i Escòcia són els països/regions que segueixen fil per randa els criteris anteriors de l'LRE sobre el suport per a la llengua nacional, mentre que Itàlia, Polònia i Ucraïna no els segueixen tan de prop.

Aprentatge de llengües estrangeres a l'educació primària

Per a les llengües estrangeres vam plantejar preguntes basades en els aspectes següents:

- els grups destinataris;
- el nombre de llengües estrangeres obligatòries;
- el punt fins al qual hi ha un currículum coherent i explícit;
- el grau de difusió de l'AICLE;
- el moment en què comença l'ensenyament de llengües estrangeres;
- programació dins de l'horari escolar o fora;
- requisits sobre la mida mínima dels grups;
- seguiment de l'evolució de les competències lingüístiques;
- el nivell que s'ha d'assolir i correspondència amb el Marc europeu comú de referència per a les llengües;
- si hi ha finançament estatal disponible.

Vint-i-tres dels 24 països/regions ofereixen llengües estrangeres a l'educació primària, amb l'excepció de Gal·les, i els resultats d'aquests 23 països/regions es mostren a la taula 13:

Taula 13. Organització de l'ensenyament de llengües estrangeres a les escoles de primària a 23 països/regions

Criteris	Respostes	Nombre	Respostes	Nombre	Respostes	Nombre
Grups destinataris	tots	23	restringits	0		
Nombre de llengües estrangeres obligatòries	dues	2	una	18	només opcionals	3
Currículum	coherent i explícit	20	general	3	sense directrius	0
Llengua utilitzada com a mitjà d'ensenyament (AICLE)	ús extens	1	ús localitzat	13	cap	9
Inici de l'ensenyament de llengües	des del primer any	12	des del cicle mitjà	7	des del cicle superior	4
Programació	en horari escolar	21	parcialment a l'escola	1	fora de l'escola	1
Requisits sobre la mida mínima dels grups	cap	21	5-10 alumnes	1	>10 alumnes	1
Seguiment de l'evolució de les competències lingüístiques	nivell nacional estandarditzat	10	nivell basat en l'escola	13	cap	0
Nivell que s'ha d'assolir	vinculat al Marc europeu comú	7	nacional o basat en l'escola	13	Cap	3
Finançament estatal disponible	total	23	parcial	0		

El nostre estudi revela que les llengües estrangeres s'ofereixen a tots els països/regions estudiats, amb l'excepció de Gal·les. A dos països/regions, Grècia i Dinamarca, hi ha dues llengües estrangeres obligatòries, mentre que 18 en tenen una. A Anglaterra, Irlanda del Nord i Escòcia, les llengües estrangeres són opcionals. Hi ha un currículum coherent i explícit a 20 països/regions, mentre que a Frísia, Itàlia i els Països Baixos s'expressa en termes generals. Espanya és l'únic país que informa sobre un ús extens de l'AICLE, mentre que a 13 països/regions aquest plantejament es fa servir, però no de forma sistemàtica. S'ensenyen llengües estrangeres des del primer any de primària a 12 països/regions, des de cicle mitjà a set països/regions, i només durant l'últim any a Frísia, els Països Baixos, Escòcia i Suïssa. Es fa un seguiment de les competències lingüístiques utilitzant instruments estandarditzats

a deu països/regions, i en l'àmbit local a 13. Tot i que molts països/regions indubtablement recorren al Marc europeu comú de referència per a les llengües per desenvolupar els seus currículums, només set indiquen que fan servir de forma explícita i sistemàtica aquest instrument per avaluar el nivell lingüístic que s'ha d'aconseguir. Es tracta de Bulgària, Estònia, França, Romania, Escòcia, Espanya i Suïssa.

La taula 14 mostra les llengües estrangeres que s'ofereixen a la primària, tant obligatòries com opcionals, segons el que indiquen els nostres investigadors.

Taula 14. Llengües estrangeres a l'educació primària a 23 països/regions

País/Regió	Llengües estrangeres que s'ofereixen a l'educació primària
Anglaterra	Francès, alemany, espanyol, en alguns casos també xinès, italià, japonès, urdú: opcional
Àustria	Croat, txec, anglès, francès, hongarès, italià, eslovac, eslovè (una d'elles és obligatòria)
Bòsnia i Hercegovina	Anglès o alemany: obligatori; francès, italià, àrab: opcional
Bulgària	Anglès, francès, alemany, italià, rus, espanyol: una d'aquestes llengües és obligatòria
Catalunya	Anglès: obligatori
Dinamarca	Anglès i francès o alemany: obligatori; espanyol, alemany o francès: opcional
Escòcia	Francès, alemany, espanyol: opcional
Espanya (Madrid, València, Sevilla)	Anglès, francès, alemany: una d'aquestes llengües és obligatòria
Estònia	Anglès, francès, alemany, rus: una llengua és obligatòria, la resta són opcionals
França	Anglès, alemany, i molt menys altres llengües com l'àrab, el xinès, l'italià, el portuguès, el rus, l'espanyol: una d'aquestes llengües és obligatòria
Frísia	Anglès: obligatori; francès, alemany, espanyol: opcional
Grècia	Anglès i francès o alemany: obligatori
Hongria	Anglès, francès, alemany, italià, rus: una d'aquestes llengües és obligatòria
Irlanda del Nord	Espanyol, francès: opcional
Itàlia	Anglès: obligatori
Lituània	Anglès, francès, alemany: una d'aquestes llengües és obligatòria
País Basc	Anglès: obligatori
Països Baixos	Anglès: obligatori; francès, alemany, espanyol: opcional
Polònia	Anglès, alemany, francès: una d'aquestes llengües és obligatòria
Portugal	Anglès, francès: una d'aquestes llengües és obligatòria
Romania	Anglès, francès, alemany, italià, rus, espanyol: una d'aquestes llengües és obligatòria
Suïssa	Al cantó de Zuric: anglès obligatori Al cantó de Ginebra: alemany obligatori Al cantó de Ticino: francès obligatori
Ucraïna	Anglès, francès, alemany, espanyol: una d'aquestes llengües és obligatòria

L'anglès, el francès i l'alemany són les llengües estrangeres més ensenyades. En molts casos, una d'aquestes llengües és una assignatura obligatòria que han d'estudiar tots els alumnes. L'italià, el rus i l'espanyol són altres llengües que s'ofereixen com a llengües estrangeres obligatòries o opcionals. En alguns països també s'ofereixen l'àrab, el xinès i el japonès com a llengües estrangeres opcionals. Aquesta varietat de llengües que s'ofereixen a les escoles de primària és un signe positiu per al multilingüisme europeu, tot i que la imatge que presentem aquí s'hauria d'equilibrar amb les dades d'Eurydice de 2008 que destaquen el domini creixent de l'anglès en l'ensenyament de llengües primària (eacea.ec.europa.eu/about/eurydice/documents/KDL2008_EN.pdf).

Per facilitar l'aprenentatge de llengües és important desenvolupar un currículum explícit i els objectius que s'han d'assolir. El Marc europeu comú de referència per a les llengües s'ha convertit en l'eina estàndard que dona suport a aquest procés. És un document que descriu de manera exhaustiva, mitjançant escales de descripció il·lustratives, a) les competències necessàries per a la comunicació, b) els coneixements i les capacitats lingüístiques relacionades, i c) les situacions i els dominis de comunicació. Dels països/regions estudiats, set indiquen que fan servir el Marc europeu comú de referència per a les llengües de forma explícita en l'aprenentatge de llengües estrangeres, tot i que n'hi ha més que poden fer servir els seus propis principis i plantejaments com a base per als seus estàndards. A la taula 15 es presenten els objectius d'assoliment per a l'ensenyament de llengües estrangeres dels països/regions estudiats. Com s'esperava, l'A1/A2 és el nivell objectiu per a aquest grup d'edat.

Taula 15. Objectius d'assoliment del Marc europeu comú de referència per a les llengües per a l'ensenyament de llengües estrangeres a les escoles de primària a set països/regions

País/Regió	Nivell de competència per a les llengües estrangeres que s'ha d'assolir al final de l'educació primària
Bulgària	A1-A2
Escòcia	A1
Espanya (Madrid, València, Sevilla)	A2 i "no especificat" a València
Estònia	A1-A2
França	A1
Romania	A1
Suïssa	Al cantó de Zuric: A2.1 per a la recepció oral i escrita i la producció oral, A1.2 per a la producció escrita

Aprentatge de llengües regionals/minoritàries a l'educació primària

De conformitat amb la metodologia adoptada per a l'ensenyament de llengües estrangeres, vam formular preguntes sobre les llengües R/M que s'ofereixen en el context nacional/regional, centrant-nos específicament en les qüestions següents:

- els grups destinataris;
- el punt fins al qual hi ha un currículum coherent i explícit;
- el grau de difusió de l'AICLE;
- moment en què s'inicia l'ensenyament de llengües R/M;
- programació dins o fora de l'horari escolar;
- requisits sobre la mida mínima dels grups;
- seguiment de l'evolució de les competències lingüístiques;
- existència de requisits específics en relació amb el nivell de domini de les llengües R/M que s'hagin d'assolir al final de l'educació primària;
- si hi ha finançament estatal disponible.

S'ofereixen llengües R/M a 22 dels 24 països/regions estudiats, i Dinamarca i Estònia són els països que no les ofereixen. Els resultats d'aquests 22 països/regions es presenten a la taula 16.

Taula 16. Organització de l'ensenyament de llengües R/M a les escoles de primària a 22 països/regions

Críteris	Respostes	Nombre	Respostes	Nombre	Respostes	Nombre
Grups destinataris	tots	20	restringits	2		
Currículum	coherent i explícit	16	general	5	sense directrius	1
Llengua utilitzada com a mitjà d'ensenyament (AICLE)	ús extens	12	en algunes àrees	6	cap	4
Inici de l'ensenyament de llengües	des del primer any	19	des del cicle mitjà	3	des del cicle superior	0
Programació	en horari escolar	17	parcialment a l'escola	4	fora de l'escola	1
Requisits sobre la mida mínima dels grups	cap	16	5-10 alumnes	3	>10 alumnes	3
Seguiment de l'evolució de les competències	nacional estandarditzat	8	basat en l'escola	11	cap	3
Nivell que s'ha d'assolir	normes nacionals/regionals	14	basat en l'escola	3	cap	5
Finançament estatal disponible	total	21	parcial	1	cap	0

Les classes de llengües R/M i les classes d'altres assignatures impartides en llengües R/M estan obertes a tots els alumnes, al marge del seu origen lingüístic, a 20 països/regions; per contra, a Bulgària i Grècia només tenen com a objectiu els parlants nadius d'aquestes llengües. Tots els països excepte Àustria intervenen en el currículum. L'ús de l'AICLE és molt més ampli en l'ensenyament de llengües R/M que en l'ensenyament de llengües estrangeres; a 12 països/regions és habitual i a sis països se'n fa un ús local. Dinou dels 22 països en què s'ensenyen llengües R/M comencen ben aviat, a l'inici de l'educació primària, i només França, Polònia i Suïssa les introdueixen des del cicle mitjà. Setze països/regions no imposen requisits sobre les dimensions mínimes dels grups; Anglaterra (Cornualla), Hongria i Polònia exigeixen un mínim de

cinc alumnes per obrir un grup, i Àustria, Bulgària i Irlanda del Nord n'exigeixen deu. En termes de seguiment de les capacitats lingüístiques, 19 països/regions ho fan utilitzant instruments estandarditzats adequats per a cada edat o plantejaments basats en l'escola, i només Itàlia i els Països Baixos/Frísia no registren cap seguiment periòdic. Els nivells d'assoliment estan vinculats a estàndards nacionals/regionals a 14 països/regions, mentre que tres estableixen estàndards en l'àmbit escolar. Cinc països/regions (Àustria, Bòsnia i Hercegovina, Grècia, Itàlia i Irlanda del Nord) no tenen objectius explícits.

La taula 17 mostra les llengües R/M que s'ofereixen segons els nostres investigadors.

Taula 17. Llengües regionals/minoritàries en l'educació primària a 22 països/regions

País/Regió	Llengües regionals/minoritàries que s'ofereixen en l'educació primària
Anglaterra	Còrnic a Cornualla
Àustria	Croat de Burgenland, txec, hongarès, eslovac, eslovè, romaní
Bòsnia i Hercegovina	Altres llengües nacionals: bosnià, croat i serbi
Bulgària	Armeni, hebreu, romaní, turc
Catalunya	Català a tot arreu, aranès a la Vall d'Aran
Escòcia	Gaèlic escocès
Espanya (Madrid, València, Sevilla)	Valencià només a València
França	Basc, bretó, català, cors, occità Llengües tahitianes i melanèsies (ajie, drehu, nengone, paici) s'ofereixen als territoris d'ultramar de França
Frísia	Frisó
Gal·les	Gal·lès
Grècia	Turc
Hongria	Búlgar, croat, alemany, grec, polonès, romaní/boyash, romanès, rutè, serbi, eslovac, eslovè
Irlanda del Nord	Irlandès
Itàlia	Albanès, català, croat, francès, francoprovençal, furlà, alemany, grec, ladí, occità, sard, eslovè
Lituània	Bielorús, hebreu, polonès, rus
País Basc	Basc
Països Baixos	Frisó només a Frísia
Polònia	Caixubi
Portugal	Mirandès
Romania	Búlgar, croat, alemany, hongarès, italià, polonès, romaní, rus-lipovè, serbi, eslovac, turc, ucraïnès
Suïssa	Altres llengües nacionals: francès, alemany, italià
Ucraïna	Bielorús, búlgar, tàtar de Crimea, gagaús, alemany, grec, hongarès, moldau, polonès, romanès, rus, eslovac, jiddisch

Hi ha una oferta àmplia de llengües R/M en una sèrie de països/regions; Àustria, Bulgària, Hongria, Itàlia, Lituània, Romania i Ucraïna ofereixen quatre o més llengües R/M com a assignatures o, en la majoria de casos, com a mitjà d'ensenyament.

Aprenentatge de llengües immigrants a l'educació primària

Per a les llengües immigrants, vam plantejar un conjunt de preguntes similars a les formulades per a les llengües R/M i estrangeres. Només cinc països informen sobre una oferta significativa de llengües immigrants a l'educació primària. Es tracta d'Àustria, Dinamarca, França, Espanya (a Madrid i València) i Suïssa (al cantó de Zuric) i els resultats d'aquests cinc països es detallen a la taula 18.

Taula 18. Organització de l'aprenentatge de llengües immigrants a l'educació primària a cinc països/regions

Críteris	Respostes	Nombre	Respostes	Nombre	Respostes	Nombre
Grups destinataris	tots	2	Només per a infants immigrants	3	no especificat	0
Currículum coherent i explícit	coherent i explícit	2	general	3	sense directrius	0
Llengua utilitzada com a mitjà d'ensenyament	ús extens	1	ús localitzat	3	cap	1
Inici de l'ensenyament de llengües	des del primer any	2	des del cicle mitjà	1	des del cicle superior	2
Programació	en horari escolar	0	parcialment a l'escola	2	fora de l'escola	3
Requisits sobre la mida mínima dels grups	cap	2	5-10 alumnes	1	>10 alumnes	2
Seguiment de l'evolució de les competències lingüístiques	àmbit nacional	0	àmbit local	5	cap	0
Nivell que s'ha d'assolir	Basat en el país / la regió	0	basat en l'escola	0	cap	5
Finançament estatal disponible	total	2	parcial	3	cap	0

A França i a Suïssa les classes de llengües immigrants estan obertes a tots els estudiants, mentre que a Àustria, Dinamarca i Espanya (Madrid, València, Sevilla) estan reservades als parlants nadius de llengües immigrants. No hi ha requisits sobre la mida mínima dels grups a Suïssa ni a França, mentre que a Espanya es necessiten més de cinc alumnes per obrir un grup i a Àustria i Dinamarca els grups han de tenir un mínim de deu alumnes. A Àustria i Dinamarca hi ha un currículum coherent i explícit, mentre que als altres països el currículum s'expressa en termes generals. A Espanya és habitual fer servir llengües immigrants com a mitjà d'ensenyament, mentre que a Àustria, Dinamarca i França no és una pràctica tan estesa, i a Suïssa aquestes llengües només s'ensenyen com a assignatura. Espanya i Suïssa n'ofereixen cursos parcialment durant l'horari escolar, mentre que als altres països s'ofereixen com a activitats extracurriculars. La competència en llengües immigrants no està vinculada a cap estàndard nacional, regional o escolar, tot i que es fa un seguiment de l'evolució de les competències lingüístiques a tots els països. Els cursos de llengües immigrants estan totalment finançades per l'estat a Àustria i Dinamarca, mentre que a França, Espanya i Suïssa el suport que reben prové principalment del país d'origen.

Les llengües immigrants que s'ofereixen a cada país es detallen a la taula 19.

Taula 19. Llengües immigrants que s'ofereixen a l'educació primària a cinc països

País/Regió	Llengües immigrants que s'ofereixen a l'educació primària
Àustria	Albanès, bosnià/croat/serbi, polonès, rus, turc
Dinamarca	Albanès, àrab, bosnià, islandès, somalí, tàmil, turc, urdú/panjabi
Espanya (Madrid, València, Sevilla)	Àrab (del Marroc) i portuguès a Madrid i València
França	Àrab, croat, italià, portuguès, serbi, espanyol, turc
Suïssa	A Zuric: albanès, àrab, bosnià/croat/serbi, búlgar, xinès, finès, francès, grec, hongarès, italià, coreà, kurd, portuguès, turc, rus, espanyol, eslovè, suec
Suïssa	A Ginebra: albanès, àrab, italià, portuguès, espanyol, turc

Formació dels professors d'educació primària

Tant la UE com el Consell d'Europa han subratllat de forma consistent la importància de contractar i formar professors de llengua qualificats per donar suport al desenvolupament lingüístic i a les capacitats interculturals dels alumnes. Aquestes institucions destaquen la necessitat que els professors desenvolupin les seves pròpies capacitats lingüístiques, les competències interculturals i una consciència sobre el multilingüisme i el plurilingüisme. Els programes de mobilitat dels professors, amb què se'ls anima a passar un temps a l'estranger en el país de la llengua que estan ensenyant, són una opció molt valuosa per ajudar-los a aconseguir aquests objectius (CE, 2008: 11).

A l'estudi LRE vam formular preguntes sobre els aspectes següents:

- les qualificacions dels professors;
- els recursos de formació per als professors abans de començar a treballar i quan ja estan treballant;
- la mobilitat dels professors de llengües estrangeres;
- les mesures per augmentar l'oferta de professors allà on en falten.

A la taula 20 es mostren els resultats dels quatre tipus de llengües a l'educació primària per a tots els països/regions. És important tenir en compte que no tots els tipus de llengües s'ofereixen a tots els països/regions, i això explica la baixa puntuació especialment de les llengües immigrants, que només s'ofereixen a cinc països/regions.

Taula 20. Qualificacions i desenvolupament de les capacitats dels professors en l'educació primària a 24 països/regions

Dimensió	Respostes	Nombre de països				Respostes	Nombre de països				Respostes	Nombre de països			
		LN	R/M	LE	LI		LN	R/M	LE	LI		LN	R/M	LE	LI
Qualificacions dels professors	professors de llengua qualificats	16	17	14	2	professors amb formació general	8	5	9	3	sense qualificacions específiques	0	2	1	19
Formació abans de començar a treballar	específica de l'assignatura	20	18	17	1	general	4	3	4	2	cap	0	3	3	21
Formació durant la feina	específica de l'assignatura	16	14	20	1	general	7	7	3	4	cap	1	3	1	14
Mesures per augmentar l'oferta	mesures estructurals	3	7	8	0	campanyes de contractació a la premsa	1	2	2	0	sense mesures específiques	20	15	14	24
Mobilitat dels professors	incorporada a la formació	N/A	N/A	1	N/A	suport financer informal	N/A	N/A	14	N/A	cap	N/A	N/A	9	N/A

A partir de les respostes aportades, es pot concloure que es contracten professors qualificats, amb una titulació específica de llengua, aproximadament a dues terceres parts dels països/regions estudiats; a 16 de 24, en la llengua nacional; a 17 de 22 en llengües R/M; a 14 de 23 en llengües estrangeres, i a dos de cinc en llengües immigrants. Naturalment, quan hi ha un aprenentatge integral de continguts en llengua estrangera (AICLE), no és tan important que els professors siguin realment professors qualificats en llengua (tot i que el seu nivell de competència lingüística ha de ser elevat), i en molts contextos de primària seria inusual tenir professors qualificats en llengua per ensenyar assignatures generals en la llengua nacional i en llengües R/M. Tanmateix, certament s'esperaria que els professors de llengües estrangeres tinguessin una qualificació formal. Malgrat tot, a Àustria, Anglaterra, França, Frísia, Itàlia, els Països Baixos, Irlanda del Nord, Escòcia i Suïssa, les llengües estrangeres les ensenyen tutors amb una qualificació general.

Els programes, específics o generals, de formació dels professors són habituals a tots els països durant el període de formació i quan ja estan en actiu, tot i que a Itàlia i Irlanda del Nord no hi ha formació prèvia per als professors de llengües estrangeres, i a Grècia no hi ha formació continuada per als professors de la llengua nacional. Els professors de llengües R/M que ensenyen còrnic a Anglaterra tampoc reben cap formació formal. En l'ensenyament de llengües immigrants, només Àustria proporciona una formació específica de les assignatures abans de començar a treballar i un cop ja s'està treballant. Inevitablement, l'estudi no va poder preguntar detalladament sobre la naturalesa dels programes de formació dels professors i, per tant, aquesta és una àrea que s'haurà d'estudiar de manera més exhaustiva en un futur.

Un altre aspecte que queda fora de l'abast de l'estudi està relacionat amb el fet que els professors de llengües R/M i de llengües immigrants podrien definir-se formalment com a professors de llengües nadiues si ensenyen a escoles minoritàries o immigrants, o com a professors de llengües estrangeres si ensenyen a parlants no nadius de la seva llengua que van a l'escola de la comunitat minoritària o immigrant. Per tant, poden optar per entrar en programes de formació per a professors de llengües nadiues o estrangeres en funció de la seva situació laboral.

En l'ensenyament de llengües estrangeres, la mobilitat dels professors és un aspecte que clarament s'ha de potenciar. Nou dels 24 països/regions indiquen que no ofereixen cap suport en aquest sentit, i només Catalunya i Suïssa informen sobre programes estructurats de mobilitat dels professors. Tretze països més fomenten la mobilitat i proporcionen suport financer, però és evident que es podrien ampliar els mecanismes per animar els professors de llengua a passar més temps en el país de la llengua que estan ensenyant i seguir les recomanacions de la UE que destaquen la mobilitat i l'intercanvi dels professors com a mitjà important per adquirir millors competències lingüístiques i culturals.

Cal recordar que una sèrie de països/regions estan adoptant mesures actives per augmentar el nombre de professors de llengua. Seria una àrea fructífera per a l'intercanvi de coneixements. Això vol dir que està augmentant la demanda, o només que s'està reduint el nombre de professors? Al País Basc, Dinamarca, Estònia i Suïssa s'estan adoptant mesures especials per contractar professors addicionals de la llengua nacional. Bulgària, Dinamarca, Anglaterra, Frísia, Hongria, Lituània i Ucraïna estan prenent mesures per fomentar i facilitar la contractació i formació suplementària de professors de llengües estrangeres qualificats. Probablement el ressorgiment i la promoció de moltes llengües R/M són responsables del fet que Espanya (País Basc), Bòsnia i Hercegovina, Dinamarca, Irlanda del Nord, Escòcia, Espanya (Madrid, València, Sevilla) i Ucraïna estiguin prenent mesures especials per contractar professors de llengües R/M. Cap dels països/regions, però, està contractant activament professors de llengües immigrants, i per tant aquesta és una àrea en què s'haurà d'incidir en un futur.

2.4 Llengües a l'educació secundària

Els documents sobre multilingüisme de la UE i del Consell d'Europa destaquen la necessitat que els alumnes aprofitin l'aprenentatge bàsic de llengües que han rebut a l'escola primària en fer la transició a l'educació secundària, i amplii tant el nombre de llengües que aprenen com la seva capacitat de comunicar-s'hi, pensant en una futura feina i en la formació professional i superior.

Segons la Recomanació CM/R (98) 6 del Consell d'Europa, l'objectiu de l'aprenentatge de llengües a l'educació secundària hauria de ser:

[...] seguir millorant el nivell de comunicació que s'espera que assoleixin els alumnes per tal que puguin utilitzar la llengua estudiada i comunicar-se de forma efectiva amb altres parlants d'aquesta llengua en les transaccions diàries, establir relacions socials i personals i aprendre a entendre i respectar les cultures i pràctiques d'altres persones.

Les escoles de secundària haurien d'oferir una gamma més diversa de llengües en general, i donar als estudiants l'oportunitat d'aprendre més d'una llengua europea o no europea. Els nivells d'assoliment s'haurien de controlar mitjançant valors de referència europeus, que incloquin el reconeixement de competències parcials quan sigui oportú. Es recomana que s'utilitzi més àmpliament l'aprenentatge integral de continguts en llengua estrangera (AICLE). El desenvolupament i la mobilitat dels professors i la creació de xarxes internacionals i de cooperació entre països per establir projectes conjunts també es considera un ingredient important per a l'èxit. El nostre estudi es va estructurar de manera que considerés molts dels aspectes anteriors, si no tots.

Naturalment, l'educació secundària és més difícil de comparar entre els diferents països que l'educació primària: els alumnes poden triar una àmplia gamma d'escoles especialitzades, el cicle inicial i el cicle superior s'estructuren de formes diferents a cada país (vegeu el Glossari) i també varia considerablement la forma de planificar els programes lingüístics. Malgrat aquests reptes, els nostres investigadors van recopilar dades sobre l'organització de l'ensenyament de llengües i el desenvolupament dels professors en tots els tipus de llengües a 24 països/regions.

Suport a la llengua nacional a l'educació secundària - organització

El suport a la llengua nacional també és important en el nivell de secundària tant per als nous nadius com per a la resta de persones que tenen dificultats per entendre's i comunicar-se en la llengua nacional. Als nostres investigadors els vam fer les mateixes preguntes que en el cas de l'educació primària:

- el punt fins al qual hi ha un currículum coherent i explícit;
- el grau de suport addicional per als nous nadius;
- l'existència de proves de diagnòstic en el moment de la inscripció;
- el seguiment de l'evolució de les competències lingüístiques.

Els resultats es detallen a la taula 21.

Taula 21. Organització del suport per a la llengua nacional a l'educació secundària a 24 països/regions

Criteris	Respostes	Nombre	Respostes	Nombre	Respostes	Nombre
Currículum	coherent i explícit	20	general	4	cap	0
Suport addicional als nous nadius	total	21	parcial	0	cap	3
Proves de diagnòstic en el moment de la inscripció	per a tots	9	només per a infants immigrants	5	cap	10
Seguiment de l'evolució de la competència lingüística	àmbit nacional	15	àmbit escolar	8	cap	1

Segons els informes dels nostres investigadors, 20 països/regions tenen un currículum lingüístic nacional coherent i explícit, mentre que a Frísia, Itàlia, Irlanda del Nord i els Països Baixos s'expressa en termes generals. A 21 països/regions es proporciona un suport addicional per a la llengua nacional als nous nadius abans de l'ensenyament normal o durant, i Dinamarca, Itàlia i Ucraïna no van informar sobre cap tipus de recurs en aquest sentit. La naturalesa exacta del suport, i la diferència que això implica per a l'èxit acadèmic dels estudiants, és una àrea que cal investigar millor. Com en el cas de l'educació primària, un nombre relativament reduït de països/regions duen a terme un diagnòstic del nivell de competència basat en les necessitats per a tots els estudiants en la llengua nacional en començar l'educació secundària. Es tracta de Bòsnia i Hercegovina, Catalunya, Anglaterra, França, Polònia, Portugal, Escòcia, Ucraïna i Gal·les. Hi ha cinc països/regions més –Bulgària, Hongria, Lituània, Espanya i el País Basc– que proporcionen proves de diagnòstic només per als estudiants immigrants. La naturalesa de les proves i la manera de fer servir la informació per dissenyar els plans d'estudis i per proporcionar un suport continuat és una altra àrea que cal seguir explorant. Com a la primària, hi ha un seguiment periòdic de l'evolució de la competència lingüística en la llengua nacional: 15 països/regions ho fan a escala nacional i vuit a escala local. A Dinamarca no hi ha cap seguiment de l'evolució del nivell de competència en llengua nacional a l'educació secundària.

Llengües estrangeres a l'educació secundària

La taula 22 presenta un resum de l'organització de l'ensenyament de llengües estrangeres a l'educació secundària. Vam preguntar als enquestats sobre:

- els grups destinataris;
- el nombre de llengües que s'ensenyen i si són obligatòries o no;
- el punt fins al qual hi ha un currículum coherent i explícit;
- el grau de difusió de l'AICLE;
- la programació dins l'horari escolar;
- els requisits sobre la mida mínima dels grups;
- el seguiment de l'evolució de les competències lingüístiques;
- el nivell que s'ha d'assolir i l'alineació amb el Marc europeu comú de referència per a les llengües;
- el nivell de finançament estatal disponible.

Taula 22. Organització de l'ensenyament de llengües estrangeres a l'educació secundària a 24 països/regions

Críteris	Respostes	Nombre	Respostes	Nombre	Respostes	Nombre
Grups destinataris	tots	24	restringits	0	sense suport	0
Nombre de llengües estrangeres obligatòries (cicle inicial d'educació secundària)	dues	14	una	10	cap	0
Nombre de llengües estrangeres obligatòries (cicle superior d'educació secundària)	dues	9	una	10	cap	5
Currículum	coherent i explícit	20	general	4	sense directrius	0
Llengua utilitzada com a mitjà d'ensenyament (AICLE)	ús extens	1	localitzat	14	cap	9
Programació	en horari escolar	23	parcialment a l'escola	1	fora de l'escola	0
Requisits sobre la mida mínima dels grups	cap	19	5-10 alumnes	5	>10 alumnes	0
Seguiment de l'evolució de les competències lingüístiques	àmbit nacional estandarditzat	11	àmbit escolar	13	absent	0
Nivell que s'ha d'assolir	vinculat al Marc europeu comú	13	nacional o basat en l'escola	7	cap	4
Finançament estatal disponible	total	24	parcial	0	cap	0

Com s'esperava, tots els països/regions estudiats ofereixen llengües estrangeres en el cicle inicial i superior de l'educació secundària. Sorgeixen diferències significatives, però, en el nombre de llengües obligatòries que s'ofereixen, la varietat de llengües, el seguiment de l'evolució de les competències lingüístiques, l'ús de l'AICLE i el punt fins al qual es fa servir el Marc europeu comú de referència per a les llengües per avaluar el nivell assolit.

Un total de 20 països/regions registren un currículum coherent i explícit, i només els Països Baixos, Irlanda del Nord, França i Itàlia diuen que el currículum s'expressa en termes generals. A l'educació primària només un país, Espanya, va informar sobre un seguiment extens de l'AICLE, i en el nivell de secundària és França qui reclama aquest honor. 14 països/regions informen sobre iniciatives localitzades i n'hi ha un total de nou que no registren cap ús del AICLE. A la secció 2.5 hi ha un estudi sobre l'AICLE en tots els tipus de llengües. En general no hi ha cap exigència sobre la mida mínima dels grups d'ensenyament de llengües estrangeres, tot i que Bulgària, Dinamarca, Grècia, Lituània i Romania indiquen que es necessita un mínim de cinc alumnes per iniciar alguns cursos, especialment cursos opcionals en llengües menys habituals. Onze països/regions

fan un seguiment de les capacitats lingüístiques a escala nacional, i 13 en l'àmbit escolar.

La taula 23 mostra l'oferta de llengües obligatòries a l'educació secundària en els països/regions estudiats.

Mentre que a 14 països/regions l'aprenentatge de dues llengües estrangeres és obligatori en el cicle inicial de l'educació secundària, aquest nombre es redueix a nou en el cicle superior, i Dinamarca, Frísia, Itàlia, Lituània, els Països Baixos i Ucraïna redueixen aquesta exigència de dues a una llengua, i Grècia de dues a zero. Hongria i Suïssa l'augmenten d'una a dues. Els únics països/regions en els quals dues llengües són obligatòries en el cicle inicial i superior de l'educació secundària són Àustria, Estònia, França, Polònia, Portugal, Romania i Suïssa. A Anglaterra, Irlanda del Nord i Gal·les hi ha una llengua estrangera obligatòria en el cicle inicial de la secundària, però en el cicle superior són els únics països/regions estudiats en què no hi ha cap llengua estrangera obligatòria, a més de Grècia, en què no hi ha cap llengua estrangera obligatòria. A Escòcia, l'aprenentatge de llengües és un dret tant del cicle inicial com del cicle superior de l'educació secundària, i per tant tècnicament no és obligatori; malgrat tot, en la pràctica la majoria dels alumnes aprenen una llengua estrangera a la secundària.

Taula 23. Nombre de llengües obligatòries a les escoles de cicle inicial i superior de secundària a 24 països/regions

Nombre de llengües obligatòries	Dues llengües obligatòries	Una llengua obligatòria	Cap llengua obligatòria
Cicle inicial de secundària	Àustria, Dinamarca, Estònia, França, Frísia, Grècia, Itàlia, Lituània, Països Baixos, Polònia, Portugal, Romania, Suïssa, Ucraïna	País Basc, Bòsnia i Hercegovina, Bulgària, Catalunya, Anglaterra, Hongria, Irlanda del Nord, Espanya (Madrid, València, Sevilla), Gal·les	Escòcia
Cicle superior de l'educació secundària	Àustria, Bulgària, Estònia, França, Hongria, Polònia, Portugal, Romania, Suïssa	País Basc, Bòsnia i Hercegovina, Catalunya, Dinamarca, Frísia, Itàlia, Lituània, Països Baixos, Espanya (Madrid, València, Sevilla), Ucraïna	Anglaterra, Grècia, Irlanda del Nord, Escòcia, Gal·les

Com s'esperava, els objectius d'assoliment de les llengües estrangeres en línia amb el Marc europeu comú de referència per a les llengües estan molt més ben establerts a les escoles de secundària que a les de primària en els països/regions participants. Tretze països/regions indiquen de forma explícita el nivell que s'ha d'assolir. Els nivells de competència es detallen a la taula 24.

Taula 24. Objectius d'assoliment del Marc europeu comú de referència per a les llengües per a l'ensenyament de llengües estrangeres a les escoles de secundària a 13 països/regions

País/Regió	Nivell de competència que s'espera aconseguir al final de l'educació secundària
Àustria	B2
Bulgària	B1-B2 per a la primera llengua estrangera; A1 per a la segona llengua estrangera
Dinamarca	B2
Estònia	Cicle inicial de secundària: primera llengua estrangera: B1; segona llengua estrangera: A2 Cicle superior de secundària: dues llengües estrangeres en el nivell B (B1 o B2)
França	Nivell B2 per a la primera llengua estrangera; nivell B1 per a la segona llengua estrangera A2/B1 per a la tercera llengua estrangera
Frísia	En funció del tipus d'escola, entre A1 i B2 (o C1 en competència lectora)
Hongria	Primera llengua estrangera: B1 o B2; segona llengua estrangera: B1
Lituània	Cicle inicial de secundària: primera llengua estrangera: B1; segona llengua estrangera: A2 Cicle superior de secundària: segons els nivells assolits en el cicle inicial de secundària: B2, B1 o A2
País Basc	B1
Països Baixos	En funció del tipus d'escola, entre A1 i B2 (o C1 en competència lectora)
Portugal	Els nivells varien de A.2.2 a B.1.2
Romania	B2
Suïssa	Als cantons de Zúric i Ginebra: B2

El nivell B2 sembla que és el nivell de competència que es considera adequat en general per a la primera llengua estrangera, i el B1, per a la segona. Aquestes descripcions dels nivells probablement s'han adaptat als grups destinataris d'acord amb els principis del Marc europeu comú de referència per a les llengües. Els resultats de l'estudi SurveyLang, que sortiran durant aquest any, revelaran fins a quin punt s'està aconseguint aquest objectiu.

Llengües regionals/minoritàries a l'educació secundària

D'acord amb la Carta europea de les llengües regionals o minoritàries i les obligacions nacionals, els països/regions mantenen el compromís d'ensenyar llengües regionals/minoritàries com a assignatures i com a llengua vehicular. En aquest sentit, hem formulat als investigadors un conjunt de preguntes similars a les de les llengües estrangeres. Han estat preguntes sobre:

- els grups destinataris;
- el punt fins al qual hi ha un currículum coherent i explícit;
- el grau de difusió de l'AICLE;
- la programació dins l'horari escolar;
- els requisits sobre la mida dels grups;
- el seguiment de l'evolució de les competències lingüístiques;
- el nivell que s'ha d'assolir;
- el nivell de finançament estatal disponible.

Un total de 19 països/regions ofereixen llengües regionals/minoritàries dins l'educació secundària i els resultats es presenten a la taula 25.

Taula 25. Organització de l'ensenyament de llengües regionals/minoritàries en l'educació secundària a 19 països/regions

Críteris	Respostes	Nombre	Respostes	Nombre	Respostes	Nombre
Grups destinataris	tots	18	restringits	1	no especificat	0
Currículum coherent i explícit	coherent i explícit	16	general	3	sense directrius	0
Llengua utilitzada com a mitjà d'ensenyament (AICLE)	ús extens	10	localitzat	8	cap	1
Programació	en horari escolar	15	parcialment a l'escola	3	fora de l'escola	1
Requisits sobre la mida mínima dels grups	cap	13	5-10 alumnes	1	>10 alumnes	5
Seguiment de l'evolució de les competències lingüístiques	proves nacionals/regionals estàndards	10	proves basades en l'escola	8	sense proves	1
Nivell que s'ha d'assolir	basat en el país / la regió	14	basat en l'escola	3	cap	2
Finançament estatal disponible	total	19	parcial	0	cap	0

Els països/regions que no ofereixen ensenyament en llengües regionals/minoritàries són Dinamarca, Anglaterra, Estònia, Grècia i Polònia. Dels 19 que ho fan, es fa un ús extens de l'AICLE a deu, i està present en algunes àrees a vuit. Només Bulgària indica que aquestes llengües només s'ensenyen com a assignatures. Els cursos estan oberts a tots els alumnes excepte a Bulgària, on només s'ofereixen als parlants nadius. Es duen a terme dins l'horari escolar en tots els casos excepte a Àustria, Bòsnia i Hercegovina i Bulgària, on els cursos es programen en part dins l'horari escolar i en part fora de l'horari escolar. No hi ha requisits relatius a la mida mínima dels grups a 13 països/regions, tot i que a Escòcia s'exigeix un mínim de cinc estudiants per formar un grup, i a Àustria, Bulgària, França, Irlanda del Nord i Romania es requereix un mínim de deu alumnes. Divuit països/regions fan un seguiment de les capacitats lingüístiques adquirides mitjançant proves nacionals/regionals o basades en l'escola, i només Itàlia indica que no es fa cap seguiment. Àustria i Gal·les no fixen objectius sobre el nivell que s'ha d'assolir, però la resta de països sí. Tots els països/regions ofereixen les llengües gratuïtament a tots els alumnes.

Llengües immigrants a l'educació secundària

A causa de l'augment de la mobilitat i la migració dins d'Europa i cap a Europa des de l'exterior, el nombre de "llengües immigrants" que es parlen a les escoles europees ha augmentat dràsticament, i per a molts infants la llengua d'ensenyament de l'escola és la seva segona llengua. Els documents europeus tenen molt interès a destacar la importància de valorar totes les llengües i cultures de l'aula, i la Recomanació CM/R (98) 6 del Consell d'Europa demana als estats membres que garanteixin:

[...] que hi hagi paritat de tracte entre totes les llengües i cultures implicades de manera que els infants de cada comunitat puguin tenir l'oportunitat de desenvolupar-se oralment i per escrit en la llengua de la seva pròpia comunitat a més d'aprendre a entendre i apreciar la llengua i la cultura de l'altra.

El *Llibre verd* de la Comissió Europea de 2008 sobre migració i mobilitat feia referència a la Directiva 77/486/CEE, segons la qual els estats membres havien de:

[...] fomentar l'ensenyament de la llengua materna i la cultura del país d'origen, en coordinació amb l'ensenyament normal i en cooperació amb l'estat membre d'origen.

En el nostre estudi LRE ens hem proposat explorar fins a quin punt els estats membres estan oferint als immigrants i altres persones l'oportunitat d'aprendre aquestes llengües. Com hem vist en l'educació infantil i primària, pocs països/regions faciliten aquesta opció sistemàticament (tres a l'educació infantil i cinc a l'educació primària), i a l'educació secundària vuit països/regions dels 24 van respondre positivament. Es tracta d'Àustria, Dinamarca, Anglaterra, Estònia, França, els Països Baixos, Escòcia i Suïssa.

A la taula 26 presentem un resum de les llengües immigrants en aquests països, centrant-nos en:

- els grups destinataris;
- l'existència d'un currículum coherent i explícit;
- el grau de difusió de l'AICLE;
- la programació dins l'horari escolar;
- els requisits sobre la mida dels grups;
- el seguiment de l'evolució de les competències lingüístiques;
- el nivell que s'ha d'assolir;
- el nivell de finançament estatal disponible.

Taula 26. Organització de l'ensenyament de llengües immigrants en l'educació secundària a vuit països/regions

Criteris	Respostes	Nombre	Respostes	Nombre	Respostes	Nombre
Grups destinataris	tots	4	restringit només a parlants nadius	3	no especificat	1
Currículum coherent i explícit	coherent i explícit	3	general	3	sense directrius	2
Llengua com a mitjà d'ensenyament (AICLE)	ús extens	1	ús localitzat	2	cap	5
Programació	en horari escolar	1	parcialment a l'escola	1	fora de l'escola	6
Requisits sobre la mida mínima dels grups	cap	4	5-10 alumnes	2	>10 alumnes	2
Seguiment de l'evolució de les competències lingüístiques	proves nacionals estàndards	1	proves basades en l'escola	5	cap	2
Nivell que s'ha d'assolir	vinculat als estàndards nacionals	2	basat en l'escola	3	cap	3
Finançament estatal disponible	total	5	parcial	2	cap	1

Dels vuit països/regions que han informat sobre aquests recursos, Anglaterra, Dinamarca, França i els Països Baixos ofereixen llengües com el turc i l'àrab no només als alumnes d'aquests orígens sinó a tots els alumnes de secundària com a llengua estrangera, un model que es pot destacar com a bona pràctica que haurien de seguir els altres països/regions. França és l'únic país/regió que ofereix un ús extens de l'AICLE, mentre que Àustria i Suïssa l'ofereixen en algunes àrees. Els Països Baixos ofereixen llengües immigrants com a part del currículum dins l'horari escolar, mentre que Anglaterra i Suïssa (només Zuric) les ofereixen parcialment en l'horari escolar, i els altres països/regions només com a activitats extracurriculars. No hi ha requisits sobre la mida mínima dels grups a Anglaterra, França, els Països Baixos i Escòcia, mentre que a Dinamarca i Suïssa es requereix un mínim de cinc estudiants per obrir un grup, i a Àustria i Estònia el mínim és de deu. A Anglaterra les capacitats lingüístiques es controlen mitjançant proves nacionals estandarditzades, mentre que a Àustria, Dinamarca, França, els Països Baixos i Suïssa fan servir instruments basats en l'escola, i a Estònia i Escòcia no es fa cap seguiment. Estònia i els Països Baixos són els únics països/regions que especifiquen el nivell de competència que s'ha d'assolir a escala nacional. L'estat ofereix un finançament total per a les llengües immigrants a Àustria, Dinamarca, Anglaterra, els Països Baixos i Escòcia. A França i Suïssa el finançament procedeix dels països d'origen dels alumnes immigrants i a Estònia els pares/tutors cobreixen els costos. Els únics països que ofereixen llengües immigrants a l'educació primària i secundària són Àustria, Dinamarca, França i Suïssa.

Resum de llengües diferents de la llengua nacional que s'ofereixen en l'àmbit de l'educació secundària

Més enllà de l'educació primària és més difícil distingir entre l'ensenyament de llengües estrangeres, regionals/minoritàries i immigrants perquè els grups destinataris cada cop són menys específics i les llengües diferents de la llengua nacional s'ofereixen de manera més independentment de la llengua d'origen dels alumnes. Malgrat aquestes complexitats, hem mantingut la distinció inicial entre llengües estrangeres, regionals/minoritàries i immigrants que hem fet servir per descriure l'ensenyament de llengües a l'educació infantil i primària, reconeixent que les categories no són hermètiques. La taula 27 ofereix un resum comparatiu de recursos (principalment) en llengües regionals/minoritàries, (principalment) en llengües estrangeres i (principalment) en llengües immigrants a 24 països/regions d'acord amb els informes dels nostres investigadors.

Taula 27. Resum comparatiu dels recursos (principalment) en llengües regionals/minoritàries, (principalment) en llengües estrangeres i (principalment) en llengües immigrants a l'educació secundària (les llengües estrangeres escrites en cursiva s'ofereixen només en el cicle superior de secundària) a 24 països/regions

País/Regió	(Principalment) llengües regionals/minoritàries	(Principalment) llengües estrangeres	(Principalment) llengües immigrants
Anglaterra	-	Obligatòries: una llengua fins als 14 anys. Pot ser qualsevol llengua viva (amb una acreditació adequada); les llengües principals són francès, alemany i espanyol, però també s'inclou l'àrab, l'italià, el japonès, el mandarí, el polonès, el portuguès, el rus, el turc i l'urdú.	Àrab, xinès i urdú
Àustria	Croat de Burgenland, txec, hongarès, romaní, eslovac i eslovè	Obligatòries: dues entre anglès, francès, italià i espanyol	Albanès, bosnià, croat, serbi polonès, rus i turc
Bòsnia i Hercegovina	bosnià, croat i serbi com a altres llengües nacionals	Obligatòries: anglès i alemany Opcionals: àrab, francès, italià, rus i turc	-
Bulgària	Armeni, hebreu, romaní i turc	Obligatòries: una o dues entre <i>croat, txec, anglès, francès, alemany, italià, japonès, coreà, polonès, romanès, rus, serbi, eslovac i espanyol</i> Opcionals: altres llengües de la selecció anterior	-
Catalunya	Català a tot arreu, aranès a la Vall d'Aran	Obligatòries: una a triar entre anglès, francès, i ocasionalment alemany i italià Opcionals: grec antic, <i>llatí</i> i altres	-
Dinamarca	-	Obligatòries: anglès Opcionals: <i>grec antic, xinès, francès, alemany, italià, japonès, llatí, rus i espanyol</i>	Àrab i turc
Estònia	-	Obligatòries: dues entre anglès, francès, alemany i rus	Xinès, finès i suec

País/Regió	(Principalment) llengües regionals/minoritàries	(Principalment) llengües estrangeres	(Principalment) llengües immigrants
França	<i>Alsacià/alemany, basc, bretó, català, cors, occità, mosellan, crioll, tahitià, llengües melanèsies (ajié, drehu, nengone, paici)</i>	Obligatòries: dues entre 19: anglès, espanyol, alemany, àrab, xinès, italià, portuguès, rus, danès, neerlandès, grec, hebreu, japonès, noruec, polonès, suec, turc, grec antic i llatí; altres llengües opcionals, com les llengües regionals	Àrab, croat, italià, portuguès, serbi, espanyol i turc
Frísia	Frisó només a Frísia	Vegeu Països Baixos	-
Grècia	-	Obligatòries: anglès Opcionals: francès i alemany	-
Hongria	Romaní, boyash	Obligatòries: una o dues entre <i>el xinès</i> , anglès, francès, alemany, italià, rus, espanyol i <i>llatí</i>	-
Irlanda del Nord	Irlandès	Obligatòries: una llengua fins als 14 anys, normalment francès, alemany o espanyol	-
Itàlia	Albanès, català, croat, francoprovençal, francès, furlà, alemany, grec, ladí, occità, sard i eslovè	Obligatòries: anglès i una altra llengua estrangera	-
Lituània	Rus, polonès, hebreu i bielorús	Obligatòries: una entre anglès, francès i alemany Opcionals: altres llengües	-
País Basc	Basc	Obligatòries: anglès, alemany Opcionals: àrab, francès, italià, rus i turc	-
Països Baixos	Frisó només a Frísia	Obligatòries: anglès, <i>més una altra llengua en el cicle superior de secundària</i> . Opcionals: <i>grec antic, xinès</i> , francès, alemany, italià, <i>llatí, rus i espanyol</i>	Àrab i turc
Polònia	-	Obligatòries: dues entre anglès, francès, alemany, italià, rus i espanyol	-
Portugal	Mirandès	Obligatòries: dues entre anglès, francès, alemany, espanyol, <i>llatí i grec</i>	-
Romania	Búlgar, croat, hongarès, italià, polonès, romaní, rus-lipovè, eslovac, serbi, turc i ucraïnès	Obligatòries: dues entre anglès, francès, alemany, italià, portuguès, rus i espanyol	-
Escòcia	Gaèlic escocès	Opcionals: una entre francès, alemany o espanyol, italià i xinès.	Xinès, rus i urdú
Espanya (Madrid, València, Sevilla)	Valencià només a València	Opcionals: una entre anglès, francès i alemany	
Suïssa	Francès, alemany, italià com a altres llengües nacionals	Obligatòries: una o dues entre anglès, grec, llatí i espanyol	A Zuric: albanès, bosnià, xinès, croat, finès, francès, grec, hongarès, italià, coreà, kurd, portuguès, rus, serbi, eslovè, espanyol, suec i turc A Ginebra: albanès, àrab, italià, portuguès, espanyol i turc
Ucraïna	Bielorús, búlgar, tàtar de Crimea, gagaús, alemany, grec, hebreu, hongarès, moldau, polonès, romanès, rus i eslovac	Obligatòries: una o dues entre anglès, francès, alemany o espanyol en funció de l'escola Opcionals: armeni, txec, coreà, turc, vietnamita: com a llengües extracurriculars	-
Gal·les	Gal·lès	Obligatòries: una llengua fins als 14 anys, a triar entre francès, alemany o espanyol	-

Les llengües estrangeres que més s'ofereixen són l'anglès, l'alemany i el francès, tot i que també s'ofereixen altres llengües europees com l'espanyol i l'italià. Algunes llengües immigrants, com l'àrab, el croat, el polonès, el rus i el turc, també s'ofereixen com a llengües estrangeres opcionals, i l'àrab i el turc tenen una sòlida posició com a assignatures d'examen a les escoles de secundària de França i els Països Baixos. França té l'oferta més àmplia de llengües, i tots els alumnes poden triar entre una àmplia varietat de llengües, com llengües europees modernes, llengües asiàtiques populars com el japonès i el xinès, i també llengües regionals/minoritàries i llengües immigrants. Segons els informes dels nostres investigadors, Àustria i els Països Baixos també ofereixen una àmplia varietat de llengües. Naturalment, el rus s'ofereix àmpliament als països de l'Europa de l'Est, com a llengua regional/minoritària o com a llengua estrangera. A Anglaterra, Irlanda del Nord, Escòcia i Gal·les, el francès, l'alemany i l'espanyol són les llengües que més s'ofereixen, tot i que també s'ofereixen llengües immigrants, de vegades en l'ensenyament general, però de manera més habitual en l'educació complementària.

Qualificacions i desenvolupament dels professors a l'educació secundària

Respecte de les qualificacions i el desenvolupament dels professors, tal com s'esperava les escoles de secundària tenen uns requisits més estrictes que les escoles de primària, segons els informes dels nostres investigadors. A l'estudi LRE hem preguntat sobre:

- les qualificacions dels professors;
- els recursos de formació per als professors abans de començar a treballar i quan ja estan treballant;
- la mobilitat dels professors de llengües estrangeres;
- el nivell de llengua exigida;
- les mesures per augmentar l'oferta de professors allà on en falten.

A la taula 28 es mostren els resultats dels quatre tipus de llengües a l'educació secundària per a tots els països/regions. És important tenir en compte que no tots els tipus de llengües s'ofereixen a tots els països/regions, i això explica la puntuació especialment baixa de les llengües immigrants, que només s'ofereixen a vuit països/regions.

Taula 28. Qualificacions i desenvolupament dels professors a l'educació secundària a 24 països/regions

Críteris	Respostes	LN	LR/M	LE	LI	Respostes	LN	LR/M	LE	LI	Respostes	LN	LR/M	LE	LI
Qualificacions dels professors	professors de llengües	23	16	22	3	tutors	1	3	2	3	cap qualificació específica	0	5	0	18
Formació abans de començar a treballar	específica de l'assignatura	22	17	22	3	general	2	2	2	2	sense formació	0	5	0	19
Formació quan ja s'està treballant	específica de l'assignatura	19	14	20	3	general	5	5	4	5	sense formació	0	5	0	16
Nivell de llengua	Vinculat al Marc europeu comú de referència	4	N/A	8	N/A	estàndards nacionals/regionals	13	N/A	13	N/A	sense estàndards clars	7	N/A	4	N/A
Mesures per augmentar l'oferta de professors allà on en falten	mesures estructurals	7	8	10	1	campanyes	2	0	1	1	sense mesures específiques	15	16	13	22
Mobilitat dels professors	programes estructurals	N/A	N/A	2	N/A	suport sota demanda	N/A	N/A	17	N/A	cap suport	N/A	N/A	5	N/A

A 23 dels 24 països/regions hi ha professors qualificats que proporcionen suport addicional en la llengua nacional, mentre que només a Estònia el proporcionen tutors amb una qualificació general. També s'ofereix formació per als professors abans de començar a treballar i un cop ja han començat a treballar. Els professors no nadius de la llengua nacional han d'haver assolit un determinat nivell de competència en la llengua nacional a 17 països/regions, tot i que només quatre estipulen nivells explícits del Marc europeu comú de referència per a les llengües: el País Basc (B2), Estònia (C1), Itàlia (C2) i Suïssa (a Zúric i Ticino) (C2). A set països/regions no hi ha cap nivell estipulat.

Els professors de llengua estrangera també estan ben qualificats, i només a Estònia i a Irlanda del Nord els tutors generals ensenyen llengües estrangeres, tot i que Itàlia i Grècia indiquen que la formació abans de començar a treballar és més general que específica de la llengua. Hi ha un suport una mica més estructurat per a la mobilitat en l'àmbit de secundària que en el de primària, i Àustria, a més de Catalunya, indiquen que els professors passen un semestre a l'estranger com a part de la seva formació prèvia o simultània a la feina. Disset països/regions més ofereixen suport financer a les iniciatives per a la mobilitat dels professors, i Estònia, França, Itàlia, Portugal i Romania són els països en què és menys probable que els professors passin un temps en el país de la llengua estrangera que ensenyen. D'acord amb les recomanacions de la UE i del Consell d'Europa, els professors de llengua estrangera de la majoria dels països/regions han d'haver assolit un determinat nivell de competència en la llengua estrangera, i això es mesura mitjançant els nivells del Marc europeu comú de referència per a les llengües a vuit països/regions, com indica la taula 29.

Taula 29. Nivell de competència exigida als professors de llengües estrangeres en l'educació secundària a vuit països/regions

País/regió	Nivell de competència exigida als professors de llengua estrangera a l'educació secundària
Àustria	C1
Bulgària	B2-C1
Catalunya	C1-C2
Estònia	C1
Hongria	C1
País Basc	B2
Romania	C1
Suïssa	Cantó de Zúric: C2

El C1 sembla que és el nivell més exigida, mentre que els requisits són més estrictes a Catalunya i Suïssa (Zúric), on s'espera que els professors tinguin el nivell C2.

Els professors de llengües regionals/minoritàries de tots els països/regions són professors qualificats en l'ensenyament de llengües excepte a Frísia, on els cursos els donen professors de llengua amb una qualificació més general. A tots els països/regions s'ofereix formació per als professors abans de començar a treballar i un cop ja han començat a treballar.

Només a Àustria, Dinamarca i els Països Baixos són professors qualificats en l'ensenyament de llengües com a assignatura els que donen classe en llengües immigrants, mentre que a Estònia, França i Suïssa es contracten tutors amb una formació general.

Com a l'educació primària, en una sèrie de països hi falten professors i s'estan prenent mesures especials per contractar professionals amb la qualificació adequada i per animar les persones a formar-se com a professors de llengua. Els països/regions que informen sobre aquestes campanyes de contractació de professors es detallen a la taula 30.

Taula 30. Països/regions que contracten activament professors de llengua quan en falten

Professors de llengües nacionals	Professors de llengües estrangeres	Professors de llengües regionals/minoritàries	Professors de llengües immigrants
Anglaterra	Anglaterra	Escòcia	Anglaterra
Estònia	Bulgària	Espanya (Madrid, València, Sevilla)	Escòcia
Frísia	Escòcia	Gal·les	
Irlanda del Nord	Frísia	Frísia	
País Basc	Gal·les	Irlanda del Nord	
Països Baixos	Hongria	País Basc	
Romania	Lituània	Romania	
Escòcia	País Basc	Suïssa	
Suïssa	Països Baixos		
	Romania		
	Suïssa		

Escòcia és l'únic país/regió que informa sobre la contractació activa de professors de llengua a cada categoria, mentre que el País Basc, Anglaterra, Romania, Escòcia i Suïssa estan prenent mesures per millorar l'oferta en tres de les quatre categories lingüístiques.

2.5 Perspectives longitudinals sobre l'educació infantil, primària i secundària

En aquesta secció es presenten perspectives longitudinals sobre tres àrees importants destacades als documents de la UE i el Consell d'Europa:

- Aprenentatge integral de continguts en llengua estrangera (AICLE)
- Mobilitat dels professors de llengües estrangeres
- Reconeixement general del multilingüisme i el plurilingüisme a les escoles

Aprenentatge integral de continguts en llengua estrangera (AICLE)

Amb l'AICLE els alumnes aprenen assignatures, com ciències o geografia, en una altra llengua, una manera eficient i efectiva de desenvolupar competències comunicatives. Ja hem parlat de l'ús de l'AICLE a les seccions específiques sobre primària i secundària, i a la taula 31 presentem els resultats dels dos dominis junts. Hem preguntat als investigadors si l'AICLE s'utilitza àmpliament, de manera localitzada o si no s'utilitza en els seus països/regions. El nombre total de països/regions que ofereixen cada tipus de llengua es mostra entre parèntesis.

Taula 31. Nombre de països/regions que informen sobre l'ús de l'AICLE a l'educació primària i secundària

País/regió	Educació primària			Educació secundària		
	LE (23)	R/M (22)	LI (5)	FL (24)	R/M (19)	IL (8)
Ús extens	1	12	1	1	10	1
Ús localitzat	13	6	3	14	8	2
Absent	9	4	1	9	1	5

Com s'esperava, l'AICLE s'utilitza àmpliament sobretot en l'ensenyament de llengües regionals/minoritàries, perquè aquestes llengües normalment són les llengües que els alumnes parlen a casa, i per tant s'hi poden comunicar amb fluïdesa. A les classes de llengua estrangera, atès que la competència comunicativa dels alumnes és menor, hi ha molt pocs països/regions que informen sobre una pràctica extensa de l'AICLE, només Espanya a la primària i França a la secundària. Tanmateix, el fet que 13 països/regions a la primària i 14 a la secundària informen sobre iniciatives AICLE localitzades suggereix que hi ha bosses de bones pràctiques, i seria útil comptar amb més estudis per comparar plantejaments i explorar la formació dels professors i el disseny de materials. Dels pocs països/regions que ofereixen llengües immigrants, Espanya torna a registrar una extensa oferta d'AICLE a la primària, i França a la secundària, cosa que suggereix que aquests països han adquirit experiència en aquest sentit.

Mobilitat dels professors de llengües estrangeres

El Lifelong Learning Programme de la UE fomenta la mobilitat dels professors, i a l'estudi LRE hem preguntat als investigadors sobre les oportunitats que es donen als professors en el seu país/regió per passar un temps en el país de la llengua que han d'ensenyar com a part de la seva formació prèvia o simultània a la feina. S'ha preguntat als investigadors si els països/regions:

- incorporen aquests programes en l'estructura dels programes de formació dels professors, i els professors passen com a mínim un semestre en el país de la llengua estrangera;
- no els incorporen però fomenten i financen les iniciatives individuals dels professors, o
- no fan cap de les dues coses.

Els resultats es presenten a la taula 32.

Taula 32. Resum de la mobilitat dels professors de llengua estrangera a l'educació primària i secundària a 24 països/regions

	Primària	Secundària
Programes estructurats – com a mínim un semestre en el país de la llengua estrangera	Catalunya, Suïssa	Àustria, Catalunya, Espanya (Madrid, València, Sevilla), Suïssa
Suport a les iniciatives individuals	Àustria, País Basc, Bòsnia i Hercegovina, Dinamarca, Anglaterra, Estònia, Grècia, Hongria, Lituània, Polònia, Escòcia, Espanya (Madrid, València, Sevilla), Ucraïna	País Basc, Bòsnia i Hercegovina, Bulgària, Dinamarca, Anglaterra, Frísia, Grècia, Hongria, Lituània, Països Baixos, Irlanda del Nord, Polònia, Escòcia, Ucraïna, Gal·les
Absent	Bulgària, França, Frísia, Itàlia, Països Baixos, Irlanda del Nord, Portugal, Romania, Gal·les	Estònia, França, Itàlia, Portugal, Romania

Catalunya i Suïssa són els únics països/regions que proporcionen programes de mobilitat estructurats en el nivell de primària i secundària, tot i que la meitat dels països estudiats financen les iniciatives individuals dels professors en els dos nivells. Un nombre sorprenentment elevat de països sembla no donar suport a la mobilitat dels professors en cap nivell, i seria convenient comentar-ne els possibles motius.

Reconeixement general del multilingüisme i el plurilingüisme a les escoles

L'organització de l'educació multilingüe i plurilingüe i la formació de professors per a aules lingüísticament i culturalment diverses són desafiaments cada cop més importants als quals s'enfronta l'educació pública europea. Amb la gran varietat de llengües representades a la majoria de les aules, els documents de la UE i el Consell d'Europa han destacat la importància de reconèixer el repertori plurilingüe existent dels alumnes en l'aprenentatge i l'ensenyament de llengües, i de desenvolupar en els professors la capacitat de valorar i aprofitar el repertori plurilingüe dels estudiants a les aules. El punt fins al qual això realment succeeix és difícil de dir, i seria un projecte de recerca en si mateix. Tanmateix, a títol indicatiu, vam demanar als investigadors que calculessin fins a quin punt es practica en el seu país o la seva regió. Els resultats es presenten a la taula 33.

Taula 33. Reconeixement del multilingüisme/plurilingüisme a les escoles d'educació infantil, primària i secundària a 24 països/regions (les xifres fan referència al nombre de països/regions)

Nivell de reconeixement	Plantejament integrat coherent			Plantejament informal			No tractat		
	EI	EP	ES	EI	EP	ES	EI	EP	ES
Reconeixement del multilingüisme i el repertori plurilingüe dels alumnes	8	11	9	15	11	11	1	2	4
Formació dels professors per aprofitar el repertori plurilingüe dels alumnes	7	8	4	14	12	16	3	4	4

La majoria dels països/regions informen que el multilingüisme de la societat i els repertoris plurilingües dels alumnes estan reconeguts a tots els nivells de l'educació formal o informal, tot i que la formació continuada dels professors normalment es desenvolupa en un entorn més informal, especialment en el nivell de secundària. Els països/regions que han informat sobre un plantejament integrat coherent en els tres dominis educatius són Romania, Espanya (Madrid, València, Sevilla) i Gal·les. A Bòsnia i Hercegovina, Anglaterra, França i Escòcia el nivell de reconeixement del multilingüisme/plurilingüisme és més alt a l'educació infantil i primària comparat amb les escoles de secundària, mentre que als Països Baixos i Suïssa el reconeixement és més ampli en el nivell de secundària.

2.6 Llengües a la formació professional i superior

Llengües a la formació professional

La formació posterior o complementària, que sovint s'anomena formació professional (FP), és un component especialment important de l'estratègia Europa 2020, i la CE ha estat col·laborant de prop amb els estats membres per reforçar-ne els recursos a tot Europa sobre la base del Procés de Copenhaguen, acordat el 2002 pel Consell de la UE. A la Comunicació de 2008, la CE va destacar la importància de l'aprenentatge permanent, el paper de la formació professional per al futur d'Europa i la necessitat de proporcionar oportunitats per a l'aprenentatge d'idiomes en aquestes institucions. S'han destinat fons estructurals de la UE per a cursos de llengua orientats al món laboral.

La Comunicació de la CE de 2010, *Un nou impuls per a la cooperació europea en la formació professional per donar suport a l'estratègia Europa 2020*, exigeix un plantejament estratègic respecte de la mobilitat a l'FP i, en aquest sentit, recomana que tots els cursos incloguin períodes d'estudi o formació a altres països i que es dediqui més atenció a l'aprenentatge d'idiomes. Això és especialment important en el cas dels estudiants que s'estan formant per treballar a indústries o sectors com la banca, el turisme o el comerç internacional. De la mateixa manera, atès que la majoria d'institucions de formació professional ofereixen programes per a aturats i nous, el suport en la llengua nacional també adquireix una importància crucial. La Recomanació 98(6) del Consell d'Europa de 1998 també reclamava l'aprenentatge de llengües amb una orientació professional, i demanava a les institucions que proporcionessin cursos d'idiomes que asseguressin l'equilibri entre els components generals i els professionals, i que formessin els estudiants per participar en projectes internacionals i els preparessin per començar la seva feina sense limitacions en termes de mobilitat.

L'objectiu de l'estudi LRE és descobrir la varietat de llengües i els tipus de programes que s'ofereixen a les institucions de formació professional de tot Europa. Per aconseguir-ho, la nostra xarxa d'investigadors ha recopilat dades primàries directament de les institucions en els centres d'FP més importants (69 en total) de les 67 ciutats participants (vegeu la taula 4 de la secció 1.5).

Suport addicional per a la llengua nacional a la formació professional

Per conèixer el nivell de suport addicional disponible per a la llengua nacional, els nostres investigadors han formulat a les institucions preguntes sobre els temes següents:

- la diversitat dels grups destinataris;
- la varietat de programes que s'ofereixen als estudiants;
- el punt fins al qual es fa servir un currículum explícit;
- el suport per a les competències relacionades amb la feina i per a l'actualització general de les competències;
- el tipus d'origen del finançament;
- les oportunitats de formació en pràctiques;
- l'ús d'instruments de la UE.

Els resultats es presenten a la taula 34.

Taula 34. Suport addicional per a la llengua nacional a la formació professional (N = 69 institucions)

Dimensions	Respostes	Nombre	Respostes	Nombre	Respostes	Nombre
Grups destinataris	per a tothom	37	restringits	9	no especificats	23
Varietat de programes de suport lingüístic	varietat àmplia	30	varietat limitada	24	cap programa	15
Currículum explícit	coherent i explícit	43	general	8	inexistent	18
Tipus de cursos	cursos relacionats amb la feina i cursos generals	34	només cursos generals	13	només cursos relacionats amb la feina	7
Finançament estatal disponible	total	39	parcial	10	sense finançament	19
Períodes de formació a empreses	incorporats en el curs	13	opcionals	3	cap	53
Ús d'instruments europeus	sí	0			no	69

Segons la informació recopilada pels nostres investigadors, 30 de les 69 institucions d'FP estudiades ofereixen una àmplia varietat de programes de suport en la llengua nacional, que van des d'una comunicació bàsica fins a competències més avançades. Vint-i-quatre institucions ofereixen una varietat limitada de recursos i 15 no ofereixen cap suport. Més de la meitat de les institucions estudiades tenen un currículum coherent i explícit, i 34 institucions (gairebé la meitat exacta) ofereixen cursos d'idiomes relacionats amb la feina i cursos generals, mentre que set més ofereixen només cursos relacionats amb la feina. A 39 institucions el suport addicional en la llengua nacional està totalment finançat, i n'hi ha deu que ofereixen un finançament parcial. Tot i que els documents de la UE recomanen que s'ofereixin oportunitats de formació a les empreses, tant per adquirir experiència laboral com per desenvolupar competències lingüístiques, només 13 de les 69 institucions indiquen haver establert associacions amb empreses per oferir aquest recurs. Sembla que cap de les institucions recorre a instruments europeus com el Sistema Europeu de Crèdits o l'Europass a l'hora de definir i aplicar els resultats de l'aprenentatge en els programes per a la llengua nacional. Hem d'assumir, doncs, que les institucions estudiades no coneixen aquests instruments.

Llengües diferents de la llengua nacional a l'educació professional

Per conèixer els recursos disponibles per a les llengües estrangeres, R/M i immigrants, hem formulat a les institucions preguntes sobre:

- el nombre de llengües que s'ofereixen;
- els tipus de programes disponibles;
- el punt fins al qual hi ha un currículum explícit;
- l'alineament amb el Marc europeu comú de referència per a les llengües (per a les llengües estrangeres);
- la disponibilitat de finançament estatal.

Els resultats es presenten a la taula 35.

Taula 35. Organització de l'ensenyament de llengües estrangeres, R/M i immigrants en l'educació superior (N = 69 institucions)

Críteris	Respostes	LE	LR/M	LI	Respostes	LE	LR/M	LI	Respostes	LE	LR/M	LI
Nombre de llengües que s'ofereixen	> 4 llengües	15	0	1	3-4 llengües	22	3	1	1-2 llengües	25	22	2
Varietat de programes	varietat àmplia	41	17	2	varietat limitada	18	7	2	no especificat	10	45	65
Currículum	coherent i explícit	50	18	1	general	11	5	3	no especificat	8	46	65
Alineació amb el Marc europeu comú de referència	totalment alineat	26	N/A	N/A	estàndards nacionals	27	N/A	N/A	no especificat	16	N/A	N/A
Finançament estatal disponible	sense quotes	38	13	1	quotes parcials	22	11	1	quotes totals	9	45	67

En termes d'organització de l'ensenyament de llengües en conjunt, apareix un patró similar al dels altres sectors educatius, en què les llengües nacionals i estrangeres són les que reben més suport, seguides de les llengües R/M; les llengües immigrants, per contra, són les que en reben menys.

De les 69 institucions estudiades, 62 ofereixen llengües estrangeres: 15 indiquen que ensenyen més de quatre llengües, 22 ofereixen tres o quatre llengües, i 25 una o dues llengües. Quaranta-una institucions ofereixen una àmplia varietat de programes, des de competències lingüístiques bàsiques fins a avançades, mentre que 18 ofereixen només competències lingüístiques bàsiques. Un nombre molt elevat, 50, tenen un currículum coherent i explícit, i 26 alineen els seus cursos amb el Marc europeu comú de referència per a les llengües. A 38 institucions els estudiants no han de pagar aquests cursos i a 22 més se'n cobreixen una part dels costos.

Això contrasta amb la situació de les llengües R/M, per a les quals només 24 institucions indiquen que n'ofereixen cursos, i només 13 en cobreixen tots els costos. Els països/regions que ofereixen cursos de llengües R/M a les tres institucions de formació professional estudiades són el País Basc, Catalunya, Hongria, Irlanda del Nord i Gal·les. Bòsnia i Hercegovina i Suïssa ofereixen cursos en les altres llengües oficials a les tres institucions estudiades. Les llengües immigrants només s'ofereixen a quatre de les institucions estudiades, situades a Àustria, Anglaterra, Itàlia i Gal·les.

La taula 36 ofereix un resum comparatiu de l'ensenyament de llengües principalment R/M, llengües (principalment) estrangeres i llengües (principalment) immigrants a les 69 institucions de formació professional estudiades de les 67 ciutats seleccionades segons els informes dels nostres investigadors.

Taula 36. Resum comparatiu dels recursos per a les llengües (principalment) R/M, llengües (principalment) estrangeres i llengües (principalment) immigrants a les institucions de formació professional (tres a cada país)

País/Regió	Llengües regionals/ minoritàries	Llengües (principalment) estrangeres	Llengües (principalment) immigrants
Anglaterra	-	Francès, alemany, grec, italià, japonès, portuguès, rus, espanyol	Àrab, xinès, turc, urdú
Àustria	-	Àrab, xinès, txec, neerlandès (només aprenentatge en línia), anglès, francès, alemany, hongarès, italià, japonès, polonès, romanès, rus, eslovac, eslovè, espanyol	Bosnià, croat, serbi turc
Bòsnia i Hercegovina	Bosnià, croat i serbi com a altres llengües nacionals	Àrab, txec, anglès, francès, alemany, italià, llatí, persa, rus, turc	-
Bulgària	-	Croat, anglès, francès, alemany, italià, romanès, rus, espanyol, turc	-
Catalunya	Català	Anglès, francès, alemany	-
Dinamarca	-	Anglès com a AICLE, francès, alemany, espanyol	-
Escòcia	-	Francès, alemany, italià, polonès, espanyol	-
Espanya (Madrid, València, Sevilla)	-	Anglès, francès	-
Estònia	-	Anglès, francès, finès, alemany, rus	-
França	Cors	Àrab, xinès, anglès, alemany, italià, espanyol, rus	-
Gal·les	Gal·lès	Xinès, francès, alemany, grec, italià, espanyol	Àrab
Grècia	-	Anglès	-
Hongria	Alemany	Anglès	-
Irlanda del Nord	Irlandès, escocès de l'Ulster	Francès, alemany, grec, italià, japonès, polonès, portuguès, rus, espanyol	Àrab, turc, xinès
Itàlia	Eslovè	Anglès, francès, alemany, espanyol	Àrab
Lituània	Polonès, rus	Anglès, francès, alemany	-
País Basc	Basc	Anglès, francès	-
Països Baixos	-	Anglès, francès, alemany, espanyol	-
Polònia	-	Anglès, francès, alemany, rus	-
Portugal	Mirandès	Anglès, francès, alemany, espanyol	-
Romania	Hongarès, romaní	Anglès, francès, alemany	-
Suïssa	Francès, alemany, italià, com a altres llengües nacionals	Anglès, espanyol	-
Ucraïna	Rus i llengües ucraïneses	Anglès, francès, alemany	-

Com s'esperava, l'anglès, el francès, l'alemany i l'espanyol són les llengües estrangeres més prominents. S'ofereix el rus com a llengua R/M a alguns països/regions i una llengua estrangera a d'altres. L'àrab també s'ofereix a algunes institucions de formació professional. Com s'esperava, l'oferta principal per a les llengües R/M prové dels països/regions en què hi ha més d'una llengua oficial. És probable que el basc, el català, l'irlandès/escocès de l'Ulster i el gal·lès siguin el mitjà d'ensenyament a les institucions estudiades a més de ser assignatures per elles mateixes.

Llengües a l'educació superior

Tant la UE com el Consell d'Europa destaquen en els seus documents la importància de la diversificació lingüística i el desenvolupament de competències plurilingües a totes les etapes educatives. En l'àmbit universitari això és especialment important perquè és l'última fase abans de començar una

carrera professional. És probable que els graduats universitaris hagin de viatjar durant la seva carrera professional i que hagin de tractar sovint amb parlants d'altres llengües, per la qual cosa és essencial que assoleixin unes competències lingüístiques que els ajudin a fer-ho, a banda de desenvolupar els coneixements i competències acadèmiques pròpies dels seus estudis. A algunes universitats d'Europa les competències lingüístiques ja són un requisit bàsic per poder matricular-se a tots els cursos, i d'altres animen els estudiants a fer algunes hores a la setmana de cursos d'idiomes.

La Recomanació 98 (6) del Consell d'Europa de 1998 dóna suport al desenvolupament de vincles i intercanvis entre institucions i persones de l'àmbit de l'educació superior d'altres països per tal d'oferir a tothom la possibilitat de viure una experiència real de la llengua i la cultura d'altres països. L'educació superior també està inclosa a la Carta europea de les llengües regionals o

minoritàries, i les llengües R/M haurien d'ensenyar-se com a assignatura i ser també llengües d'ensenyament per als estudiants que ho sol·licitin. Per a les llengües estrangeres, s'espera que les institucions d'educació superior facin servir el Marc europeu comú de referència per a les llengües com a document principal per desenvolupar els seus plans d'estudis i les avaluacions.

Els documents de la UE mantenen una posició igualment sòlida respecte de l'augment i la diversificació de l'ensenyament de llengües a l'ensenyament superior. Les *Conclusions del Consell de la UE de 2011* exigeixen als estats membres que intensifiquin els esforços per aconseguir l'objectiu de Barcelona i millorar la disposició, la qualitat i la rellevància de l'ensenyament de llengües en l'ensenyament general, la formació professional i superior i també en el context de la formació continuada. La Comunicació de la CE de 2008 també havia exigit més mobilitat i intercanvis, i que les universitats ensenyin idiomes a tots els estudiants, fos quina fos la disciplina triada.

D'acord amb això, hem demanat als nostres investigadors que entrevistin representants de tres universitats generals/públiques a cadascuna de les ciutats triades, i els formulin preguntes sobre els temes següents:

- les llengües d'ensenyament;
- les llengües en què es presenten les pàgines web;
- els grups destinataris del suport addicional en la llengua nacional;
- les llengües que s'ofereixen als estudiants de disciplines no lingüístiques;
- l'ús del Marc europeu comú de referència per a les llengües en el desenvolupament dels plans d'estudis i en les avaluacions;
- la inscripció d'estudiants no nacionals;
- la mobilitat per als estudiants de disciplines lingüístiques;
- la mobilitat per als estudiants de disciplines no lingüístiques.

Hem aconseguit recopilar dades de 65 universitats generals/públiques, i els resultats es presenten a la taula 37.

Taula 37. Pràctica del multilingüisme a 65 universitats generals/públiques estudiades

Dimensió	Nombre de països/regions	Nombre de països/regions	Nombre de països/regions
Llengua d'ensenyament	23 nacional, estrangera, R/M	31 nacional i estrangera	11 només nacional
Llengua de la pàgina web	17 nacional, estrangera, R/M	38 nacional i estrangera	10 només nacional
Grups destinataris del suport addicional en la LN	24 tots els estudiants	38 només parlants no nadius	3 no hi ha suport
Nombre de llengües que s'ofereixen als estudiants de disciplines no lingüístiques	31 >4	10 3-4	14 1-2
Nivell que han d'aconseguir els estudiants de disciplines lingüístiques	34 vinculat al Marc europeu comú de referència	22 base nacional/institucional	9 cap
Inscripció d'estudiants no nacionals	33 internacionals i immigrants	31 només internacionals	1 només parlants nadius
Mobilitat entre estudiants de disciplines lingüístiques	10 obligatòria	51 opcional	4 no hi ha oferta
Mobilitat entre estudiants de disciplines no lingüístiques	1 obligatòria	60 opcional	4 no hi ha oferta

Com calia esperar, totes les universitats europees de les ciutats estudiades proporcionen ensenyament en la llengua nacional perquè en la majoria dels casos és la llengua principal dels seus estudiants i és la llengua estatal oficial. Tanmateix, a la majoria de les institucions estudiades també es poden fer servir altres llengües. El desglossament de les llengües que es fan servir com a mitjà d'ensenyament i la imatge exacta de com està canviant la llengua d'ensenyament a les universitats europees a causa de la globalització de l'economia i de la recerca acadèmica serien temes dignes d'una investigació més exhaustiva. La mobilitat internacional dels estudiants i del personal, i el desig d'atraure una massa d'estudiants global i diversa, sembla que està convertint l'anglès en la segona llengua de moltes universitats europees, i ja s'estan redactant molts llibres de text en anglès.

És encoratjador que 55 de les 65 pàgines web de les universitats estudiades siguin multilingües, i que només deu universitats presentin la informació exclusivament en la llengua nacional. Aquest resultat és un indicador clar que la majoria d'universitats europees de les grans ciutats estan fent esforços significatius per fomentar la diversitat i atraure una massa diversa d'estudiants. L'estudi LRE no va capturar les llengües exactes en què es visualitzen les pàgines web, i aquesta seria una àrea que caldria investigar més.

En termes de suport addicional en la llengua nacional, fins i tot en aquesta etapa és important donar a tots els estudiants l'oportunitat d'aconseguir un bon nivell. De les 65 universitats estudiades, 24 proporcionen suport per a tothom, i 38 més només n'ofereixen als parlants no nadius, la qual cosa es tradueix en un bon nivell de recursos en general.

Un nombre molt elevat d'universitats ofereix cursos d'idiomes als estudiants de disciplines no lingüístiques, tal com recomanen les institucions europees. L'oferta és àmplia, i 31 institucions (gairebé la meitat) donen als estudiants la possibilitat de triar entre més de quatre llengües. Només vuit de les universitats de la nostra mostra no ofereixen als estudiants de disciplines no lingüístiques l'oportunitat d'aprendre altres llengües. És un senyal positiu el fet que el Marc europeu comú de referència per a les llengües es faci servir per dissenyar els plans d'estudis i fer les avaluacions a més de la meitat de les universitats estudiades. Naturalment, el nombre real d'estudiants de grau i postgrau inscrits als cursos d'idiomes és una altra qüestió que va més enllà de l'abast del nostre estudi.

Amb la intensa competència entre les universitats europees per captar talents i recursos addicionals, no és estrany que totes les universitats menys una dediquin esforços específics a atraure estudiants internacionals. És interessant, però, que la meitat també indiquin que fan esforços conscients per atraure estudiants d'origen immigrant. La manera com s'està fent seria un excel·lent tema d'investigació.

La mobilitat dels estudiants rep el suport financer de les universitats europees, però només a deu de les universitats estudiades els programes de mobilitat són obligatoris per als estudiants de disciplines lingüístiques, i la gran majoria només els "fomenten". Com s'esperava, a totes les universitats estudiades menys una, la mobilitat és més opcional que obligatòria per als estudiants de disciplines no lingüístiques. La Comissió Europea publica estadístiques sobre la mobilitat dels estudiants d'acord amb el programa Erasmus, i s'hauria de consultar aquesta informació per tal d'obtenir una perspectiva sobre el nombre real d'estudiants de cada país que passen temps en un altre país com a part dels seus estudis (http://ec.europa.eu/education/erasmus/statistics_en.htm).

2.7 Llengües dels mitjans audiovisuals i la premsa

Els documents de la UE i del Consell d'Europa manifesten clarament què és el que reconeixen com a bones polítiques multilingües dels mitjans audiovisuals i la premsa. La Comunicació de la CE de 2008 destacava la necessitat de donar facilitats a les persones que no parlen tantes llengües a través de les possibilitats que ofereixen els mitjans de comunicació, les noves tecnologies i la traducció:

Els mitjans de comunicació poden ser un mitjà excel·lent per a l'aprenentatge informal de llengües a través d'un "entreteniment educatiu" i pel·lícules subtítolades.

Mitjançant aquesta comunicació, es convidava els estats membres a recolzar la subtitulació i la circulació de les obres culturals. La Resolució del Parlament Europeu de 2009 també fomentava l'ús de subtítols en els programes de televisió. El Grup d'Alt Nivell sobre Multilingüisme (2007) va dedicar una secció a aquesta qüestió i destacava la importància dels mitjans de comunicació a l'hora de donar forma a les actituds de les persones respecte d'altres llengües i cultures i animava a fer el pas del doblatge a la subtitulació:

S'hauria d'animar els canals de televisió que normalment fan servir el doblatge a oferir la subtitulació a més del doblatge tradicional, de manera que els espectadors puguin triar.

Des de la perspectiva de les llengües R/M, l'article 11 de la Carta europea de les llengües regionals o minoritàries se centra en els mitjans de comunicació i especifica que els signataris haurien d'assegurar la creació d'emissores de ràdio i canals de televisió en llengües R/M, a més de fomentar la producció i distribució de diaris i de programes de televisió i ràdio en aquestes llengües. També estipula que hi hauria d'haver una recepció directa i lliure de les emissions de ràdio i televisió dels països veïns que estiguin en una llengua utilitzada en un format idèntic o similar al d'una llengua R/M.

En el nostre estudi LRE tenim l'objectiu de reflectir les recomanacions i directrius anteriors, i hem demanat als investigadors que recopilin dades de les ciutats seleccionades per a cada context nacional o regional. S'han inclòs les variables següents:

- la varietat de llengües de la ràdio i la televisió;
- les pràctiques de subtitulació al cinema i la televisió;
- la recepció de les llengües R/M fora de la seva regió d'origen;
- els recursos disponibles per a les llengües de signes;
- la diversitat de llengües en què hi ha diaris disponibles als quioscos i a les estacions de tren més importants.

Per tal de recopilar dades sobre la varietat de llengües a la ràdio i la televisió, hem demanat als nostres investigadors que registrin les llengües que s'ofereixen a la ràdio i la televisió nacional segons els diaris més venuts de les ciutats estudiades. Aquesta metodologia es basa en els fonaments de l'elaboració de paisatges lingüístics. Conscients de les limitacions d'una recerca d'aquest tipus, l'objectiu és obtenir una instantània de la situació actual en un temps i un lloc determinats segons la informació de ràdio i televisió que reflecteixen els diferents diaris. Sobre la base dels informes dels nostres investigadors, queda clar que hi ha programes multilingües de ràdio i televisió en una sèrie de països. Els nostres investigadors només han registrat programes en la llengua nacional a la televisió i a la ràdio, segons el que indiquen els diaris, a Bòsnia i Hercegovina, Grècia i Polònia. La majoria de la resta de països participants oferien programes en anglès, alemany i francès a la ràdio i la televisió. A part de la llengua nacional, l'anglès és la llengua més habitual a la televisió a Àustria, el País Basc, Catalunya, Dinamarca, Estònia, Itàlia, els Països Baixos/Frísia, Portugal, Espanya, Suïssa i Ucraïna. Es registren programes de televisió en alemany a Catalunya, Dinamarca, Estònia, França, Hongria, els Països

Baixos/Frísia i Romania. El francès es documenta a Catalunya, Dinamarca, Anglaterra i Estònia. En una sèrie de països es registra una rica varietat de programes de televisió en llengües R/M; per exemple, Bulgària ofereix programes de televisió en armeni, hebreu, romaní i turc. França, Hongria i Romania presenten tendències similars respecte de les llengües R/M. En alguns països i regions com Catalunya, Anglaterra, els Països Baixos i Suïssa, també hi ha programes de televisió en llengües immigrants. Els programes de ràdio mostren un patró similar al dels programes de televisió. Tot i que l'oferta de la ràdio és molt més àmplia, comparada amb els programes de televisió, a Bulgària, França, Hongria, Itàlia i Lituània, la varietat és molt inferior a Catalunya, Estònia i els Països Baixos.

Bòsnia i Hercegovina, Dinamarca, Estònia, Lituània, Portugal, Suïssa i Gal·les indiquen que les emissions de ràdio i televisió en llengües immigrants sempre es poden rebre a altres països/regions, mentre que França i Catalunya indiquen que aquest cas no es dona mai. Els investigadors de la resta de països/regions van indicar que de vegades es poden rebre programes de televisió en llengües R/M més enllà de les fronteres. Valdria la pena explorar millor els motius que hi ha al darrere d'aquests resultats.

Segons la investigació duta a terme pel Media Consulting Group (2007) i seguint les recomanacions repetidament expressades per la UE, la subtitulació cada cop s'està estenent més pels països europeus. Ara bé, el doblatge i la veu superposada encara són pràctiques habituals. Normalment els països es divideixen en dues categories principals (doblatge i subtitulació), tot i que la situació real a Europa és força més complexa. Els resultats obtinguts per l'estudi LRE, que es presenten a la taula 38, són comparables a estudis anteriors, i al voltant de la meitat dels països/regions normalment prefereixen el doblatge i l'altra meitat normalment subtitula els programes.

Taula 38. La subtitulació enfront del doblatge a la televisió i al cinema

País/Regió	Produccions de televisió		Produccions de cinema	
	Normalment es doblen	Normalment se subtitulen	Normalment es doblen	Normalment se subtitulen
Anglaterra		√		√
Àustria	√		√	
Bòsnia i Hercegovina		√		√
Bulgària	√			√
Catalunya	√		√	
Dinamarca		√		√
Escòcia		√		√
Espanya	√		√	
Estònia		√		√
França	√			√
Frísia		√		√
Gal·les		√		√
Grècia		√		√
Hongria	√		√	
Irlanda del Nord		√		√
Itàlia	√		√	
Lituània	√			√
País Basc	√		√	
Països Baixos		√		√
Polònia	√		√	
Portugal		√		√
Romania		√		√
Suïssa		√		√
Ucraïna		√	√	

Els països/regions que tendeixen a doblar tant a la televisió com al cinema són Àustria, Catalunya, Hongria, Itàlia, Polònia i Espanya. Els països/regions en què se subtitula tant a la televisió com al cinema són Bòsnia i Hercegovina, Dinamarca, Anglaterra, Estònia, Frísia, Grècia, els Països Baixos, Irlanda del Nord, Portugal, Romania, Escòcia, Suïssa i Gal·les. Altres països/regions tenen un plantejament més híbrid i els programes se subtitulen en un mitjà i es doblen en l'altre.

En relació amb la disponibilitat de diaris als quioscos i estacions de trens més importants de les ciutats estudiades a cada país/regió, tots els investigadors van anar als quioscos i les estacions de trens i van fer un llistat dels diaris disponibles en els diferents idiomes, seguint també la metodologia de l'elaboració d'un paisatge lingüístic per obtenir la instantània d'un moment i un lloc determinats.

A la taula 39 es presenten les 20 llengües no nacionals / no regionals més habituals en què es venien diaris a les ciutats representades, fora del país/regió de referència.

Taula 39. Espectre multilingüe dels diaris en l'àmbit de la ciutat (les 20 llengües principals de diferents diaris fora del país o la regió de referència)

Llengües dels diaris	Freqüència
1. Anglès	408
2. Alemany	270
3. Francès	181
4. Rus	162
5. Italià	127
6. Àrab	77
7. Turc	54
8. Espanyol	51
9. Neerlandès	46
10. Albanès	40
11. Serbi	36
12. Xinès	27
13. Croat	23
14. Búlgar	12
15. Japonès	11
16. Polonès	10
17. Grec	8
18. Bosnià	7
19. Hongarès	7
20. Suec	6

En general, l'anglès ocupa la posició més prominent seguit, a certa distància, de l'alemany, el francès, el rus i l'italià. Es pot deduir que bàsicament hi ha dos tipus de destinataris per a aquests diaris: a) diaris destinats a persones que viatgen, persones de negoci i turistes, com els diaris en anglès, alemany, francès o japonès; i b) diaris destinats als grups que han emigrat a diverses ciutats europees, com els diaris en àrab, turc, albanès o xinès. Naturalment, aquestes distincions no són hermètiques.

L'altra àrea estudiada dins la secció audiovisual va ser l'oferta de llengua de signes en els programes de televisió en la retransmissió d'esdeveniments importants. L'Assemblea Parlamentària del Consell d'Europa, en la seva recomanació del 2003 sobre la protecció de les llengües de signes en els estats membres, va assenyalar que les llengües de signes són una característica pròpia de la riquesa cultural europea, que aquestes llengües són un mitjà natural de comunicació per a les persones sordes i que, per tant, s'han de reconèixer oficialment. També indicava que l'emissió de programes de televisió en llengües de signes o amb subtitulació milloraria el procés d'integració de la comunitat sorda.

A la taula 40 es presenten les respostes dels nostres investigadors no només a la pregunta sobre la llengua de signes a la televisió sinó també a les altres dues preguntes sobre les llengües de signes del projecte LRE: l'existència de documents oficials sobre política lingüística en què les llengües de signes es reconeixin o es fomentin oficialment en un determinat país/regió, i també fins a quin punt les persones sordes poden utilitzar les llengües de signes en les interaccions oficials amb les autoritats dels serveis públics. La taula 40 proporciona un resum dels recursos registrats per a la llengua de signes.

Taula 40. Recursos per a la llengua de signes a 24 països/regions

País/Regió	La llengua de signes està reconeguda o fomentada oficialment	Les persones sordes poden fer servir la llengua de signes en les interaccions oficials amb les autoritats	La llengua de signes s'ofereix en els esdeveniments importants retransmesos pels mitjans de comunicació
Anglaterra	√	-	Sovint
Àustria	√	Sempre	De vegades
Bòsnia i Hercegovina	√	Sempre	De vegades
Bulgària	√	Només en alguns casos	Sovint
Catalunya	√	Sempre	De vegades
Dinamarca	-	Sempre	Sovint
Escòcia	√	Només en alguns casos	Sovint
Espanya (Madrid, València, Sevilla)	√	Sempre	Sovint
Estònia	√	Només en alguns casos	Sempre
França	√	Sempre	Sovint
Frísia	-	Només en alguns casos	De vegades
Gal·les	√	Només en alguns casos	De vegades
Grècia	-	-	De vegades
Hongria	√	Sempre	De vegades
Irlanda del Nord	√	Només en alguns casos	Sovint
Itàlia	-	-	-
Lituània	√	Sempre	De vegades
País Basc	-	-	De vegades
Països Baixos	√	Només en alguns casos	De vegades
Polònia	-	-	-
Portugal	√	Sempre	Sovint
Romania	√	Sempre	-
Suïssa	√	Sempre	Sovint
Ucraïna	√	Sempre	De vegades

Les llengües de signes estan oficialment reconegudes/fomentades a tots els països/regions amb l'excepció d'Espanya (País Basc), Dinamarca, Grècia, Itàlia i Polònia. A la meitat dels països/regions estudiats les persones sordes sempre poden fer servir les llengües de signes en les interaccions oficials amb les autoritats. A Estònia sempre es proporciona subtitulació en llengua de signes en els esdeveniments importants retransmesos pels mitjans de comunicació, i és un servei que està disponible sovint a nou països/regions més. A Itàlia, Polònia i Romania els investigadors indiquen que no hi ha facilitats d'aquest tipus. En general, els nivells de consciència respecte de les llengües de signes sembla que augmenten a tot Europa, fet que té una importància crucial per a les comunitats sordes.

2.8 Llengües en els serveis i espais públics

La Comunicació (2008) de la CE és un dels documents de la UE que subratlla la importància d'oferir uns serveis públics multilingües als ciutadans i visitants que no parlen la llengua local:

Les àrees metropolitanes i els centres turístics d'Europa haurien de facilitar la informació en diferents idiomes i assignar les tasques de mediació cultural i interpretació a persones multilingües. Cal fer-ho per tal de cobrir les necessitats dels estrangers que no parlen la llengua local. La traducció i interpretació jurídiques són especialment importants.

La Carta europea de les llengües regionals o minoritàries també s'ocupa dels serveis públics des d'una perspectiva més propera a la dels ciutadans. L'Article 9 se centra en els procediments legals i garanteix que els processos penals i civils es puguin dur a terme en llengües R/M mitjançant l'ús d'intèrprets i traductors sense cap càrrec addicional per a la persona implicada, i permet també que els ciutadans puguin presentar la documentació de caire legal en aquestes llengües. L'Article 10 es refereix a les autoritats administratives i els serveis públics, i indica que quan el nombre de residents ho justifiqui els funcionaris haurien de parlar les llengües R/M i els escrits haurien d'estar disponibles en aquestes llengües. També ha de ser possible fer servir aquestes llengües en els debats amb les autoritats locals i regionals. En aquest punt també és important que les llengües oficials de l'estat no quedin excloses.

Els documents de la CE i els del Consell d'Europa insisteixen en què les ciutats i les autoritats públiques han de ser més multilingües, però també les animen a oferir oportunitats per tal que els ciutadans aprenguin la llengua local a un cost baix.

Nosaltres ens centrem en les llengües dels serveis i espais públics dins l'àmbit municipal, és a dir, en l'àmbit centralitzat de la ciutat, no en l'àmbit descentralitzat dels diferents barris. Seguim les recomanacions de la Xarxa Eurocities de les principals ciutats europees i les recomanacions d'una pionera europea en aquest sentit, la ciutat de Sheffield, al Regne Unit. La Sheffield City Languages Strategy es va publicar el 2004 amb la intenció d'establir un vincle entre l'aprenentatge de llengües i l'agenda municipal més àmplia dedicada a la inclusió. L'any 2008 Sheffield es va convertir en la primera ciutat d'Europa per a la qual el Consell d'Europa va perfilar les seves polítiques lingüístiques, la qual cosa proporciona una assistència experta amb una autoavaluació de la política per països, regions o ciutats. Reynolds (2008) va compilar un informe municipal que cobria la promoció del multilingüisme en l'àmbit educatiu i més enllà, incloses les empreses.

A l'estudi LRE l'objectiu és explorar les estratègies i polítiques lingüístiques en l'àmbit de la ciutat, i per fer-ho hem analitzat els aspectes següents:

- el punt fins al qual la ciutat té una estratègia institucionalitzada per fomentar el multilingüisme;
- si els serveis i documents estan disponibles en altres llengües a part de la llengua nacional;
- la presència a Internet en altres llengües;
- l'ús d'intèrprets i traductors en els serveis públics;
- la inclusió del coneixement d'idiomes a les descripcions dels llocs de treball, la disponibilitat de formació en idiomes per al personal;
- la contractació de parlants d'altres llengües i el manteniment de registres sobre competències lingüístiques del personal;
- el reconeixement dels coneixements multilingües del personal.

També hem demanat als representants de les ciutats que indiquin el nombre de llengües per a les quals s'han adoptat les polítiques anteriors. Així mateix, les llengües disponibles a les ciutats, tant en els canals de comunicació oral com escrita, han estat analitzades en els serveis educatius, els d'emergències, els sanitaris, els jurídics, els de transport, els d'immigració, els turístics i en les programacions teatrals.

Les dades de l'estudi LRE s'han recopilat mitjançant la combinació d'un qüestionari, una entrevista i una recerca documental, i principalment les van fer arribar representants de les autoritats municipals. Inevitablement, per les característiques del qüestionari és impossible capturar tots els detalls; tanmateix, aquestes dades són útils també perquè són indicadors vàlids per a debats i estudis futurs.

S'ha estudiat un total de 64 ciutats. La llista completa de les ciutats i els criteris de selecció s'especifiquen a la part 1 d'aquest llibre. Bàsicament a cada país/regió s'ha escollit una capital, la segona ciutat més important i una ciutat amb presència d'una llengua regional. Les dades sobre estratègies i polítiques lingüístiques en l'àmbit institucional es detallen a la taula 41.

Taula 41. Estratègies i polítiques lingüístiques de les 64 ciutats participants

Dimensions	Practicada àmpliament	Practicada ocasionalment	No practicada
Comptar amb una estratègia institucionalitzada per fomentar el multilingüisme	20	25	19
Serveis multilingües	30	24	10
Pàgina web en altres llengües	27	18	19
Informes municipals anuals en altres llengües	15	10	39
Ús d'intèrprets i traductors	35	24	5
Inclusió de les llengües a les descripcions dels llocs de treball del personal	23	27	13
Formació en idiomes per al personal	18	24	22
Contractació de parlants d'altres llengües	11	30	23
Registre dels coneixements lingüístics del personal	17	9	37

Segons els informes dels investigadors, les ciutats presten serveis en 140 llengües diferents de la llengua nacional, i a la taula 46 es detallen les llengües que s'ofereixen.

La imatge general és que aproximadament a la meitat de les ciutats estudiades l'oferta de serveis multilingües és una pràctica molt generalitzada, mentre que una tercera part de les ciutats apliquen de manera general estratègies institucionalitzades per fomentar el multilingüisme. Només deu de les 64 ciutats estudiades no proporcionen serveis multilingües. Un total de 27 ciutats tenen serveis d'Internet complets en altres llengües, i 18 indiquen que aquesta és una pràctica parcial. L'ús d'intèrprets i traductors és una font important d'informació per als parlants no nadius de les llengües locals. Aquests serveis es presten àmpliament a 35 ciutats i parcialment a 24, i només cinc ciutats indiquen que no tenen cap oferta en aquest sentit. A 23 ciutats, més d'una tercera part del total, és una pràctica habitual incloure els idiomes a les descripcions dels llocs de treball del seu personal, i 27 més indiquen que es tracta d'una pràctica ocasional. Un total de 18 ciutats tenen una bona provisió de cursos de llengua per al personal, i 24 ciutats indiquen que aquesta és una pràctica ocasional. Només a 11 ciutats és una pràctica habitual contractar parlants d'altres llengües. A menys d'una tercera part de les ciutats és habitual mantenir un registre de les competències lingüístiques del personal, mentre que més de la meitat no segueixen aquesta pràctica.

A més de preguntar als representants municipals fins a quin punt es practiquen les polítiques multilingües indicades més amunt, els investigadors de l'estudi LRE també els han preguntat el nombre de llengües per a les quals s'implementen aquestes polítiques. La taula 42 mostra la distribució de les ciutats on s'apliquen tenint en compte aquests dos factors.

Taula 42. Polítiques relatives al multilingüisme i nombre de llengües que s'ofereixen a 64 ciutats participants

Cap política implementada	1 ciutat
Polítiques poc desenvolupades en un nombre molt limitat de llengües	6 ciutats
Polítiques parcialment desenvolupades en poques llengües	21 ciutats
Polítiques desenvolupades en diverses llengües	31 ciutats
Polítiques ben desenvolupades en moltes llengües	3 ciutats
Polítiques molt ben desenvolupades en moltes llengües	2 ciutats

Segons les dades recopilades, les cinc ciutats que ofereixen les polítiques més desenvolupades en més llengües són, per aquest ordre, Viena, Barcelona, Londres, Milà i Cracòvia. Altres ciutats ofereixen alguns serveis en moltes llengües, però n'hi ha d'altres que només ho fan en la llengua nacional o en una varietat limitada de llengües. A la taula 43 els serveis es classifiquen segons el nombre de llengües en què s'ofereixen.

Taula 43. Serveis públics classificats segons el nombre més o menys elevat de llengües disponibles en els canals de comunicació (oral/escrita) de les 64 ciutats estudiades

Comunicació oral	Comunicació escrita
1. Serveis turístics	Serveis turístics
2. Serveis d'immigració i integració	Serveis d'immigració i integració
3. Serveis jurídics	Serveis de transport
4. Serveis sanitaris	Serveis sanitaris
5. Serveis socials	Serveis d'emergències
6. Serveis d'emergències	Serveis socials
7. Serveis educatius	Serveis jurídics
8. Serveis de transport	Serveis educatius
9. Programacions teatrals	Programacions teatrals
10. Debats polítics i processos de presa de decisions	Debats polítics i processos de presa de decisions

Allà on hi ha més disponibilitat és en els serveis relacionats amb el turisme, la immigració i la integració, els serveis jurídics (comunicació oral) i serveis de transports (comunicació escrita). Sovint els serveis sanitaris també s'ofereixen en una varietat de llengües considerable. Els nivells més baixos de serveis multilingües es troben en el sector cultural (teatre) i en els debats polítics i processos de presa de decisions. Els serveis educatius no ocupen una posició tan alta com es podria esperar tenint en compte el gran nombre d'estudiants (i de pares) d'escoles de tot Europa que no s'expressen amb fluïdesa en la llengua oficial del país/regió en què reben l'educació. Les puntuacions més baixes que reben els debats polítics i els processos de presa de decisions poden tenir un efecte negatiu sobre la igualtat d'oportunitats de tots els grups socials –especialment grups minoritaris, nouvinguts i immigrants- a l'hora de participar activament en la ciutadania.

Quant al nombre i la varietat real de llengües que s'ofereixen a cada ciutat, novament caldria recordar que les dades es basen en qüestionaris i en les respostes escrites dels representants municipals. Caldria aprofundir més intensament en l'estudi per determinar si les llengües que diuen que s'ofereixen realment s'ofereixen, i per analitzar la consistència i els nivells de competència lingüística que es registren. Tanmateix, les dades recopilades per a l'estudi LRE són un bon indicador i un punt de partida per continuar investigant.

La distribució de les ciutats segons el nombre de llengües en què hi ha serveis de comunicació oral disponibles es detalla a la taula 44.

Taula 44. Distribució de les ciutats segons el nombre de llengües que s'ofereixen en la comunicació oral en un total de deu serveis públics

Abast dels serveis multilingües orals	Nombre de ciutats
Serveis disponibles només en la llengua nacional	1
Serveis disponibles en una mitjana d'1 o 2 llengües	23
Serveis disponibles en una mitjana de 3 o 4 llengües	23
Serveis disponibles en una mitjana de més de 4 llengües	17

Segons les respostes obtingudes, 17 ciutats ofereixen la majoria dels serveis en més de quatre llengües, mentre que n'hi ha 23 que els ofereixen en tres o quatre llengües. Les deu ciutats en què s'ofereixen més serveis de comunicació oral en més llengües són, per aquest ordre, Londres, Aberdeen, Glasgow, Madrid, València, Zuric, Milà, Belfast, Barcelona i Lugano.

Respecte de la comunicació escrita, la distribució dels serveis d'acord amb el mateix sistema es detalla a la taula 45.

Taula 45. Distribució de les ciutats segons el nombre de llengües que s'ofereixen en la comunicació escrita en un total de deu serveis públics

Abast dels serveis multilingües escrits	Nombre de ciutats
Serveis disponibles només en la llengua nacional	1
Serveis disponibles en una mitjana d'una o dues llengües	30
Serveis disponibles en una mitjana de tres o quatre llengües	27
Serveis disponibles en una mitjana de més de quatre llengües	6

En el cas de la comunicació escrita hi ha menys ciutats a les categories superiors, la qual cosa suggereix que es dona menys importància a la disponibilitat de documents en diverses llengües que a la disponibilitat d'una interpretació i mediació oral immediates. Un total de 40 ciutats van indicar que oferien serveis de comunicació oral en més de tres llengües, mentre que només 33 ofereixen aquests serveis per escrit. Segons les dades obtingudes, les deu ciutats que ofereixen més serveis de comunicació escrita en més llengües són, per aquest ordre, Londres, Glasgow, Aberdeen, Belfast, València, Sevilla, Lugano, Zuric, Madrid i Milà.

El que suggereixen aquestes valuosíssimes dades és que les ciutats són ara més sensibles a les necessitats lingüístiques dels ciutadans, com a mínim en els serveis més essencials, però que hi ha marge de maniobra per ampliar la varietat de serveis en què s'ofereixen múltiples llengües. Quant a les llengües realment disponibles a les ciutats, la taula 46 mostra les 20 llengües més esmentades entre totes les polítiques i serveis estudiats.

Taula 46. Espectre multilingüe de les llengües indicades per als serveis i espais públics de 64 ciutats (les 20 amb més puntuació fora del país o regió de referència)

Llengües en els serveis i espais públics	Freqüència
1. Anglès	771
2. Alemany	290
3. Rus	285
4. Francès	255
5. Espanyol	153
6. Xinès	117
7. Àrab	117
8. Italià	98
9. Polonès	69
10. Turc	67
11. Romanès	60
12. Croat	58
13. Portuguès	55
14. Bosnià	37
15. Japonès	36
16. Hongarès	34
17. Urdú	34
18. Albanès	27
19. Serbi	27
20. Persa	21

L'anglès és la llengua que està més disponible, a banda de la llengua nacional, en els serveis orals i escrits de totes les ciutats estudiades, seguit de l'alemany, el rus, el francès i l'espanyol. El xinès i l'àrab també es troben en una posició elevada i els ofereixen un bon nombre de ciutats. Els resultats de les cinc llengües més freqüents en els diaris i els serveis/espais públics en el nivell municipal són molt similars. Com en el cas de les llengües dels diaris, podem inferir que hi ha dos tipus de grups destinataris per als serveis de comunicació oral i escrita en els serveis i espais públics: a) serveis en anglès, alemany, rus, francès, espanyol i italià destinats a persones que viatgen, persones de negocis i turistes; i b) serveis en àrab, turc, croat, xinès, etc., destinats a grups immigrants. Ara bé, els motius pels quals una ciutat dona més importància a determinades llengües per sobre d'altres poden ser diversos i, en aquest sentit, caldria aprofundir en l'anàlisi d'aquesta qüestió al costat dels alts càrrecs municipals i els seus equips de comunicació.

2.9 Llengües a les empreses

Les institucions de la UE han fomentat el multilingüisme de manera sistemàtica com a factor decisiu per a la competitivitat d'Europa i la mobilitat i possibilitat de trobar feina de les persones. La Resolució del Consell de la UE (2008) reclamava a les empreses que desenvolupessin capacitats en una extensa varietat de llengües per tal d'ampliar la seva porta d'accés als mercats, i les animava

a tenir més en compte les competències lingüístiques en el desenvolupament de la carrera professional del personal. La Comunicació de la CE del mateix any feia referència a l'estudi ELAN de 2006, que havia conclòs que les competències lingüístiques i interculturals són rellevants per tenir èxit en les exportacions, i advertia que Europa havia perdut un nombre significatiu d'empreses per una manca de competències lingüístiques i interculturals.

El Grup d'Alt Nivell sobre Multilingüisme (2007) també va dedicar una part del seu informe a les empreses; va concloure que, tot i que l'anglès era la llengua principal de les empreses, serien unes altres les llengües que proporcionarien un perfil competitiu a les empreses de la UE. Recomanava que les empreses invertissin en llengües i també que aprofitessin els recursos lingüístics actuals del personal, que desenvolupessin estratègies de gestió lingüística i que establissin associacions entre organismes públics i privats del sector educatiu per assegurar l'aprenentatge de les llengües adequades per a les empreses.

El Fòrum Empresarial sobre Multilingüisme (2008), creat per la CE, va publicar una nova sèrie de recomanacions sobre estratègies lingüístiques en el món empresarial. A les conclusions assenyalava el següent:

Les empreses han de fer un inventari de les competències lingüístiques de què disposen i fer-les servir estratègicament. Haurien de revisar les polítiques de contractació, les estratègies de formació i els principis relatius a la mobilitat. Poden animar el personal a fer servir i desenvolupar les competències que ja han adquirit i oferir formació en llengües d'una manera motivadora i compatible amb les necessitats del lloc de treball. (2008: 13)

Seguint aquestes recomanacions s'ha desenvolupat una enquesta perquè l'estudi LRE explori les estratègies lingüístiques de les empreses amb l'objectiu d'analitzar si prioritzen les competències lingüístiques en el moment de contractar personal i la formació en idiomes dels seus empleats, i també per determinar el nivell de multilingüisme a les empreses i la varietat de llengües utilitzades per comunicar-se amb els clients i en els materials promocionals. Els aspectes estudiats es divideixen en tres categories principals: *estratègies lingüístiques generals de l'empresa, estratègies lingüístiques internes i estratègies lingüístiques externes.*

Els investigadors de l'estudi LRE han recopilat dades d'un total de 484 empreses establertes a ciutats de tots els països/regions estudiats. Com s'explicava a la taula 5 de la part 1, s'han triat quatre sectors empresarials: bancs, hotels, empreses de construcció i supermercats. Amb aquesta selecció la intenció ha estat recopilar dades sobre empreses que, a més de fer negocis amb altres països, també estableixen una relació estreta amb el client. S'ha demanat als encarregats de recopilar les dades que realitzin l'estudi en un mínim de 24 empreses del seu país/regió, distribuint les mostres amb la màxima uniformitat possible entre empreses multinacionals/internacionals (M/I), nacionals (N) i regionals o locals (R/L), i amb la màxima uniformitat possible entre els diferents sectors empresarials. Ha estat complicat assolir aquest propòsit a tots els països/regions. La taula 47 presenta la distribució dels tipus d'empreses estudiades. En general, tot i que el nombre d'hotels participants ha estat relativament elevat en comparació amb els altres sectors, hi ha hagut un bon equilibri entre tots ells.

Taula 47. Distribució de les empreses entre els diferents sectors (N=463)

Hotels	Bancs	Empreses de construcció	Supermercats	Total
140	120	116	108	484

Sota l'encapçalament d'*Estratègies lingüístiques generals de les empreses*, els representants de les empreses han respost preguntes sobre les qüestions següents:

- si l'empresa té una estratègia lingüística explícita;
- si l'empresa dóna importància a les competències lingüístiques a l'hora de contractar;
- si hi ha recursos per a la mobilitat internacional dels empleats per tal que aprenguin idiomes i entrin en contacte amb altres cultures;
- si es fa ús de traductors/intèrprets externs;
- si es mantenen registres de les competències lingüístiques del personal;
- si s'usen xarxes per a la formació en idiomes;
- si es coneixen els programes/finançament de la UE;
- si es fan servir els programes/finançament de la UE.

Els resultats de les 484 empreses estudiades es presenten a la taula 48.

Taula 48. Empreses que informen sobre polítiques i pràctiques sobre multilingüisme a quatre sectors (484 empreses en percentatges)

Política	Practicada àmpliament	Practicada ocasionalment	No practicada
Estratègia lingüística	24	28	48
Competències lingüístiques a l'hora de contractar	55	28	17
Mobilitat	23	27	50
Ús de traductors/intèrprets externs	22	35	43
Registres de les competències lingüístiques del personal	1	29	70
Ús de xarxes per a la formació en idiomes	10	15	75
Ús dels programes/finançament de la UE	5	8	87
Coneixement dels programes/finançament de la UE	0	27	73

Els resultats mostren que una quarta part de les empreses d'aquests sectors tenen una estratègia lingüística, i més de la meitat tenen en compte el coneixement de llengües a l'hora de contractar personal nou. Una quarta part fomenta

regularment la mobilitat del personal destinada a l'aprenentatge d'idiomes i al desenvolupament d'una consciència intercultural. Amb tot, el 70 % no mantenen registres de les competències lingüístiques dels empleats, i molt poques aprofiten els programes de la UE destinats a l'aprenentatge de llengües.

Quant a les estratègies *lingüístiques internes*, hem preguntat a les empreses com fomenten les competències lingüístiques a la feina, i quin és el seu plantejament respecte de les llengües utilitzades en els documents i en la comunicació interna. Per tal de determinar la importància relativa de la llengua nacional, l'anglès i les llengües R/M, estrangeres i immigrants en aquestes empreses, els hem demanat que especifiquin quina és la pràctica que adopten per a cada tipus de llengua, i també que especifiquin quines llengües, a banda de la llengua nacional i l'anglès, reben més atenció. S'han cobert les àrees següents:

- associacions amb el sector educatiu per desenvolupar les competències lingüístiques dels empleats;
- programes de recompenses/promoció basats en les competències lingüístiques;
- recursos per a la formació en idiomes;
- ús del Marc europeu comú de referència per a les llengües en els cursos d'idiomes;
- llengües utilitzades en els documents de feina i les intranets;
- llengües utilitzades en el programari i els programes d'Internet.

Els resultats es presenten a la taula 49 distribuïts segons el tipus de llengua utilitzada.

Taula 49. Percentatge d'empreses que informen sobre bones pràctiques en relació amb el tipus de llengua: LN = llengües nacionals; AE = anglès empresarial; AL = altres llengües (484 empreses, en percentatges)

Criteris	Practicada àmpliament			Practicada ocasionalment			No practicada		
	LN	AE	AL	LN	AE	AL	LN	AE	AL
Associacions amb el sector educatiu	7	10	7	10	17	7	83	73	86
Programes de recompensa/promoció	5	11	5	9	12	6	86	77	89
Recursos per a la formació en idiomes	14	27	12	18	23	12	68	50	76
Ús del Marc europeu comú de referència per a les llengües en els cursos d'idiomes	4	7	3	7	9	6	89	84	91
Llengües utilitzades en els documents de feina i les intranets	96	41	14	3	21	10	1	38	76
Llengües utilitzades en el programari i els programes d'Internet	88	46	11	6	22	5	6	32	84

Com es desprèn de la taula 49, en un 27 % de les empreses estudiades hi ha una àmplia provisió de formació en anglès empresarial, mentre que un 14 % ofereix suport en la llengua nacional als parlants no nadius i un 12 % a altres llengües. Un percentatge relativament baix d'empreses tenen programes de recompensa o promoció, un 11 % indica que és una pràctica general només en el cas de l'anglès empresarial i només un 5 % ho aplica a la llengua nacional i a altres llengües. El nombre d'empreses que estableixen associacions amb el sector educatiu per desenvolupar les competències lingüístiques del seu personal també sembla modest: una quarta part ho fa sovint o ocasionalment per a l'anglès, un 17 % per a la llengua nacional en parlants no nadius, i un 14 % per a l'ús d'altres llengües. Un percentatge molt baix de les empreses estudiades fa servir àmpliament el Marc europeu comú de referència per a les llengües per desenvolupar els currículums i avaluar els progressos del personal, la qual cosa posa de manifest que cal incidir en aquesta qüestió.

Quant a les llengües que es fan servir en els documents utilitzats en el lloc de treball i a les intranets corporatives, tal com s'esperava predomina la llengua nacional, tot i que gairebé la meitat de les empreses estudiades indiquen que l'anglès empresarial també s'utilitza extensament. Aproximadament en un 10 % de les empreses es fan servir altres llengües àmpliament.

A l'hora de considerar les *estratègies lingüístiques externes* hem preguntat a les empreses quines llengües fan servir per comunicar-se externament en els àmbits següents:

- informes anuals de gestió;
- materials de màrqueting;
- desenvolupament de la marca/identitat corporativa;
- pàgina web de l'empresa.

Els resultats es presenten a la taula 50 segons el tipus de llengua.

Taula 50. Llengües utilitzades per les empreses en les comunicacions externes: LN = llengües nacionals; AE = anglès empresarial; AL = altres llengües (percentatge de 484 empreses)

Tipus de comunicació	Practicada àmpliament			Practicada ocasionalment			No practicada		
	LN	AE	AL	LN	AE	AL	LN	AE	AL
Informe anual de gestió	92	38	11	2	11	5	6	51	84
Materials de màrqueting	95	40	19	2	17	11	3	42	70
Desenvolupament de la marca corporativa	92	48	22	5	24	19	3	28	59
Pàgina web de l'empresa	92	61	30	2	5	5	6	34	65

Aquests resultats revelen que, en els sectors estudiats, poc menys de la meitat de les empreses fan servir àmpliament l'anglès empresarial, a més de la llengua nacional, en les comunicacions externes, i que fins al 30 % fan servir altres llengües a les seves pàgines web.

El Fòrum Empresarial sobre Multilingüisme (2008: 13) destaca les estratègies lingüístiques múltiples com una de les condicions bàsiques per tal que les empreses europees assoleixin l'èxit comercial:

S'aconseguirà progressar de debò si les empreses, tant les microempreses com les multinacionals, desenvolupen estratègies lingüístiques creatives i dinàmiques, adaptades a les possibilitats individuals de cada organització.

El nostre estudi LRE ha intentat explorar com s'està fent realitat aquesta ambició formulant a les empreses preguntes sobre les llengües que són prioritàries per a elles i que, per tant, fomenten, més enllà de la llengua nacional i l'anglès. La taula 51 presenta un desglossament de les altres llengües segons la freqüència i el nombre de vegades que les esmenten els enquestats i fa un llistat de les 20 llengües principals.

Taula 51. Espectre multilingüe de les llengües a les quals donen prioritats 484 empreses de quatre sectors (les 20 llengües principals a banda de l'anglès fora del país o la regió de referència)

Llengües a les empreses	Freqüència total	Distribució de les freqüències de les llengües a diferents països (si més de cinc països esmenten una llengua, només es mostren els països amb les 5 freqüències més elevades)
1. Alemany	430	Suïssa, només als cantons de Ginebra i Ticino (57), Espanya* (38), Bòsnia i Hercegovina (33), Hongria / Lituània / els Països Baixos (27)
2. Rus	333	Estònia (94), Ucraïna (78), Lituània (64), Grècia (20), Polònia (15)
3. Francès	322	Suïssa, només als cantons de Zuric i Ticino (71), Espanya* (47), el Regne Unit (41), els Països Baixos (37), Portugal (33)
4. Espanyol	155	Portugal (31), Suïssa (29), el Regne Unit (28), els Països Baixos (18), França (16)
5. Italià	134	Suïssa, només als cantons de Zuric i Ginebra (26), Àustria (24), Bòsnia (16), Espanya* (15), el Regne Unit (15)
6. Finès	66	Estònia (59), Dinamarca (2), Lituània (2), els Països Baixos / Polònia / el Regne Unit (1)
7. Xinès	55	El Regne Unit (34), Grècia (9), Espanya* (4), els Països Baixos (3), Polònia (2)
8. Polonès	47	Els Països Baixos (12), Ucraïna (11), Lituània (7), Àustria (6), el Regne Unit (5)
9. Portuguès	35	Espanya* (13), Suïssa (11), els Països Baixos (3), el Regne Unit (3), Àustria/França (2)
10. Turc	29	Bòsnia i Hercegovina (13), els Països Baixos (6), Suïssa (4), Àustria (3), Romania (2)
11. Àrab	26	El Regne Unit (10), Portugal/Suïssa (4), Grècia (3), Espanya* (2)
12. Croat	26	Àustria (17), Hongria/Itàlia (3), Suïssa (2), Bòsnia i Hercegovina (1)
13. Txec	26	Àustria (16), Hongria (6), Polònia (3), Suïssa (1)
14. Hongarès	23	Àustria (11), Polònia (9), Romania (3)
15. Català	22	Espanya* (18), el Regne Unit (3), Polònia (1)
16. Suec	22	Estònia (12), Dinamarca (4), Lituània / el Regne Unit (2), Polònia/Espanya* (1)
17. Japonès	20	El Regne Unit (7), Polònia (5), Itàlia (3), els Països Baixos (2), Grècia/Suïssa/Ucraïna (1)
18. Letó	20	Estònia/Lituània (9), Dinamarca / el Regne Unit (1)
19. Romanès	19	Àustria (9), Grècia (5), Hongria (3), Bulgària (2)
20. Danès	18	Hongria (6), Lituània (5), Estònia/Polònia (3), el Regne Unit (1)

* Freqüències d'Espanya: només es van tenir en compte les dades de Madrid, Sevilla i València

L'alemany, el rus, el francès i l'espanyol emergeixen com les llengües més utilitzades per les empreses estudiades. A partir de les dades presentades sobre la distribució de les llengües, queda clar que algunes llengües, com l'alemany, el francès i el japonès, són utilitzades per una varietat d'empreses en un ampli espectre de països. D'altra banda, algunes llengües, com el rus i el finès, es fan servir principalment a països veïns. El fet que la majoria de les empreses d'Estònia esmentin el finès fa que ocupi una posició elevada a la llista. El xinès, el turc, l'àrab i el japonès són valorats per algunes empreses europees, tot i que potser es podria esperar que hi donessin més prioritats. Caldrà aprofundir en aquest estudi per obtenir millors perspectives sobre les motivacions de les empreses a l'hora de triar les llengües de comunicació, dades que s'hauran de comparar amb els resultats d'estudis similars i amb els realitzats en altres sectors per definir quins patrons emergeixen.

2.10 Perspectives transversals dels perfils multilingües obtinguts més enllà de l'àmbit educatiu

Amb la finalitat d'obtenir un resum comparatiu de la distribució de les diferents llengües entre diferents dominis lingüístics més enllà de l'àmbit educatiu, a la taula 52 presentem les 20 llengües més esmentades, diferents de les llengües nacionals, en els dominis lingüístics de la premsa, els serveis i espais públics i les empreses.

En general, l'anglès, el francès, l'alemany i el rus són les llengües més àmpliament utilitzades en el context europeu ("les cinc grans"). L'anglès ocupa la posició més elevada, i altres llengües el segueixen a (molt) llarga distància. A la majoria de quioscos i estacions de trens de les ciutats més importants hi ha diaris en anglès.

Quant als serveis públics, l'anglès torna a ser, de lluny, la llengua més utilitzada. A la taula de dades transversals podem veure que hi ha tres grups de llengües que es fan servir a diferents dominis i per a serveis diferents: les llengües que s'utilitzen com a llengua franca com l'anglès, el francès, l'alemany i el rus; les llengües que normalment es troben a determinades regions com l'albanès, el català i l'eslovè; i les llengües utilitzades per grups immigrants importants, com l'àrab i el turc. Dues de les tres llengües R/M que més suport reben per part dels països/regions, és a dir, el romaní (amb suport a sis països) i l'eslovac (amb suport a cinc països), no apareixen a cap dels tres dominis.

Taula 52. Distribució de les llengües en els diaris, els serveis/espais públics i les empreses fora del país o la regió de referència (les vint més esmentades)

Llengües en la premsa	Freqüència	Llengües en els serveis i espais públics	Freqüència	Llengües a les empreses (diferents de l'anglès)	Freqüència
Anglès	408	Anglès	771	Alemany	430
Alemany	270	Alemany	290	Rus	333
Francès	181	Rus	285	Francès	322
Rus	162	Francès	255	Espanyol	155
Italià	127	Espanyol	153	Italià	134
Àrab	77	Xinès	117	Finès	66
Turc	54	Àrab	117	Xinès	55
Espanyol	51	Italià	98	Polonès	47
Neerlandès	46	Polonès	69	Portuguès	35
Albanès	40	Turc	67	Turc	29
Serbi	36	Romanès	60	Àrab	26
Xinès	27	Croat	58	Croat	26
Croat	23	Portuguès	55	Txec	26
Búlgar	12	Bosnià	37	Hongarès	23
Japonès	11	Japonès	36	Català	22
Polonès	10	Hongarès	34	Suec	22
Grec	8	Urdú	34	Japonès	20
Bosnià	7	Albanès	27	Letó	20
Hongarès	7	Serbi	27	Romanès	19
Suec	6	Persa	21	Danès	18

Referències de les parts 1 i 2

- Assemblea Parlamentària (1998). Recommendation on Linguistic Diversification. Estrasburg: Consell d'Europa.
- Assemblea Parlamentària (2001). Recommendation on the European Year of Languages. Estrasburg: Consell d'Europa.
- Assemblea Parlamentària (2003). Recommendation on the Protection of Sign Languages in the Member States of the Council of Europe. Estrasburg: Consell d'Europa.
- Assemblea Parlamentària (2006). Recommendation on the Place of the Mother Tongue in School Education. Estrasburg: Consell d'Europa.
- Assemblea Parlamentària (2008). Recommendation on the Integration of Adult Migrants and Education. Estrasburg: Consell d'Europa.
- BAETENS BEARDSMORE, H. (2008). Language promotion by European supra-national institutions. A: O. GARCÍA (ed.), *Bilingual Education: Multilingual and Multicultural Children and Youths in 21st Century Schools*. Nova York: Blackwell.
- BALL, J. (2011). *Enhancing Learning of Children from Diverse Language Backgrounds: Mother tongue-based Bilingual or Multilingual Education in the Early Years*. París: UNESCO.
- BEACCO, J.C.; BYRAM, M. (2007). *From Linguistic Diversity to Plurilingual Education. Guide for the development of language education policies in Europe*. Estrasburg: Divisió de Política Lingüística. Consell d'Europa.
- BEACCO, J.C. et al. (2010). *Guide for the Development and Implementation of Curricula for Plurilingual and Intercultural Education*. Estrasburg: Divisió de Política Lingüística. Consell d'Europa.
- Carta europea de les llengües regionals o minoritàries (ECRML) (1992). Estrasburg: Consell d'Europa.
- CILT (2006). *ELAN: Effects on the European Economy of Shortages of Foreign Language Skills in Enterprise*. Londres: CILT: The National Centre for Languages.
- Comissió Europea (1995). *Whitebook. Teaching and Learning: Towards a Cognitive Society*. Brussel·les: Comissió Europea.
- Comissió Europea (1995). *Whitepaper on Education and Training – Teaching and Learning – Towards the Learning Society. Com (95) 590 final, 29 de novembre de 1995*. Brussel·les: Comissió Europea.
- Comissió Europea (2001). *Europeans and Languages. Special Eurobarometer Report 54*. Brussel·les: Comissió Europea.
- Comissió Europea (2006). *Europeans and their Languages. Special Eurobarometer Report 243*. Brussel·les: Comissió Europea.
- Comissió Europea (2008). Comunicació de la Comissió al Parlament Europeu, el Consell, el Comitè Econòmic i Social Europeu, i el Comitè de les Regions. *Multilingualism: An Asset for Europe and A Shared Commitment*. Brussel·les: Comunitats Europees.
- Comissió Europea (2010). Comunicació de la Comissió al Parlament Europeu, el Consell, el Comitè Econòmic i Social Europeu, i el Comitè de les Regions. *A New Impetus for European Cooperation in Vocational Education and Training to Support the Europe 2020 Strategy*. Brussel·les: Comunitats Europees.
- Comissió Europea (2012). *Europeans and their Languages. Special Eurobarometer Report 386*. Brussel·les: Comissió Europea.
- Comissió Europea (2012). *First European Survey on Language Competences. Final Report and Executive Summary*. Brussel·les: Comissió Europea.
- Comitè de Ministres (1998). Recommendation to Member States concerning Modern Languages. Estrasburg: Consell d'Europa.
- Comitè de Ministres (2008). Recommendations to Member States on the Use of the Council of Europe's Common European Framework of Reference for Languages (CEFR) and the Promotion of Plurilingualism. Estrasburg: Consell d'Europa.
- Consell d'Europa (1954). Conveni Cultural Europeu. Estrasburg: Consell d'Europa.
- Consell d'Europa (2001). *A Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Consell de la Unió Europea (2002a). Resolució sobre Diversitat Lingüística i Aprenentatge de Llengües. Brussel·les: Comissió Europea.
- Consell de la Unió Europea (2002b). Conclusions de la Presidència del Consell Europeu de Barcelona, 15-16 de març de 2002. Brussel·les: Comunitats Europees.
- Consell de la Unió Europea (2008). Resolució del Consell sobre una Estratègia Europea per al Multilingüisme. Brussel·les: Comunitats Europees.
- Consell de la Unió Europea (2011). Conclusions del Consell sobre Competències Lingüístiques per millorar la Mobilitat. Brussel·les: Comunitats Europees.
- CULLEN, J., et al. (2008). *Multilingualism: Between Policy Objectives and Implementation*. Brussel·les: Parlament Europeu.
- Document de Treball dels Serveis de la Comissió (2008). *Inventory of Community Actions in the Field of Multilingualism*. Document d'acompanyament de la Comunicació de la Comissió al Parlament Europeu, el Consell, el Comitè Econòmic i Social Europeu i el Comitè de les Regions. Brussel·les: Comunitats Europees.

- Document de Treball dels Serveis de la Comissió (2011a). *An inventory of Community Actions in the Field of Multilingualism - 2011 update*. Brussel·les: Comissió Europea.
- Document de Treball dels Serveis de la Comissió (2011b). *Report on the Implementation of the Council Resolution of 21 November 2008 on a European Strategy for Multilingualism*. Brussel·les: Comissió Europea.
- Document de Treball dels Serveis de la Comissió (2011c). *Language Learning at Pre-Primary School Level: Making it Efficient and Sustainable. A Policy Handbook*. Brussel·les: Comissió Europea.
- Eurydice (2009). *Integrating Immigrant Children into Schools in Europe*. Brussel·les: Eurydice/Comissió Europea.
- Eurydice/EuroStat (2008). *Key Data on Teaching Languages at School in Europe*. Brussel·les/Luxemburg: Eurydice/EuroStat.
- Eurydice/EuroStat (2009). *Key Data on Education in Europe*. Brussel·les: Eurydice/Eurostat.
- EXTRA, G. (2010). Mapping linguistic diversity in multicultural contexts: Demolinguistic perspectives. A: J. Fishman i O. Garcia (ed.), *Handbook of Language and Ethnic Identity, segona edició*. Oxford: Oxford University Press, 107-122.
- EXTRA, G. GORTER, D. (ed.) (2008). *Multilingual Europe: Facts and Policies*. Berlín/Nova York: Mouton de Gruyter.
- EXTRA, G.; Yağmur, K. (ed.) (2004). *Urban Multilingualism in Europe: Immigrant Minority Languages at Home and School*. Clevedon: Multilingual Matters.
- EXTRA, G.; Yağmur, K. (2011). *Report on the Pilot Studies in Poland and Spain*. Berlín/Brussel·les: British Council.
- FISHMAN, J.; GARCIA, O. (eds.) (2010). *Handbook of Language and Ethnic Identity. Disciplinary and Regional Perspectives*. Oxford/Nova York: Oxford University Press.
- Fòrum Empresarial sobre Multilingüisme (2008). *Languages Mean Business. Companies Work Better with Languages*. Brussel·les: Comunitats Europees.
- GRIN, F. (2003). *Language Policy Evaluation and the European Charter for Regional or Minority Languages*. Hampshire: Palgrave Macmillan.
- Grup d'Alt Nivell sobre Multilingüisme (HLGM) (2007). *Final report*. Brussel·les: Comunitats Europees.
- Grup d'Intel·lectuals per al Diàleg Intercultural (2008). *A Rewarding Challenge. How the Multiplicity of Languages Could Strengthen Europe*. Brussel·les: Comunitats Europees.
- HELLER, M. (2007). Bilingualism as ideology and practice. A: M. Heller (ed.), *Bilingualism: A Social Approach*. Basingstoke: Palgrave, 1-24.
- Llibre verd de la Comissió Europea (2008). *Migration and Mobility: Challenges and Opportunities for EU Education Systems*. Brussel·les: Comissió Europea.
- McPake, J.; Tinsley, T. (coord.) (2007). *Valuing All Languages in Europe*. Graz: ECML.
- Media Consulting Group (2007). *Study on dubbing and subtitling needs and practices in the European audiovisual industry*. Brussel·les: Comissió Europea.
- Media Consulting Group (2011). *Study on the Use of Subtitling. The Potential of Subtitling to Encourage Language Learning and Improve the Mastery of Foreign Languages*. Brussel·les: Comissió Europea.
- NIC CRAITH, M. (2003). Facilitating or generating linguistic diversity. The European Charter for Regional or Minority Languages. A: HOGAN-BRUN, G.; WOLFF, S. (ed.), *Minority Languages in Europe. Frameworks, Status, Prospects*, 56-72. Hampshire: Palgrave Macmillan.
- OMC Group Languages for Jobs (2011). *Providing Multilingual Communication Skills for the Labour Market*. Brussel·les: Comissió Europea.
- Parlament Europeu (2003). *EP Resolution with Recommendations to the Commission on European Regional and Lesser-used Languages in the Context of Enlargement and Cultural Diversity*. Brussel·les: Parlament Europeu.
- Parlament Europeu (2009). *EP Resolution on Multilingualism: An Asset for Europe and a Shared Commitment*. Brussel·les: Parlament Europeu.
- Plataforma de la Societat Civil sobre Multilingüisme (2009). www.euroclio.eu/new/index.php/partners-mainmenu-530/european-citizenship/1207-eu-civil-society-platform-on-multilingualism
- Plataforma Empresarial sobre Multilingüisme (2011). *Report on the period September 2009 – June 2011*. Brussel·les: Comissió Europea.
- Portafoli Europeu es Llengües (PEL). Estrasburg: Consell d'Europa.
- POULAIN, M. (2008). European migration statistics: definitions, data and challenges. A: BARNI, M.; EXTRA, G. (ed.), *Mapping Linguistic Diversity in Multicultural Contexts*. Berlín/Nova York: Mouton de Gruyter, 43-66.
- Projecte PIMLICO (2011). *Report on Language Management Strategies and Best Practice in European SMEs*. Brussel·les: Comissió Europea.
- REYNOLDS, C. (2008). *Sheffield's Language Education Policies*. City Report. Estrasburg/Sheffield: Consell d'Europa/Ajuntament de Sheffield.
- SCHERMER, T. (2011). Language Politics. A: WOLFF, B.; STEINBACH, M. i PFAU, R. (ed.), *Handbook of Sign Linguistics* (pendent de publicació).
- STRUBELL, M., et al. (2007). *The diversity of language teaching in the European Union*. Final report to the European Commission, Directorate General for Education and Culture. Brussel·les: Comunitats Europees.
- UNESCO (2003). *Recommendation Concerning the Promotion and Use of Multilingualism and Universal Access to Cyberspace*. París: UNESCO.

Glossari

Les definicions relatives als nivells i tipus d'educació tenen l'origen en la Classificació Internacional Normalitzada de l'Educació. Aquesta classificació s'utilitza de manera generalitzada en una àmplia varietat de documents d'Eurydice que contenen dades clau sobre l'educació a Europa.

Cicle inicial de l'educació secundària

Educació que continua els programes bàsics del nivell de primària, tot i que l'ensenyament normalment està més enfocat cap a assignatures específiques. Normalment el final d'aquest nivell coincideix amb el final de l'educació obligatòria. En el context dels països LRE participants, els cicles inicial i/o superior de l'educació secundària poden fer referència a diferències relatives a l'edat i/o diferències relatives al tipus d'escolarització.

Cicle superior de l'educació secundària

Nivell que normalment comença al final de l'ensenyament obligatori. Normalment es comença als 15 o 16 anys. Habitualment es necessiten determinades qualificacions d'accés (final de l'ensenyament obligatori) i hi ha altres requisits mínims d'accés. Sovint l'ensenyament està més orientat als continguts de les assignatures que en el cicle inicial. La durada habitual del cicle superior de l'educació secundària varia entre dos i cinc anys. En el context dels països participants en el projecte LRE, el cicle inicial i/o superior de l'educació secundària pot fer referència a diferències relatives a l'edat i/o diferències relatives al tipus d'escolarització.

Currículum

Programa educatiu global d'un tipus d'escola, que especifica les assignatures que s'ensenyen cada any, les hores a la setmana i el total de setmanes, i el contingut i el nivell d'assoliment exigint per completar l'assignatura amb èxit per a cada curs.

Educació infantil

Fase inicial de l'ensenyament reglat. Es basa en una escola o centre i es dirigeix als infants a partir dels tres anys.

Educació primària

Nivell que comença entre els quatre i els set anys. És obligatori a tots els països/regions i normalment dura entre cinc i sis anys.

Ensenyament en/de la llengua X

Si es formula així, no es fa cap distinció entre ensenyament en la llengua, és a dir, fer-la servir com a mitjà d'ensenyament, i ensenyament de la llengua, és a dir, ensenyar-la com a assignatura del currículum de l'escola.

Ensenyament universitari general públic

Ensenyament a les universitats públiques (no privades), excepte les que són exclusivament tècniques o mèdiques.

Formació del professorat abans de començar a treballar

Curs/Programa de formació dels estudiants de Magisteri (és a dir, que té lloc abans que la persona comenci a treballar).

Formació del professorat durant la feina

Cursos d'actualització per a professors (que ja estan treballant activament) sobre els últims desenvolupaments en l'àmbit de l'ensenyament i/o l'àmbit pedagògic/educatiu.

Formació professional (FP)

En els països europeus, formació que cobreix diversos sistemes nacionals, arrelats en els seus entorns econòmics i socials específics. L'FP pot formar part de l'educació secundària o terciària, o pot formar part de diferents tipus d'ensenyament professional per a adults. Normalment inclou una àmplia varietat de proveïdors de programes de formació professional dins d'uns marcs relativament regulats. En el nostre projecte, l'FP no inclou l'ensenyament universitari, que queda cobert en el domini 5B.

Formació professional pública (FPP)

És la formació professional finançada amb fons públics, és a dir, no privada.

Immigrants

En els documents d'Eurydice i a les estadístiques d'EuroStat, grups de població nascuts a l'estranger i/o grups de població no nacionals del país en què resideixen. En el nostre projecte LRE els immigrants poden ser nascuts a l'estranger o no, i poden ser o no ser no-nacionals del país de residència, en funció d'una àmplia varietat de requisits específics que cada país imposa per aconseguir la nacionalitat.

Infants immigrants

Infants que van a l'escola en un país que no és el seu país d'origen o el país d'origen dels seus pares o avis. Aquests termes de referència abasten diverses situacions jurídicament diferenciades, que inclouen refugiats, persones que demanen asil polític, fills de treballadors immigrants, fills de ciutadans de tercers països amb molts anys de residència, fills de treballadors de tercers països que no són residents a llarg termini, infants sense residència habitual i infants d'origen immigrant que no necessàriament es beneficien de les disposicions legals relacionades específicament amb l'educació.

Llengua materna

Normalment es tracta de la llengua que primer s'aprèn i que encara s'entén. La pregunta tradicional sobre la llengua materna en els estudis de població europeus a gran escala (inclosos els censos) s'està substituint gradualment per una pregunta sobre la llengua que es fa servir a casa, perquè aquest últim concepte és més transparent per als informants que els conceptes de *llengua materna* o *llengua nadiua*.

Llengua o llengües nacionals

Llengua o llengües oficials d'un estat nació.

Llengües de signes

Llengües en una modalitat visual-manual amb la seva pròpia gramàtica i lèxic. Són les llengües naturals de les persones que han nascut sordes. Les llengües de signes no deriven de les llengües parlades i no són internacionals ni universals. Hi ha centenars de llengües de signes diferents a tot el món.

Llengües estrangeres

Llengües que no s'aprenen o no es parlen a casa però que s'aprenen i s'ensenyen a l'escola o es fan servir com a llengües de comunicació més àmplia en sectors no educatius.

Llengües immigrants

Llengües parlades pels immigrants i els seus descendents en el país de residència, i que provenen d'una àmplia varietat de països d'origen.

Llengües regionals o minoritàries

Llengües usades tradicionalment en un territori d'un estat per naturals d'aquest estat que constitueixen un grup numèricament inferior a la resta de la població. Són diferents de la llengua o de les llengües oficials d'aquest estat (definició basada en la Carta europea de les llengües regionals o minoritàries, Consell d'Europa 1992). Com a norma general, són llengües de poblacions que tenen les seves arrels ètniques en les àrees implicades o que s'han establert en aquestes regions i hi han viscut des de fa diverses generacions. Les llengües regionals/minoritàries poden tenir l'estatus de llengua oficial, però per definició aquest estatus està limitat a l'àrea en què es parlen.

Multilingüisme

Presència en una àrea geogràfica, gran o petita, de més d'una varietat lingüística, és a dir, manera de parlar d'un grup social, tant si està reconeguda formalment com a idioma com si no ho està.

Plurilingüisme

Repertori de varietats de llengües que moltes persones fan servir; inclou la varietat lingüística anomenada *llengua materna* o *primera llengua* i qualsevol altra llengua o varietat.

Romani/Sinte

A tots els països del nostre projecte LRE es consideren llengües regionals/minoritàries, no llengües no territorials.

INFORME SOBRE LA SITUACIÓ EN EL TERRITORI: ESPANYA

Marta Genís

Context nacional:

El multilingüisme no és un tema nou per al poble espanyol, atès que quatre de cada deu espanyols viuen en comunitats amb més d'una llengua oficial. Si tenim en compte que Espanya té una població de 47,1 milions d'habitants (cens de 2011), això vol dir que el 34 % de la població és, com a mínim, bilingüe, de manera que el multilingüisme és una característica essencial de la cultura espanyola.

La Constitució espanyola de 1978 reconeix la riquesa de la diversitat lingüística com a patrimoni cultural que s'ha de respectar i protegir, i declara que altres llengües, a banda de la llengua nacional, el castellà, «també seran oficials a les seves comunitats respectives». Així doncs, podem dir que Espanya és un país multilingüe en què la varietat castellana, que normalment s'anomena espanyol, és la llengua oficial. Altres llengües, el gallec, el català i el basc, també són oficials a les seves comunitats respectives i en altres territoris que històricament havien format part del seu bagatge lingüístic, com València i les Illes Balears en el cas del català, o el nord de Navarra en el cas del basc. Aquestes tres llengües sumen uns 16 milions de parlants.

A més, hi ha una gran varietat de dialectes, com l'andalús, el canari, l'extremeny, el murcià, etc., i altres llengües reconegudes com a territorials a la Carta europea per a llengües regionals o minoritàries, com la fabla aragonesa a l'Aragó, el bable o asturià a Astúries, el valencià/català a València, i l'aranès, la llengua oficial de la Vall d'Aran. La Carta protegeix també altres llengües, com el berber a Melilla, el caló, una llengua sense territori utilitzada pels gitans, i el portuguès, parlat a Extremadura i a altres llocs situats a la frontera amb Portugal. Totes aquestes llengües representen només algunes de les varietats lingüístiques que es parlen en un nivell local.

La immigració estrangera també ha portat altres llengües a Espanya. Segons el cens de 2011 hi ha 5,7 milions de persones d'origen estranger (el 12,2 % de la població), moltes d'Amèrica del Sud, on es parlen diferents varietats d'espanyol. Les llengües immigrants més importants presents a Espanya són l'àrab, el búlgar, el xinès, l'anglès, l'alemany, el portuguès i el romanès.

En relació amb l'educació, a Espanya mai s'ha considerat que els idiomes siguin essencials. Els primers signes d'interès per les llengües estrangeres es remunten al Reial decret de 20 de juliol de 1900, en què es recomanava que primer s'estudiés francès, seguit de l'anglès o l'alemany, per tal de deixar enrere l'aïllament en què havia viscut Espanya fins a aquell moment.

La Llei general d'educació de 1970 representa un pas endavant significatiu en relació amb els idiomes en l'àmbit educatiu, perquè va introduir l'ensenyament de llengües estrangeres al tercer cicle de l'educació primària i, significativament, va incloure les llengües i literatures regionals en el sistema educatiu de les comunitats corresponents des de l'educació primària en endavant.

El 1990, la LOGSE (Llei orgànica general del sistema educatiu) va establir un sistema educatiu descentralitzat en què les comunitats autònomes podien triar el contingut dels currículums.

La llei actual, aprovada el 2002, és la LOE (Llei orgànica d'educació), en què l'ensenyament de llengües estrangeres comença a la primària (a partir dels 5 anys) i s'introdueix una tercera llengua de lliure elecció a partir dels nou anys.

Documents i bases de dades oficials sobre diversitat lingüística:

La legislació relativa a les llengües i/o els documents sobre política lingüística s'ocupen de la llengua nacional, les llengües estrangeres, les llengües R/M i les llengües immigrants. L'aprenentatge i l'ensenyament d'espanyol per als infants i/o adults d'origen espanyol que viuen a l'estranger estan (co-) finançats a 13 països d'Europa i de la resta del món, especialment a Llatinoamèrica. Espanya ha firmat i ratificat la Carta Europea de les Llengües Regionals o Minoritàries. La Carta reconeix les 12 llengües R/M següents: aranès, asturià/bable, basc, català, fable aragonès, gallec, valencià/català, portuguès, àrab, llengües berber, caló i romaní. Hi ha recursos oficials en l'ensenyament d'àmbit regional, amb el suport de la Carta, per al basc, el català, el gallec i el valencià/català.

A Espanya hi ha mecanismes oficials de recopilació de dades nacionals sobre diversitat lingüística mitjançant les dades del cens i dades d'enquestes que s'actualitzen periòdicament. En aquests mecanismes de recopilació de dades es tracten les varietats nacionals, R/M i immigrants sobre la base d'una pregunta sobre la llengua materna més una pregunta sobre competència lingüística relativa al nivell amb què la llengua es parla/s'entén/es llegeix/s'escriu.

Llengües utilitzades en els documents i les bases de dades oficials

El cens nacional que es realitza a tot el país proporciona dades periòdicament actualitzades sobre les llengües nacionals, regionals o minoritàries, i també sobre les llengües immigrants, basant-se en preguntes sobre la llengua que es fa servir a la llar i el nivell de coneixement de les llengües.

Les llengües nacionals, minoritàries, estrangeres i immigrants són tractades en diferents documents legislatius i reglamentaris espanyols, principalment la Constitució espanyola, aprovada per les Corts Generals i ratificada pel poble espanyol el 1978, i la Carta europea per a llengües regionals o minoritàries, ratificada el 2001. El Marc europeu comú de referència per a les llengües també ha tingut una influència molt important en el sistema educatiu espanyol.

Diversos informes presentats a la UE expliquen tot allò que s'ha fet en relació amb les llengües minoritàries o regionals a Espanya després de la signatura el 1980 dels diferents estatuts d'autonomia de les regions, en què s'establien les llengües oficials de les diferents comunitats: l'aranès, com a llengua cooficial, va ser introduït en el nou text de l'Estatut de Catalunya promulgat el juliol del 2006; la fabla, parlada a l'Aragó, es va establir a la Llei 3/1999 del 10 de març; el Pla general de normalització de la llengua gallega va ser aprovat pel Parlament el 22 de setembre de 2004.

Ara bé, les llengües regionals no es fomenten ni s'ensenyen a les altres comunitats, iniciativa que es delega a les associacions regionals o a les acadèmies.

ALO: Altres llengües oficials
LE: Llengües estrangeres
LI: Llengües immigrants
LN: Llengües nacionals

Llengües a l'educació infantil

	Altres llengües oficials	LE	LI	Support Addicional LN
Grupos destinataris Altres llengües oficials: ● tots ● només parlants nadius ● cap suport LE: ● tots ● restringits ● cap suport LI: ● tots ● només parlants nadius ● cap suport Support Addicional LN: ● tots ● només infants immigrants ● cap suport	●	●	●	●
Durada ● > o igual a 2 anys ● 1 any ● <1 any	●	●	●	●
Requisits sobre la mida mínima dels grups ● cap ● 5-10 ● >10	●	●	●	●
Dies a la setmana ● >1 dia ● 0,5 -1 dia ● <0,5 dia	●	●	●	●
Formació del professorat abans de començar a treballar ● específica de l'assignatura ● general ● cap	●	●	●	●

	Altres llengües oficials	LE	LI	Support Addicional LN
Formació del professorat durant la feina ● específica de l'assignatura ● general ● cap	●	●	●	●
Finançament estatal disponible ● total ● parcial ● cap	●	●	●	●

Llengües a l'educació infantil

Altres llengües oficials	El valencià/català a València només
Llengües estrangeres	Anglès a les comunitats de Madrid i València, i anglès, francès i alemany a Andalusia
Llengües immigrants	Portuguès a València, portuguès i marroquí a Madrid, i el portuguès, marroquí i romanès a Andalusia

És en l'educació infantil on Espanya destaca en termes de multilingüisme, amb puntuacions elevades en les llengües minoritàries i estrangeres, atès que el Pla estratègic per a la ciutadania i la integració 2007-2010 va incloure entre les línies d'acció la preservació de les llengües i les cultures d'origen i va assegurar-ne la promoció dins el sistema educatiu a través d'acords bilaterals.

En funció de la comunitat, les llengües estrangeres que s'ofereixen poden ser anglès, francès, alemany, portuguès, àrab i romanès, però normalment l'anglès o el francès són obligatoris i la resta són opcionals.

Llengües a l'educació primària

Organització

	Altres llengües oficials	LE	LI
Currículum ● coherent i explícit ● general ● sense directrius	●	●	●
La llengua com a mitjà d'ensenyament (CLIL/AICL) ● generalitzat ● localitzat ● absent	●	●	●
Grups destinataris Altres llengües oficials: ● tots ● només parlants nadius ● cap suport LE: ● tots ● restringits ● cap suport LI: ● tots ● només parlants nadius ● cap suport	●	●	●

	Altres llengües oficials	LE	LI
Inici de l'ensenyament de llengües ● des del primer any ● des del cicle mitjà ● només en el cicle superior	●	●	●
Programació ● en horari escolar ● parcialment en horari escolar ● fora de l'horari escolar	●	●	●
Requisits sobre la mida mínima dels grups ● cap ● 5-10 ● >10	●	●	●
Seguiment de l'evolució de les competències lingüístiques ● nacional estandaritzat ● basat en l'escola ● absent	●	●	●
Nivell que s'ha d'assolir Altres llengües oficials: ● normes nacionals o regionals ● normes escolars ● no especificat LE: ● vinculat al Marc Comú Europeu ● normes nacionals o escolars ● no especificat LI: ● normes nacionals o regionals ● normes escolars ● no especificat	●	●	●
Finançament estatal disponible ● total ● parcial ● cap	●	●	●
	NL		
Currículum ● coherent i explícit ● general ● sense directrius	●		
Suport addicional als nous ● abans de l'ensenyament general ● durant l'ensenyament general ● absent	●		
Proves de diagnòstic en el moment de la inscripció ● tothom ● només als immigrants ● absent	●		

	NL
--	----

Seguiment de l'evolució de les competències lingüístiques

- nacional estandaritzat
- basat en l'escola
- absent

Ensenyament

	Altres llengües oficials	LE	LI
--	--------------------------	----	----

Qualificacions dels professors

- professors de llengua
- professors generals
- no qualificats

Formació del professorat abans de començar a treballar

- específica de l'assignatura
- general
- cap

Formació del professorat durant la feina

- específica de l'assignatura
- general
- cap

Mobilitat

- incorporada a la formació
- suport financer informal
- cap
- ⊖ no aplicable

	NL
--	----

Qualificacions dels professors

- professors de llengua
- professors generals
- no qualificats

Formació del professorat abans de començar a treballar

- específica de l'assignatura
- general
- cap

Formació del professorat durant la feina

- específica de l'assignatura
- general
- cap

Llengües que s'ofereixen en l'educació primària:

Altres llengües oficials	El valencià/català a València només
Llengües estrangeres	Anglès i francès a Madrid, i anglès, francès i alemany a València i Andalusia: un d'aquests idiomes és obligatori
Llengües immigrants	Marroquí i el portuguès a Madrid i Andalusia

Llengües a l'educació secundària

Organització

	Altres llengües oficials	LE	LI
Currículum ● coherent i explícit ● general ● sense directrius	●	●	●
La llengua com a mitjà d'ensenyament (CLIL/AICL) ● generalitzat ● localitzat ● absent	●	●	●
Grups destinataris Altres llengües oficials: ● tots ● només parlants nadius ● cap suport LE: ● tots ● restringits ● cap suport LI: ● tots ● només parlants nadius ● cap suport	●	●	●
Programació ● en horari escolar ● parcialment en horari escolar ● fora de l'horari escolar	●	●	●
Requisits sobre la mida mínima dels grups ● cap ● 5-10 ● >10	●	●	●
Seguiment de l'evolució de les competències lingüístiques ● nacional estandarditzat ● basat en l'escola ● absent	●	●	●
Nivell que s'ha d'assolir Altres llengües oficials: ● normes nacionals o regionals ● normes escolars ● no especificat LE: ● vinculat al Marc Comú Europeu ● normes nacionals o escolars ● no especificat LI: ● normes nacionals o regionals ● normes escolars ● no especificat	●	●	●
Finançament estatal disponible ● total ● parcial ● cap	●	●	●

	LN
Currículum <ul style="list-style-type: none"> ● coherent i explícit ● general ● sense directrius 	
Suport addicional als nousinguts <ul style="list-style-type: none"> ● abans de l'ensenyament general ● durant l'ensenyament general ● absent 	
Proves de diagnòstic en el moment de la inscripció <ul style="list-style-type: none"> ● tothom ● només als immigrants ● absent 	
Seguiment de l'evolució de les competències lingüístiques <ul style="list-style-type: none"> ● nacional estandarditzat ● basat en l'escola ● absent 	

Ensenyament

	Altres llengües oficials	LE	LI
Qualificacions dels professors <ul style="list-style-type: none"> ● professors de llengua ● professors generals ● no qualificats 			
Formació del professorat abans de començar a treballar <ul style="list-style-type: none"> ● específica de l'assignatura ● general ● cap 			
Formació del professorat durant la feina <ul style="list-style-type: none"> ● específica de l'assignatura ● general ● cap 			
Mobilitat <ul style="list-style-type: none"> ● incorporada a la formació ● algun suport financer ● cap ⊖ no aplicable 			
Nivell lingüístic exigít <ul style="list-style-type: none"> ● vinculat al Marc Comú Europeu ● estàndards nacionals o regionals ● cap ⊖ no aplicable 			

	NL
Qualificacions dels professors <ul style="list-style-type: none"> ● professors de llengua ● professors generals ● no qualificats 	
Formació del professorat abans de començar a treballar <ul style="list-style-type: none"> ● específica de l'assignatura ● general ● cap 	
Formació del professorat durant la feina <ul style="list-style-type: none"> ● específica de l'assignatura ● general ● cap 	
Nivell lingüístic exigít per a parlants no nadius <ul style="list-style-type: none"> ● vinculat al Marc Comú Europeu ● normes nacionals o escolars ● no especificat 	

Llengües a l'educació secundària

ALO: Altres llengües oficials	El valencià/català a València només
LE: Llengües estrangeres	Anglès, francès, alemany, un d'aquests idiomes és obligatori
LI: Llengües immigrants	-

En l'educació secundària el perfil no és tan destacat perquè la nova tendència multilingüe encara no ha arribat a aquest nivell i, per tant, només algunes escoles de secundària són bilingües. Tanmateix, la varietat de llengües que s'ofereixen, l'organització de les classes i la formació i les qualificacions del professorat són impressionants. Les llengües immigrants no s'ensenyen àmpliament en l'educació secundària, tot i que s'han implementat alguns plans d'acció especialment relatius a la seva preservació. També s'ha fomentat la integració dels immigrants a la cultura espanyola a través de l'adquisició de la llengua espanyola.

Llengües en la formació professional i en l'educació superior

Formació professional (a tres institucions)

	Institució A			Institució B			Institució C		
	Altres llengües oficials	LE	LI	Altres llengües oficials	LE	LI	Altres llengües oficials	LE	LI

Varietat de programes lingüístics

- àmplia varietat
- limitada
- sense especificacions

Currículum

- coherent i explícit
- general
- sense directrius

Nivell que s'ha d'assolir

- vinculat al Marc Comú Europeu
- nacional
- cap
- no aplicable

Finançament estatal disponible

- total
- parcial
- cap

Suport addicional per a la llengua nacional	Institució A	Institució B	Institució C
---	--------------	--------------	--------------

Varietat de programes de suport lingüístic

- àmplia varietat
- limitada varietat
- sense especificacions

Grups destinataris

- tots
- restringit
- cap

Currículum

- coherent i explícit
- general
- sense directrius

Suport addicional per a la llengua nacional	Institució A	Institució B	Institució C
---	--------------	--------------	--------------

Competències relacionades amb la feina

- si
 no

Actualització general dels coneixements

- si
 no

Finançament estatal disponible

- total
 parcial
 cap

Pràctiques a empreses

- incorporades en el curs
 opcionals
 cap

Ús d'instruments de la UE

- si
 no

Llengües que s'ofereixen en 3 Institucions de FP a Espanya:

Altres llengües oficials	-
Llengües estrangeres	Anglès, francès
Llengües immigrants	-

l'educació professional i superior (a tres institucions)

	Institució A	Institució B	Institució C
Llengua/Llengües d'ensenyament ● qualsevol ● nacional i estrangera ● només nacional			
Llengües a la pàgina web ● nacional, estrangera i ALO ● nacional i estrangera ● només nacional			
Grups destinataris del suport addicional en la llengua nacional ● tots ● restringit ● cap			
Nivell que s'ha d'assolir en l'ensenyament de llengües estrangeres ● vinculat al Marc Comú Europeu ● nacional o basat en la institució ● cap			
Inscripció d'estudiants no nacionals ● alumnes internacionals i immigrants ● només internacionals ● només parlants nadius de la llengua nacional			
Mobilitat per als estudiants de disciplines lingüístiques ● obligatòria ● opcional ● sense oferta			
Mobilitat per als estudiants de disciplines no lingüístiques ● obligatòria ● opcional ● sense oferta			

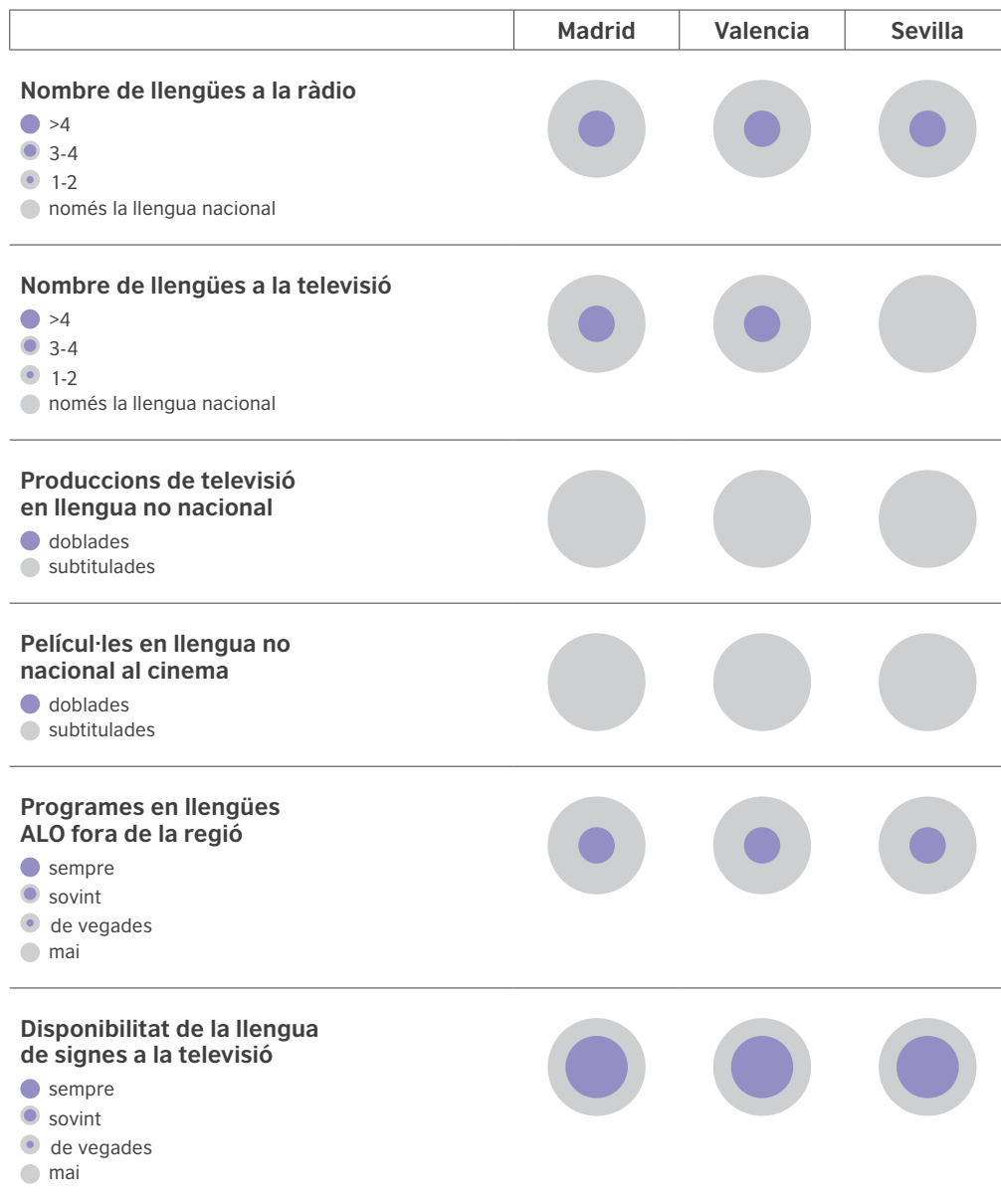
Llengües que s'ofereixen en 3 Institucions de FP a Espanya:

Anglès, francès, alemany, italià, xinès, japonès, llengua Portuguesa, llengua de signes espanyola

En la formació professional (FP) només s'ofereixen el francès i l'anglès, i no són assignatures obligatòries, de manera que els resultats són baixos. Cal cridar l'atenció de les autoritats educatives sobre aquesta àrea tenint en compte que l'FP té la intenció de formar amb una perspectiva professional.

En la formació universitària, l'anglès i el francès lideren l'oferta, seguits de l'alemany i l'italià.

Llengües dels mitjans audiovisuals i la premsa

Llengües que s'ofereixen en els mitjans audiovisuals i la premsa en 3 ciutats de Espanya:

Ràdio	Anglès, valencià/català
Televisió	Anglès, valencià
Els diaris	Anglès, francès, alemany, holandès, italià, rus, búlgar, ucraïnès

Atès que totes les emissions de televisió són digitals, també s'emet la versió original de la producció, de manera que la majoria dels programes doblats també estan disponibles en la versió original i també en català, gallec o basc. Ara bé, no és un fet que conegui tothom i potser aquest és el motiu pel qual es registren valors baixos en aquest àmbit.

A la premsa i a les publicacions es van identificar sis llengües diferents als diaris. Ara bé, cal destacar el predomini de l'anglès.

Llengües als serveis i espais públics

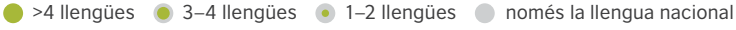

Estratègies lingüístiques institucionalitzades en el nivell municipal

	Madrid	València	Sevilla
	<p>● >4 llengües ● 3-4 llengües ● 1-2 llengües ● només la llengua nacional</p> <p>●●● practicada àmpliament ●●● practicada ocasionalment ●●● no practicada</p>		
Serveis municipals	●●● ● >4 llengües	●●● ● 3-4 llengües	●●● ● només la llengua nacional
Presència de la pàgina web	●●● ● només la llengua nacional	●●● ● 3-4 llengües	●●● ● >4 llengües
Informes municipals anuals	●●● ● 3-4 llengües	●●● ● 3-4 llengües	●●● ● només la llengua nacional
Traductors i intèrprets externs o interns	●●● ● >4 llengües	●●● ● >4 llengües	●●● ● >4 llengües
Competències en llengües diferents de la llengua nacional a les descripcions dels càrrecs del personal	●●● ● només la llengua nacional	●●● ● 3-4 llengües	●●● ● 3-4 llengües
Pla o programa instaurat per millorar les competències en llengües	●●● ● >4 llengües	●●● ● 3-4 llengües	●●● ● 3-4 llengües
Contractació de parlants de llengües per donar suport als objectius corporatius	●●● ● només la llengua nacional	●●● ● només la llengua nacional	●●● ● només la llengua nacional
Oferta de formació en llengües per als empleats	●●● ● >4 llengües	●●● ● 3-4 llengües	●●● ● 3-4 llengües
Informe actualitzat periòdicament sobre les competències lingüístiques dels empleats	●●● ● només la llengua nacional	●●● ● només la llengua nacional	●●● ● només la llengua nacional
Programes de recompenses o promoció per poder-se comunicar adequadament en una altra llengua	●●● ● només la llengua nacional	●●● ● només la llengua nacional	●●● ● només la llengua nacional

Serveis de comunicació oral

	Madrid	Valencia	Sevilla
	● >4 llengües ● 3-4 llengües ● 1-2 llengües ● només la llengua nacional		
Debats polítics i processos de presa de decisions en el nivell municipal			
Serveis educatius			
Serveis d'emergències			
Serveis sanitaris			
Serveis socials			
Serveis jurídics			
Serveis de transport			
Serveis d'immigració i integració			
Serveis turístics			
Programacions teatrals			

Serveis de comunicació escrita

	Madrid	Valencia	Sevilla
			
Debats polítics i processos de presa de decisions en el nivell municipal			
Serveis educatius			
Serveis d'emergències			
Serveis sanitaris			
Serveis socials			
Serveis jurídics			
Serveis de transport			
Serveis d'immigració i integració			
Serveis turístics			
Programacions teatrals			

Llengües amb presència als serveis públics i als espais públics de 3 ciutats de Espanya:

Anglès, francès, valencià/català, alemany, xinès, rus, japonès, àrab, romanès, italià

Tot i que es mencionen 12 llengües, l'anglès domina el panorama a les ciutats estudiades. Tanmateix, sembla que cada cop hi ha més interès pel multilingüisme i més necessitat de comptar amb la diversitat lingüística en els serveis públics en l'àmbit local, regional i nacional.

Els serveis orals són molt menys significatius que les estratègies institucionalitzades o els serveis escrits.

Llengües a les empreses (24 empreses)

Estratègies lingüístiques generals	practicada àmpliament	practicada ocasionalment	no practicada
Estratègia lingüística instaurada	5	7	12
Importància de les competències lingüístiques en el moment de la contractació	11	4	9
Recursos per a la mobilitat internacional	4	6	14
Ús de traductors/intèrprets externs	10	2	12
Manteniment de registres sobre les competències lingüístiques del personal	0	3	21
Ús de xarxes per a la formació en idiomes	0	1	23
Ús dels programes/finançament de la UE	3	3	18
Coneixement dels programes/finançament de la UE	0	5	19

LN: Llengües nacionals

AN: anglès de negocis

LE: Llengües estrangeres

ALO: Altres llengües oficials

LI: Llengües immigrants

Estratègies lingüístiques internes	practicada àmpliament			practicada ocasionalment			no practicada		
	LN	AN	LE-ALO - LI	LN	AN	LE-ALO - LI	LN	AN	LE-ALO - LI
Associacions amb el sector educatiu per a les llengües	2	2	2	1	4	3	21	18	19
Programes de recompenses/promoció basats en les competències lingüístiques	3	9	2	2	1	1	19	14	21
Recursos per a la formació en idiomes	6	8	4	0	3	2	18	13	18
Ús del Marc Comú Europeu de Referència per a les Llengües	1	0	0	1	1	0	22	23	24
Llengües utilitzades per als documents del lloc de treball/intranet	23	9	3	0	1	0	1	14	21
Llengües utilitzades per al programari i programes d'Internet	22	9	0	0	3	0	2	12	24
Estratègies lingüístiques externes									
Llengües utilitzades per als informes anuals/de gestió	23	11	4	1	1	0	0	12	20
Llengües utilitzades per al màrqueting	24	11	11	0	3	2	0	10	11
Llengües utilitzades per al desenvolupament de la marca/identitat corporativa	20	7	7	0	3	0	4	14	17
Llengües utilitzades per a la pàgina web	22	14	11	0	0	1	2	10	12

Idiomes distints del anglès que s'ofereixen en els negocis en 24 empreses a Espanya (N ≥ 2):

Francès, alemany, català, italià, portuguès, gallec, valencià/català, holandès, xinès, basc, rus, àrab
--

Les pràctiques directives, tot i estar supeditades a les llengües nacionals, semblen cada cop més sensibles al multilingüisme, però les xifres encara són baixes i hi ha marge de millora per al futur, especialment en les àrees de les estratègies lingüístiques i la competència lingüística dels empleats. Les empreses multinacionals tenen una perspectiva més global en qüestions lingüístiques perquè són conscients que el multilingüisme representa una millora considerable de la competitivitat de les empreses

Resultats globals principals

Les àrees específiques que recentment han avançat cap al multilingüisme són l'educació infantil i primària, i les llengües immigrants, amb un canvi progressiu i regular.

També és important destacar el canvi que estan intentant fer els serveis i espais públics tenint en compte que fa una dècada difícilment es podia trobar en aquest àmbit una llengua que no fos l'espanyol.

Més o menys podem dir el mateix dels diaris i els llibres, en què l'oferta ara és molt àmplia si ho comparem amb la situació de fa uns anys.

Tanmateix, hi ha àrees en què s'ha de reflexionar, com els mitjans audiovisuals i les empreses, on persisteixen determinats hàbits o pràctiques tradicionals.

Iniciatives i programes pilot prometedors

El document Pla d'acció per a la dècada 2010-2020 firmat el 2010 pel govern espanyol detalla 12 mesures per millorar l'aprenentatge de llengües i el multilingüisme, una de les més esperades de les quals és la formació dels professors.

Alguns d'aquests objectius ja han estat assolits per la majoria de les comunitats autònomes, tot i que la terrible crisi financera en què ens trobem ha alentit el desig inicial.

Referències

Avance Censo 2001, INE. [<http://www.ine.es/prensa/np648.pdf>]

Carta europea per a llengües regionals o minoritàries. [http://www.coe.int/t/dg4/education/minlang/textcharter/default_en.asp]

Constitució espanyola del 1978. [<http://www.boe.es/aeboe/consultas/enlaces/documentos/ConstitucionCASTELLANO.pdf>]

Estatut d'Autonomia de Catalunya del 2006, aprovat el 19 de juliol del 2006. [http://www.gencat.cat/generalitat/cas/estatut/index_2006.htm]

Llei 10/2009, de 22 de desembre, d'ús, protecció i promoció de les llengües pròpies d'Aragó. [http://noticias.juridicas.com/base_datos/CCAA/ar-10-2009.html]

Llei 14/1970, de 4 d'agost, general d'educació i finançament de la reforma educativa. [http://www.boe.es/aeboe/consultas/bases_datos/doc.php?id=BOE-A-1970-852]

Marc europeu comú de referència per a les llengües. [http://www.coe.int/t/dg4/linguistic/Source/Framework_EN.pdf]

MORALES, C. et al., La enseñanza de lenguas extranjeras en España. Madrid: CIDE.MECD, 2000.

Pla d'acció 2010-2020. [<http://www.educacion.gob.es/dctm/ministerio/horizontales/prensa/documentos/2010/plan-de-accion-2010-2011vdefinitivafinal.pdf?documentId=0901e72b801b3cad>]

Pla estratègic de ciutadania i integració 2007-2010. [http://extranjeros.mtin.es/es/IntegracionRetorno/Plan_estrategico/pdf/PECIDEF180407.pdf]

Pla general de normalització de la llengua gallega (2004). [[http://www.xunta.es/linguagallega/arquivos/PNL22x24_textointegro\).pdf](http://www.xunta.es/linguagallega/arquivos/PNL22x24_textointegro).pdf)]

Programa de llengua i cultura portuguesa. [<http://www.educacion.gob.es/educacion/sistema-educativo/educacion-inclusiva/programas-educativos/lengua-cultura-portuguesa.html>]

Reial decret, de 20 de juliol de 1900. Colección Legislativa de España, vol. 2n de 1900, art. 3, p. 533-534.

Reial decret 831/2003, de 27 de juny, pel qual s'estableix l'ordenació general i els ensenyaments comuns de l'educació secundària obligatòria.

The European Framework of Reference for the Teaching of Languages. Estrasburg: Consell d'Europa, 2001.

INFORME SOBRE LA SITUACIÓ EN EL TERRITORI: CATALUNYA

F. Xavier Vila

Context regional:

El reconeixement explícit de la realitat multilingüe històrica d'Espanya va ser una de les qüestions clau després del restabliment de la democràcia i, en aquest sentit, va rebre una atenció destacada en la Constitució espanyola de l'any 1978 (article 3) i en el posterior Estatut d'Autonomia de Catalunya del 1979 (article 3). D'acord amb aquests dos textos, el català i el castellà — terme utilitzat oficialment a la Constitució per referir-se a la llengua oficial de l'Estat — es van convertir en llengües oficials a Catalunya. Aquest reconeixement s'ha interpretat de formes diferents i, des d'aleshores, els debats sobre polítiques lingüístiques han estat ben visibles. Els debats se centren en la forma d'implementar aquest «estatus oficial». En qualsevol cas, diferenciar entre el castellà com a llengua nacional i el català com a llengua regional té poc sentit empíric a Catalunya, perquè les dues llengües són presents a totes els àmbits: en estudis futurs, les dues s'haurien de subsumir en una etiqueta comuna més adequada, com per exemple nacional, oficial, o altres.

Més recentment, altres factors han fomentat la rellevància del multilingüisme a Catalunya: (1) la importància del sector turístic; (2) el procés de la integració europea; (3) el ràpid procés d'internacionalització en l'economia catalana; (4) l'arribada, durant la primera dècada del segle XXI, de més d'1,3 milions d'immigrants de l'Amèrica de parla espanyola i de la resta del món (al·loglots). Aquesta població al·logota està molt fragmentada i repartida per tot el país. Segons l'Enquesta d'usos lingüístics de la població de Catalunya (EULP 2008) el grup més gran el formaven els parlants d'àrab, un 2,6 % de la població total de més de 15 anys —una xifra que també inclou molts parlants d'amazic com a L1—. No hi havia cap altre grup de primera llengua (L1) que arribés a l'1 %: el romanès, amb un 0,9 %; el gallec, amb el 0,6 %; el francès, amb un 0,5 %; el portuguès i l'anglès, amb un 0,4 %; i el rus, amb un 0,3 %, van ser les llengües més destacades entre més de 400 grups diferents de L1.

Documents i bases de dades oficials sobre diversitat lingüística:

La legislació relativa a les llengües i/o els documents sobre política lingüística s'ocupen de totes les llengües (nacionals, estrangeres, regionals/minoritàries i immigrades). L'aprenentatge i l'ensenyament del català per als infants i/o adults d'origen català que viuen a l'estranger estan (co-)finançats, entre d'altres països, a l'Argentina, l'Equador, Portugal, Suïssa i els EUA. Espanya ha firmat i ratificat la Carta Europea de les Llengües Regionals o Minoritàries. Hi ha recursos oficials en l'àmbit educatiu, amb el suport de la Carta, per al català i l'aranès a Catalunya.

A Catalunya hi ha mecanismes oficials de recopilació de dades sobre diversitat lingüística mitjançant les dades del cens, el padró continu (Enquestes demogràfiques de la població) i enquestes periòdiques. En aquests mecanismes de recopilació de dades es tracten les llengües nacionals, regionals i immigrades sobre la base d'una pregunta sobre la llengua que es parla a casa, una pregunta sobre la llengua principal i una pregunta sobre la llengua inicial. A més, s'inclou una pregunta sobre competència lingüística relativa al nivell amb què s'entén i se sap parlar, llegir i escriure aquesta llengua.

Llengües utilitzades en els documents i les bases de dades oficials:

L'any 2006, amb la votació del nou Estatut d'Autonomia, Catalunya va guanyar una tercera llengua oficial, l'occità, llengua autòctona de la Vall d'Aran, un petit territori dels Pirineus catalans. L'estatus oficial de l'occità va ser regulat per llei al Parlament de Catalunya al setembre de 2010, però va ser suspès temporalment pel Tribunal Constitucional espanyol a petició del govern espanyol.

ALO: Altres llengües oficials
 LE: Llengües estrangeres
 LI: Llengües immigrants
 LOE: llengua oficial de l'Estat

Llengües a l'educació infantil

	ALO	LE	LI	LOE
Grups destinataris				
ALO: tots només parlants nadius cap suport				
LE: tots restringits cap suport				
LI: tots només parlants nadius cap suport				
LOE: tots només infants immigrants cap suport				
Durada				
 > o igual a 2 anys				
 1 any				
 <1 any				
Requisits sobre la mida mínima dels grups				
 cap				
 5-10				
 >10				
Dies a la setmana				
 >1 dia				
 0,5 -1 dia				
 <0,5 dia				
Formació del professorat abans de començar a treballar				
 específica de l'assignatura				
 general				
 cap				

	ALO	LE	LI	LOE
Formació del professorat durant la feina				
● específica de l'assignatura				
● general				
● cap				
Finançament estatal disponible				
● total				
● parcial				
● cap				

Llengües altres que la LOE oferides en l'educació primària:

Altres llengües oficials	Català a tot arreu, i occità aranès a la Val d'Aran
Llengües estrangeres	Anglès
Llengües immigrants	-

Llengües a l'educació primària

Organització

	ALO	LE	LI
Currículum			
● coherent i explícit			
● general			
● sense directrius			
La llengua com a matèria i/o mitjà d'ensenyament (CLIL/AICL)			
● generalitzat			
● localitzat			
● absent			
Grups destinataris			
ALO: ● tots ● només parlants nadius ● cap suport			
LE: ● tots ● restringits ● cap suport			
LI: ● tots ● només parlants nadius ● cap suport			
Inici de l'ensenyament de llengües			
● des del primer any			
● des del cicle mitjà			
● només en el cicle superior			
Programació			
● en horari escolar			
● parcialment en horari escolar			
● fora de l'horari escolar			

	ALO	LE	LI
--	-----	----	----

Requisits sobre la mida mínima dels grups

- cap
- 5-10
- >10

Seguiment de l'evolució de les competències lingüístiques

- nacional estandarditzat
- basat en l'escola
- absent

Nivell que s'ha d'assolir

- ALO: ● normes nacionals o regionals ● normes escolars ● no especificat
 LE: ● vinculat al Marc Comú Europeu ● normes nacionals o escolars ● no especificat
 LI: ● normes nacionals o regionals ● normes escolars ● no especificat

Finançament estatal disponible

- total
- parcial
- cap

	LOE
--	-----

Currículum

- coherent i explícit
- general
- sense directrius

Suport addicional als nouvinguts

- abans de l'ensenyament general
- durant l'ensenyament general
- absent

Proves de diagnòstic en el moment de la inscripció

- tothom
- només als immigrants
- absent

Seguiment de l'evolució de les competències lingüístiques

- nacional estandarditzat
- basat en l'escola
- absent

Ensenyament

	ALO	LE	LI
Qualificacions dels professors ☒ professors de llengua ☒ professors generals ☐ no qualificats	☒	☒	
Formació del professorat abans de començar a treballar ☒ específica de l'assignatura ☒ general ☐ cap	☒	☒	
Formació del professorat durant la feina ☒ específica de l'assignatura ☒ general ☐ cap	☒	☒	
Mobilitat ☒ incorporada a la formació ☒ suport financer informal ☐ cap ☐ no aplicable	☐	☒	☐

	LOE
Qualificacions dels professors ☒ professors de llengua ☒ professors generals ☐ no qualificats	☒
Formació del professorat abans de començar a treballar ☒ específica de l'assignatura ☒ general ☐ cap	☒
Formació del professorat durant la feina ☒ específica de l'assignatura ☒ general ☐ cap	☒

Llengües que s'ofereixen en l'educació primària:

Altres llengües oficials	Català a tot arreu, i occità aranès a la Val d'Aran
Llengües estrangeres	Anglès: obligatòria
Llengües immigrants	-

Durant les últimes dues dècades l'educació a Catalunya s'ha basat en el model de conjunció, que estableix que els infants no seran separats en funció de la seva primera llengua. El català és la llengua principal d'ensenyament; ara bé, els infants tenen dret a rebre els primers ensenyaments en castellà si els pares ho demanen. Es vol garantir, així, que tots els infants adquireixin una bona competència oral i escrita en aquestes dues llengües al final de l'ensenyament obligatori. Els resultats comparatius demostren que aquest model deriva en un bilingüisme en la majoria dels infants, tot i que encara es domina millor el castellà (Vila 2008, 2010). El motiu d'aquests resultats és una combinació de factors demolingüístics i sociolingüístics: el castellà és la llengua franca principal entre els parlants inicials de català, castellà i al·loglots, i a causa del seu estatus i de la seva omnipresència en la societat, els parlants no nadius l'adquireixen ràpidament. També caldria recordar que, tot i que les dades utilitzades en l'estudi Language Rich Europe són declarades per fonts oficials, tant les dades derivades de l'observació com les dades declarades pels infants demostren que el castellà es fa servir força sovint en la interacció amb els mestres dins la classe, especialment en aules en què els parlants de castellà i els al·loglots són majoria. L'any 2010, una controvertida resolució del Tribunal Constitucional sobre el nou Estatut d'Autonomia de Catalunya del 2006 va exigir que el castellà tingués una presència més àmplia com a llengua vehicular a les escoles catalanes i es va iniciar un important conflicte legal i polític que encara es manté obert.

Llengües a l'educació secundària

Organització

	ALO	LE	LI
Currículum ● coherent i explícit ● general ● sense directrius	●	●	
La llengua com a mitjà d'ensenyament (CLIL/AICL) ● generalitzat ● localitzat ● absent	●	●	
Grups destinataris ALO: ● tots ● només parlants nadius ● cap suport LE: ● tots ● restringits ● cap suport LI: ● tots ● només parlants nadius ● cap suport	●	●	
Programació ● en horari escolar ● parcialment en horari escolar ● fora de l'horari escolar	●	●	
Requisits sobre la mida mínima dels grups ● cap ● 5-10 ● >10	●	●	
Seguiment de l'evolució de les competències lingüístiques ● nacional estandarditzat ● basat en l'escola ● absent	●	●	

	ALO	LE	LI
Nivell que s'ha d'assolir			
ALO:	normes nacionals o regionals	normes escolars	no especificat
LE:	vinculado al MCERL	normes nacionals o escolars	no especificat
LI:	normes nacionals o regionals	normes escolars	no especificat

Finançament estatal disponible

total		
parcial		
cap		

	LOE
--	-----

Currículum

coherent i explícit	
general	
sense directrius	

Suport addicional als nouvinguts

abans de l'ensenyament general	
durant l'ensenyament general	
absent	

Proves de diagnòstic en el moment de la inscripció a secundària

tothom	
només als immigrants	
absent	

Seguiment de l'evolució de les competències lingüístiques

nacional estandarditzat	
basat en l'escola	
absent	

Ensenyament

	ALO	LE	LI
Qualificacions dels professors			
específica de l'assignatura			
general			
cap			
Formació del professorat abans de començar a treballar			
específica de l'assignatura			
general			
cap			
Formació del professorat durant la feina			
específica de l'assignatura			
general			
cap			

	ALO	LE	LI
--	-----	----	----

Mobilitat

- incorporada a la formació
- algun suport financer
- cap
- no aplicable

Nivell lingüístic exigít

- vinculat al Marc Comú Europeu
- estàndards nacionals o regionals
- cap
- no aplicable

	LOE
--	-----

Qualificacions dels professors

- específica de l'assignatura
- general
- cap

Formació del professorat abans de començar a treballar

- específica de l'assignatura
- general
- cap

Formació del professorat durant la feina

- específica de l'assignatura
- general
- cap

Nivell lingüístic exigít per a parlants no nadius

- vinculat al Marc Comú Europeu
- normes nacionals o escolars
- no especificat

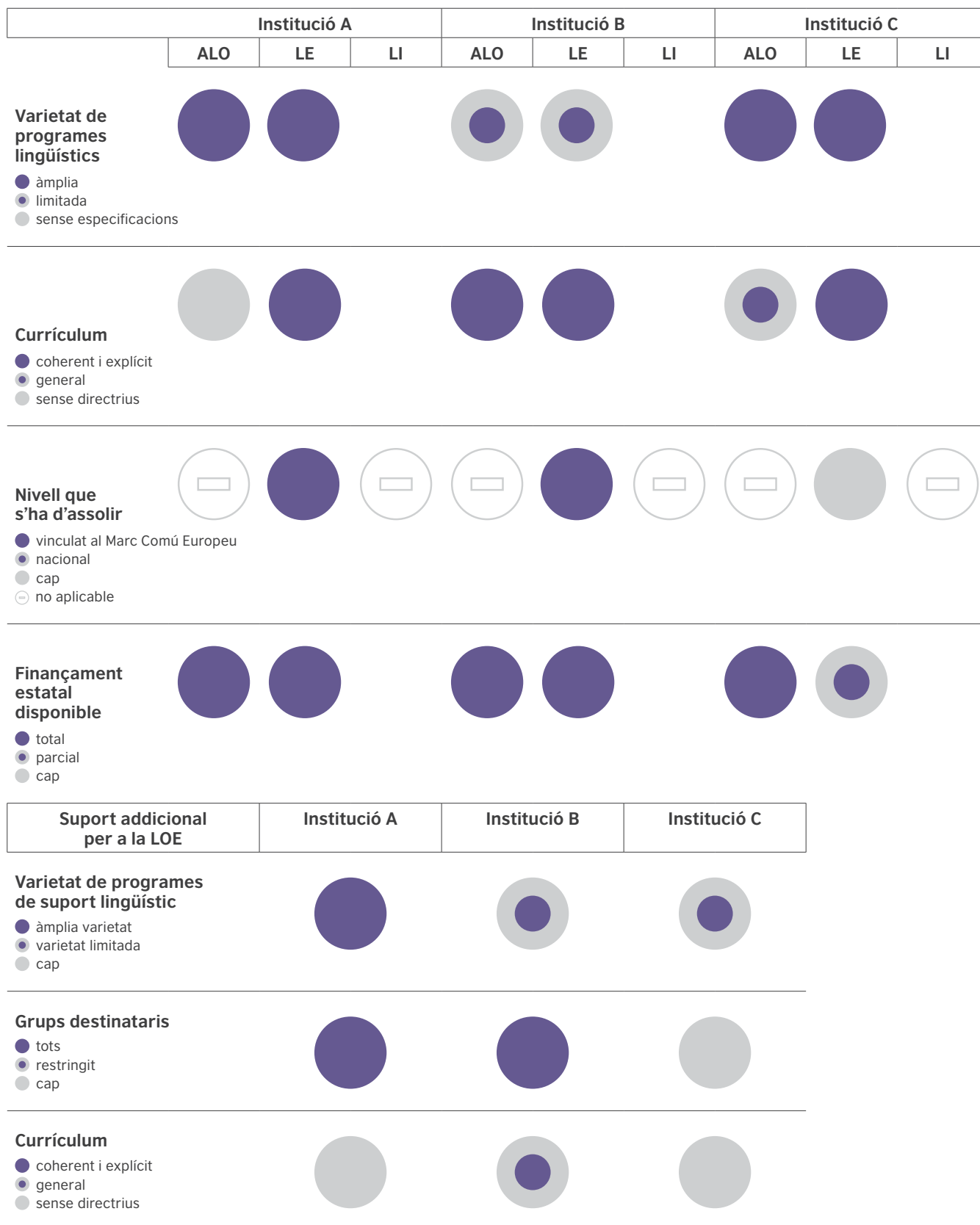
Llengües a l'educació secundària:

Altres llengües oficials	Català a tot arreu, i occità aranès a la Val d'Aran
Llengües estrangeres (Idiomes en cursiva s'ofereixen en secundària superior)	Obligatori: anglès o francès, de vegades alemany i italià <i>Opcional: el grec antic, llatí i altres</i>
Llengües immigrants	-

L'estudi és força precís a l'hora de descriure la posició de la majoria de les llengües. La distinció entre llengües estrangeres i immigrants oculta el fet que per a dos dels principals grups de llengua estrangera com a L1 és a dir, els parlants de francès i anglès és relativament fàcil rebre ensenyament en la seva L1 dins el sistema educatiu (vegeu les xifres anteriors). Una sèrie d'escoles estrangeres privades americanes, franceses, italianes i internacionals també presenten una bona oferta per a residents estrangers amb una posició social relativament bona i per a autòctons que volen que els seus fills siguin plurilingües.

Llengües en la formació professional i en l'educació superior

Formació professional (a tres institucions)

Suport addicional per a la LOE	Institució A	Institució B	Institució C
Competències relacionades amb la feina ● si ● no			
Actualització general dels coneixements ● si ● no			
Finançament estatal disponible ● total ● parcial ● cap			
Pràctiques a empreses ● incorporades en el curs ● opcionals ● cap			
Ús d'instruments de la UE ● si ● no			

Llengües que s'ofereixen en 3 Institucions de FP a Catalunya:

Altres llengües oficials	Català
Llengües estrangeres	Anglès, francès, alemany
Llengües immigrants	-

Educació superior (a tres institucions)

	Institució A	Institució B	Institució C
Llengua/Llengües vehicular d'ensenyament ● qualsevol ● LOE i estrangera ● només LOE			
Llengües a la pàgina web ● LOE, estrangera i ALO ● LOE i estrangera ● només LOE			
Grups destinataris del suport addicional en la LOE ● tots ● restringit ● cap			

	Institució A	Institució B	Institució C
Nivell que s'ha d'assolir en l'ensenyament de llengües estrangeres ● vinculat al Marc Comú Europeu ● nacional o basat en la institució ● cap	●	●	●
Atracció d'estudiants no nacionals ● alumnes internacionals i immigrants ● només internacionals ● només parlants nadius de la llengua nacional	●	●	●
Mobilitat per als estudiants de disciplines lingüístiques ● obligatòria ● opcional ● sense oferta	●	●	●
Mobilitat per als estudiants de disciplines no lingüístiques ● obligatòria ● opcional ● sense oferta	●	●	●

Llengües que s'ofereixen a tres institucions d'educació superior a Catalunya (sense comptar-hi els ensenyaments de filologia):

Alemany, amazic, anglès, àrab modern, català, castellà, danès, finès, francès, grec modern, italià, japonès, neerlandès, noruec, occità, persa, portuguès, rus, sànscrit, suec, turc, xinès

L'estudi copsa l'entorn general de l'aprenentatge d'idiomes en la formació professional (FP) i a les institucions superiors estudiades, amb una àmplia gamma de possibilitats d'aprenentatge d'idiomes que, més enllà de les grans llengües internacionals, inclou llengües regionals com l'occità; llengües immigrants molt parlades com l'amazic/berber; diverses llengües europees mitjanes com el danès o el suec; i llengües asiàtiques com el japonès, el xinès, el persa o el turc.

Llengües dels mitjans audiovisuals i la premsa

	Barcelona	Tarragona	L'Hospitalet de Llobregat
Nombre de llengües a la ràdio ● >4 ● 3-4 ● 1-2 ● només la llengua nacional	●	●	●
Nombre de llengües a la televisió ● >4 ● 3-4 ● 1-2 ● només la llengua nacional	●	●	●

	Barcelona	Tarragona	L'Hospitalet de Llobregat
Produccions de televisió en llengua no nacional ● doblades ● subtitulades			
Pel·lícules en llengua no nacional al cinema ● doblades ● subtitulades			
Programes en llengües ALO fora de la regió ● sempre ● sovint ● de vegades ● mai			
Disponibilitat de la llengua de signes a la televisió ● sempre ● sovint ● de vegades ● mai			

Llengües que s'ofereixen en els mitjans audiovisuals i la premsa en 3 ciutats de Catalunya a més de la LOE:

Ràdio	Català
Televisió	Català, alemany, amazic (tamazight tarifit i taixelhit), anglès, àrab, danès, finès, francès, italià, japonès, mandinga, noruec, occità llenguadocià, occità aranès, polonès, portuguès, romanès, rus, suec, urdú, xinès
Els diaris	Català, bilingües català i castellà, anglès, alemany, àrab, bilingües basc-castellà, francès, italià, neerlandès, noruec

L'estudi detecta el predomini del castellà com a llengua majoritària als mitjans de comunicació de masses, seguida del català i de l'anglès i, a molta distància, d'altres llengües. El castellà és àmpliament predominant a la televisió, gràcies a l'existència de molts canals d'àmbit estatal, i al cinema, en què els productes doblats al castellà encara són predominants. En canvi, la proporció entre català i castellà és més similar a la ràdio i als diaris.

La posició de les altres llengües ha estat més difícil establir. Des que la televisió digital va substituir la televisió analògica, la disjuntiva entre doblar i subtitular ha deixat de tenir la rellevància que havia tingut perquè la majoria de les cadenes de televisió emeten la versió original dels productes estrangers, normalment amb subtítols, a més de la versió doblada. Escoltar les versions originals és habitual en determinats sectors socials, inclosos alguns grups d'immigrants, però no hi ha estudis disponibles en aquest sentit fins a la data. L'ús de la televisió via satèl·lit també està relativament generalitzada entre les comunitats immigrades, però el baix nombre absolut de cada grup lingüístic fa que aquest consum passi inadvertit.

A finals del 2011, la crisi econòmica estava reduint l'oferta en tots els camps i llengües. Al desembre del 2011, per exemple, va tancar el diari gratuït en castellà ADN. La crisi ha afectat especialment les iniciatives locals i públiques, com les cadenes de televisió local, que eren un important baluard per al català. A finals de 2011 la Generalitat de Catalunya va anunciar fortes retallades a la televisió pública, cosa que probablement implicarà que dos canals públics tots dos en català deixin de funcionar.

Llengües als serveis i espais públics

Estratègies lingüístiques institucionalitzades en el nivell municipal

	Barcelona	Tarragona	L'Hospitalet de Llobregat
	<p>● >4 llengües ● 3-4 llengües ● 1-2 llengües ● només LOE ●●● sovint ●●● ocasionalment ●●● no practicada</p>		
Serveis municipals	●●● ●	●●● ●	●●● ●
Presència a la pàgina web municipal	●●● ●	●●● ●	●●● ●
Informes municipals anuals	●●● ●	●●● ●	●●● ●
Recurs a traductors i intèrprets externs o interns	●●● ●	●●● ●	●●● ●
Consideració de competències lingüístiques en la contractació de personal	●●● ●	●●● ●	●●● ●
Existència d'un pla o programa per millorar les competències lingüístiques	●●● ●	●●● ●	●●● ●
Contractació de parlants de llengües altres que la LOE per donar suport als objectius corporatius	●●● ●	●●● ●	●●● ●
Oferta de formació en llengües per als empleats	●●● ●	●●● ●	●●● ●
Informe actualitzat periòdicament sobre les competències lingüístiques dels empleats	●●● ●	●●● ●	●●● ●
Programes de recompenses o promoció per poder-se comunicar adequadament en una altra llengua	●●● ●	●●● ●	●●● ●

Serveis de comunicació oral

	Barcelona	Tarragona	L'Hospitalet de Llobregat
Debats polítics i processos de presa de decisions en el nivell municipal			
Serveis educatius			
Serveis d'emergències			
Serveis sanitaris			
Serveis socials			
Serveis jurídics			
Serveis de transport			
Serveis d'immigració i integració			
Serveis turístics			
Programacions teatrals			

Serveis de comunicació escrita

	Barcelona	Tarragona	L'Hospitalet de Llobregat
--	-----------	-----------	---------------------------

● >4 llengües
 ● 3-4 llengües
 ● 1-2 llengües
 ● només la llengua nacional

Debats polítics i processos de presa de decisions en el nivell municipal			
Serveis educatius			
Serveis d'emergències			
Serveis sanitaris			
Serveis socials			
Serveis jurídics			
Serveis de transport			
Serveis d'immigració i integració			
Serveis turístics			
Programacions teatrals			

Llengües altres que la LOE amb presència als serveis públics i als espais públics de 3 ciutats de Catalunya (N ≥ 2):

Català, alemany, amazic, anglès, àrab, armeni, bengalí, danès, francès, el italià, japonès, finès, georgià, hindi, mandinga, neerlandès, noruec, occità aranès, panjabi, persa, polonès, portuguès, suec, tagal, mandinga, romanès, rus, suahili, ucraïnès, urdú, wòlof, xinès

El fort perfil multilingüe que mostren les dades relatives als serveis i espais públics locals reflecteix clarament la naturalesa polifacètica d'aquest àmbit, que tracta simultàniament amb tot tipus de clients: locals, immigrants i turistes. Per tant, no sorprèn que s'esmenti la presència de llengües de diferents famílies i continents, des del català fins al japonès, el finès o el suahili.

Llengües a les empreses (23 empreses)

Estratègies lingüístiques generals	practicada àmpliament	practicada ocasionalment	no practicada
Existència d'una estratègia lingüística	9	5	9
Importància de les competències lingüístiques en el moment de la contractació	14	6	3
Recursos per a la mobilitat internacional	5	6	12
Ús de traductors/intèrprets externs	8	6	9
Ús de xarxes per a la formació en idiomes	5	1	17
Ús dels programes/finançament de la UE	4	6	13

LOE llengua oficial de l'Estat

AN: anglès de negocis

LE: Llengües estrangeres

ALO: Altres llengües oficials

LI: Llengües immigrants

Estratègies lingüístiques internes	practicada àmpliament			practicada ocasionalment			no practicada		
	LOE	AN	LE/ALO / LI	LOE	AN	LE/ALO / LI	LOE	AN	LE/ALO / LI
Associació amb el sector educatiu per a les llengües	0	3	3	3	4	1	20	16	19
Programes de recompenses/promoció basats en les competències lingüístiques	2	4	4	2	3	2	19	16	17
Recursos per a la formació lingüística	2	10	6	2	4	2	19	9	15
Ús del Marc Comú Europeu de Referència per a les Llengües	2	5	5	0	1	0	21	17	18
Llengües utilitzades per als documents del lloc de treball/intranet	21	7	11	2	5	2	0	11	10
Llengües utilitzades per al programari i programes d'Internet	23	11	7	0	5	2	0	7	14
Estratègies lingüístiques externes									
Llengües utilitzades per als informes anuals/de gestió	18	10	10	1	0	1	4	13	12
Llengües utilitzades per al màrqueting	21	12	15	1	0	2	1	11	6
Llengües utilitzades per al desenvolupament de la marca/identitat corporativa	20	13	14	1	1	4	2	9	5
Llengües utilitzades per a la pàgina web	21	14	15	1	1	1	1	8	7

Idiomes distints de l'anglès i el castellà usats en els negocis en el conjunt de les 23 empreses analitzades a Catalunya (N ≥ 2):

Català, alemany, basc, francès, gallec, italià, , noruec, portuguès.

Les dades recopilades suggereixen que, en termes generals, el sector privat va endarrerir en relació amb les institucions públiques locals a l'hora d'adoptar estratègies multilingües en la seva rutina diària. En el sector empresarial, el català passa a la tercera posició, per darrere del castellà i l'anglès empresarial, seguit a una distància considerable d'altres llengües europees, principalment les dels turistes i residents europeus, i d'altres llengües de l'Espanya. Les llengües no europees tenen un paper insignificant en aquest cas, la qual cosa suggereix que els immigrants africans i asiàtics i els mercats d'aquestes regions no són tinguts en compte per les empreses consultades, o bé que són atesos en anglès empresarial.

Tanmateix, aquestes conclusions s'haurien d'interpretar amb cautela: no només la mostra d'empreses analitzades era petita, sinó que també era heterogènia internament, i incloïa empreses de diferents sectors, algunes d'internacionals, algunes que treballen a tot l'Estat i d'altres que només treballen a Catalunya. Les comparacions entre el domini dels serveis i espais públics, en què només s'analitzen institucions locals i el domini empresarial, no és senzilla.

Resultats globals principals

1. Diferenciar entre el castellà com a llengua nacional i el català com a llengua regional tenia poc sentit empíric a Catalunya, perquè les dues llengües estaven presents a totes les àrees: en estudis futurs, les dues s'haurien de subsumir en una etiqueta comuna més adequada, com per exemple nacional, oficial, o altres.
2. El projecte Language Rich Europe se centra en les polítiques lingüístiques disponibles, però l'oferta només es pot analitzar correctament si es tenen en compte la demanda i els resultats. En el seu ecosistema lingüístic actual, una oferta comparativament reduïda de castellà a les escoles produeix molt bons resultats en competència lingüística, mentre que una oferta també reduïda d'anglès produeix uns resultats baixos en aquesta llengua. És a dir, els camins que duen al multilingüisme poden ser diferents per a cada llengua en cada circumstància, i s'ha de tenir en compte tot l'ecosistema lingüístic. En aquest sentit, és obvi que hi ha camp per córrer pel que fa a l'aprenentatge de llengües estrangeres en l'ecosistema lingüístic català.
3. En conjunt, el qüestionari reflecteix adequadament la posició feble de les llengües immigrades a Catalunya, una posició consistent amb el fet que són recents i amb la seva heterogeneïtat. En el seu disseny actual, el qüestionari està pensat per detectar només iniciatives que afecten grans àmbits de la societat. En el futur es podria desenvolupar una metodologia per incorporar iniciatives comunitàries més disponibles per a nous grups d'immigrants menys establerts com cursos d'idiomes extraescolars, biblioteques i llibreries comunitàries, televisió via satèl·lit o consum de televisió a través d'Internet. En qualsevol cas, hauria d'augmentar l'atenció pedagògica que es presta a aquestes llengües si es vol preservar el patrimoni lingüístic immigrant dels infants, tant per al seu benefici com per al benefici de la societat catalana.

Iniciatives i programes pilot prometedors

4. Diversos programes de voluntariat lingüístic, patrocinats per iniciatives públiques i privades, han derivat en la creació de parelles lingüístiques que han fet possible que milers d'estudiants de català practiquin l'idioma amb parlants fluents de tot Catalunya (Boix-Fuster, Melià i Montoya 2011).
5. Vila (2010) descriu una sèrie d'activitats destinades a conscienciar sobre les llengües minoritàries desenvolupades a Catalunya, com la Gimcana de les Llengües o la Primavera Amazic.
6. El Proxecto Galauda (<http://phobos.xtec.cat/galauda/> [en gallec]) és un projecte que ha ensenyat gallec a Catalunya i català a Galícia a diversos centres d'educació secundària com una manera d'ampliar el repertori lingüístic i conscienciar sobre el valor de la diversitat lingüística.

Referències

BOIX-FUSTER, Emili, Joan MELIÀ i Brauli MONTAYA, «Policies promoting the use of Catalan in oral communications and to improve attitudes towards the language», dins *Democratic Policies for Language Revitalisation: The Case of Catalan* [editat per M. Strubell i Trueta i E. Boix-Fuster]. Basingstoke (Anglaterra): Palgrave, 2011, pàg. 150-181.

EULP 2008: Enquesta d'usos lingüístics de la població 2008. <<http://www20.gencat.cat/portal/site/Llengcat/menuitem.b318de7236aed0e7a129d410b0c0e1a0/?vgnnextoid=d5349cede4c43210VgnVCM1000008d0c1e0aRCRD&vgnnextchannel=d5349cede4c43210VgnVCM1000008d0c1e0aRCRD&vgnnextfmt=default>>

VILA I MORENO, F. Xavier, «Catalan in Spain», dins *Multilingual Europe: Facts and Policies* [editat per G. Extra i D. Gorter]. Berlin: Mouton de Gruyter, 2008, pàg. 157-183.

«Making choices for sustainable social plurilingualism: some reflexions from the Catalan language area», dins *International Perspectives on Bilingual Education: Policy, Practice, and Controversy* [editat per J. Petrovic]. Charlotte (North Caroline): Information Age Publishing series, 2010, pàg. 131-154.

INFORME SOBRE LA SITUACIÓ EN EL TERRITORI: PAÍS BASC

Ivan Igartua i Xavier Zabaltza

Context regional:

La comunitat autònoma del País Basc (Euskadi) té dues llengües oficials: el basc i l'espanyol. Segons els últims càlculs, aproximadament el 37 % de la població basca és bilingüe (gairebé 800.000 persones). Hi ha altres territoris on es parla el basc. Al País Basc francès, on el basc no compta amb cap tipus de reconeixement administratiu, els parlants bascos representen al voltant d'un terç de la població (unes 80.000 persones). A Navarra, on només és oficial a la part més septentrional del territori, el parla una desena part de la població (unes 50.000 persones).

Actualment, pràcticament no hi ha parlants bascos monolingües, perquè els bascos que no saben espanyol ni francès representen menys d'un 1 % de la població. Atesa la situació sociolingüística actual, l'objectiu principal del Govern Basc és avançar cap a un bilingüisme viable basat en tres principis: en primer lloc, un consens de les forces polítiques representades al Parlament Basc; en segon lloc, l'acceptació de la pluralitat de la societat basca; i, finalment, un respecte per les decisions lingüístiques pròpies dels ciutadans. Aquest és exactament l'esperit de la Llei de normalització aprovada el 1982.

Des d'aleshores, la situació del basc ha millorat molt. A Euskadi la normalització lingüística sempre s'ha entès com un avantatge. El poble d'Euskadi i el seu Govern s'han compromès amb el bilingüisme, no amb un monolingüisme cap a una banda o l'altra. La idea dels drets lingüístics és bàsica en la legislació i en la pràctica política del País Basc, i quan parlem de drets lingüístics parlem dels drets tant dels parlants bascos com dels parlants espanyols. Durant les últimes dècades el basc ha millorat, però la situació de l'espanyol no ha empitjorat en absolut.

En els últims trenta anys la política lingüística basca s'ha basat principalment en dues àrees prioritàries: l'educació i l'administració. La tercera àrea prioritària de qualsevol procés de normalització els mitjans de comunicació i especialment la televisió ha tingut un impacte comparativament inferior sobre l'adquisició del basc, però també ha estat crucial en el desenvolupament d'una varietat estàndard. Quan es va aprovar la Llei de normalització, s'entenia que la distinció entre àrees prioritàries i no prioritàries (com la policia, el sistema de salut pública, el sistema judicial i les empreses del sector privat) només duraria uns anys. Però som ja a la quarta dècada del procés i aquesta distinció es manté, perquè la presència del basc en algunes d'aquestes àrees encara és feble.

Des de l'inici del procés de normalització, els polítics i la societat basca en conjunt tenien clar que el basc seria oficial a tot el territori, fins i tot als llocs en què feia segles que no es parlava. De fet, en el cas del basc seria més exacte parlar de la recuperació o el ressorgiment de la llengua i no tant d'un procés clàssic de normalització i estandardització de la llengua. Això vol dir que la transmissió de la llengua dins la família no era suficient. Per aquest motiu, l'educació s'ha convertit en la clau de la recuperació de la llengua. El que és més important és que aquesta recuperació s'està aconseguint a través d'un consens social i de la llibertat individual, perquè són els pares, i no el Govern Basc, els que trien la llengua d'ensenyament per als seus fills.

Un aspecte especial de l'educació al País Basc és la basquització lingüística dels adults. Durant segles, la relació entre el basc i l'espanyol o el francès era unidireccional. Molts parlants bascos van abandonar la seva llengua i, tant voluntàriament com obligats per les circumstàncies, van adoptar una de les llengües oficials. Des dels anys 60 la relació entre el basc i l'espanyol o el francès ha estat recíproca. El basc segueix perdent parlants al País Basc francès, però al mateix temps molts bascos la llengua materna dels quals és el francès o l'espanyol estan aprenent el basc. Algunes persones que han après el basc en edat adulta han arribat a dominar tan bé la llengua que s'han convertit en escriptors famosos en basc o fins i tot en membres de l'Acadèmia de la Llengua Basca. Actualment, fins a 40.000 persones estan aprenent basc o millorant-ne el nivell als euskaltegis, els centres d'aprenentatge i perfeccionament del basc per a adults. Sense els euskaltegis i l'ampliació de la comunitat de parlants de basc hauria estat gairebé impossible el ressorgiment de la llengua, en el sentit en què aquest terme s'ha fet servir fins ara.

Quant a l'administració, les institucions públiques s'han obligat a respectar les decisions lingüístiques de cadascú enlloc d'obligar-los a fer servir una llengua o l'altra. És a dir, molts funcionaris haurien de parlar les dues llengües oficials de la comunitat autònoma. En aquest moment, el 44 % dels treballadors de les institucions públiques basques tenen un certificat de llengua basca. De fet, és possible ser funcionari basc fins i tot en un càrrec elevat sense saber ni una sola paraula de basc, especialment a les àrees no prioritàries esmentades abans. D'altra banda, les dades sobre les sol·licituds dels ciutadans mostren que només un 14-15 % fa servir el basc quan s'adreça a les institucions públiques.

Documents i bases de dades oficials sobre diversitat lingüística:

La legislació relativa a les llengües i/o els documents sobre política lingüística s'ocupen de l'espanyol, el basc i les llengües estrangeres. L'aprenentatge i l'ensenyament del basc a l'estranger estan (co-)finançats a 34 universitat d'Europa i les Amèriques. Espanya ha firmat i ratificat la Carta Europea de les Llengües Regionals o Minoritàries. Hi ha recursos oficials en l'ensenyament, amb el suport de la Carta, per al basc al País Basc.

Al País Basc hi ha mecanismes oficials de recopilació de dades regionals sobre diversitat lingüística mitjançant les dades del cens i dades d'enquestes que s'actualitzen periòdicament. En aquests mecanismes de recopilació de dades es tracten les varietats nacionals i regionals sobre la base d'una pregunta sobre la llengua que es parla a casa, una pregunta sobre la llengua principal i una pregunta sobre la llengua materna, més una pregunta sobre competència lingüística relativa al nivell amb què la llengua es parla/s'entén/es llegeix/s'escriu.

ALO: Altres llengües oficials
LE: Llengües estrangeres
LI: Llengües immigrants
LOE: llengua oficial de l'Estat

Llengües utilitzades en els documents i les bases de dades oficials

En els últims vint anys, el Govern del País Basc ha produït molts textos sobre planificació i política lingüística. Alguns dels documents més destacats són el Pla general de promoció de l'ús del basc (EBPN, 1999) i el breu assaig Cap a un pacte renovat (2009), que va establir la base per a la política lingüística a principis del segle XXI. Després de la Llei de normalització (1982), s'ha desenvolupat la legislació sobre diversos aspectes del bilingüisme, inclòs el sector empresarial privat. Des del 1991 s'ha dut a terme una enquesta sociolingüística cada cinc anys per tal de conèixer el nivell de competència lingüística i l'ús de les llengües al País Basc. Aquesta enquesta també inclou informació bàsica sobre la primera llengua dels ciutadans. L'any 2011 el Govern Basc ha completat un estudi, basat en indicadors, sobre la situació actual i l'evolució del basc.

Llengües a l'educació infantil

	ALTRES LLENGÜES OFICIALS	LE	LI	Suport adicional LN
Grups destinataris				
ALO: tots només parlants nadius cap suport				
LE: tots restringits cap suport				
LI: tots només parlants nadius cap suport				
Suport adicional LN: tots només infants immigrants cap suport				
Durada				
> o igual a 2 anys				
1 any				
<1 any				
Requisits sobre la mida mínima dels grups				
cap				
5-10				
>10				

	ALO	LE	LI	Suport adicional LN
Dies a la setmana ● >1 dia ● 0,5 -1 dia ● <0,5 dia				
Formació del professorat abans de començar a treballar ● específica de l'assignatura ● general ● cap				
Formació del professorat durant la feina ● específica de l'assignatura ● general ● cap				
Finançament estatal disponible ● total ● parcial ● cap				

Llengües que s'ofereixen en l'educació infantil:

Altres llengües oficials	Basc
Llengües estrangeres	Anglès
Llengües immigrants	-

Llengües a l'educació primària

Organització

	ALO	LE	LI
Currículum ● coherent i explícit ● general ● sense directrius	●	●	●
La llengua com a mitjà d'ensenyament (CLIL/AICL) ● generalitzat ● localitzat ● absent	●	●	●
Grups destinataris ALTRES LLENGÜES OFICIALS: ● tots ● només parlants nadius ● cap suport LE: ● tots ● restringits ● cap suport LI: ● tots ● només parlants nadius ● cap suport	●	●	●
Inici de l'ensenyament de llengües) ● des del primer any ● des del cicle mitjà ● només en el cicle superior	●	●	●
Programació ● en horari escolar ● parcialment en horari escolar ● fora de l'horari escolar	●	●	●
Requisits sobre la mida mínima dels grups ● cap ● 5-10 ● >10	●	●	●
Seguiment de l'evolució de les competències lingüístiques ● nacional estandarditzat ● basat en l'escola ● absent	●	●	●
Nivell que s'ha d'assolir ALO: ● normes nacionals o regionals ● normes escolars ● no especificat LE: ● vinculat al Marc Comú Europeu ● normes nacionals o escolars ● no especificat LI: ● normes nacionals o regionals ● normes escolars ● no especificat	●	●	●
Finançament estatal disponible ● total ● parcial ● cap	●	●	●

	Suport addicional LN
Currículum ☒ coherent i explícit ☒ general ☐ sense directrius	
Suport addicional als nouvinguts ☒ abans de l'ensenyament general ☒ durant l'ensenyament general ☐ absent	
Proves de diagnòstic en el moment de la inscripció ☒ tothom ☒ només als immigrants ☐ absent	
Seguiment de l'evolució de les competències lingüístiques ☒ nacional estandarditzat ☒ basat en l'escola ☐ absent	

Ensenyament

	Altres Llengües Oficials	LE	LI
Qualificacions dels professors ☒ professors de llengua ☒ professors generals ☐ no qualificats			
Formació del professorat abans de començar a treballar ☒ específica de l'assignatura ☒ general ☐ cap			
Formació del professorat durant la feina ☒ específica de l'assignatura ☒ general ☐ cap			
Mobilitat ☒ incorporada a la formació ☒ suport financer informal ☐ cap ☐ no aplicable			

	Suport addicional LN
Qualificacions dels professors ● professors de llengua ● professors generals ● no qualificats	
Formació del professorat abans de començar a treballar ● específica de l'assignatura ● general ● cap	
Formació del professorat durant la feina ● específica de l'assignatura ● general ● cap	

Llengües que s'ofereixen en l'educació primària:

Altres llengües oficials	Basc
Llengües estrangeres	Anglès: compulsory
Llengües immigrants	-

Llengües a l'educació secundària

Organització

	Altres Llengües Oficials	LE	LI
Currículum ● coherent i explícit ● general ● sense directrius			
La llengua com a mitjà d'ensenyament (CLIL/AICL) ● generalitzat ● localitzat ● absent			
Grups destinataris ALTRES LLENGÜES OFICIALS: ● tots ● només parlants nadius ● cap suport LE: ● tots ● restringits ● cap suport LI: ● tots ● només parlants nadius ● cap suport			

	Altres Llengües Oficials	LE	LI
Programació ● en horari escolar ● parcialment en horari escolar ● fora de l'horari escolar	●	●	●
Requisits sobre la mida mínima dels grups ● cap ● 5-10 ● >10	●	●	●
Seguiment de l'evolució de les competències lingüístiques ● nacional estandaritzat ● basat en l'escola ● absent	●	●	●
Nivell que s'ha d'assolir ALTRES LLENGÜES OFICIALS: ● normes nacionals o regionals ● normes escolars ● no especificat LE: ● vinculat al Marc Comú Europeu ● normes nacionals o escolars ● no especificat LI: ● normes nacionals o regionals ● normes escolars ● sense normes	●	●	●
Finançament estatal disponible ● total ● parcial ● cap	●	●	●
	Suport addicional LN		
Currículum ● coherent i explícit ● general ● sense directrius	●		
Suport addicional als nouvinguts ● abans de l'ensenyament general ● durant l'ensenyament general ● absent	●		
Proves de diagnòstic en el moment de la inscripció ● abans de l'ensenyament general ● durant l'ensenyament general ● absent	●		
Seguiment de l'evolució de les competències lingüístiques ● abans de l'ensenyament general ● durant l'ensenyament general ● absent	●		

Ensenyament

	Altres Llengües Oficials	LE	LI
Qualificacions dels professors <ul style="list-style-type: none"> ● professors de llengua ● professors generals ● no qualificats 			
Formació del professorat abans de començar a treballar <ul style="list-style-type: none"> ● específica de l'assignatura ● general ● cap 			
Formació del professorat durant la feina <ul style="list-style-type: none"> ● específica de l'assignatura ● general ● cap 			
Mobilitat <ul style="list-style-type: none"> ● incorporada a la formació ● algun suport financer ● cap ⊖ no aplicable 			
Nivell lingüístic exigít <ul style="list-style-type: none"> ● vinculat al Marc Comú Europeu ● estàndards nacionals o regionals ● cap ⊖ no aplicable 			
	Suport adicional LN		
Qualificacions dels professors <ul style="list-style-type: none"> ● professors de llengua ● professors generals ● no qualificats 			
Formació del professorat abans de començar a treballar <ul style="list-style-type: none"> ● específica de l'assignatura ● general ● cap 			
Formació del professorat durant la feina <ul style="list-style-type: none"> ● específica de l'assignatura ● general ● cap 			
Nivell lingüístic exigít per a parlants no nadius <ul style="list-style-type: none"> ● vinculat al Marc Comú Europeu ● normes nacionals o escolars ● no especificat 			

Llengües que s'ofereixen en l'educació secundària:

Altres llengües oficials	Basc
Llengües estrangeres (Idiomes en cursiva s'ofereixen en secundària superior)	Obligatori: anglès, alemany Opcional: àrab, francès, italià, turc, rus,
Llengües immigrants	-

Llengües a l'educació infantil, primària i secundària

Actualment, al País Basc, l'escola és molt més important que la família en la transmissió de la llengua basca. El basc és la llengua d'ensenyament que trien el 60 % dels pares quan decideixen com volen educar els seus fills, independentment de si ells parlen basc i de si el basc és una llengua viva a la seva àrea/ciutat; d'altra banda, el 22 % trien un model bilingüe i la resta, el 18 %, trien el basc com a assignatura escolar. A l'educació infantil el percentatge de pares que trien el basc per als seus fills és fins i tot més elevat, de manera que gairebé no quedaran monolingües que parlin només espanyol entre els nens de menys de sis anys.

El problema més important relatiu a l'escola és que els nens amb l'espanyol com a llengua materna identifiquen el basc amb els deures de l'escola i el deixen de parlar quan en surten. Normalment, els nens de les àrees en què es parla espanyol parlen només espanyol a casa o al carrer, tret dels casos en què com a mínim un dels pares parli basc. En aquestes circumstàncies, rarament se senten prou segurs o còmodes fent servir la llengua que han après a l'escola. Tanmateix, com s'ha dit anteriorment, l'escola ha estat crucial per al ressorgiment de la llengua.

A l'educació primària i secundària s'ha d'aprendre una llengua estrangera. Tot i que una àmplia majoria de les escoles ofereixen l'anglès com a primera llengua estrangera, també es poden aprendre altres llengües com el francès o l'alemany.

Llengües a la l'educació professional i superior**l'educació professional i superior (a tres institucions)**

	Institució A			Institució B			Institució C		
	Altres Llengües Oficials	LE	LI	Altres Llengües Oficials	LE	LI	Altres Llengües Oficials	LE	LI
Varietat de programes lingüístics									
Currículum									
Nivell que s'ha d'assolir									

	Institució A			Institució B			Institució C		
	Altres Llengües Oficials	LE	LI	Altres Llengües Oficials	LE	LI	Altres Llengües Oficials	LE	LI

Finançament estatal disponible

- total
- parcial
- cap

	Suport adicional LN	Suport adicional LN	Suport adicional LN
--	---------------------	---------------------	---------------------

Varietat de programes de suport lingüístic

- àmplia varietat
- varietat limitada
- cap

Grups destinataris

- tots
- restringit
- cap

Currículum

- coherent i explícit
- general
- sense directrius

Competències relacionades amb la feina

- si
- no

Actualització general dels coneixements

- si
- no

Finançament estatal disponible

- total
- parcial
- cap

Pràctiques a empreses

- incorporades en el curs
- opcionals
- cap

Ús d'instruments de la UE

- si
- no

Llengües que s'ofereixen en 3 Institucions de FP a Basque Country:

Altres llengües oficials	Basc
Llengües estrangeres	Anglès, francès
Llengües immigrants	-

l'educació professional i superior (a tres institucions)

	Institució A	Institució B	Institució C
Llengua/Llengües d'ensenyament ● qualsevol ● nacional i estrangera ● només nacional ⊖ no aplicable	●	●	⊖
Llengües a la pàgina web ● nacional, estrangera i ALO ● nacional i estrangera ● només nacional ⊖ no aplicable	●	●	⊖
Grups destinataris del suport addicional en la llengua nacional ● tots ● restringit ● cap ⊖ no aplicable	●	●	⊖
Nivell que s'ha d'assolir en l'ensenyament de llengües estrangeres ● vinculat al Marc Comú Europeu ● nacional o basat en la institució ● cap ⊖ no aplicable	●	●	⊖
Inscripció d'estudiants no nacionals ● alumnes internacionals i immigrants ● només internacionals ● només parlants nadius de la llengua nacional ⊖ no aplicable	●	●	⊖
Mobilitat per als estudiants de disciplines lingüístiques ● obligatòria ● opcional ● sense oferta ⊖ no aplicable	●	●	⊖

	Institució A	Institució B	Institució C
Mobilitat per als estudiants de disciplines no lingüístiques <ul style="list-style-type: none"> ● obligatòria ● opcional ● sense oferta - no aplicable 			

Llengües que s'ofereixen en 3 Institucions de FP a País Basc:

Basc, anglès

Llengües en la formació professional i superior

A la universitat, actualment el 45 % dels estudiants de la Universitat del País Basc estudien en basc, de manera que la situació del basc en el sector universitari és molt millor ara que fa trenta anys. En els nivells de grau i especialment de postgrau, l'anglès es va introduint progressivament en els plans d'estudis.

En la formació professional també estan sorgint perfils multilingües, però ho fan a un ritme més lent. Per exemple, només el 25 % dels alumnes trien el basc com a llengua d'ensenyament.

Llengües dels mitjans audiovisuals i la premsa

	Donostia-San Sebastian	Vitoria-Gasteiz	Bilbao
Nombre de llengües a la ràdio <ul style="list-style-type: none"> ● >4 ● 3-4 ● 1-2 ● només la llengua nacional 			
Nombre de llengües a la televisió <ul style="list-style-type: none"> ● >4 ● 3-4 ● 1-2 ● només la llengua nacional 			
Produccions de televisió en llengua no nacional <ul style="list-style-type: none"> ● doblades ● subtitulades 			
Pel·lícules en llengua no nacional al cinema <ul style="list-style-type: none"> ● doblades ● subtitulades 			
Programes en llengües ALO fora de la regió <ul style="list-style-type: none"> ● sempre ● sovint ● de vegades ● mai 			
Disponibilitat de la llengua de signes a la televisió <ul style="list-style-type: none"> ● sempre ● sovint ● de vegades ● ma 			

Llengües que s'ofereixen en els mitjans audiovisuals i la premsa en 3 ciutats de País Basc:

Ràdio	Basc
Televisió	Basc, anglès
Els diaris	Basc, anglès, francès, italià, alemany

Al País Basc hi ha un diari per a tot el territori i gairebé 50 revistes regionals o locals que es publiquen totalment en basc. També hi ha dos canals de televisió pública que emeten exclusivament en basc i alguns canals locals que també ho fan. Progressivament va creixent la presència d'altres llengües, a banda de les oficials, a les publicacions a les quals poden accedir els ciutadans bascos, però la situació encara reflecteix un interès moderat per les llengües estrangeres.

Llengües als serveis i espais públics

Estratègies lingüístiques institucionalitzades en el nivell municipal

	Donostia-San Sebastian	Vitoria-Gasteiz	Bilbao
<p>● >4 llengües ● 3-4 llengües ● 1-2 llengües ● només la llengua nacional</p> <p>●●● practicada àmpliament ●●●● practicada ocasionalment ●●●● no practicada</p>			
Serveis municipals			
Presència de la pàgina web			
Informes municipals anuals			
Traductors i intèrprets externs o interns			
Competències en llengües diferents de la llengua nacional a les descripcions dels càrrecs del personal			
Pla o programa instaurat per millorar les competències en llengües			
Contractació de parlants de llengües per donar suport als objectius corporatius			
Oferta de formació en llengües per als empleats			
Informe actualitzat periòdicament sobre les competències lingüístiques dels empleats			
Programes de recompenses o promoció per poder-se comunicar adequadament en una altra llengua			

Serveis de comunicació oral

	Donostia-San Sebastian	Vitoria-Gasteiz	Bilbao
	<p>● >4 llengües ● 3-4 llengües ● 1-2 llengües ● només la llengua nacional</p>		
Debats polítics i processos de presa de decisions en el nivell municipal			
Serveis educatius			
Serveis d'emergències			
Serveis sanitaris			
Serveis socials			
Serveis jurídics			
Serveis de transport			
Serveis d'immigració i integració			
Serveis turístics			
Programacions teatrals			

Serveis de comunicació escrita

	Donostia-San Sebastian	Vitoria-Gasteiz	Bilbao
	● >4 llengües ● 3-4 llengües ● 1-2 llengües ● només la llengua nacional		
Debats polítics i processos de presa de decisions en el nivell municipal			
Serveis educatius			
Serveis d'emergències			
Serveis sanitaris			
Serveis socials			
Serveis jurídics			
Serveis de transport			
Serveis d'immigració i integració			
Serveis turístics			
Programacions teatrals			

Idiomes que s'ofereixen en els serveis públics i els espais públics en 3 ciutats de país BASC (N ≥ 2):

Basc, Anglès, francès, àrab, xinès, romanès, català, italià, portuguès, rus, gallec, alemany, llengües berbers, idioma georgià, llengua de signes espanyola, wòlof

Normalment els serveis públics s'ofereixen en espanyol i en basc, les dues llengües oficials del País Basc. En alguns casos serveis de traducció, atenció primerenca als immigrants, etc. també es fan servir altres llengües com l'anglès, el francès, l'àrab, el xinès, el rus, el georgià o el wòlof.

Llengües a les empreses (20 empreses)

Estratègies lingüístiques generals	practicada àmpliament	practicada ocasionalment	no practicada
Estratègia lingüística instaurada	6	5	9
Importància de les competències lingüístiques en el moment de la contractació	14	3	2
Recursos per a la mobilitat internacional	8	6	6
Ús de traductors/intèrprets externs	8	6	6
Manteniment de registres sobre les competències lingüístiques del personalde los empleados	1	7	11
Ús de xarxes per a la formació en idiomes	5	2	13
Ús dels programes/finançament de la UE	3	1	15
Coneixement dels programes/finançament de la UE	0	10	9

LOE llengua oficial de l'Estat

AN: anglès de negocis

LE: Llengües estrangeres

ALO: Altres llengües oficials

LI: Llengües immigrants

Estratègies lingüístiques internes	practicada àmpliament			practicada ocasionalment			no practicada		
	LN	AN	LE-ALO - LI	LN	AN	LE-ALO - LI	LN	AN	LE-ALO - LI
Associacions amb el sector educatiu per a les llengües	1	3	4	1	2	0	15	13	13
Programes de recompenses/promoció basats en les competències lingüístiques	0	1	1	2	3	1	17	11	13
Recursos per a la formació en idiomes	2	10	6	1	2	0	13	8	12
Ús del Marc Comú Europeu de Referència per a les Llengües	3	5	2	0	0	2	15	11	12
Llengües utilitzades per als documents del lloc de treball/intranet	20	5	3	0	4	2	0	8	11
Llengües utilitzades per al programari i programes d'Internet	19	8	1	0	4	1	1	6	14
Estratègies lingüístiques externes									
Llengües utilitzades per als informes anuals/de gestió	19	9	2	0	0	1	1	9	14
Llengües utilitzades per al màrqueting	20	4	9	0	2	1	0	10	8
Llengües utilitzades per al desenvolupament de la marca/identitat corporativa	19	8	8	0	3	2	1	6	9
Llengües utilitzades per a la pàgina web	18	11	10	0	0	0	1	4	7

Idiomes distints del anglès que s'ofereixen en els negocis en 20 empreses a PAIS BASC (N ≥ 2):

Basc, francès, català, alemany, gallec, portuguès, italià, àrab, xinès

Les empreses basques estan intentant integrar pràctiques de gestió lingüística en la seva feina diària. Aquest aspecte de la seva estratègia empresarial va més enllà del bilingüisme oficial, perquè altres llengües, principalment però no exclusivament l'anglès, són absolutament necessàries en les seves relacions amb empreses de tot el món. Un aspecte que hauria de millorar és el foment de les competències lingüístiques entre els empleats.

Resultats globals principals

Sembla que el País Basc presenta uns perfils comparativament sòlids en l'educació primària i secundària per a l'espanyol, el basc i les llengües estrangeres més importants (amb l'anglès en primera posició). Ara bé, les llengües immigrants, per exemple, tenen una presència molt feble o inexistent en el sistema educatiu.

En l'educació superior, els mitjans de comunicació impresos, els serveis públics i les empreses privades, estan sorgint perfils multilingües a un ritme força elevat. Això millorarà i es consolidarà en el futur a través del desenvolupament d'una base educativa adequada orientada al multilingüisme.

Iniciatives i programes pilot prometedors

El multilingüisme és un repte per a una societat que està molt lluny de ser un 100 % bilingüe. El progrés gradual cap a una societat bilingüe, per tant, s'ha de combinar amb la necessitat i la demanda creixent d'estratègies multilingües. Una d'aquestes estratègies ja està encarrilada: s'ha desenvolupat un programa pilot per introduir un marc trilingüe en l'educació primària i secundària. Al voltant de 120 escoles han adoptat aquest nou marc, que probablement s'acabarà estenent a tot el sistema educatiu.

Dins l'àmbit de les noves tecnologies, s'estan dedicant molts esforços en la creació d'un sistema de traducció automàtica que pugui traduir textos i pàgines web de l'espanyol i l'anglès al basc i viceversa. Aquesta nova eina es basarà en un potent analitzador gramatical i una gran reserva pública de memòries de traducció.

L'objectiu d'aquesta (i altres) iniciatives no és fàcil d'aconseguir, però és molt atractiu: desenvolupar i reforçar els perfils multilingües en una societat que vol i està intentant augmentar l'ús del basc, la llengua sociolingüísticament més feble.

Referències

Euskara Biziberritzeko Plan Nagusia/Pla general de promoció de l'ús del basc (EBPN). Vitoria-Gasteiz: Eusko Jaurlaritzza/Govern Basc, 1999.

Euskararen egoerari eta bilakaerari buruzko adierazleak/ Indicadors de situació i evolució del basc. Viceconselleria de Política Lingüística, 2011. [http://www.euskara.euskadi.net/r59-738/es/contenidos/informacion/argitalpenak/es_6092/adjuntos/ebpn_txostena/EBPN%20Txostena%20cast.pdf].

Fourth Sociolinguistic Survey (2006). Vitoria-Gasteiz: Eusko Jaurlaritzza/Govern Basc, 2008.

Itun berritu baterantz/Cap a un pacte renovat. Vitoria-Gasteiz: Eusko Jaurlaritzza/Govern Basc, 2009. [Versió anglesa: http://www.euskara.euskadi.net/r59-738/es/contenidos/informacion/7041/es_2447/adjuntos/Maketa-Pacto_Baja-1eng%202.pdf].

Projecte assistit per un consorci de més de 30 socis i cogestionat per un grup director

Patrocinat per

Editorial del projecte

www.language-rich.eu

© British Council 2012 Brand and Design/C403

El British Council crea oportunitats internacionals per a la gent del Regne Unit i d'altres països, així com fomenta la mútua confiança en tot el món.

Som una entitat de bé públic al Regne Unit i a Espanya una "Delegació d'una fundació estrangera del British Council".